Albert Fontich

LES ILLES A': INTERROGACIÓ, QUANTIFICACIÓ I ESTRUCTURA TEMÀTICA

Treball de recerca dirigit per la
Dra. M. Carme Picallo

Departament de Filologia Catalana
Facultat de Filosofia i Lletres
Universitat Autònoma de Barcelona
Any 1998

Distributed by UAB-DDL (a division of CatWPL):
CatWPL
Departaments de Filologia Catalana i Filologia Espanyola
Facultat de Filosofia i Lletres
Edifici B
Universitat Autònoma de Barcelona
E-08193 Bellaterra (Barcelona)
ilft7@cc.uab.es

Als meus pares

AGRAÏMENTS

Vull agrair de manera molt especial a la meva directora del treball, la Carme Picallo, l'atenció que m'ha dedicat, de vegades més enllà del deure professional, en el llarg procés de gestació d'aquest treball, i la comprensió a la meva manera de treballar no sempre del tot ortodoxa, als meus canvis de rumb i a les meves dilacions en l'entrega dels originals. També li agraeixo la llibertat conceptual que m'ha deixat a l'hora d'abordar el tema d'aquest treball i el seu èmfasi en la importància del rigor expositiu, no sempre fàcil d'aconseguir. A ella li dec moltes idees d'aquest treball, com ara la importància dels trets lèxics en la sintaxi.

Una segona persona fonamental en aquest treball ha estat la Gemma Rigau, la responsable del meu interès per les oracions interrogatives. Li agraeixo a la Gemma la seva permanent disposició a la discussió de dades, sovint més que enrevessades, els comentaris a versions anteriors a aquest text, al suggeriment de bibliografia i, en definitiva, al seu constant suport.

I la tercera persona que m'ha ajudat a dur a bon port aquest treball és el Xavier Villalba. Molts dels contrastos que presento els he aconseguit determinar gràcies a les llargues discussions que hem mantingut plegats. Al Xavier li agraeixo també els comentaris, els suggeriments i les propostes d'anàlisi que m'ha fet sobre la darrera versió d'aquest treball.

Finalment, vull agrair al Grup de Gramàtica Teòrica de la Universitat Autònoma de Barcelona l'oportunitat que m'ha donat d'aprendre a reflexionar sobre la naturalesa del llenguatge, aquesta estranya eina que ens permet, probablement de manera inconscient, de comunicar-nos amb els altres i també amb nosaltres mateixos. A tots, doncs, el meu agraïment.

ÍNDEX

1. Introducció 1

1. Les oracions interrogatives amb extracció d'una illa A' 1
2. Les illes A' i la quantificació 6
3. La condició sobre les illes A' 11
4. Algunes consideracions generals 14
5. Organització del treball 16

2. L'extracció de les illes A': una revisió històrica 21

1. Introducció 22
2. Les illes negatives 23
3. Les illes qu 25
3.1. La naturalesa de l'illa qu 26
3.2. El temps de l'illa qu 26
3.3. Violació doble d'illa qu 27
3.4. El nivell d'incrustació en l'illa qu de l'element qu extret i de l'element qu intern 29
3.5. L'efecte that-t 30
3.6. La funció gramatical de l'element qu extret 31
3.6.1. Lasnik i Saito (1984) 31
3.6.2. Aoun (1986) 39
3.6.3. Rizzi (1990) 44
3.7. La contextualització de l'element qu extret 49

3.8. La interacció entre l'element qu extret i l'element qu interior o interacció qu/qu 51
3.8.1. Torrego (1984) 52
3.8.2. Chomsky (1986b) 54
3.9. La restricció d'unicitat 55
4. Conclusions 57

3 La condició sobre les illes A' 60

1. Introducció 60
2. La interacció entre operadors i la creació de subdominis quantificació 64
3. La individualització del domini de quantificació dels elements qu i la contextualització 67
4. Les pressuposicions existencials associades al domini de quantificació d'un element qu i la seva cancel.lació 80
4.1. Les interrogatives eco i les interrogatives pseudoeco 83
4.2. La restricció d'unicitat i la pressuposició existencial 85
4.3. La cancel.lació de la pressuposició existencial 87
5. Conclusions 90

4. Les interrogatives negatives 92

1. Introducció 92
2. El caràcter contextualitzat de les interrogatives negatives 95
3. Les anàlisis exclusivament pragmàtiques de les interrogatives negatives i els problemes que plantegen 97
4. L´activació de les interrogatives negatives 99

4.1. La prohibició contra l'extracció del focus de la negació i la subdivisió del domini de quantificació . . . 104
5. Una prova quantificacional de la divisió del domini de quantificació: les respostes quantificades a les interrogatives negatives . . . 111
5.1. Les interrogatives negatives totals . . . 119
5.2. La doble negació . . . 121
5.3. Les respostes quantificades a les interrogatives negatives i la noció de c-comandament . . . 126
5.4. Conclusions . . . 127
6. Dues propietats fonamentals de les interrogatives negatives . . . 128
6.1. La restricció d'unicitat . . . 128
6.2. L'especificació del domini de quantificació . . . 132
6.3. Les interrogatives estàndard contextualitzades i la divisió del domini de quantificació . . . 134
7. Alguns casos particulars . . . 134
7.1. Els adjunts modals . . . 135
7.2. Els arguments comitatius . . . 138
7.3. El predicat haver-hi . . . 142
7.4. Els adjectius mateix i diferent . . . 144
8. Conclusions . . . 146

5. Les interrogatives qu/si . . . 148

1. Introducció . . . 148
2. L'activació de les interrogatives qu/si . . . 149
2.1. Tres formes de fixar el referent . . . 151
3. La subdivisió del domini de quantificació . . . 153
4. La naturalesa marginal de les interrogatives qu/si interpretables (i de les interrogatives qu/qu interpretables) . . . 157
5. Una anàlisi sintàctica per a les interrogatives amb extracció d'una illa qu . . . 161
6. La individualització del domini de l'element qu extret i el principi d'individualització cognitiva . . . 167
6.1. Anàlisi d'algunes propostes basades en la noció d'individualització . 175
6.1.1. La contextualització i l'extracció d'una illa qu: Comorovski (1989a i 1996) i Kiss (1993) . . . 176
6.1.2. La referencialitat: Rizzi (1990) . . . 178
6.1.3. Ús referencial i contextualització: Cinque (1990) . . . 180
6.1.4. Individualització i contextualització: Szabolcsi i Zwarts (1993) . . . 182
6.2. El funcionament del principi d'individualització cognitiva . . . 184
6.2.1. L'especificació lingüística dels elements qu . . . 185
6.2.1.1. L'estructura lèxica dels elements qu . . . 185
6.2.1.2. L'especificació sintàctica . . . 188
6.2.2. La naturalesa de les entitats sobre les quals es quantifica . . . 188
7. Algunes propietats de les interrogatives qu/si . . . 191
7.1. La restricció d'unicitat . . . 191
7.2. L'especificació del domini de quantificació . . . 193
8. Alguns casos particulars . . . 193
8.1. Els arguments comitatius . . . 194
8.2. El predicat haver-hi . . . 194
8.3. Els adjectius mateix i diferent . . . 195
9. La interacció entre operadors . . . 196
10. L'extracció successiva . . . 197
11. Conclusions . . . 198

6. Les interrogatives qu/qu: propietats generals . . . 201

1. Introducció 201
2. Semblances entre les interrogatives qu/si i les interrogatives qu/qu . . . 204
2.1. Les propietats pragmàtiques 204
2.2. La divisió del domini de quantificació 205
2.3. La derivació sintàctica 206
2.4. El principi d'individualització 206
3. La interacció qu/qu 208
4. El requisit d'interacció: les interrogatives indirectes
intensionals i extensionals 210
4.1. Interrogatives indirectes intensionals i extensionals 211
4.2. Les interrogatives múltiples i les illes qu 219
5. Les interrogatives indirectes discursives 228
5.1. Tipologia de verbs que admeten interrogatives indirectes discursives 230
5.2. Propietats de les interrogatives indirectes discursives 234
5.3. Anàlisi sintàctica de les interrogatives indirectes discursives 242
5.4. L'extracció de les interrogatives indirectes discursives 248
6. Conclusions 248

7. La interacció quantificador/qu i les limitacions de les anàlisis configuracionals 251

1. Introducció 251
2. May (1985) 254
3. Kim i Larson (1989) 257
4. Aoun i Li (1993a) 263
4.1. El requisit de lligam mínim 267
4.1.1. El mecanisme de formació de les cadenes operador-variable 267
4.1.2. Posicions a les quals es pot moure un operador 269
4.1.3. Posicions argumentals i posicions d'operador 272

4.1.4. El principi C del lligam i les traces d'operador 272
4.2. Els efectes del requisit de lligam mínim i el principi d'abast 277
4.2.1. Les construccions transitives agentives 277
4.2.1.1. La interacció quantificador/quantificador entre un quantificador subjecte i un quantificador OD 278
4.2.1.2. La interacció quantificador/qu entre un quantificador universal subjecte i un element qu OD 278
4.2.1.3. La interacció quantificador/qu entre un element qu subjecte i un quantificador universal OD 280
4.2.1.4. La interacció quantificador/qu en clàusules incrustades 281
4.2.2. Les construccions ditransitives 283
4.2.2.1. Les construccions datives 285
4.2.2.1.1. La interacció entre quantificadors 287
4.2.2.1.2. La interacció quantificador/qu entre l'element qu OD i el quantificador OI 288
4.2.2.1.3. La interacció quantificador/qu entre l'element qu OI i el quantificador OD 291
4.2.2.2. Les construccions de doble objecte 295
4.2.2.2.1. La interacció entre quantificadors 296
4.2.2.2.2. La interacció quantificador/qu entre l'element qu OD i el quantificador OI 298
4.2.2.2.3. La interacció quantificador/qu entre l'element qu OI i el quantificador OD 300
4.3. Alguns problemes que planteja l'anàlisi d'Aoun i Li 303
5. Hornstein (1995) 309
6. Conclusions 314

8. La interacció quantificador/qu: quantificació i estructura temàtica 317

1. Introducció 317
2. El principi de multiplicació i la restricció sobre les variables 331
3. La interacció quantificador/qu entre arguments i els efectes del principi de multiplicació 337
3.1. La interacció quantificador/qu entre arguments situats a la mateixa clàusula 338
3.1.1. La interacció quantificador/qu entre arguments situats a la clàusula matriu 338
3.1.1.1. Estructures transitives 339
3.1.1.2. Estructures ditransitives 339
3.1.1.2.1. Estructures ditransitives amb OI 340
3.1.1.2.2. Estructures ditransitives amb un locatiu 342
3.1.1.2.3. Estructures ditransitives amb verbs del tipus parlar 343
3.1.1.3. Estructures amb verbs de moviment 345
3.1.1.4. La interacció quantificador/qu en les estructures amb verbs psicològics 345
3.1.1.5. Estructures passives 348
3.1.1.6. Estructures transitives amb un OD de mesura 348
3.1.1.7. Estructures transitives o ditransitives amb un argument amb valor quantitatiu 349
3.1.2. La interacció quantificador/qu en una clàusula incrustada 349
3.2. La interacció quantificador/qu entre arguments de predicacions diferents 350
3.2.1. Els verbs d'actitud proposicional 351
3.2.1.1. El quantificador matriu lliga una variable a la clàusula incrustada 352
3.2.1.1.1. El quantificador matriu és el subjecte 352
3.2.1.1.2. El quantificador matriu és l'OI 356
3.2.1.2. L'element qu es genera a la clàusula matriu i el quantificador a la incrustada 359

3.2.2. Els verbs ditransitius amb argument clausal 360
3.3. Conclusions 363
4. Les restriccions sobre la ramificació i les famílies d'esdeveniments . . . 364
5. La interacció quantificador/qu entre un argument i un adjunt 375
5.1. Els locatius 376
5.1.1. Locatius opcionals amb verbs intransitius 376
5.1.2. Locatius opcionals amb verbs transitius 376
5.2. Els instrumentals 378
5.3. Els temporals 379
5.4. Els modals 380
5.5. Els causals 381
5.6. Conclusions 382
6. La interacció numeral/numeral i la interacció entre quantificadors numerals i SNs plurals o SNs formats per coordinació 383
6.1. Les estructures transitives 384
6.2. Les estructures ditransitives 390
6.2.1. Estructures ditransitives amb dos quantificadors numerals 390
6.2.1.1. La interacció numeral/numeral entre el subjecte i l'OD 390
6.2.1.2. La interacció numeral/numeral entre l'OI i l'OD 392
6.2.1.3. La interacció numeral/numeral entre el subjecte i l'OI 393
6.2.2. Estructures ditransitives amb tres quantificadors numerals 396
7. Conclusions 398

9. Les interrogatives qu/qu i el principi de multiplicació 401

1. Introducció 401

2. La interacció qu/qu entre elements qu generats a la mateixa clàusula . 403
2.1. La interacció qu/qu entre amb elements qu generats a la clàusula

incrustada superior 404
2.1.1. La interacció qu/qu entre el subjecte i l'OD en les estructures transitives 404
2.1.2. La interacció qu/qu entre arguments en les estructures ditransitives 405
2.1.2.1. La interacció qu/qu en estructures ditransitives amb un OI 405
2.1.2.1.1. La interacció qu/qu entre el subjecte i l'OD 406
2.1.2.1.2. La interacció qu/qu entre l'OI i l'OD 407
2.1.2.1.3. La interacció qu/qu entre el subjecte i l'OI 408
2.1.2.2. La interacció qu/qu en estructures ditransitives amb un argument locatiu 409
2.1.2.3. La interacció qu/qu en les estructures ditransitives amb verbs del tipus parlar 410
2.1.3. Els locatius 411
2.1.3.1. La interacció qu/qu entre el subjecte i un locatiu subcategoritzat en estructures formades amb verbs de moviment . . . 412
2.1.3.2. La interacció qu/qu en construccions intransitives amb locatius . 412
2.1.3.3. La interacció qu/qu en construccions transitives amb locatius . . 413
2.1.4. Els instrumentals 414
2.1.4.1. La interacció qu/qu en construccions intransitives amb instrumentals 414
2.1.4.2. La interacció qu/qu en construccions transitives amb instrumentals 415
2.1.5. La interacció qu/qu entre un argument i un temporal 416
2.1.6. Els modals 417
2.1.7. Els causals 420
2.1.8. La interacció qu/qu entre el subjecte i el complement agent en estructures passives 420
2.1.9. La interacció qu/qu entre el subjecte i l'OD de mesura 421
2.1.10. La interacció qu/qu entre un argument i un altre argument amb valor quantitatiu 421
2.1.11. La interacció qu/qu en estructures amb verbs psicològics 422

2.2. La interacció qu/qu entre arguments generats a la clàusula incrustada inferior 425
2.3. Conclusions 426
3. La interacció qu/qu entre elements qu generats en clàusules diferents 427
3.1. La interacció qu/qu entre la variable lligada per l'element qu extret i l'element qu interior 428
3.1.1. Els verbs d'actitud proposicional 428
3.1.2. Els verbs ditransitius amb l'OD clausal 429
3.2. La interacció qu/qu entre l'element qu extret de la clàusula inferior i la traça lligada per l'element qu interior 431
3.3. Conclusions 431
4. Conclusions 432

10. El creuament dèbil 433

11. Conclusions 442

1. Les illes A' 442
2. Les interrogatives quantificador/qu 445
3. Els processos quantificacionals de multiplicació, partició i distribució i els tipus de SNs que hi intervenen 446

APÈNDIX: La inversió obligatòria del subjecte 454

1. Introducció 454
1.1. El fenomen 454
1.2. L'explicació 456

1.3. Estructura de l'apèndix 458
2. La posició sintàctica del subjecte preverbal 459
2.1. Els quantificadors existencials 460
2.2. L'entonació de les interrogatives totals estàndard i de les interrogatives parcials i la posició de tòpic 464
3. La inversió obligatòria del subjecte i la inversió estilística del francès 467
4. Diferències entre per què i per quin motiu 469
5. El factor desencadenant de la inversió obligatòria del subjecte 472
6. Algunes especulacions sobre les causes de la inversió obligatòria del subjecte 476
7. Les interrogatives totals confirmatives 477
7.1. Propietats 478
7.2. L'anàlisi 482
8. Algunes excepcions aparents a la inversió obligatòria del subjecte . . . 485
9. Conclusions 488

Bibliografia 490

1

Introducció

1. Les oracions interrogatives amb extracció d'una illa A'

Un dels objectius fonamentals d'aquest treball és presentar una reformulació de la noció de minimitat relativitzada de Rizzi (1990) en termes bàsicament pragmàtics i quantificacionals.

Rizzi agrupa dos grans tipus d'illes, les illes negatives i les illes qu, i proposa tractar-les unificadament. Considera que la característica que comparteixen aquestes illes és que són generades per un operador, la negació en el cas de les illes negatives i un operador interrogatiu en el cas de les illes qu. Així, la noció de minimitat relativitzada, incorporada a la definició de recció per antecedent, impedeix que els elements qu que segons Rizzi no reben un paper temàtic referencial (bàsicament els adjunts) puguin ser extrets d'aquestes illes.

L'explicació de Rizzi, però, planteja un interrogant. Quin és el motiu pel qual un operador situat en una posició d'especificador impedeix l'extracció d'un element qu? En aquest treball intentaré donar una resposta a aquesta pregunta. La línia d'argumentació pivotarà sobre dos aspectes: les propietats pragmàtiques de les interrogatives amb extracció d'una illa negativa o d'una illa qu, i la interacció, de caràcter quantificacional, que es produeix entre l'operador extret de l'illa sintàctica i l'operador generador de l'illa.

Les illes que tractaré no coincideixen amb les de Rizzi. Concretament, estudiaré les illes negatives, les illes qu totals

i les illes qu parcials.[1] En canvi, deixaré de banda les illes creades pel quantificador beaucoup.

Un dels canvis fonamentals de perspectiva d'aquest treball respecte als estudis tradicionals d'aquestes construccions és que no estudiaré tant les propietats de les illes negatives i les illes qu com les propietats de les interrogatives formades a partir d'aquestes illes, és a dir, les interrogatives encapçalades per un element qu extret d'una illa negativa o una illa qu. Així, les interrogatives que contenen una illa negativa les anomenaré interrogatives negatives (parcials) o interrogatives qu/negació (1.a),[2] les interrogatives que contenen una illa qu total les anomenaré interrogatives qu/si (1.b), i les interrogatives que contenen una illa qu parcial les anomenaré interrogatives qu/qu (1.c):

(1) a. Qui no ha vingut?
b. ??Qui vols saber si ha vingut?
c. ??Qui vols saber què ha dit?

Així mateix, les illes sintàctiques creades per un operador les anomenaré illes A', i les interrogatives que contenen una illa A' interrogatives amb extracció d'una illa A'. En conseqüència, les interrogatives negatives, les interrogatives qu/si i les interrogatives qu/qu són subcasos d'interrogatives amb extracció d'una illa A'.

Un dels aspectes fonamentals a l'hora d'estudiar aquestes

---

[1] Desglossaré, doncs, les illes qu en dues illes diferents atès que les seves propietats no són del tot coincidents.

[2] En general em referiré a aquestes interrogatives amb el terme d'interrogatives negatives, per bé que el terme més adequat és el d'interrogatives negatives parcials, per diferenciar-les de les interrogatives negatives totals com ara (i):

(i) No ha vingut, el Joan?

Quan es puguin produir confusions, com en el capítol 4, distingiré entre tots dos tipus d'interrogatives.

interrogatives és determinar les condicions pragmàtiques en què resulten adequades, és a dir, les seves propietats pragmàtiques. Algunes de les preguntes que cal respondre és, doncs: Com s'originen aquestes interrogatives?, Què és el que les desencadena?, Són acceptables en qualsevol context? Consideraré que les interrogatives amb extracció d'una illa A' tenen totes elles un activador. La naturalesa de l'activador, però, varia d'una interrogativa a una altra. En aquest sentit, s'acosten a les interrogatives eco, que per ser legitimades pragmàticament requereixen també una oració que actuï d'activadora:

(2) A: Ha vingut el Joan?
B: Que si ha vingut qui?

L'oració (2.A) és l'oració activadora de (2.B). En efecte, el parlant B, en no comprendre el SN subjecte de (2.A), emet una interrogativa eco amb la finalitat que el parlant A especifiqui quin és el referent interrogat.

Analitzo tot seguit quin és l'activador que es dóna en cada tipus d'interrogativa amb extracció d'una illa A'. Vegem en primer lloc les interrogatives negatives. En el cas de les interrogatives negatives proposaré que l'activador no és una oració sinó una proposició, ja que no requereix que prèviament s'hagi emès una oració que actuï d'activadora. Més concretament, consideraré que les interrogatives negatives es produeixen quan una pressuposició universal associada a un SN o a un altre tipus de sintagma (preposicional o adverbial) d'una proposició es modifica (de fet, es cancel.la) i dóna lloc a dues pressuposicions existencials. Considerem l'exemple següent:[3]

(3) Qui no vindrà?

[3] De fet, tot SN definit sense valor quantificacional que denota un domini de valors es pot considerar que conté una pressuposició universal.

La proposició activadora de (3) pot ser, per exemple, la denotada per l'oració següent:

(4) Vindran el Joan, la Maria, el Pere, el Lluís i l'Antònia.

La pressuposició universal que es cancel.la és l'associada al SN subjecte, que denota un domini format per cinc persones, les quals se suposa que totes vindran. Quan aquesta pressuposició universal sobre el domini denotat pel SN es modifica (es cancel.la), passem a suposar que algunes d'aquestes persones vindran i d'altres no. Com veurem, es formen dos subdominis, el dels que vindran i el dels que no vindran, i cada subdomini conté una pressuposició existencial, ja que suposem que com a mínim una persona vindrà i com a mínim una persona no vindrà.

En el cas de les interrogatives qu/si i de les interrogatives qu/qu l'activador és una oració interrogativa. Així, per exemple, una interrogativa qu/si es pronuncia quan volem demanar un aclariment per un constituent mal comprès o insuficientment especificat d'una oració interrogativa total, tal com mostra el diàleg següent:

(5) A: Vindrà?
B: ??Qui vols saber si vindrà?

Així, a (5.B) es demana informació per un constituent insuficientment especificat, és a dir, per un referent denotat per un pronom. Entre (5.B) i (2.B) hi ha, però, una important diferència. A (5.B) el parlant té al cap un conjunt de persones a les quals pot haver fet referència el parlant A, és a dir, té delimitat un domini constituït per un determinat nombre d'entitats. Això, en canvi, no passa en les interrogatives eco.

La formació de les interrogatives qu/qu és igual a la de les interrogatives qu/si, amb la diferència que la interrogativa activadora no és una interrogativa total sinó parcial, tal com mostra el diàleg de (6):

(6) A: Què va fer?
B: Qui vols saber què va fer?

Les propietats pragmàtiques de les interrogatives amb extracció d'una illa A' determinen que es produeixi una interacció entre l'operador extret i l'operador interior generador de l'illa A'. Si algun factor impedeix que els dos operadors interaccionin, l'oració resultarà agramatical. Considero que dos quantificadors interaccionen quan s'estableixen correspondències entre els valors de cada domini. La noció d'interacció, doncs, és una noció quantificacional.

Una de les propietats dels elements qu que s'extreuen d'una illa A' és que el domini sobre el qual quantifiquen ha d'estar individualitzat. Com veurem, dues són les maneres com es pot individualitzar un domini: per contextualització (és a dir, per ancoratge al discurs o discourse-linking en el sentit de Pesetsky (1987)), i cognitivament. Comorovski (1989a, 1996) argumenta que tot element qu contextualitzat està individualitzat. Així, quan es contextualitza un domini de quantificació el que es fa és dividir el domini en entitats discretes, ja siguin entitats individuals o bé classes i, per tant, s'individualitza. Argumentaré, però, reformulant idees de Cinque (1990), que existeix una segona forma d'individualitzar un domini de quantificació, i aquesta forma és cognitiva. Com veurem, la noció d'individualització cognitiva és una noció semblant a la de referencialitat utilitzada per Rizzi (1990).

La gran diferència entre les interrogatives negatives i les interrogatives qu/si i interrogatives qu/qu és que en les primeres l'element qu ha d'estar contextualitzat i, en conseqüència, el seu domini queda individualitzat per contextualització. En canvi, en les interrogatives amb extracció d'una illa qu la contextualització de l'element qu no és possible. En aquestes interrogatives la individualització del domini de l'element qu és cognitiva. Com argumentaré, perquè la individualització cognitiva sigui possible, l'element qu ha de

contenir trets lèxics que permetin determinar la naturalesa de les entitats quantificades. Així, l'extracció dels elements qu nus és més difícil que la dels elements qu complexos, ja que els primers no especifiquen la naturalesa de les entitats que quantifiquen (amb l'excepció de qui), mentre que els segons sí. Això explica el contrast de (7):

(7) a. ???Què vols saber si va perdre?
b. ??Quin anell vols saber si va perdre?

Atribueixo aquesta diferència al fet que l'element qu què està insuficientment especificat per determinar el tipus d'entitat sobre el qual es quantifica, a diferència del que passa a (7.b), en què sabem que el tipus d'entitat sobre el qual es quantifica són anells.

Així mateix, defenso que certes entitats són més fàcilment d'individualitzar cognitivament que d'altres. Bàsicament, les entitats concretes són fàcilment individualitzables, mentre que les entitats abstractes s'individualitzen amb dificultat.

Hi ha una clara diferència de gramaticalitat entre les interrogatives negatives i les interrogatives amb extracció d'una illa qu. Atribuiré aquesta diferència al fet que en les interrogatives amb extracció d'una illa qu es generen en una mateixa clàusula dos elements qu amb força interrogativa.[4] Atès que Comp només pot legitimar un element qu amb força interrogativa, l'altre element qu requereix ser extret a una altra clàusula que contingui un Comp [+Qu].

2. Les illes A' i la quantificació

Per explicar la interacció entre operadors que es produeix en

[4] Com argumentaré al capítol 5, es poden generar en clàusules diferents, sempre que una sigui complement de l'altra i el Comp de la clàusula complement sigui [-Qu].

l'extracció d'una illa A' introdueixo diversos termes i conceptes quantificacionals nous. Passo a analitzar cada un d'aquests conceptes.

En l'extracció d'un element qu d'una illa A' es produeix una interacció entre l'element qu extret i l'operador creador de l'illa A'. Dos són els tipus d'interacció que es poden donar: la divisió per partició d'un domini i la divisió per multiplicació. En les interrogatives negatives i les interrogatives qu/si, el domini de l'element qu extret es divideix en dos subdominis. Els valors d'un subdomini s'associen amb el valor negatiu de l'operador i els valors de l'altre domini s'associen amb el valor positiu. En el cas de les interrogatives qu/si aquesta correspondència és clara, atès que l'operador sí/no quantifica sobre dos valors, el positiu i el negatiu. En el cas de la negació, en canvi, resulta menys obvi. Argumentaré, però, que en les interrogatives negatives l'element qu extret interacciona no realment amb la negació sinó amb un operador de Sigma que pren dos valors, el positiu i el negatiu. Convé observar que la partició del domini en dos subdominis és possible perquè el domini de l'element qu està individualitzat.

La interacció que es produeix en les interrogatives qu/qu és més complexa. L'element qu extret, també individualitzat, multiplica el domini de l'element qu interior, és a dir, es creen tants dominis de l'element qu interior com valors té el domini de l'element qu extret. Aquests dominis constitueixen els subdominis d'un domini ampliat. Diré, doncs, que en aquest cas el domini ha quedat dividit per multiplicació. (Una nota terminològica: anomenaré la interacció que es produeix en les interrogatives negatives interacció qu/negació, la que es produeix en les interrogatives qu/si interacció qu/si, i la que es produeix en les interrogatives qu/qu interacció qu/qu.)

Vegem diagramàticament aquests efectes. (8) mostra l'efecte de partició produït per un operador de Sigma, en aquest cas l'operador sí/no, mentre que (9) mostra l'efecte de multiplicació produït per un element qu:

(8) Partició produïda en la interacció qu/si

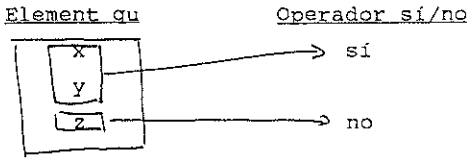

(9) Multiplicació produïda en la interacció qu/qu

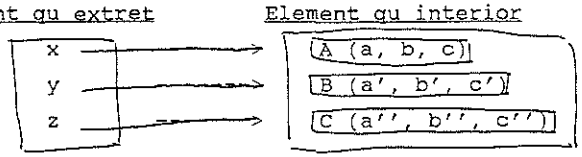

El procés quantificacional de multiplicació que es dóna en les interrogatives qu/qu és similar al que trobem en les interrogatives amb interacció entre un quantificador i un element qu, que anomenaré interrogatives quantificador/qu. Considerem (10):

(10) Què ha pintat cadascú?

Una possible resposta a (10) és (11):

(11) El Joan ha pintat un orangutan i un gibó, la Maria ha pintat un goril.la, el Pere ha pintat un ximpanzé, un bonobo i un babuí, i la Lluïsa ha pintat un orangutan, un babuí i un macaco.

Com observen Higginbotham i May (1981), en aquestes interrogatives fem correspondre a cada valor denotat pel quantificador un o diversos valors del domini de l'element qu. Consideraré que aquesta correspondència és possible perquè el quantificador multiplica el domini de l'element qu, i es creen tants dominis com valors denota el quantificador. Igual que en el cas de la interacció qu/qu, aquests dominis constitueixen els subdominis d'un domini ampliat.

Distingiré clarament el procés quantificacional de multiplicació del procés quantificacional de distribució.[5] Així, la distribució es dóna quan fem correspondre a cada valor d'un domini un valor, i només un, d'un altre domini. Un exemple de distribució es dóna a (12):

(12) Cadascú es va endur un llibre.

A cada valor del domini denotat per cadascú li fem correspondre un llibre. És a dir, hi haurà tants llibres com persones.

Tant en el procés de multiplicació com en el de distribució podem distingir l'element multiplicador o distribuïdor d'una banda, i l'element multiplicat o distribuït de l'altra. A (10) el quantificador és el multiplicador i l'element qu és el multiplicat. Per la seva banda, a (12) el quantificador actua de distribuïdor i el SN indefinit de distribuït.

Una altra distinció important que tindré en compte és la que es dóna entre els processos quantificacionals de multiplicació i distribució d'una banda, i les lectures o interpretacions multiplicatives i distributives, de l'altra. Tot procés quantificacional de distribució dóna lloc a una lectura distributiva, en la qual fem correspondre a cada valor de l'element distribuïdor un únic valor de l'element distribuït. El cas del procés de multiplicació és més complex. La multiplicació pot donar lloc a dues lectures, la pròpiament multiplicativa i la distributiva. Considerem els exemples de (13):

(13) a. On sol comprar cadascú?
b. On ha nascut cadascú?

A (13.a) entenem que cada persona denotada per cadascú pot

[5] El procés de partició és un altre procés quantificacional. Aquest procés, però, no es produeix per la interacció entre dos SNs (o SPreps) sinó per la interacció entre un operador de Sigma i un SN (o un SPrep).

comprar a un o més llocs. Té, doncs, una lectura multiplicativa. En canvi, a (13.b) la lectura és diferent. A cada valor del quantificador cadascú li fem correspondre un únic valor de l'element qu. Té, doncs, una lectura distributiva. El motiu és que es produeix una restricció d'unicitat sobre cada subdomini de l'element qu multiplicat. Les persones només neixen una vegada i en un sol lloc. En conclusió, hi ha dos processos quantificacionals, la multiplicació i la distribució, i dues lectures, la multiplicativa i la distributiva. El procés de distribució dóna lloc sempre a una lectura distributiva, i el procés de multiplicació pot donar lloc a una lectura multiplicativa o bé a una lectura distributiva.

Com veurem, el procés de multiplicació no és exclusiu de la interacció quantificador/qu o de la interacció qu/qu. Així, en la interacció entre dos quantificadors numerals cardinals, que anomenaré interacció numeral/numeral, també es produeix un procés de multiplicació:

(14) Dos nois han ballat amb tres noies.

A (14), per l'efecte multiplicatiu del subjecte sobre el complement del verb, interpretem que cada noi ha ballat amb tres noies, i per tant hi pot haver fins a sis noies diferents. Existeix, però, una altra interpretació que, seguint Longobardi (1988), anomenaré independent. En aquesta interpretació, existeixen dos nois i tres noies, i els nois han ballat amb les noies.

Generalment el terme distribució s'utilitza ambiguament per designar el procés quantificacional, la lectura a què dóna lloc un procés quantificacional i el fet que un domini estigui constituït per diferents valors i cada valor s'interpreti independentment. Per evitar confusions terminològiques, utilitzaré el terme ramificació per anomenar el darrer concepte de distribució. En aquest sentit, ramificació s'oposa a col.lectiu. Així, un SN es pot interpretar col.lectivament o bé

ramificadament. Considerem el SN subjecte de (15):

(15) El Joan i la Maria han comprat un cotxe.

El SN el Joan i la Maria es pot interpretar de dues maneres, col.lectivament i ramificadament.[6] En la interpretació col.lectiva, els dos valors denotats actuen conjuntament. En canvi, en la interpretació ramificada, cada valor s'interpreta independentment.

Considerem ara (16). En la lectura distributiva de (16) en què fem correspondre a cada persona un cotxe diferent, tant el terme distribuïdor com el terme distribuït estan ramificats, ja que, en cada cas, els valors dels dominis denotats s'interpreten de manera independent.

(16) Cadascú ha agafat el seu cotxe.

A (16) hi ha tants cotxes com persones denotades pel quantificador cadascú.

Perquè un element pugui distribuir o multiplicar un altre element, ha d'estar prèviament ramificat. Així mateix, tot element distribuït per un altre element queda automàticament ramificat.

3. La condició sobre les illes A'

Hem vist que les interrogatives amb extracció d'una illa A' es caracteritzen perquè tenen un activador i perquè l'element qu extret de l'illa interacciona amb l'element qu creador de l'illa. Proposaré que perquè un element qu es pugui extreure d'una illa

[6] Observi's que en el terminologia convencional en comptes de ramificadament s'utilitza el terme distributivament. Reservo el terme distribució per al procés quantificacional i per a la lectura a què aquest procés pot donar lloc.

A' ha de satisfer la condició següent:

(17) Condició sobre les illes A'

Un element qu es pot extreure d'una illa A' si:

a) El seu domini està individualitzat.
b) Interacciona amb l'operador creador de l'illa A'.
c) Cada subdomini en què queda dividit el domini de quantificació d'un dels operadors que interaccionen conté una pressuposició existencial.

Com es pot veure, aquesta condició recull les propietats que hem atribuït a aquestes interrogatives: l'element qu extret ha d'estar individualitzat, s'ha de produir una interacció entre l'operador creador de l'illa A' i l'element qu extret i cada subdomini del domini dividit (ja sigui per partició o per multiplicació) ha de contenir una pressuposició existencial. Una violació de qualsevol d'aquestes tres clàusules donarà lloc a una oració agramatical. Considerem, per exemple, (18):

(18) *Com vols saber si es pot anar vestit a la festa?

La agramaticalitat de (18) es deu al fet que l'element qu no està individualitzat. Atès que no és possible la individualització contextual, ja que és una interrogativa amb extracció d'una illa A', l'única individualització possible és la cognitiva. D'una banda, com no conté trets lèxics que ens permetin determinar la naturalesa de les entitats quantificades, i, de l'altra, encara que els contingués, com a (19), aquestes entitats són de naturalesa abstracta i, per tant, difícils d'individualitzar cognitivament.

(19) ?*De quina manera vols saber si es pot anar vestit a la festa?

Naturalment, si no es compleix la primera clàusula de la

condició, les altres dues tampoc es compliran.

Considerem ara el cas de (20):[7]

(20) *Quin llibre vols saber qui (l') ha comprat?

L'element qu extret està individualitzat cognitivament; en conseqüència, es pot extreure d'una illa A', tal com mostren els exemples de (21):

(21) a. Quin llibre no has llegit?
b. ??Quin llibre vols saber si (l') ha llegit el Joan?

Com veurem, un OD tema no pot multiplicar un subjecte agent, tal com mostra la agramaticalitat de (22):

(22) *Qui ha llegit cada llibre?

El quantificador universal, que actua com a multiplicador, no pot multiplicar l'element qu. En conseqüència, un element qu OD tema no es pot extreure d'una illa qu encapçalada per un element qu subjecte agent ja que no pot interaccionar amb ell. És la falta d'interacció el que fa que (20) sigui agramatical.[8] Un altre cas en què no es produeix interacció és a (23):

(23) *Qui has explicat què ha fet?

---

[7] (20) contrasta amb la marginal (i):

(i) ??Qui vols saber què ha comprat?

[8] Un OD, però, sí que es pot extreure en determinats casos d'una illa qu parcial. Per exemple, es pot extreure quan l'element qu interior és un modal:

(i) ??Quin problema vols saber com es resol.

Un altre cas en què l'OD es pot extreure és el següent:

(ii) ??A qui vols saber amb què (l') el vaig obsequiar?

Com veurem, l'element qu què no pot ser multiplicat per un altre element qu en les clàusules seleccionades per verbs del tipus explicar. Atès que no se satisfà la clàusula b de la condició sobre les illes A', l'oració és agramatical.

Vegem ara un cas en què no se satisfà la clàusula c de la condició sobre les illes A'. Considerem l'exemple de (24), adaptat de Szabolcsi i Zwarts (1993):

(24) *Qui no ha rebut aquesta carta$_{token}$ de la Maria?

A (24), tal com argumentaré, no se satisfà la clàusula c de la condició: un dels subdominis en què queda dividit el domini de l'element qu qui, concretament el subdomini negatiu, no conté una pressuposició existencial.

La naturalesa de la condició sobre les illes A' és quantificacional. Tanmateix, costa de precisar moltes vegades si l'origen de la agramaticalitat d'una oració és quantificacional o bé és pragmàtica. Com veurem, la agramaticalitat d'algunes interrogatives amb extracció d'una illa A' es deu a la impossibilitat d'identificar un activador. La mateixa falta d'activador, que pot considerar-se una falta d'adequació pragmàtica, dóna lloc, indirectament, a una violació de la condició sobre les illes A', és a dir, no permet satisfer les propietats quantificacionals que aquestes interrogatives han de satisfer. Algunes restriccions quantificacionals, d'altra banda, semblen tenir una naturalesa sintàctica. Per exemple, les restriccions que governen la interacció qu/qu, i també per extensió les que governen la interacció quantificador/qu, són, probablement, de base sintàctica.

4. Algunes consideracions generals

Un aspecte a tenir en compte en aquest treball és el criteri seguit a l'hora de donar judicis de gramaticalitat. Els judicis

de gramaticalitat que donaré en les interrogatives amb extracció d'una illa qu són sempre judicis relatius. Utilitzaré cinc valors: ?, ??, ???, ?* i *. Dues oracions d'estructura semblant poden oferir contrastos tot i tenir indicat el mateix judici de gramaticalitat. En aquests casos, la distinció la indicaré en el text. En altres casos, estructures de característiques diferents poden tenir indicat el mateix judici de gramaticalitat, tot i que la comprensió sigui diferent. Aquest és el cas de les interrogatives qu/si i qu/qu:

(25) a. ??Qui vols saber si vindrà?
b. ??Qui vols saber què ha fet?

Les interrogatives qu/si són més fàcils d'interpretar que les interrogatives qu/qu. En conseqüència, els judicis s'han de considerar relatius a cada tipus d'estructura. Així doncs, el mateix judici de gramaticalitat, per exemple dos interrogants, aplicat a estructures diferents, tindrà també significats diferents.

Alguns autors consideren oracions com (25.a) i (25.b) gairebé gramaticals. Donaré, però, als casos més acceptables d'extracció d'una illa qu el valor de dos interrogants. Cal tenir en compte que els judicis de gramaticalitat d'aquestes construccions varien d'un autor a un altre. Personalment crec que són desviades, per bé que interpretables.[9]

Un altre signe que utilitzaré és el de #, per indicar la falta d'adequació pragmàtica de l'oració. En algun cas pot passar que se superposin els judicis de gramaticalitat amb els d'adequació pragmàtica, com per exemple a (26):

[9] Quan l'element qu està focalitzat i separat per una pausa de la resta de l'oració, l'oració crec que resulta gramatical, tal com mostra l'exemple següent:

(i) Qui, vols saber si vindrà?

Estudio al capítol 3 aquest tipus de construcció, que anomeno oracions pseudoeco.

(26) #??Qui vols saber si ha vingut?

Pel que fa a l'estructura clausal, utilitzaré una versió simplificada per raons de claredat expositiva. Així, les categories que utilitzaré seran SC, ST i SV. A més, consideraré, seguint Laka (1990), que els operadors de polaritat clausal es generen a Sigma, i que Sigma subcategoritza ST. Prescindiré, doncs, de SConc i d'altres categories funcionals proposades. Suposaré, a més, que el subjecte preverbal es troba a l'Espec de ST. Tanmateix, a l'apèndix, dedicat a la inversió obligatòria del subjecte, enriquiré l'estructura clausal. Així, utilitzaré la categoria funcional de SConc i assumiré que el subjecte preverbal es troba a l'especificador d'aquesta categoria.

Pel que fa a l'extracció qu del subjecte, representaré les traces qu a l'Espec de ST i no en posició postverbal, tal com proposa Rizzi (1982 i 1990). Aquesta opció és merament notacional i, per tant, no representa cap presa de posició respecte a la posició bàsica del subjecte en les oracions en què aquest és interrogat.

En les interrogatives amb extracció d'una illa qu, escriuré entre parèntesis els pronoms de represa quan l'element qu sigui un complement i sigui definit. Així, en el cas de l'extracció de l'element qu <u>què</u>, no escriuré cap pronom de represa:

(27) a. ??Quin disc vols saber si (l') he escoltat?
b. ???Què vols saber si he escoltat?

En el cas de l'extracció del subjecte, consideraré que en la posició en què aquest s'interpreta hi ha l'element pronominal pro (si més no opcionalment), que no representaré.

5. Organització del treball

Aquest treball s'organitza de la manera següent. Al capítol 2 faig un repàs crític de les principals restriccions que s'han

observat en l'estudi de les illes A' (illes negatives i illes qu) i d'algunes de les propostes que s'han donat per explicar-les.

Al capítol 3 faig una presentació de la condició sobre les illes A' i analitzo els tres components que configuren aquesta condició: la noció d'individualització, les característiques de la interacció entre dos operadors i les propietats de les pressuposicions existencials. Així, com ja he avançat en aquest capítol introductori, proposo que la individualització es pot donar per contextualització i, també, cognitivament. Un aspecte important que tracto és el de la noció de pressuposició existencial. Argumento que mentre en les interrogatives estàndard només contenen una pressuposició existencial, les interrogatives amb extracció d'una illa A' contenen tantes pressuposicions existencials com subdominis contingui el subdomini dividit. Així mateix, mostro que les pressuposicions existencials es poden cancel.lar. En conseqüència, en les interrogatives contextualitzades, com ara les partitives i les negatives, la cancel.lació pot ser doble: una cancel.lació universal positiva i una cancel.lació universal negativa. Com veurem més endavant, les interrogatives qu/si i qu/qu no admeten la cancel.lació de la pressuposició associada a l'element qu extret. La finalitat d'aquest capítol és introduir determinades nocions que serviran de base en l'estudi de les interrogatives negatives, les interrogatives qu/si i les interrogatives qu/qu.

El capítol 4 està dedicat a l'estudi de les interrogatives negatives. Mostraré que les interrogatives negatives requereixen estar contextualitzades. Altrament, resulten inadequades pragmàticament. Defensaré que són activades per una proposició que experimenta una modificació (cancel.lació) d'una pressuposició universal d'un constituent, la qual dóna lloc a dues pressuposicions existencials, cada una associada a un dels dos subdominis en què el domini queda dividit per la interacció de l'element qu extret amb la negació.

Una de les propietats de les interrogatives negatives és que les respostes quantificades es vinculen al subdomini positiu (una

resposta que cancel.la una pressuposició existencial és, de fet, una resposta quantificada). Proposaré explicar aquest fet mitjançant la restricció contra la vinculació de la quantificació a un subdomini complementari, és a dir, al subdomini negatiu.

Així mateix, discutiré l'anàlisi de Kuno i Takami (1997) i argumentaré que les anàlisis exclusivament pragmàtiques d'aquesta construcció no són adequades.

Finalment, mostraré que les restriccions a què està sotmesa aquesta construcció es pot derivar o bé de les mateixes propietats pragmàtiques de les interrogatives negatives o bé de la condició sobre les illes A'.

Al capítol 5 estudio les interrogatives qu/si. Mostro les propietats pragmàtiques d'aquestes construccions i estableixo les diferències entre les interrogatives qu/si i les interrogatives eco i pseudoeco activades per una oració interrogativa. Analitzo així mateix les propietats sintàctiques i proposo que l'element qu extret no es genera en català en la posició en què s'interpreta sinó en un segon Espec de SC. El motiu de la desviació d'aquestes clàusules és que en una mateixa clàusula (o utilitzant la terminologia que presentaré, en un mateix domini sintàctic interrogatiu) es generen dos operadors amb força interrogativa.

Discuteixo així mateix les nocions de contextualització i individualització i proposo que els elements qu extrets d'una illa qu s'individualitzen cognitivament. Perquè aquesta individualització es pugui dur a terme, l'element qu ha de contenir prou trets lèxics per poder identificar la naturalesa de les entitats sobre les quals es quantifica. Les entitats de naturalesa concreta són fàcils d'individualitzar, a diferència de les de naturalesa abstracta, que resulten difícils. Finalment, analitzo diverses restriccions a què estan sotmeses aquestes interrogatives i les derivo de les seves propietats pragmàtiques o bé de la condició sobre les illes A'.

Al capítol 6 tracto les interrogatives qu/qu. No es tracta d'un estudi complet d'aquestes interrogatives. Així, deixo

l'estudi de les restriccions que presenten com a conseqüència de la interacció qu/qu per al capítol 9. Moltes propietats d'aquestes interrogatives coincideixen amb les de les interrogatives qu/si. Presento la distinció entre contextos intensionals i contextos extensionals, formulada per Groenendijk i Stokhof (1982), i argumento que només els elements qu que es troben en contextos intensionals es poden extreure.

Així mateix, analitzo les diferències que hi ha entre les interrogatives qu/qu i les interrogatives múltiples. Mentre que en les interrogatives qu/qu (i qu/si) només és possible l'extracció d'un context intensional, en les interrogatives múltiples un element qu in situ només es pot extreure d'un context extensional. Derivo aquest contrast de les diferents propietats quantificacionals entre un element qu in situ d'una interrogativa múltiple i l'element qu extret d'una interrogativa qu/qu: els primers no tenen força interrogativa mentre que els segons sí. A més, proposo una restricció sobre els elements qu in situ de les interrogatives múltiples, la restricció sobre l'aparellament de valors en les interrogatives múltiples, que dóna compte de les possibilitats d'extracció d'un element qu in situ en les interrogatives múltiples.

Finalment, tracto les anomenades interrogatives indirectes discursives a partir de les anàlisis de Plann (1982) i Brucart (1993), i mostro que aquestes interrogatives són illes absolutes a l'extracció d'un element qu.

Al capítol 7 reviso les diferents propostes de base configuracional que s'han fet de les interrogatives quantificador/qu. Concretament, analitzo les anàlisis de May (1985), Kim i Larson (1989), Aoun i Li (1993a) i Hornstein (1995). Com argumento, aquestes anàlisis són inadequades per explicar les diferències observades entre les estructures agentives i les psicològiques i els contrastos entre l'OI i l'OD.

El capítol 8 se centra en la interacció quantificador/qu. Proposo que les restriccions en el procés quantificacional de la multiplicació són de base temàtica. Així, l'agent pot multiplicar

el tema i la meta i la meta pot multiplicar el tema. En canvi, el tema, que és l'argument més intern, no pot multiplicar ni la meta ni l'agent, i la meta no pot multiplicar l'agent. Pel que fa a les estructures amb verbs psicològics, l'experimentant pot multiplicar el tema però no a l'inrevés. Aquestes restriccions queden recollides en el principi de multiplicació. El principi de multiplicació està expressat en termes de jerarquia temàtica i la jerarquia que conretament adopto és la de Grimshaw (1990), basada al seu torn en la de Jackendoff (1972).

Per explicar els fenòmens que s'observen en les estructures ditransitives, proposo unes restriccions auxiliars, la restricció sobre la ramificació i la restricció sobre les famílies d'esdeveniments, que expliquen les lectures distributives que s'obtenen en aquestes estructures.

Així mateix, argumento que el fenomen de la multiplicació no és exclusiu de la interacció quantificador/qu, sinó que és força més àmplia. Els mateixos principis que governen la interacció quantificador/qu també regulen la interacció qu/qu, la interacció numeral/numeral, la interacció entre un numeral i un SN plural definit, etc.

Al capítol 9 torno de nou a les interrogatives qu/qu. Mostro com les restriccions derivades de la interacció qu/qu s'expliquen satisfactòriament amb els mateixos principis i restriccions que regulen la interacció quantificador/qu.

Al capítol 10 faig algunes consideracions sobre les nocions de distribució i multiplicació, i analitzo les propietats dels SNs en relació amb aquests processos quantificacionals. Així mateix, reformulant idees de Chierchia (1991) i Hornstein (1995) sobre el creuament dèbil, proposo que aquest efecte es pot derivar de l'estructura temàtica de les predicacions.

Al capítol 11 presento les conclusions del treball. El treball es tanca amb un apèndix dedicat a la inversió obligatòria del subjecte. Distingeixo entre l'efecte d'adjacència que es dóna en les interrogatives parcials i les interrogatives totals confirmatives del tipus "Que vindràs?". El primer tipus

d'adjacència el correlaciono amb la presència d'una traça qu al SV, mentre que en el segon cas proposo que el complementador es genera no a Comp sinó a Sigma. Es tracta, doncs, d'un cas de defectivitat estructural, ja que proposo que en aquestes construccions no és present ni SC ni SConc.

2. L'extracció de les illes A': una revisió històrica

1. Introducció

Sota l'etiqueta d'illes A' incloc les illes negatives, les illes qu totals i les illes qu parcials. El tractament unificat d'aquests tres tipus d'illa no és habitual en la bibliografia. Només Rizzi (1990) les tracta conjuntament,[1] per bé que en el seu model no distingeix entre illes qu totals i illes qu parcials. Els únics autors que distingeixen entre illes qu totals i illes qu parcials, que jo sàpiga, són Szabolcsi i Zwarts (1993), per bé que no aporten cap argument teòric o empíric per fonamentar el seu punt de vista. Szabolcsi i Zwarts tracten conjuntament les illes negatives i les illes qu totals. No analitzen, en canvi, les illes qu parcials.

Els diferents tractaments que s'han fet de les illes A' es poden classificar en tres grans tipus: sintàctics, semàntics i pragmàtics. No tots els tractaments, però, es poden incloure de manera nítida en una d'aquestes tres categories. Alguns són de fet híbrids. Per exemple, el model de Rizzi és de base sintàctica i semàntica, i el de Cinque és simultàniament sintàctic, semàntic i pragmàtic. N'hi ha, però, que són estrictament sintàctics, com el de Chomsky (1986b).

Malgrat que comparteixen trets comuns, les illes negatives, les illes qu totals i les illes qu parcials presenten també notables diferències. Per aquest motiu han rebut en general tractaments independents. De fet, l'atenció de la investigació lingüística s'ha centrat sobretot en les illes qu totals i parcials, mentre que les illes negatives han quedat generalment

[1] Rizzi inclou entre aquest tipus d'illes les illes creades pel quantificador beaucoup.

en un segon pla.

Una de les característiques de les illes A' és que permeten establir una gran varietat de distincions. Històricament les anàlisis sintàctiques han precedit les anàlisis de base semàntica i pragmàtica. La principal virtut de les anàlisis sintàctiques és que han permès identificar i estudiar la major part de les distincions a què donen lloc les illes A'. Dedico aquest capítol a repassar les principals observacions que s'han fet en l'estudi de les illes A' i les principals explicacions que s'han proposat per donar compte dels fenòmens observats. L'apartat 2 està dedicat a les illes negatives. A l'apartat 3 faig un repàs de les principals distincions que s'han identificat en l'extracció d'una illa qu, i ofereixo algunes de les explicacions que s'han donat, ja sigui de base sintàctica, semàntica o pragmàtica. Finalment, a l'apartat 4 mostro les principals mancances que presenten les anàlisis revisades.

2. Les illes negatives

Les illes negatives han rebut poca atenció en la bibliografia. Van ser identificades per primer cop per Ross (1984), i fins a Rizzi (1990) no van tornar a ser tractades. Segons Ross i Rizzi, només els arguments poden ser extrets d'una illa negatives, tal com mostra (1). L'extracció d'un adjunt dóna lloc a una oració agramatical:

(1) a. Qui no ha vingut?
b. *Com no ha vingut?

Rizzi (1990) explica el contrast de (1) en termes de minimitat relativitzada. A (1.a) l'element qu extret és un argument i, en conseqüència, es pot associar amb la seva traça via lligam. En canvi, a (1.b), l'element qu extret és un adjunt i l'única manera d'associar-se amb la seva traça és per recció per antecedent.

Aquesta relació, però, no és possible a través d'un operador que ocupa una posició A'.[2]

Szabolcsi i Zwarts (1993) observen que en certs casos un adjunt pot ser extret d'una illa negativa, tal com mostra (2):

(2) In what way did you never solve problems?
(Szabolcsi i Zwarts (1993), ex. 74.b)

Així mateix, en certes condicions un argument no pot ser extret d'una illa negativa:[3]

(3) *Who didn't get this $\text{letter}_{\text{token}}$ from Mary?
(Szabolcsi i Zwarts (1993), ex. 96.b)

Szabolcsi i Zwarts mantenen la distinció entre arguments i adjunts i consideren que a (2) l'adjunt in what way es comporta com una entitat individual i, en conseqüència, com un argument, mentre que a (3) l'argument es comporta com una entitat no individual i, per tant, adquireix les propietats d'adjunt.

Kuno i Takami (1997) mostren que la distinció entre argument i adjunt que tradicionalment s'ha utilitzat per explicar la distribució de gramaticalitat en les illes negatives no té base empírica. Kuno i Takami intenten derivar la falta de contrast entre arguments i adjunts mitjançant dues restriccions, la prohibició contra l'extracció del focus de la negació, de naturalesa quantificacional, i la prohibició contra preguntes que demanen respostes no informatives, de caràcter pragmàtic. Discuteixo la proposta de Kuno i Takami de manera extensa al capítol 4.

---

[2] Rizzi (1990) considera que la negació ocupa una posició d'especificador.

[3] (3) resulta gramatical en la interpretació de letter com a type. Vegeu la discussió que faig a l'apartat 3.9 d'aquest capítol sobre els efectes de la restricció d'unicitat en l'extracció d'una illa qu.

3. Les illes qu

Una de les propietats de les illes qu tant totals com parcials és que l'extracció d'un element qu del seu interior dóna lloc a una oració agramatical. S'ha observat, però, que el grau d'agramaticalitat d'aquest tipus de violacions està subjecte a diversos factors, alguns d'ells específics de determinats tipus de llengües com ara el that-t. Alguns dels factors identificats a la bibliografia de les illes qu són aquests:

a) El tipus d'illa qu (Chomsky (1973)).
b) La temporalitat de l'illa qu (Chomsky (1973, 1986b)).
c) L'efecte that-t en les llengües no pro-drop (Chomsky (1981, 1986b), Rizzi (1982, 1990), Aoun (1986)).
d) El nombre d'illes qu que es traspassen (Rizzi (1982), Chomsky (1986b)).
e) El nivell d'incrustació en l'illa qu de l'element qu extret i de l'element qu interior (Rizzi (1982), Chomsky (1986b)).
f) La funció gramatical de l'element qu que s'extreu (Huang (1982), Lasnik i Saito (1984, 1992), Aoun (1986), Rizzi (1990)).
g) La contextualització de l'element qu (Comorovski (1989a i 1996), Cinque (1990), Kiss (1993), Szabolcsi i Zwarts (1993)).
h) La interacció de l'element qu extret amb l'element qu interior (Torrego (1984), Chomsky (1986b)).
i) La restricció d'unicitat sobre l'element qu extret (Szabolcsi i Zwarts (1993)).

Tots aquests factors, excepte els factors g i i, han rebut un tractament sintàctic. El factor f ha rebut, a més d'un tractament sintàctic, un tractament semàntic (Kiss (1993)). D'altra banda, el factor g ha rebut un tractament esxclusivament pragmàtic i el

factor i ha rebut un tractament semàntic.

A continuació ofereixo la descripció de cada un d'aquests contrastos i algunes de les anàlisis sintàctiques més significatives que s'han proposat per donar-ne compte.

3.1. La naturalesa de l'illa qu

Des dels mateixos inicis de la investigació d'aquesta construcció es va observar que l'extracció d'un element qu d'una illa qu total dóna més bons resultats que l'extracció d'una illa qu parcial (vegeu, per exemple, Chomsky (1973)). Així, l'exemple (4.a) és més fàcilment interpretable que l'exemple (4.b):[4]

(4) a. ??Qui$_i$ vols saber si t$_i$ ha escrit un llibre?
b. ??Qui$_i$ vols saber què$_j$ t$_i$ ha escrit t$_j$?

El contrast de (4) no ha rebut mai una explicació sintàctica. S'ha assumit, simplement, que (4.a) és més fàcilment processable que (4.b) ja que és menys complexa.

3.2. El temps de l'illa qu

En anglès és més fàcilment interpretable l'extracció d'una illa qu no temporalitzada que l'extracció de la corresponent illa qu temporalitzada, en el benentès que l'element qu que s'extregui estigui regit temàticament (és a dir, sigui un objecte del verb). Chomsky (1986b) ofereix aquest contrast (els judicis són els expressat per Chomsky en el text, tot i que no els materialitza en els exemples):

[4] Tal com he dit al capítol introductori, la identitat d'un judici de valor relatiu de dues oracions no implica necessàriament que no hi hagi contrast entre elles.

(5) a. ??What$_i$ did you wonder to whom$_j$ John gave t_i t_j ?
b. ?What$_i$ did you wonder to whom$_j$ to give t_i t_j ?
(Chomsky (1986b), ex. 77.a i 77.c)

Chomsky considera que el ST en què es genera un element qu és una barrera inherent per a l'extracció si està temporalitzat. Per tant, a (5.a) l'element qu what creua dues barreres, el ST temporalitzat i el SC incrustat, mentre que a (5.b) només creua una barrera, el SC incrustat. Convé observar que el ST matriu no és una barrera inherent, tot i ser temporalitzat, ja que l'element qu what no s'ha generat en aquesta clàusula. Per solucionar aquest problema, Chomsky proposa que compta com a barrera el primer ST temporalitzat que domina la traça bàsica. És a dir, si un element qu es genera en una clàusula d'infinitiu, comptarà com a barrera el primer ST temporalitzat que domini aquesta clàusula d'infinitiu. Chomsky proposa que subjacència es viola quan es traspassen dues barreres. Per tant, (5.a) és un exemple de violació de subjacència, però no (5.b). Chomsky, però, matisa les característiques de la condició de subjacència. En vista del caràcter desviat de (5.b), Chomsky considera que a (5.b) es produeix una violació dèbil de subjacència. Aquesta explicació del contrast de (5) és problemàtica, ja que qualsevol interrogativa parcial temporalitzada representa una violació dèbil de subjacència, contràriament a la intuïció dels parlants, que consideren oracions com (6) plenament gramaticals, a diferència de (7), que és desviada:

(6) a. Qui$_i$ t_i vindrà?
b. Qui$_i$ creus que t_i vindrà?

(7) ??Què$_i$ no saps com fer t_i?

3.3. Violació doble d'illa qu

Rizzi (1982) observa que l'extracció d'un element qu de dues illes qu, l'una incrustada en l'altra, accentua la agramaticalitat de l'oració:

(8) *Questo incarico, che non so proprio chi possa avere indovinato a chi affiderò, mi sta creando un sacco di grattacapi.
(Rizzi (1982), cap. 2, ex. 13.b)

Aquest exemple està basat en una relativa. Chomsky (1986b) analitza el següent cas d'una interrogativa amb extracció d'una doble illa qu:

(9) *What$_i$ did you wonder who knew who saw t_i?
(Chomsky (1986b), ex. 80)

Chomsky proposa que l'element qu extret es mou des de la seva posició bàsica al SV de la clàusula intermèdia, i d'aquí al Comp matriu. El moviment, doncs, no és directe. L'element qu creua dues barreres en el primer moviment (el ST temporalitzat i SC), i una barrera en el segon (SC). Per explicar el caràcter marcadament desviat de (9) Chomsky suposa que les violacions de subjacència són acumulatives.[5]

[5] En el cas de l'extracció d'un argument, s'observa una asimetria entre el PCB i subjacència, en una interpretació de subjacència en termes representacionals i no derivacionals, tal com proposa Chomsky (1986b). Pel que fa als arguments, per al PCB només compta la traça bàsica de l'argument, mentre que per a subjacència compten tant la traça bàsica com les traces intermèdies. Els adjunts, en canvi, tenen un tractament diferent. Tant el PCB com subjacència tenen en compte totes les traces, és a dir, la traça bàsica i les traces intermèdies. El resultat és que per al cas dels adjunts subjacència resulta redundant. Tota transgressió del PCB implica una transgressió de subjacència, i a l'inrevés, sempre que es transgredeix subjacència es transgredeix el PCB.

3.4. El nivell d'incrustació en l'illa qu de l'element qu extret i de l'element qu intern

Rizzi (1982) observa que l'extracció d'un element qu d'una illa qu empitjora si l'element qu prové d'una clàusula incrustada, tal com mostra l'exemple següent, basat en una construcció relativa:

(10) *Il mio primo libro, che so a chi credi che abbia dedicato, mi è sempre stato molto caro.

(Rizzi (1982), cap. 2, ex. 18.b)

Chomsky (1986b) fa una observació semblant per a l'anglès sobre la base de la interrogativa (11):

(11) *What$_i$ did you wonder who said that Bill saw t$_i$?

(Chomsky (1986b), ex. 82.a)

Chomsky equipara aquest cas a una violació doble d'illa qu pel que fa a subjacència, per bé que no pel que fa al PCB. Recordem que en el model de barreres algunes barreres afecten subjacència però no el PCB.

Rizzi (1990) mostra el contrast següent, original de Pesetsky (1984):

(12) a. ?*Who$_i$ do you wonder whether we believe t$_i$ can help us?
b. ??Who$_i$ do you wonder whether we believe we can help t$_i$?
c. *How$_i$ do you wonder whether we believe we can help Bill t$_i$?

(Rizzi (1990), cap. 3, ex. 19)

Rizzi considera que l'extracció d'un element qu d'una clàusula incrustada dins una illa qu empitjora la gramaticalitat de l'oració. En general, Rizzi dóna l'estatus d'un sol interrogant

a les violacions de subjacència. Sorprenentment, desapareix la asimetria subjecte-objecte deguda al PCB, atès que en aquesta construcció la traça del subjecte no dóna lloc a l'efecte that-t. Tot i això, resulta pitjor l'extracció del subjecte que la de l'objecte. L'extracció d'un adjunt dóna lloc, com era d'esperar, a una violació clara del PCB.

3.5. L'efecte that-t

En llengües com l'anglès en què el subjecte lèxic és obligatori en totes les clàusules temporalitzades, s'observa l'anomenat efecte that-t, que impedeix que la traça d'un element qu subjecte sigui adjacent al complementador that:

(13) a. *Who$_i$ did you believe that t$_i$ came?
b. Who$_i$ did you believe t$_i$ came?

El mateix fenomen s'observa en l'extracció del subjecte d'una illa qu (aquest fenomen també es coneix com wh-t):

(14) a. *Who$_i$ did you wonder whether t$_i$ came?
b. *Who$_i$ did you wonder what$_j$ t$_i$ eat t$_j$?

La generalització que se sol fer d'aquest fenomen és que la traça qu bàsica de subjecte no pot ser adjacent a un Comp lèxicament ple. Tradicionalment, aquest fenomen s'ha explicat en termes del PCB (Chomsky (1981, 1986b), Rizzi (1990)), que exigeix que les traces estiguin pròpiament regides. Atès que la traça bàsica del subjecte en aquestes configuracions no està pròpiament regida, l'oració és agramatical. També s'ha donat una explicació d'aquest efecte en termes del lligam generalitzat (Aoun (1986)).[6]

[6] A la secció següent faig una una descripció d'aquest model.

Rizzi (1982, 1990) observa que en les llengües pro-drop el subjecte es pot extreure d'una illa qu sense produir cap efecte that-t. Rizzi proposa que en aquests casos el subjecte s'extreu des d'una posició postverbal, adjuntat al SV. La traça, doncs, està regida pròpiament pel verb (Rizzi (1982)) o per Temps (Rizzi (1990)).

3.6. La funció gramatical de l'element qu extret

Huang (1982) observa que la desviació de gramaticalitat que mostra l'extracció d'un element qu adjunt és superior a la que ofereix un element qu argumental. Huang considera adjunts les expressions de manera i els causals, és a dir, les expressions sense valor referencial. (15) mostra aquest contrast:

(15) a. ??Who$_i$ do you wonder whether Mary saw t_i?
b. *How$_i$ do you wonder whether Mary fixed the car t_i?

L'extracció de l'argument who d'una illa qu dóna lloc a una oració de gramaticalitat desviada. En canvi, l'extracció de l'adjunt how resulta clarament agramatical. A continuació descriuré tres models que s'han proposat per explicar aquest fet: el de Lasnik i Saito (1984), el d'Aoun (1986) i el de Rizzi (1990). El model de Lasnik i Saito i el model d'Aoun intenten explicar de manera combinada dues asimetries: la d'argument-adjunt i la de subjecte-OD (that-t). En canvi, el model de Rizzi pretén simplement explicar la asimetria argument-adjunt. Els dos primers models són bàsicament sintàctics, mentre que el de Rizzi combina l'explicació sintàctica amb la semàntica.

3.6.1. Lasnik i Saito (1984)

Lasnik i Saito (1984) analitzen les dades de Huang en termes

del PCB i subjacència. L'objectiu de Lasnik i Saito és derivar de manera combinada els dos tipus d'asimetria que s'observen en anglès: d'una banda, la asimetria argument-adjunt, i, de l'altra, dins dels arguments la asimetria subjecte-objecte (that-t).

Lasnik i Saito proposen una versió articulada del PCB en termes de marcatge gamma i elisió. La formulació del PCB que adopten és la de Chomsky (1981), que estipula el següent:

(16) Principi de les categories buides
Tota categoria buida no pronominal ha d'estar regida pròpiament.

La recció pròpia es defineix de la manera següent:

(17) Recció pròpia
Una categoria està regida pròpiament si es dóna un dels dos casos següents:
a) Està regida lèxicament.
b) Està regida per antecedent.

La recció per antecedent es defineix en termes de c-comandament i de coindexació:

(18) Recció per antecedent
Una categoria α regeix per antecedent una categoria ß si α c-comanda ß i α i ß estan coindexats.

Tot mecanisme sintàctic, perquè sigui operatiu, s'ha de basar en una determinada estructura sintagmàtica. Així mateix, qualsevol modificació de l'estructura sintagmàtica alterarà els resultats del mecanisme. El model de Lasnik i Saito considera que la projecció clausal màxima és O', que domina directament les categories Comp i O. Per tant, Comp i O són nodes germans, a diferència del model de Chomsky (1986b), on Comp es converteix en una categoria que es pot projectar d'acord amb el format de

la teoria de la X'.[7] Comp pot estar ocupat o bé per un complementador, si conté el tret [-Qu],[8] o bé per l'operador sí/no o un element qu si conté el tret [+Qu]. Els elements qu, quan són extrets d'una clàusula [-Qu] en el seu moviment a un Comp [+Qu], passen per Comps intermedis [-Qu], on deixen una traça adjuntada al complementador; quan són extrets d'una clàusula [+Qu], és a dir, d'una illa qu, deixen una traça adjuntada a l'operador sí/no, si l'extracció és d'una illa qu total, o a un element qu si l'extracció és d'una illa qu parcial. Les estructures que es poden formar són aquestes:

(19) a. Comp [-Qu] / \ t_i complementador

b. Comp [+Qu] / \ t_i Op sí/no

c. Comp [+Qu] / \ t_i element qu

Aquestes estructures d'adjunció de la traça a un element situat a Comp no permeten que la traça pugui c-comandar cap element inferior de la cadena de la qual forma part, sigui quina sigui la definició de c-comandament que adoptem. Aoun, Hornstein i Sportiche (1981) proposen que l'element rector d'una traça en la recció per antecedent no sigui una altra traça o un element qu, sinó el Comp que conté la traça o l'element qu. Per tant, en la recció per antecedent l'element rector serà Comp. Per implementar aquesta idea proposen el mecanisme següent:

[7] Les equivalències entre els dos models són les següents. O' equival a SC i O equival a ST. Comp es converteix en el nucli de SC. Les categories que en el model de Lasnik i Saito, és a dir, en els models pre-Barriers, s'adjunten a Comp (és a dir, les traces intermèdies) passen a ocupar en el model de Chomsky (1986) la posició d'Espec de SC. Així mateix, els elements qu ja no s'insereixen a Comp sinó en la posició d'Espec de SC. No és clara la posició que ocupen els operadors anglesos whether i if. Kayne (1990), per exemple, considera que whether es troba a la posició d'Espec de SC mentre que if ocupa la posició de Comp. Una postura semblant sembla adoptar Chomsky (1995).

[8] Recordem que en anglès el complementador pot ser una categoria buida.

(20) Indexació de Comp

[Comp ... X_i ...] --> [Comp --- X_i ...]$_i$

si Comp domina només elements amb l'índex i.

El mecanisme d'indexació de Comp permet que aquest es coindexi amb la traça si no conté cap altre element, és a dir, si no conté el complementador lèxic that, l'operador sí/no o un element qu. En el cas que Comp tingui el mateix índex i que la traça t_i, podrà regir la traça t_i. Així, quan Comp es coindexi amb la traça, es donaran dos dels requisits fonamentals per a la recció per antecedent: c-comandament i identitat d'índex. El problema de la distància estructural entre l'element rector i l'element regit no serà abordat fins a Chomsky (1986b).

En el model de Lasnik i Saito el mecanisme fonamental per derivar la doble asimetria argument-adjunt i subjecte-objecte és el marcatge gamma, que actua en conjunció amb un mecanisme d'elisió. El mecanisme del marcatge gamma opera de la manera següent: assigna el tret [+γ] a una traça qu si aquesta satisfà el PCB, i el tret [-γ] si no el satisfà. El marcatge gamma d'una traça qu s'opera en dos nivells de representació diferents: les traces argumentals es marquen gamma a la sintaxi i les traces d'adjunt es marquen gamma a la FL. El tret gamma, un cop assignat, no pot ser modificat ni elidit (excepte, com veurem tot seguit, en el cas de les traces argumentals intermèdies, que són elidides en el pas de la sintaxi a la FL). Perquè sigui operatiu, Lasnik i Saito proposen que el marcatge gamma actua conjuntament amb un mecanisme d'elisió que permet eliminar totes les traces argumentals intermèdies, independentment del tret gamma que tinguin, en el pas de la sintaxi a la FL.

Vegem en primer lloc com s'analitza en aquest model l'extracció dels arguments. Un dels objectius del model de Lasnik i Saito és explicar l'efecte that-t, exemplificat per (21):

(21) a. *Who$_i$ do you believe that t_i came?

b. Who$_i$ do you believe t_i came?

Considerem el cas de (21.a). Una representació més articulada de (21.a) és (22), on s'indica ja els resultats de l'aplicació del mecanisme d'indexació de Comp:

(22) $[_{o'}\ [_{Comp}\ Who_i]_1\ [_o$ do you believe $[_{o'}\ [_{Comp}\ t_i'$ that$]\ [_o\ t_i$ came$]]]]$?

Tal com estipula el mecanisme d'indexació de Comp, la presència a Comp del complementador that impedeix que l'índex de la traça t_i' pugui percolar a Comp. Per tant, la traça bàsica del subjecte t_i no resulta pròpiament regida i rep el tret [-γ]. La traça intermèdia t_i' sí que està pròpiament regida pel Comp que domina who_i i, en conseqüència, és marcada [+γ]. Un cop efectuat el marcatge gamma, (22) queda de la manera següent:

(23) $[_{o'}\ [_{Comp}\ Who_i]_1\ [_o$ do you believe $[_{o'}\ [_{Comp}\ t_i'_{[+\gamma]}$ that$]\ [_o\ t_{i[-\gamma]}$ came$]]]]$?

Així doncs, la agramaticalitat de (21.a) es deriva del PCB: la traça bàsica del subjecte qu no està pròpiament regida. Recordem que, a diferència de la traça bàsica de l'OD, la traça bàsica del subjecte no pot ser regida lèxicament. L'única manera que té de ser regida pròpiament és mitjançant la recció per antecedent.

Vegem ara el cas de (21.b), que presenta la següent forma sintàctica i a la qual ja s'ha aplicat el mecanisme d'indexació de Comp:

(24) $[_{o'}\ [_{Comp}\ Who_i]_1\ [_o$ do you believe $[_{o'}\ [_{Comp}\ t_i']_1\ [_o\ t_i$ came$]]]]$?

A (24) és possible la indexació del Comp incrustat amb l'índex i, ja que l'únic element que domina és t_i'. En conseqüència, la traça bàsica t_i està regida pròpiament (està regida per antecedent) i, per tant, pot rebre el tret [+γ] (t_i' també està pròpiament regida i, per tant, també rep el tret [+γ]:

(25) $[_{o'}\ [_{Comp}\ Who_i]_1\ [_o$ do you believe $[_{o'}\ [_{Comp}\ t_i'_{[+\gamma]}]_1\ [_o\ t_{i[+\gamma]}$ came$]]]]$?

En conseqüència, (21.b) és gramatical ja que satisfà el PCB. Com que els trets gamma dels arguments es conserven a la FL (recordem que les traces intermèdies dels arguments despareixen a la FL), el pas a la FL de les representacions de (23) i (25) no modificarà el seu estatus de gramaticalitat.

De manera similar s'expliquen els exemples de (26), en què l'argument extret és l'OD:

(26) a. What$_i$ do you believe that John ate t_i?
b. What$_i$ do you believe John ate t_i?

Tot i que a (26.a) la presència de that impedeixi que la traça t_i pugui ser regida per antecedent des del Comp incrustat, t_i rebrà el tret [+γ] atès que està regida lèxicament i, per tant, compleix el PCB.

(27) $[_{o'}\ [_{Comp}\ Who_i]_1\ [_o$ do you believe $[_{o'}\ [_{Comp}\ t_i'_{[-\gamma]}$ that$]\ [_o$ John ate $t_{i[-\gamma]}]]]]$?

A (26.b) la traça t_i està regida tant lèxicament com per antecedent, per la qual cosa també rep el tret [+γ]. En conseqüència, tant (26.a) com (26.b) són gramaticals.

Vegem ara l'extracció del subjecte i de l'OD d'una illa qu:

(28) a. *Who$_i$ do you wonder whether t_i saw Mary?
b. ??Who$_i$ do you wonder whether John saw t_i?

A (28.a) la traça t_i no pot ser regida per antecedent (el Comp incrustat està ple i no pot rebre l'índex i). Com que transgredeix el PCB, és marcada [-γ]:

(29) $[_{o'}\ [_{comp}\ Who_i]_i\ [_o$ do you wonder $[_{o'}\ [_{comp}\ t_i'_{[+\gamma]}$ whether] $[_o$ $t_{i[-\gamma]}$ saw Mary]]]]?

No passa el mateix amb (28.b). La traça t_i està regida lèxicament i, en conseqüència, rep el tret [+γ]:

(30) $[_{o'}\ [_{comp}\ Who_i]_i\ [_o$ do you wonder $[_{o'}\ [_{comp}\ t_i'_{[+\gamma]}$ whether] $[_o$ John saw $t_{i[+\gamma]}$]]]]?

La gramaticalitat desviada de (28.b) és deguda a una violació de subjacència.

L'acció combinada dels mecanismes de marcatge gamma i d'elisió permet explicar adequadament l'exemple següent:

(31) ???Who$_i$ do you wonder whether Hellen said t_i saw Mary?

A (31) el subjecte s'extreu d'una illa qu sense provocar <u>that</u>-t, ja que s'origina en una clàusula incrustada dins l'illa qu. L'oració, tot i ser desviada, no és totalment agramatical. El motiu és que no es transgredeix el PCB. Vegem una representació més articulada de (32):

(32) $[_{o'}\ [_{comp}\ Who_i]_i\ [_o$ do you wonder $[_{o'}\ [_{comp}\ t_i''$ whether] $[_o$ Hellen said $[_{o'}\ [_{comp}\ t_i']_i\ [_o\ t_i$ saw Mary]]]]]]?

La traça bàsica t_i rep el tret [+γ] ja que es troba regida pròpiament. La traça t_i', en canvi, no està regida pròpiament, ja que no està coindexada amb el Comp immediatament superior. Sí que rep el tret [+γ] la traça t_i'', ja que està coindexada amb el Comp matriu, on es troba l'element qu <u>who</u>$_i$. La representació de (31) després de l'aplicació del marcatge gamma queda així:

(33) $[_{o'}\ [_{comp}\ Who_i]_i\ [_o$ do you wonder $[_{o'}\ [_{comp}\ t_i''_{[+\gamma]}$ whether] $[_o$ Hellen said $[_{o'}\ [_{comp}\ t_i'_{[-\gamma]}]_i\ [_o\ t_{i[+\gamma]}$ saw Mary]]]]]]?

A la FL, un cop s'han eliminat les traces intermèdies, cap element de la cadena argumental encapçalada per <u>who</u> està marcat [-γ]. Per tant, l'oració (31) és gramatical. El caràcter desviat és degut a subjacència.

Com mostren els exemples següents, els adjunts, igual que l'OD, no manifesten l'efecte <u>that</u>-t.

(34) a. How$_i$ do you believe that John repaired the car t_i?
b. How$_i$ do you believe John repaired the car t_i?

Per explicar aquest fet, Lasnik i Saito proposen que els adjunts es marquen gamma a la FL. Com hem vist, en el pas de l'estructura sintàctica a la FL, a més de les traces intermèdies dels arguments, s'elimina el complementador <u>that</u>, ja que aquest element no és interpretable i per tant satisfà el principi de recuperació del material elidit. L'estructura resultant és la següent:

(35) $[_{o'}\ [_{comp}\ How_i]_i\ [_o$ do you believe $[_{o'}\ [_{comp}\ t_i]_i\ [_o$ John repaired the car t_i]]]]?

A l'estructura de (35) totes les traces estan pròpiament regides. L'aplicació del mecanisme del marcatge temàtic donarà el resultat següent, on tant la traça bàsica com la traça intermèdia reben el tret [+γ]:

(36) $[_{o'}\ [_{comp}\ How_i]_i\ [_o$ do you believe $[_{o'}\ [_{comp}\ t_{i[+\gamma]}]_i\ [_o$ John repaired the car $t_{i[+\gamma]}$]]]]?

La mateixa estructura s'obté per a (34.b).

Vegem ara l'extracció d'un adjunt d'una illa qu:

(37) *How$_i$ do you wonder whether John repaired the car t_i?

Atès que <u>whether</u> no es pot elidir, el Comp incrustat no podrà

heretar l'índex i de la traça adjuntada a Comp. En conseqüència, la traça bàsica de l'adjunt no serà regida per antecedent. Com que els adjunts tampoc són regits lèxicament, la traça bàsica t_i rebrà el tret [-γ], tal com mostra la representació següent:

(38) $[_{o'}\ [_{comp}\ How_i]_1\ [_o$ do you wonder $[_{o'}\ [_{comp}\ t_i'_{[+\gamma]}$ whether] $[_o$ John repaired the car $t_{i[-\gamma]}]]]]$?

En el cas dels adjunts, el marcatge gamma de les traces intermèdies és fonamental. Analitzem (39):

(39) *How$_i$ do you wonder whether Mary said John repaired the car t_i?

El recorregut que fa l'element qu adjunt és el següent: primer s'extreu d'una clàusula [-Qu] i posteriorment d'una clàusula [+Qu]. Com es pot veure en la seva representació lògica (40), la traça bàsica està marcada [+γ]. L'oració és agramatical perquè hi ha la traça intermèdia t_i' que rep el tret [-γ]:

(40) $[_{o'}\ [_{comp}\ How_i]_1\ [_o$ do you wonder $[_{o'}\ [_{comp}\ t_i''_{[+\gamma]}$ whether] $[_o$ Mary said $[_{o'}\ [_{comp}\ t_i'_{[-\gamma]}]_1\ [_o$ John repaired the car $t_{i[-\gamma]}]]]]]]$?

Malgrat la seva complexitat, el model de Lasnik i Saito permet explicar mitjançant els mateixos principis i mecanismes l'efecte that-t i el contrast entre l'extracció d'un argument i l'extracció d'un adjunt d'una illa qu.

3.6.2. Aoun (1986)

Aoun (1986) intenta explicar els mateixos contrastos que Lasnik i Saito mitjançant una anàlisi radicalment diferent. El seu model, anomenat lligam generalitzat, considera que les traces

bàsiques dels elements qu són en realitat anàfores A', és a dir, anàfores en posició A lligades des d'una posició A'.[9] Hi ha, doncs, dos tipus d'anàfores, les anàfores A, que corresponen a les anàfores pròpiament dites i a les traces deixades pel moviment de SN, i les anàfores A', que són les traces deixades pel moviment de qu i que es comporten com a variables. Així mateix, Aoun distingeix entre dos tipus d'anàfores A', les argumentals o referencials i les d'adjunt o no referencials. Les primeres, com a expressions referencials que són, estan sotmeses al principi C de la teoria del lligam, mentre que les segones, en tant que expressions no referencials, no es veuen afectades per aquest principi.

Per adequar la teoria del lligam a aquests dos tipus d'anàfora, Aoun proposa una relativització de la teoria. Per fer efectiva aquesta relativització, Aoun recorre a l'ús en la definició dels principis d'una variable, la variable X, que pot prendre dos valors: el de A i el de A'. Les condicions del lligam generalitzat queden establertes de la manera següent:

(41) Condicions del lligam generalitzat (versió relativitzada)

A. Una anàfora ha d'estar lligada X dins la seva categoria rectora.

B. Un pronom ha de ser lliure X dins la seva categoria rectora.

C. Una expressió referencial ha de ser lliure A.

L'expressió de les condicions del lligam generalitzat en versió no relativitzada queda de la manera següent:

[9] Igual que Lasnik i Saito, Aoun considera que les traces intermèdies no són variables. Aquesta concepció de les traces intermèdies impedeix tractar-les com a anàfores A'. Per tant, no estan sotmeses als principis del lligam generalitzat.

(42) Condicions del lligam generalitzat (versió no relativitzada)

A'. Una anàfora A ha d'estar lligada A dins la seva categoria rectora.

A''. Una anàfora A' ha d'estar lligada A' dins la seva categoria rectora.

B'. Un pronom ha de ser lliure A dins la seva categoria rectora.

B''. Un pronom ha de ser lliure A' dins la seva categoria rectora.

C. Una expressió referencial ha de ser lliure A.

Com es pot veure, el principi C no és relativitzable, ja que només fa referència a les expressions referencials. Atès el seu caràcter referencial, les variables argumentals estan sotmeses a aquest principi. En canvi, les variables d'adjunt, com que no són referencials, queden lliures dels seus efectes. En conseqüència, les variables argumentals o referencials han de satisfer simultàniament el principi A' i el principi C de la teoria del lligam generalitzat, mentre que les variables d'adjunt o no referencials només han de satisfer el principi A'.

La definició de categoria rectora que Aoun utilitza és la de Chomsky (1981):

(43) Categoria rectora

ß és una categoria rectora per a α ssi ß és la mínima categoria que conté α, un rector per a α i un subjecte accessible per a α.

Accessibilitat es defineix de la manera següent:

(44) Accessibilitat

ß és accessible per a α ssi ß c-comanda α i la coindexació entre α i ß no transgredeix cap principi gramatical.

Com a subjectes accessibles poden actuar dos tipus de subjecte, el subjecte lèxic i el subjecte "morfològic" Conc. Com veurem tot seguit, el principi gramatical que pot transgredir la coindexació entre α i ß és el principi C de la teoria del lligam. En el cas que no hi hagués cap subjecte accessible, la clàusula matriu es converteix en una categoria rectora:

(45) Propietat rectora de les clàusules matrius

Una clàusula matriu és la categoria rectora per a una anàfora.

L'estructura clausal que serveix de base al model d'Aoun és la mateixa que hem vist en analitzar el model de Lasnik i Saito (1984): la projecció màxima de la clàusula, O', domina directament les categories Comp i O. Els elements qu es mouen a Comp, on deixen una traça adjuntada al complementador quan el Comp és [-Qu] abans de saltar al Comp superior. La percolació de l'índex de la traça al Comp està sotmesa al mecanisme d'indexacció de Comp d'Aoun, Hornstein i Sportiche (1981).

Vegem com explica el model del lligam generalitzat els tres principals casos d'extracció d'una illa qu: l'extracció de l'OD, l'extracció del subjecte adjacent a un Comp [+Qu][10] i l'extracció d'un adjunt no referencial:

(46) a. ??Who$_i$ do you wonder whether John saw t_i?

b. *Who$_i$ do you wonder whether t_i saw Mary?

c. *How$_i$ do you wonder whether John repaired the car t_i?

Analitzem en primer lloc (46.a). La seva representació sintàctica és:

(47) [$_{O'}$ [$_{Comp}$ Who$_i$]$_i$ [$_O$ do you wonder [$_{O'}$ [$_{Comp}$ t_i' whether] [$_O$ John saw t_i]]]]?

[10] És a dir, els casos de that-t.

Hem vist que les variables referencials han de complir simultàniament el principi A'' i el principi C de la teoria del lligam generalitzat. Per tant, a (47) t_i ha de complir les dues condicions següents:

a) Ha d'estar lligada A' dins la seva categoria rectora.

b) Ha de ser lliure A.

Analitzem en primer lloc quina és la categoria rectora de t_i. El primer candidat és la O' incrustada. Aquesta categoria, però, no pot ser la categoria rectora de t_i perquè no té un subjecte accessible. El subjecte John no és accessible ja que si es coindexés amb la traça t_i OD es produiria una violació del principi C: la variable no seria A lliure. Analitzem ara la O' matriu. Aquesta categoria tampoc conté un subjecte accessible, ja que la coindexació amb el subjecte you provocaria també una violació del principi C. Tanmateix, en virtut de la propietat rectora de les clàusules matrius (45), la O' matriu compta com a categoria rectora per a una anàfora A'. En conseqüència, la traça t_i de (47) té una categoria rectora, que és la clàusula matriu. La traça t_i satisfà la teoria del lligam generalitzat dins la seva categoria rectora ja que el Comp matriu, coindexat amb l'element qu que conté, li serveix d'antecedent. Com es pot veure, les traces qu d'OD sempre tenen una categoria rectora, la clàusula matriu.

Analitzem ara (46.b). La seva representació sintàctica és (48):

(48) $[_{o'}\ [_{comp}\ Who_i]_1\ [_o$ do you wonder $[_{o'}\ [_{comp}\ t_1'$ whether$]\ [_o\ t_i$ saw Mary]]?

La O' incrustada és la categoria rectora de t_i ja que conté un subjecte accessible, que és Conc, i un element rector, que també és Conc. La presència de l'operador whether a Comp impedeix que t_1 tingui un antecedent dins la seva categoria rectora. El Comp incrustat, que conté t_1', no pot heretar l'índex de la traça, ja que no es donen les condicions per a l'aplicació del mecanisme

d'indexació de Comp. En conseqüència, t_i transgredeix el principi A'' de la teoria del lligam generalitzat.

Analitzem ara (46.c), que mostra l'extracció d'un adjunt d'una illa qu. La seva estructura sintàctica és (49):

(49) $[_{o'}\ [_{comp}\ How_i]_1\ [_o$ do you wonder $[_{o'}\ [_{comp}\ t_1'$ whether$]\ [_o$ John repaired the car $t_i]]]]$?

Atès que les variables dels adjunts no són referencials, no estan subjectes al principi C del lligam, a diferència del que passa amb les variables dels arguments. Per a aquest tipus de variables, la categoria rectora és sempre la O' mínima que les conté. En el cas de (49), la categoria rectora de t_i és la O' incrustada, que conté el subjecte accessible John. La traça t_i transgredeix el principi A'' del lligam generalitzat ja que no té un antecedent dins la seva categoria rectora: la presència de whether dins de Comp impedeix que l'índex i de la traça t_1' percoli a Comp.

La generalització de la teoria del lligam a les variables qu, una peculiar classificació de les variables qu en referencials i no referencials i una estructura clausal plana (no s'estableix una jerarquia entre els dos components que constitueixen O') permet a Aoun donar compte dels dos principals contrastos a què dóna lloc l'extracció d'un element qu d'una illa qu: l'efecte that-t i la distinció argument-adjunt.[11]

3.6.3. Rizzi (1990)

El model de Rizzi, més conegut amb el terme de minimitat relativitzada, presenta notables innovacions respecte al de

[11] A diferència del model de Lasnik i Saito, el model d'Aoun no explica (39), en què l'adjunt primer s'extreu d'una clàusula [-Qu] i posteriorment d'una clàusula [+Qu]. Atès que la traça bàsica satisfà en la clàusula en què es genera els principis del lligam generalitzat, l'oració no resulta filtrada.

Lasnik i Saito (1984) i al d'Aoun (1986). En primer lloc proposa una anàlisi unificada de dos tipus d'illes, les negatives i les qu, i les distingeix d'altres tipus d'illes sintàctiques. Aquest és un canvi radical de perspectiva, sobretot si tenim en compte que el model de Chomsky (1986b), en bona part hereu del de Lasnik i Saito i del qual parteix el model de minimitat relativitzada, pretén unificar totes les illes sintàctiques mitjançant un mateix conjunt de principis i restriccions.

Un segon canvi important és la visió que dóna Rizzi dels arguments com una classe no homogènia. Rizzi mostra que no tots els arguments tenen la mateixa facilitat per ser extrets d'una illa qu. Així mateix, mostra que els diferents arguments no subcategoritzats tenen també comportaments diferents en ser extrets d'una illa qu.

Rizzi ofereix una anàlisi més refinada dels elements qu que es poden extreure d'una illa qu que les de Huang, Lasnik i Saito i Aoun. Rizzi no estableix una línia divisòria entre els arguments i els adjunts, tal com fan els models que hem vist. Segons Rizzi, la distinció entre els elements qu que es poden extreure d'una illa qu i els que no es poden extreure és d'una altra naturalesa. Concretament proposa que els elements qu que es poden extreure d'una illa qu són aquells que reben un paper temàtic referencial. En el cas que no rebin aquest tipus de paper temàtic, no podran ser extrets.

Rizzi proposa que la distinció que permet diferenciar els elements qu que poden ser extrets d'una illa qu d'aquells que no poden ser extrets és la noció de paper temàtic referencial. Reben un paper temàtic referencial els sintagmes que denoten els participants en l'esdeveniment descrit pel predicat. Per a Rizzi són papers temàtics referencials els papers d'agent, experimentant, tema, meta, lloc, origen, etc. Els arguments verbals opcionals com ara els instrumentals i els arguments del cap de la clàusula (és a dir, els locatius i els temporals) també reben un paper temàtic referencial. Els adjunts no referencials, en canvi, no reben cap paper temàtic referencial. Tampoc reben

un paper temàtic referencial els sintagmes de mesura, els adverbis lèxicament seleccionats i els elements nominals d'una frase idiomàtica.

Rizzi proposa dos mecanismes sintàctics per a aquests dos tipus d'elements. Els elements associats a un paper temàtic referencial reben un índex referencial que els permet relacionar-se amb el seu antecedent mitjançant la relació de lligam. En canvi, els elements qu no associats a un paper temàtic referencial es relacionen amb el seu antecedent mitjançant la relació de recció per antecedent.

Analitzem en primer lloc la relació de recció per antedecent, que afecta els elements no associats a un paper temàtic referencial, per bé que també pot vincular, tal com el mateix Rizzi assumeix, un element qu associat a un paper temàtic referencial. Rizzi proposa que la relació de recció per antecedent està sotmesa a la condició de minimitat relativitzada. Segons Rizzi, un operador situat en una posició d'especificador converteix en opac a l'extracció el domini sintàctic que c-comanda. Els operadors que tenen aquesta propietat són els elements qu situats a l'Espec de SC i la negació, situat a l'Espec de T o bé a l'Espec de la categoria Neg(ació).[12]

En el model de recció i lligam formulat per Chomsky (1981) i en el qual s'emmarca el model de Rizzi existeixen dos tipus de recció, la recció lèxica i la recció per antecedent. Rizzi proposa relativitzar aquests dos tipus de recció, de manera que un tipus de recció no interfereixi en l'altre (Rizzi utilitza el terme de recció per cap en comptes de recció lèxica):

[12] Un tercer element que segons Rizzi té aquesta propietat és l'operador beaucoup, situat a l'Espec de SV. Deixaré de banda aquest element ja que no és rellevant per a la nostra discussió.

(50) Minimitat relativitzada

X α-regeix Y només si no hi ha ha cap Z tal que:

a) Z és un rector potencial α típic per a Y.

b) Z c-comanda Y i no c-comanda Z.

El domini de la noció variable α-regir està constituït per recció per cap i per recció per antecedent.

Rizzi no solament relativitza la noció de recció sinó que també relativitza la noció de recció per antecedent. La recció per antecedent és una propietat de les cadenes. Així, distingeix tres tipus de recció per antecedent en funció del tipus de cadena a la qual s'aplica: les cadenes A, les cadenes A' i les cadenes X°. Un rector potencial d'un tipus de recció per antecedent no intervé en un altre tipus de recció per antecedent. Si restringim la minimitat relativitzada al moviment qu (és a dir, a les relacions A'), podem expressar-la de la manera següent:

(51) Recció per antecedent relativitzada

Un element qu X regeix per antecedent la seva traça Y només si no hi ha ha cap operador Z en posició A' tal que:

a) Z regeix per antecedent Y.

b) Z c-comanda Y i no c-comanda X.

Per operador Z s'entén un element qu, l'operador sí/no i la negació (o un quantificador negatiu).

La minimitat relativitzada explica la agramaticalitat de l'exemple següent, en què s'extreu un modal d'una illa qu:

(52) *Com$_i$ vols saber si va venir t_i?

L'element qu com$_i$ és un modal i, per tant, només pot associar-se amb la seva traça t_i per mitjà de la relació de recció per antecedent. La presència de l'operador sí/no a l'Espec de SC de la clàusula incrustada fa que el rector potencial de la traça t_i no sigui el seu rector propi com sinó l'operador sí/no. Atès que

la traça t_i no està regida per antecedent, l'oració resulta agramatical.

El mateix tipus d'explicació serveix per derivar la agramaticalitat de (53):

(53) *Com$_i$ no va venir t_i?

El rector potencial de t_i no és com sinó l'operador no, que es troba configuracionalment més a prop (Rizzi proposa que es troba a l'Espec de ST o bé a l'Espec de la projecció funcional SNeg(ació). Com que la traça t_i no està regida per antecedent, l'oració (53) resulta agramatical.

Els elements qu associats a un paper temàtic referencial poden associar-se amb la seva traça per mitjà de la relació de lligam. Això explica que l'extracció d'un argument d'una illa qu resulti marginalment agramatical i no plenament agramatical:

(54) ??Qui$_i$ vols saber si t_i ha vingut?

Així mateix, els arguments poden ser extrets d'una illa interior amb total facilitat:

(55) Qui no ha vingut?

Tot i que hereu dels models de recció i lligam, el model de Rizzi presenta notables innovacions. Així, la idea que un element, per la seva sola presència en una determinada posició, pot afectar una relació entre dos constituents li permet tractar de manera unificada les illes qu i les illes negatives.[13] Una segona innovació és la introducció de la noció de referencialitat per explicar els contrastos que s'observen en l'extracció d'una

[13] La noció de minimitat, per bé que desenvolupada d'una manera molt diferent, ja és present a Chomsky (1986b).

illa qu i d'una illa negativa.[14]

3.7. La contextualització de l'element qu extret

Rizzi (1982) observa que en italià l'extracció d'un element qu d'una illa qu dóna lloc a una oració agramatical. Rizzi atribueix aquest fet, seguint un suggeriment de Cinque, al fet que en italià no són admissibles les interrogatives múltiples. Tot i la agramaticalitat, Rizzi considera que l'extracció d'un element qu d'una illa qu millora si l'element qu és "pesant"[15] (els judicis són de Rizzi):

(56) a. ??A chi non ti ricordi quanti soldi hai dato?
b. A quale dei tuoi figli non ti ricordi quanti soldi hai dato?

(Rizzi (1982), cap. 2, nota 4)

Anys més tard, adoptant la idea d'ancoratge al discurs (discourse-linking o simplement D-linking) de Pesetsky (1987) aplicada inicialment a les interrogatives múltiples, Comorovski (1989a) dóna al contrast de (56) una explicació pragmàtica. Pesetsky (1987) introdueix la noció d'ancoratge al discurs per distingir el diferent comportament que tenen els elements qu in situ en anglès, segons si són nus o complexos (és a dir, SNs en què l'Espec és un element qu). Un element qu està ancorat al discurs si quantifica sobre un conjunt conegut o familiar tant a l'emissor com al receptor, ja sigui perquè ha estat introduït prèviament al discurs o bé perquè el context extralingüístic en què es desenvolupa el discurs permet deduir-lo.

[14] Rizzi també considera, seguint Comorovski (1989a) i Cinque (1990), que els elements qu ancorats al discurs poden ser extrets amb més facilitat d'una illa qu.

[15] Rizzi també observa que les interrogatives múltiples en italià no poden millorar fent els elements qu pesants.

Pesetsky mostra que els elements qu nus in situ mostren efectes de superioritat, a diferència del que passa amb els elements qu complexos (els exemples i els judicis són de Pesetsky):

(57) a. ??What$_1$ did you persuade who(m) to read t$_1$?
b. Which book$_1$ did you persuade which man to read t$_1$?

(Pesetsky (1987), ex. 20.b i 28.b)

(58) a. *Mary asked what$_1$ who read t$_1$?
b. Mary asked which book$_1$ which man read t$_1$?

(Pesetsky (1987), ex. 21.b i 29.b)

Hi ha una diferència significativa entre aquests dos tipus d'elements qu. Els elements qu complexos in situ es comporten com a operadors que actuen sobre un conjunt d'entitats conegut tant per l'emissor com pel receptor. Aquesta propietat discursiva, la d'ancoratge al discurs, és la causant de la asimetria observada a (57) i (58). Who o what no estan ancorats al discurs, a diferència de which person o which book. Pesetsky proposa que els elements qu ancorats al discurs no són quantificadors i, en conseqüència, no estan sotmesos a cap operació de moviment. Són legitimats mitjançant el mecanisme de lligam no selectiu, a l'estil del proposat per Heim (1982). Els elements qu nus in situ experimenten moviment i, per tant, estan sotmesos als efectes de superioritat (o, alternativament, al PCB). En canvi, els elements qu complexos in situ no es mouen a la FL i, per tant, no estan afectats per superioritat (o, alternativament, pel PCB).

Adoptant la terminologia que fan servir Szabolcsi i Zwarts (1993), d'ara endavant utilitzaré el terme de contextualització pel d'ancoratge al discurs.[16] La idea de contextualització ha estat utilitzada posteriorment per molts altres autors. Així, Cinque (1990) proposa un model en què mescla les idees de

[16] Raono aquest canvi terminològic al capítol 3.

Comorovski (1989a) i de Rizzi (1990). Cinque proposa que els elements qu que poden ser extrets d'una illa qu (és a dir, els que poden experimentar un moviment llarg ja que la traça que deixen s'associa amb el seu antecedent mitjançant lligam) són els que a més de rebre un paper temàtic referencial en el sentit de Rizzi, són usats referencialment. Concretament, Cinque proposa limitar l'assignació d'índexs referencials únicament a aquells elements qu utilitzats referencialment. Un element qu és utilitzat referencialment quan refereix a entitats específiques d'un conjunt preestablert. Com veurem al capítol 5, la noció d'ús referencial d'una expressió proposada per Cinque és una mica més àmplia que la d'ancoratge al discurs.

Un altre autor que ha desenvolupat la idea de contextualització, per bé que sota el nom d'especificitat, és Kiss (1993). La innovació de Kiss és que abandona completament la distinció entre argument i adjunt. Així, considera que poden ser extrets d'una illa qu tots aquells elements qu que en la seva terminologia són específics, independentment de la funció sintàctica que realitzin en una clàusula. Bàsicament, podem considerar específics aquells elements qu contextualitzats. Kiss proposa el següent filtre:

(59) Filtre d'especificitat

Si Op_i és un operador que té abast sobre Op_j i lliga una variable en l'abast de Op_j, aleshores Op_i ha de ser específic.

Les oracions que satisfan aquest filtre són, en opinió de Kiss, gramaticals o marginalment acceptables, mentre que les que no el satisfan resulten agramaticals.

Uns altres autors que utilitzen la noció de contextualització són Szabolcsi i Zwarts (1993). Aquests autors, a diferència de Kiss (1993), consideren que la distinció fonamental es troba entre els arguments (en la seva terminologia individuals o entitats no ordenades) i el adjunts (o no individuals o entitats

parcialment ordenades). La funció de la contextualització és convertir un individual en no individual, i un no individual en individual.

Analitzo amb deteniment les anàlisis de Rizzi (1990), Cinque (1990), Kiss (1993) i Szabolcsi i Zwarts (1993) als capítols 3 i 5, en discutir les nocions de contextualització i individualització.

3.8. La interacció entre l'element qu extret i l'element qu interior o interacció qu/qu

Tant Torrego (1984) com Chomsky (1986b) han observat una interacció entre l'element qu extret d'una illa qu parcial i l'element qu interior que encapçala l'illa qu. Torrego observa que el grau de gramaticalitat de l'extracció d'una illa qu depèn dels dos elements qu que estan en joc: l'element qu interior i l'element qu extret. L'observació de Chomsky és més puntual, però no per això deixa de ser significativa. Chomsky nota que en anglès l'extracció de l'OI per sobre de l'OD dóna lloc a una oració més gramatical que l'extracció de l'OD per sobre de l'OI. Val a dir que la interacció qu/qu és difícilment detectable en anglès a causa de l'efecte that-t que impedeix que el subjecte es pugui extreure per sobre d'un Comp ple lèxicament. La majoria de casos en què aquesta interacció dóna lloc a contrastos significatius està implicat el subjecte i, per tant, l'anglès, i en general totes les llengües de subjecte no nul, és una llengua en què aquesta interacció resulta difícilment visible.

A continuació exposo les observacions i explicacions de Torrego i Chomsky.

3.8.1. Torrego (1984)

La principal observació de Torrego és que el subjecte es pot

extreure per sobre l'OD, però no a l'inrevés, tal com mostra el següent contrast (els judicis són de Torrego):

(60) a. Quién no recuerdas qué película dirigió en el cincuenta y uno?
b. *Qué película no recuerdas quién dirigió en el cincuenta y uno?

(Torrego (1984), exs. 68 i 69)

El mateix contrast és observable en català:

(61) a. ??Qui vols saber què ha escrit?
b. *Què vols saber qui ha escrit?

Així mateix, Torrego observa que l'OI pot traspassa l'OD, mentre que l'OD no pot creuar l'OI:

(62) a. A quién dices que no te acuerdas qué le has dicho?
b. *Qué dices que no te acuerdas a quién le has dicho?

(Torrego (1984), ex. 54)

La conclusió a què arriba Torrego és que l'OD no pot traspassar un Comp ocupat per un element qu subjecte o OI. Sí, però, que pot creuar un Comp ocupat per un element qu adjunt (modal i causal) o un element qu amb un paper temàtic esdevenimental (temporal o locatiu). Torrego dóna una explicació d'aquest fenomen en termes del PCB.[17] El moviment del subjecte i l'OI al Comp incrustat dóna lloc a la inversió subjecte-verb, cosa que provoca que la traça de l'OD deixi d'estar pròpiament regida. Segons Torrego, l'adjunt modal, l'adjunt causal i els elements qu amb un paper temàtic esdevenimental (temporal i locatiu) no donen lloc a una inversió subjecte-verb. En conseqüència, l'element qu OD pot ser

[17] Vegeu Aoun (1986) per a una explicació en termes de lligam generalitzat d'aquest fenomen.

extret d'una illa qu encapçalada per un modal, un causal, un temporal o un locatiu.[18]

A diferència de l'OD, el subjecte pot creuar un Comp ocupat per un element qu OD o OI, un element qu amb paper temàtic esdevenimental o bé un element qu adjunt, ja que la traça del subjecte, en castellà, està regida pròpiament pel tret Conc situat a Flex. Pel que fa als altres elements qu, les seves possibilitats d'extracció vindran determinades per la seva relació amb el verb i pel tipus d'element qu que ocupi Comp.

3.8.2. Chomsky (1986b)

Chomsky (1986b) observa en nota (vegeu nota 32) que l'oració (63.a) és superior a (63.b) (els judicis són els que implícitament Chomsky els atribueix; recordem que Chomsky en molts casos no els dóna de manera explícita):

(63) a. ??To whom$_j$ did you wonder what$_i$ John gave t_i t_j?
b. ???What$_i$ did you wonder to whom$_j$ John gave t_i t_j?

(Chomsky (1986b), exs. 77.a i 77.b)

El mateix contrast s'observa quan l'illa qu és [-Temps], com mostra (64):

(64) a. ?To whom$_j$ did you wonder what$_i$ to give t_i t_j?
b. ??What$_i$ did you wonder to whom$_j$ to give t_i t_j?

(Chomsky (1986b), exs. 77.c i 77.d)

Chomsky atribueix aquest contrast a un efecte de creuament. No descriu, però, la naturalesa d'aquest efecte.

[18] Vegeu, però, judicis diferents dels de Torrego al capítol 9.

3.9. La restricció d'unicitat

Un darrer factor que intervé en l'extracció d'una illa qu és la restricció d'unicitat que analitzen Szabolcsi i Zwarts (1993), similar a la que afecta els elements qu que s'extreuen de les illes negatives.

Des del punt de vista aspectual, existeixen dos tipus de predicats, els iteratius i els no iteratius (one time only predicates). Són iteratius mostrar aquesta carta a la Maria i rebre una carta de la Maria. Es pot ensenyar la mateixa carta (token) a la Maria i també es pot rebre més d'una vegada una carta de la Maria. Aquests predicats, doncs, no imposen unicitat en l'argument que actua com a variable, en aquest cas el subjecte:

(65) a. Qui ha mostrat aquesta $\text{carta}_{\text{token}}$ a la Maria?
b. Qui ha rebut una carta de la Maria?

En canvi, rebre aquesta $\text{carta}_{\text{token}}$ de la Maria o cremar aquesta $\text{carta}_{\text{token}}$ són predicats no iterables. La propietat característica d'aquests predicats és que imposen una restricció d'unicitat sobre el subjecte:

(66) a. Qui ha rebut aquesta $\text{carta}_{\text{token}}$ de la Maria?
b. Qui ha cremat aquesta $\text{carta}_{\text{token}}$?

En aquests exemples, el subjecte només pot estar constituït per una sola entitat, o bé per diverses entitats interpretades col.lectivament.

Szabolcsi i Zwarts observen que no es pot extreure un element qu d'una illa negativa o d'una illa qu total si el predicat imposa una restricció d'unicitat sobre el domini de quantificació de l'element qu. Així, predicats com els de (65) permeten l'extracció d'una illa negativa (67) i d'una illa qu total (68):

(67) a. Qui no ha mostrat aquesta $\text{carta}_{\text{token}}$ a la Maria?
b. Qui no ha rebut una carta de la Maria?

(68) a. ??Qui vols saber si ha mostrat aquesta $\text{carta}_{\text{token}}$ a la Maria?
b. ??Qui vols saber si ha rebut una carta de la Maria?

En canvi, els predicats que imposen unicitat al domini que quantifica l'element qu extret com els de (66) no permeten l'extracció d'aquest element qu ni d'una illa negativa (69) ni d'una illa qu total (70):

(69) a. *Qui no ha rebut aquesta $\text{carta}_{\text{token}}$ de la Maria?
b. *Qui no ha cremat aquesta $\text{carta}_{\text{token}}$?

(70) a. *Qui vols saber si ha rebut aquesta $\text{carta}_{\text{token}}$ de la Maria?
b. *Qui vols saber si ha cremat aquesta $\text{carta}_{\text{token}}$?

L'explicació que proposen Szabolcsi i Zwarts és que els predicats no iterables com ara rebre aquesta $\text{carta}_{\text{token}}$ de la Maria constitueixen una suma tal que el predicat no es pot aplicar independentment a les seves parts. En canvi, en el cas dels predicats iterables, denota un conjunt d'individuals al qual el predicat es pot aplicar de manera independentment. És a dir, en el primer cas l'element qu es comporta com un adjunt, mentre que en el segon cas es comporta com un argument.[19]

[19] La restricció d'unicitat també es pot veure en el cas de les illes qu parcials, com mostra (i), en què el predicat regalar aquest $\text{llibre}_{\text{token}}$ és un predicat no iterable:

(i) *Qui vols saber a qui ha regalat aquest $\text{llibre}_{\text{token}}$?

4. Conclusions

En aquest capítol he repassat les principals observacions que s'han fet sobre l'extracció de les illes A' i algunes de les explicacions que s'han proposat per donar-ne compte. En general, les explicacions utilitzades per donar compte d'una distinció resulten insuficient a l'hora d'explicar un altre fenomen. Així, els models de Lasnik i Saito (1984) i d'Aoun (1986), de base exclusivament sintàctica (en el supòsit que la distinció argument-adjunt sigui realment sintàctica i no semàntica) no poden explicar, per exemple, fenòmens com el de la interacció qu/qu observat per Torrego (1984) i Chomsky (1986b).

En augmentar el corpus de dades que es vol abastar les anàlisis es tornen més complexes. Aquest és el cas, per exemple, del model de Rizzi, de base sintàctica i semàntica, a més de pragmàtica en la mesura que adopta la noció de contextualització proposada per Comorovski (1989a) i Cinque (1990). Tanmateix aquest model no està exempt de dificultats. Per exemple, Rizzi distingeix dos tipus de relació entre els elements qu i les seves traces, la de recció per antecedent i la de lligam. Aquesta explicació, però, planteja dos problemes. El primer fa referència al caràcter desviat de l'extracció d'una illa qu d'un argument amb paper temàtic referencial. La relació de lligam és una relació que no dóna lloc a cap desviació gramatical. Considerem el contrast de (71). A (71.a) el pronom es pot associar, per lligam, amb el subjecte de la clàusula matriu sense vulnerar cap principi gramatical. A diferència del que passa amb (71.a), l'oració (71.b) és marginal.

(71) a. L'Òscar$_i$ creu que l$_i$'han enganyat.
b. ??Qui$_i$ vols saber si el Joan (l')$_i$ ha enganyat?

Resulta, doncs, problemàtic assumir sense més precisions que la relació entre un element qu que rep un paper temàtic referencial amb la seva traça és una relació de lligam.

Un segon problema que planteja la distinció entre tots dos tipus de relació entre l'element qu i la traça és que no pot explicar les diferències de gramaticalitat a què dóna lloc un element qu associat a un paper temàtic referencial en funció del grau d'incrustació en què es troba. L'oració següent és agramatical, contràriament al que prediu el model de minimitat relativitzada, que dóna una llibertat gairebé absoluta a l'extracció d'un element qu amb un paper temàtic referencial:

(72) *Qui$_i$ vols saber si el Jordi recorda qui (l$_i$') ha insultat t$_i$?

La distància configuracional que es dóna pot ser salvada per la relació de lligam, tal com s'il.lustra en l'exemple següent:

(73) El Joan$_i$ vol saber si el Jordi recorda qui l$_i$'ha insultat.

A (73) el pronom el es pot lligar amb el SN el Joan tot i estar separats per dues illes qu. Per tant, el caràcter agramatical de (72) no sembla que es pugui atribuir a la relació de lligam.

En conclusió, l'anàlisi sintàctica que proposa Rizzi per derivar les propietats de les illes qu, i en general de les illes A', no resulta del tot satisfactòria. El motiu és que no pot predir prou matisadament les diferències de gramaticalitat a què dóna lloc l'extracció d'un element qu d'una illa qu. Igual que en altres models, els efectes de la interacció qu/qu i de la restricció d'unicitat queden sense explicació. Tot i això, l'anàlisi de Rizzi fa importants aportacions, com ara l'abandonament de la distinció argument-adjunt per explicar la possibilitat d'extracció d'un element qu, la noció de referencialitat, la noció de minimitat relativitzada com l'efecte que produeix sobre un operador la presència d'un altre operador en posició A', i el tractament unificat de les illes negatives i les illes qu.

Posteriorment a Rizzi (1990) s'han intentat fer derivar les

restriccions de les illes A' de la noció de contextualització. Un dels exemples d'aquesta línia d'investigació és Kiss (1993). Kiss considera que només els elements qu contextualitzats es poden extreure d'una illa qu. Tanmanteix, la noció de contextualització que utilitza Kiss no sembla suficient. Segons Kiss, elements qu com ara for which reason o in which way són específics o contextualitzats. Tanmateix, com la mateixa autora observa, la seva extracció resulta difícil (els judicis són de Kiss):

(74) a. *Why$_i$ would you like to know who was fired t_i?
b. ?*For which reason$_i$ would you like to know who was fired t_i?

(Kiss (1993), ex. 9)

(75) a. *How$_i$ do you wonder how many questions to answer t_i?
b. ??In which way$_i$ do you wonder how many questions to answer t_i?

(Kiss (1993), ex. 13)

Segons Kiss, el tret d'especificitat és inherent al determinant which (quin). Per tant, aquests elements es poden extreure d'una illa qu sense violar el seu filtre d'especificitat de (59).

Els mateixos exemples que Kiss dóna semblen posar en dubte la bondat del filtre que proposa. Si la agramaticalitat de l'extracció d'una illa qu es deu a la violació del filtre (59), la no violació d'aquest filtre hauria de donar lloc a oracions gramaticals, contràriament als fets. D'altra banda, certs fenòmens com els efectes de la interacció qu/qu o de la restricció d'unicitat escapen també a aquesta anàlisi.

Com veurem, una anàlisi basada fonamentalment en termes quantificacionals (la condició sobre les illes A') que a més té en compte les propietats pragmàtiques d'aquestes interrogatives pot donar compte satisfactòriament de totes o gairebé totes aquestes restriccions.

3

La condició sobre les illes A'

1. Introducció

La tesi d'aquest treball és que els elements qu extrets d'una illa A' interaccionen amb l'operador generador de l'illa A'. D'acord amb aquesta proposta, l'extracció només és possible si es compleix la condició següent, formada per tres clàusules:

(1) Condició sobre les illes A'
Un element qu es pot extreure d'una illa A' si:
a) El seu domini està individualitzat.
b) Interacciona amb l'operador creador de l'illa A'.
c) Cada subdomini en què queda dividit el domini de quantificació d'un dels operadors que interaccionen conté una pressuposició existencial.

Recordem que són creadors d'una illa A' la negació, l'operador sí/no i els elements qu situats a l'Espec de SC, és a dir, els mateixos elements que segons Rizzi creen minimitat relativitzada.[1] El domini dividit depèn del tipus d'illa A'. En les illes negatives i les illes qu totals, el domini dividit és el de l'element qu extret, mentre que en les illes qu parcials el domini dividit és el de l'element qu interior.

Kiss (1993) també imposa una condició sobre els elements qu que es poden extreure de dos dels tipus d'illes A' que tracto, les illes qu totals i les illes qu parcials. Kiss proposa que els

[1] Com ja he notat al capítol introductori, Rizzi inclou entre els operadors creadors de dominis A' el quantificador beaucoup.

elements qu que s'extreuen d'una illa qu (total o parcial) han de ser específics (és a dir, han d'estar contextualitzats). La proposta de Kiss, però, resulta poc restrictiva. En efecte, podem trobar elements qu específics en el sentit de Kiss que no poden ser extrets d'una illa qu parcial, com en el cas de (2):

(2) *Quin llibre vols saber quin noi (l') ha llegit?

D'altra banda, si es vol fer una unificació de les diferents illes A', seguint la intuïció de Rizzi, aleshores la proposta de Kiss resulta excessivament restrictiva. Tal com observen Szabolcsi i Zwarts (1993) d'una banda i Kuno i Takami (1997) de l'altra, es poden extreure elements qu no específics en el sentit de Kiss d'una illa negativa:

(3) Com no s'ha d'agafar la forquilla quan es menja?

Fonamento la possibilitat que un element qu abandoni una illa A' en la seva capacitat per interaccionar amb l'operador que encapçala l'illa A'. Què vol dir, però, interaccionar? Per definir aquesta noció convé analitzar abans un exemple típic d'interacció entre operadors, la interacció quantificador/qu, estudiada, entre altres autors, per May (1985) i Aoun i Li (1993).[2] Un exemple típic d'aquesta construcció l'ofereix l'exemple següent:

(4) Què ha menjat cadascú?

En les interrogatives quantificador/qu fem correspondre a cada valor que pren el quantificador cadascú un o diversos valors del domini de quantificació de l'element qu què. Així doncs, podem definir la interacció entre dos operadors de la manera següent:

[2] Analitzo in extenso la interacció quantificador/qu als capítols 7 i 8 d'aquest treball.

(5) Definició d'interacció entre dos operadors

Dos operadors interaccionen quan s'estableix una correspondència entre els valors dels dominis dels dos operadors.

En el cas de la interacció quantificador/qu, d'acord amb la descripció que en fan Higginbotham i May (1981), aquesta correspondència es pot expressar diagramàticament de la manera següent:

(6) Interacció quantificador/qu

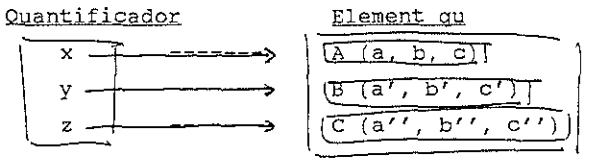

Tal com mostra aquest diagrama, a cada un dels valors del quantificador (x, y, z) li fem correspondre un o diversos valors de l'element qu (a_i, b_i, c_i), agrupats en diferents subdominis (A, B, C). Una de les propietats d'aquests subdominis és que un element d'un subdomini pot aparèixer repetit en un altre subdomini (a = a'). Així, una resposta adequada per a (7.A) pot ser (7.B):

(7) A: Què ha menjat cadascú?
B: El Joan ha menjat patates fregides i olives, la Maria ha menjat escopinyes i olives, i l'Ester ha menjat llonganissa, patates fregides i formatge.

Com argumentaré en el capítol 8, en la interacció quantificador/qu es produeix la multiplicació del domini de l'element qu. En la multiplicació, el quantificador actua com a multiplicador i l'element qu és l'element multiplicat. Així, l'element qu queda multiplicat pel nombre de valors que denota

el domini de l'operador multiplicador. Com a conseqüència de la multiplicació, es generen nous dominis, tants com valors té l'operador multiplicador, i cada un d'aquests nous dominis constitueix un subdomini del domini ampliat. Així doncs, podem dir que com a conseqüència de la multiplicació el domini multiplicat queda dividit en subdominis.

En l'extracció d'un element qu d'una illa A' també es produeix una interacció. En aquest cas, la interacció es dóna entre l'element qu extret i l'operador que determina l'illa A', ja sigui la negació, l'operador sí/no o un element qu situat a l'Espec de SC. En cada una de les construccions s'estableix una correspondència entre els valors del domini de quantificació de l'element qu extret i els valors del domini de quantificació de l'operador generador de l'illa A'. Atès que es produeix una correspondència entre els valors dels dos dominis de quantificació presents a l'oració (el de l'element qu extret amb el de l'operador que encapçala l'illa A'), diré que tots dos operadors interaccionen. Segons la naturalesa de l'illa A' el tipus d'interacció també variarà. Així, podem tenir dos tipus d'interacció, la interacció que es produeix entre l'element qu extret i la negació o l'operador sí/no en les interrogatives negatives i en les interrogatives qu/si, i la interacció que es produeix entre l'element qu extret i l'element qu situat a l'Espec de SC en les interrogatives qu/qu. En l'extracció d'una illa negativa i d'una illa qu total, el domini de quantificació de l'element qu extret es divideix per partició en dos subdominis. En canvi, en l'extracció d'una illa qu parcial, el domini de quantificació que es divideix és el domini de l'element qu interior i no l'element qu extret, i la divisió del domini es produeix no per partició sinó per multiplicació, a imatge i semblança del que passa amb la interacció quantificador/qu que acabo de ressenyar. En efecte, el domini de l'element qu interior queda multiplicat per tants valors com té el domini de l'element qu extret, el qual actua com a multiplicador, i els nous dominis generats constitueixen els subdominis del domini ampliat.

En aquest capítol em centraré en l'anàlisi de les tres nocions principals que intervenen en la condició sobre les illes A': la noció d'individualització, la d'interacció i la de pressuposició existencial. L'estructura del capítol és la següent. A l'apartat 2 argumento que en les interrogatives amb extracció d'una illa A' es produeix una interacció entre l'operador extret de l'illa A' i l'operador creador de l'illa A'. L'efecte d'aquesta interacció és que s'estableix una correspondència entre els valors dels dos operadors que interaccionen. A l'apartat 3 analitzo la noció d'individualització. Proposo que hi ha dues maneres d'individualitzar un domini de quantificació: mitjançant contextualització i cognitivament. En les interrogatives negatives la individualització es dóna mitjançant contextualització, mentre que en les interrogatives qu/si i qu/qu la individualització és de base cognitiva. A l'apartat 4 discuteixo la noció de pressuposició existencial i argumento que la pressuposició existencial pot ser cancel.lada. En les interrogatives estàndard no contextualitzades, la pressuposició existencial només pot ser cancel.lada negativament, mentre que en les interrogatives contextualitzades existeixen dos tipus de cancel.lació, la negativa i la positiva.

2. La interacció entre operadors i la creació de subdominis de quantificació

Una de les propietats fonamentals que argumentaré que tenen les interrogatives amb extracció d'una illa A' és que el domini de l'element qu extret en les interrogatives negatives i les interrogatives qu/si i el domini de l'element qu interior en les interrogatives qu/qu es divideixen en diversos subdominis. En el cas de l'extracció d'una illa negativa o d'una illa qu total, el domini de l'element qu extret es divideix per partició en dos subdominis. Cada un dels subdominis s'associa amb un dels valors

que pren l'operador que encapçala l'illa A', el positiu i el negatiu. En canvi, en l'extracció d'una illa qu parcial, el domini de l'element qu interior queda dividit per multiplicació en diversos subdominis, de manera que els valors de cada subdomini s'associen amb un valor del domini de l'element qu extret.

Vegem cada un d'aquests casos per separat. Considerem en primer lloc les interrogatives qu/si, exemplificades per (8):

(8) ??Qui vols saber si ha menjat patates?

D'acord amb la proposta que defenso en aquest treball, l'element qu qui interacciona amb l'operador sí/no, creador de l'illa A'. Com és sabut, l'operador sí/no pot prendre dos valors, el positiu i el negatiu i, per tant, podem dir que aquest operador quantifica sobre dos valors. En la interacció aquest operador efectua la partició del domini de l'element qu extret, és a dir, divideix en dos grups un conjunt de valors donats. A cada subdomini de l'element qu (és a dir, a tots els valors del subdomini) li fem correspondre un dels dos valors de l'operador sí/no. Diagramàticament es pot expressar la correspondència fruit de la interacció entre els operadors de la manera següent:

(9) Interacció element qu/operador sí/no

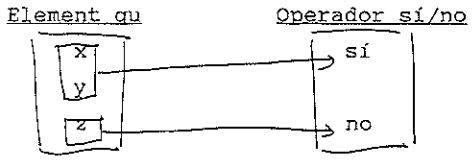

Les interrogatives negatives no presenten una estructura tan clara com les illes qu totals. Aparentment, l'operador negatiu només pren un valor, el negatiu. Contràriament al que semblen indicar els fets, consideraré que l'operador negatiu també opera sobre dos valors. Com argumentaré al capítol següent, suposaré, seguint Laka (1990), que l'operador negatiu encapçala la

categoria Sigma, i que la categoria Sigma pot prendre dos valors, el positiu i el negatiu. Proposaré que en les interrogatives negatives la categoria Sigma és present amb els seus dos valors. Considerem l'exemple de (10):

(10) Què no ha menjat?

A (10), l'element qu què interacciona amb la negació. A cada un dels valors de l'element qu què li fem correspondre un dels dos valors de Sigma, el positiu o el negatiu. La mateixa representació diagramàtica de (9) que he proposat per a les interrogatives qu/si resulta vàlida per a les interrogatives qu/negació:

(11) Interacció qu/negació

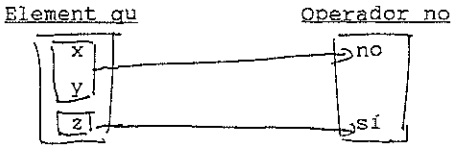

En el cas de les interrogatives qu/qu, el domini dividit, en aquest cas per multiplicació, a semblança de la interacció quantificador/qu, és el de l'element qu interior. Així, a cada valor del domini de l'element qu extret li correspon un subdomini de l'element qu interior. Convé notar que aquests subdominis no són propis, ja que dos subdominis poden tenir un o més elements en comú. Considerem l'exemple següent:

(12) ??Qui vols saber què ha menjat?

A (12), a cada valor del domini de qui li fem correspondre un o diversos valors del domini de què. La representació diagramàtica d'aquest tipus d'interacció és (13) que, com es pot veure, és semblant a la interacció quantificador/qu:

(13) Interacció qu/qu

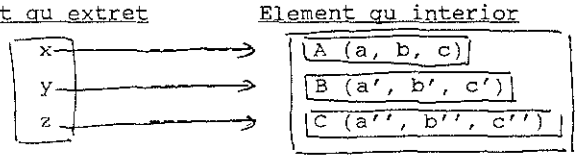

on A és un subdomini que inclou un o més elements, els quals poden aparèixer repetits en altres subdominis (a = a').

La condició sobre les illes A' fa dues assumpcions crucials: a) el domini de quantificació de l'element qu extret està individualitzat, i b) cada subdomini del domini dividit, ja sigui per partició o per multiplicació, conté una pressuposició existencial. El requisit que el domini de l'element qu extret en les interrogatives amb extracció d'una illa A' estigui individualitzat explica, per exemple, que aquestes interrogatives no admetin l'extracció d'un element qu agressivament no contextualitzat (agressively non D-linked en la terminologia de Pesetsky (1987)), tal com observen Szabolcsi i Zwarts (1993):

(14) a. *Qui dimonis no ha vingut?
b. *Qui dimonis vols saber si ha vingut?
c. *Qui dimonis vols saber què ha fet?

A continuació analitzo la noció d'individualització del domini de quantificació (apartat 3) i les propietats de les pressuposicions existencials (apartat 4).

3. La individualització del domini de quantificació dels elements qu i la contextualització

La primera clàusula de la condició sobre les illes A' afirma que un element qu només es pot extreure d'una illa A' si el seu domini està individualitzat. En aquest apartat argumentaré la

necessitat conceptual d'aquesta clàusula i el significat que té la noció d'individualització.

He afirmat que el domini de quantificació de l'element qu extret en les interrogatives negatives i les interrogatives qu/si, i de l'element qu interior en les interrogatives qu/qu, es divideix en subdominis. He assumit també que la creació de subdominis és el resultat de la interacció de l'element qu extret amb l'operador creador de l'illa A'. Intuïtivament, podem considerar que un domini pot ser dividit per partició si el domini està individualitzat. Així mateix, un domini pot dividir un altre domini per partició o per multiplicació també si el domini divisor està individualitzat. En efecte, els dominis divisors estan individualitzats. Tant la negació com l'operador sí/no quantifiquen sobre un domini individualitzat, que està format per dos valors, el positiu i el negatiu. Així mateix, el domini de l'element qu extret en les interrogatives qu/qu també quantifica sobre un domini individualitzat, a semblança del domini del quantificador en les interrogatives quantificador/qu.[3]

Una noció íntimament lligada a la d'individualització és la de contextualització o ancoratge al discurs, introduïda per Pesetsky (1987).[4] Així Comorovski (1989a, i 1996) proposa que només es poden extreure d'una illa qu els elements qu contextualitzats. Kiss (1993), per la seva banda, proposa que els elements qu que poden ser extrets d'una illa qu són els elements qu específics, és a dir, aquells que són coneguts pels participants del discurs i, per tant, contextualitzats. Un element qu està contextualitzat si el seu domini de quantificació ha estat prèviament introduït al discurs, o bé és possible, tot

[3] En les interrogatives quantificador/qu, el domini del quantificador, que és l'element multiplicador, està individualitzat, ja que els quantificadors universals distributius són, de fet, específics. Vegeu Diesing (1992) i Longobardi (1988) per a idees semblants.

[4] Analitzo amb deteniment la noció de contextualització al capítol 5.

i no haver estat verbalment esmentat, reconèixer el domini de quantificació en el context situacional (és a dir, extralingüístic).

El terme d'ancoratge al discurs fa referència bàsicament a l'ancoratge al discurs lingüístic. Tanmateix, com el mateix Pesetsky ja observa, l'ancoratge pot ser també al context situacional. En conseqüència, en comptes del terme d'ancoratge faré servir el terme de contextualització, proposat per Szabolcsi i Zwarts (1993), que resulta neutral respecte als dos tipus d'ancoratge.

En general s'ha assumit que només els elements qu complexos o definits són capaços de ser contextualitzats. Tant Kiss (1993) com Szabolcsi i Zwarts (1993) proposen una ordenació dels elements qu segons la seva facilitat per ser contextualitzats. Per exemple, Kiss considera que els elements qu partitius com ara quin d'aquests gerros són els més fàcilment contextualitzables (de fet, tal com diu Kiss, aquests elements qu només poden ser interpretats com a contextualitzats). A continuació vindrien els elements qu complexos no partitius com ara quin mocador,[5] després qui i finalment què. Segons Kiss, els elements qu de naturalesa adverbial com ara com o per què no són contextualitzables, ja que són inherentment inespecífics.

Crec que aquesta visió de la contextualització dels elements qu és errònia. Com veurem tot seguit, qualsevol element qu (a excepció de l'element qu causal per què i altres elements com ara els agressivament no contextualitzats) pot ser contextualitzat. Abans d'analitzar els exemples que donen suport a aquesta observació, convé distingir clarament entre contextualització i individualització.

[5] Els elements qu complexos no necessàriament han d'estar contextualitzats. En efecte, a (i) quin noi no està necessàriament contextualitzat:

(i) Quin noi li fa el pes, a l'Agnès?

Efectivament, podem suposar que l'Agnès està enamorada d'un noi, però no tenim al cap cap conjunt delimitat de nois.

Informalment, podem dir que un element qu està contextualitzat quan el seu domini de quantificació és conegut tant per l'emissor de la pregunta com pel seu receptor. Pesetsky (1987) considera que un element qu està ancorat al discurs quan tant l'emissor com el receptor coneixen els elements que constitueix el domini de quantificació. Utilitzant una formulació més precisa, podem considerar que un domini de quantificació està contextualitzat quan és possible enumerar o simplement delimitar mitjançant una descripció genèrica els elements que configuren el domini de quantificació. Comorovski (1989a i 1996) va més lluny i equipara contextualització amb individualització. Així, un domini, tot i que hagi estat introduït en el discurs, si no està individualitzat no s'entendrà com a contextualitzat. Per fer veure aquesta equivalència Comorovski (1996) utilitza el següent exemple:[6]

(15) A: This year, we have ten new students. I guess you haven't met them yet.
B:a. No, I haven't. Why don't you invite a few of them to your party?
b. No, I haven't. Which of them/Which ones have you invited to your party?
A:a. Oh, I will.
b. #Priscilla and Dan.

(Comorovski (1996), cap. 2, ex. 11)

La resposta b de A no és adequada ja que el referent discursiu plural que s'ha introduït només pot servir d'antecedent al partitiu which of them (o which ones) sota certes condicions discursives (de fet, tampoc ho és la pregunta b de B). Aquestes condicions són dues: B i A han de conèixer les persones a les

[6] Aquest exemple, amb lleugeres modificacions, apareix també a Comorovski (1989b). No he tingut accés a Comorovski (1989a), per bé que cal tenir en compte que Comorovski (1996) es basa en bona part en Comorovski (1989a).

quals es refereix el pronom them. El desconeixement de qui són aquestes persones queda palès per la frase inicial de A. Així doncs, perquè l'ús del partitiu sigui adequat no és solament necessari que s'hagi introduït un referent en el discurs, sinó a més que els participants en la conversa parteixen de manera idèntica el domini denotat pel partitiu. Com observa Comorovski, hi ha dues maneres de partir el domini: fent una partició màxima en entitats màximament discretes[7] o indivisibles, o bé fent una partició en classes.[8,9]

[7] Utilitzo el terme d'entitats màximament discretes ja que les classes són de fet també entitats discretes.

[8] Comorovski atribueix aquest segon tipus de partició a Barbara Partee. Vegem amb exemples aquesta doble manera de dividir un domini. Considerem l'exemple de (i), en què l'element qu està contextualitzat (per exemple, l'element qu quins estudiants es refereix als estudiants d'una determinada escola d'idiomes).

(i) Quins estudiants vindran?

L'element qu quins estudiants pot estar individualitzat de dues maneres. En la individualització màximament discreta, considerarem que el domini està constituït per entitats inanalitzables o indivisibles. La individualització màximament discreta del domini de quins estudiants pot donar lloc al següent conjunt d'entitats:

(ii) El Carles, la Judit, el Joan, la Clara, el Pere i la Mariona.

En canvi, en la individualització en classes, considerarem que el domini de l'element qu de (i) està constituït per un conjunt de classes, com per exemple el que il.lustra (iii):

(iii) Els d'anglès, els de francès i els de japonès.

Imaginem que efectuem una individualització màximament discreta com la de (ii); aleshores una resposta possible a (i) podrà ser (iv):

(iv) Vindran el Joan i la Mariona.

Podem efectuar, en canvi, una individualització del domini de quantificació en classes, com la que mostra (iii); en aquest cas, una resposta possible a (i) pot ser (v):

(v) Vindran els d'anglès i els de japonès.

Cinque (1990) amplia la noció de contextualització[10] i proposa que un element qu també està contextualitzat si només el receptor té en ment els elements que constitueixen el domini de quantificació de l'element qu. Consideraré que aquest tipus de contextualització que proposa Cinque, que no és pròpiament una contextualització, dóna lloc, tal com defenso al capítol 5, a la individualització cognitiva. La individualització cognitiva és la que es produeix en les interrogatives qu/si i qu/qu, és a dir, en aquelles interrogatives en què s'extreu un element qu d'una illa qu, mentre que la individualització per contextualització és la que es dóna en les interrogatives estàndard contextualitzades i en les interrogatives negatives.

Hem vist que autors com Kiss i Szabolcsi i Zwarts consideren que només es poden contextualitzar de manera immediata els elements qu complexos. Donada la pobresa de trets semàntics que contenen, qui i què presenten dificultats per ser contextualitzats. A continuació mostraré que qualsevol element qu pot ser interpretat contextualment, excepte, com ja he dit, l'element qu per què. Això posa de manifest que la contextualització en el sentit de Pesetsky (1987) no és el factor que distingeix els elements qu que es poden extreure d'una illa qu. Considerem els exemples de (16) i (17):

(16) Què t'agradaria menjar, avui?

[9] Podem considerar que quan un operador està contextualitzat, i per tant individualitzat, s'interpreta com a específic. Així, un quantificador existencial com ara algú pot ser específic o inespecífic. Considerem (i):

(i) a. Algú de vosaltres s'ha deixat el paraigua.
b. Això ho ha dit algú, però no sé qui.

A (i.a) algú s'interpreta com a específic mentre que a (i.b) s'interpreta com a inespecífic. Aquest sentit d'especificitat és similar al proposat per Kiss (1993).

[10] Recordem, però, que Cinque utilitza el terme d'ancoratge al discurs.

(17) Mira, hi ha bistec de vedella, albergínies farcides, truita de riu i ous al plat. Què t'agrada més?

En fer la pregunta de (16), l'emissor no té necessàriament a la ment cap tipus de menjar en concret. La pregunta, doncs, és oberta. Evidentment, el context situacional o lingüístic pot permetre contextualitzar a (16) l'element qu què. En el cas de (17) l'element qu està clarament contextualitzat. El domini de quantificació està format per quatre elements: bistec de vedella, albergínies farcides, truita de riu i ous al plat. La resposta que esperem estarà constituïda per un o diversos d'aquests elements. Contràriament a la suposició de Kiss, què a (17.b) està clarament contextualitzat.

L'element qu com també pot estar contextualitzat. Considerem els dos exemples següents:

(18) Com aniràs vestit, demà?

(19) Mira, la Maria té dos vestits de festa: un vestit jaqueta vermell i un vestit llarg groc. Tu com creus que anirà vestida demà a la festa?

A (18) l'emissor de la pregunta no té present necessàriament cap tipus de vestit. La pregunta és, doncs, oberta. Igual que hem dit en comentar (16), el context pot permetre interpretar com a contextualitzat l'element qu com. La situació canvia a (19). L'element qu com està clarament contextualitzat. La resposta que espera l'emissor de (19) estarà constituïda per un dels dos vestits introduïts prèviament al discurs.

Podem distingir dues maneres de contextualitzar un domini de quantificació: explícitament o implícitament. Analitzem en primer lloc la contextualització explícita. La contextualització explícita es pot produir de dues maneres: partitivament i enumerativament. La contextualització partitiva es produeix quan l'element qu és partitiu. Com observa Kiss, l'ús d'un element qu

partitiu contextualitza de manera directa el domini de quantificació:

(20) Quin d'aquests cotxes t'agarada més?

Una altra forma de contextualitzar explícitament un domini de quantificació és mitjançant una enumeració. Aquesta enumeració s'expressa mitjançant una expressió dislocada a la dreta de caràcter disjuntiu:

(21) Què llegeixes, El Periódico en castellà o El Periódico en català?

Considerem ara la contextualització implícita. Suposaré que tot element qu, exceptuant el causal per què, a causa probablement de la seva naturalesa proposicional, i d'altres elements qu com els que tenen valor quantitatiu, pot estar contextualitzat implícitament, ja sigui perquè el conjunt ha estat delimitat en el discurs lingüístic, com exemplifiquen els exemples de (17) i (19), o bé perquè el context situacional fa possible la contextualització. Imaginem que ens trobem en una galeria d'art davant una paret on hi ha penjat un quadre, un plat decorat i un rellotge antic. En aquest context podem formular la pregunta següent:

(22) A tu què t'agrada més?

És evident que el nostre interlocutor té suficients elements per interpretar contextualitzadament l'element qu què. En aquest cas, el domini de quantificació estaria format pels tres objectes penjats a la paret. No s'han citat verbalment, però el receptor entén perfectament que el domini està contextualitzat.

He afirmat que l'element qu per què no admet la contextualització, probablement perquè és un modificador

oracional.[11] Considerem el següent exemple en què s'intenta contextualitzar l'element qu per què:

(23) Un àrbitre pot expulsar un jugador o bé perquè fa una falta greu o bé perquè insulta un altre jugador o el mateix àrbitre. Per què$_i$ creus que ha expulsat el davanter centre del nostre equip t_i, l'àrbitre?

Tot i que es dóna un context lingüístic en què s'ofereixen els dos principals motius que un àrbitre té per expulsar un jugador, per què no resulta contextualitzat. D'aquí es desprèn que per què no admet la contextualització.

Un cas diferent és el de l'expressió definida per quin motiu. Aquest element qu, a diferència de per què, sí que sembla que admeti la contextualització. Si a (23) substituïm per què per l'element qu per quin motiu, la interrogativa s'interpreta com a contextualitzada:

(24) Un àrbitre pot expulsar un jugador o bé perquè fa una falta greu o bé perquè insulta un altre jugador o el mateix àrbitre. Tu per quin motiu$_i$ creus que ha expulsat el davanter centre del nostre equip t_i, l'àrbitre, l'àrbitre?

---

[11] A l'apèndix del treball argumento que per què és un modificador de SC, mentre que per quin motiu és un modificador de SV. Així doncs, podem considerar que només aquells elements qu que són modificadors de SV són contextualitzables. Els que modifiquen SC, en canvi, no tenen aquesta propietat.

Tampoc són contextualitzables els elements qu en quin sentit i en quina mesura. Com observa Torrego (1984) cap d'aquests elements qu requereix la inversió del subjecte ni en català ni en castellà:

(i) a. Per què el Jordi ha vingut?
b. En quin sentit aquesta obra s'ha de considerar un fracàs?
c. En quina mesura el nou programa de promoció de la lectura a les escoles s'està complint?

Podem considerar, doncs, que en quin sentit i en quina mesura no són contextualitzables perquè són modificadors proposicionals i no del SV.

Com veurem en analitzar cada tipus d'illa A', la individualització és un requisit indispensable per als elements qu extrets d'una illa A'. Atès que tot element qu pot ser interpretat com a contextualitzat, la contextualització no és un factor que permeti distingir la diferent capacitat d'un element qu per ser extret d'una illa qu. Sí, en canvi, que és un factor determinant en l'extracció d'una illa negativa. En les illes negatives, com veurem en el capítol següent, l'element qu extret ha d'estar forçosament contextualitzat.

Quin és, doncs, el factor que diferencia els elements qu que es poden extreure d'una illa qu d'aquells que no tenen aquesta capacitat? Al capítol 5 defensaré que els elements qu que s'extreuen d'una illa qu no són contextualitzables, és a dir, no poden ser individualitzats pel context. La forma com s'individualitzen, argumentaré, serà cognitivament, i perquè la individualització cognitiva sigui possible, els elements qu hauran d'estar dotats de prou trets lèxics que permetin determinar la naturalesa de les entitats sobre les quals quantifiquen. També veurem que no totes les entitats es poden individualitzar cognitivament amb la mateixa facilitat. Així, les entitats concretes s'individualitzen més fàcilment que les entitats de naturales abstracta.

He afirmat que un element qu està contextualitzat i, per tant, individualitzat, quan es coneixen tots els elements que constitueixen el seu domini o bé quan es coneix un criteri que classifica exhaustivament tots els elements que el componen. El primer tipus de contextualització l'anomenaré contextualització enumerativa. En aquest tipus de contextualització, l'emissor i el receptor tenen al cap tots i cada un dels elements que constitueixen el domini de quantificació. Un exemple d'aquest tipus de contextualització l'ofereix (25):

(25) Quin d'aquests tres cotxes t'agradaria comprar?

El segon tipus de contextualització és el que anomenaré

contextualització descriptiva. En aquest tipus de contextualització no coneixem els elements exactes que formen el domini de quantificació. El domini, però, el tenim descrit. Coneixem la condició que satisfan els membres del domini de quantificació. Considerem la situació següent. En un míting han parlat diverses persones, però no sabem quantes persones han parlat exactament. La pregunta (26) resulta adequada en aquest context, i el quantificador cadascun dels oradors s'interpreta com a contextualitzat i, per tant, individualitzat:

(26) Què ha dit cadascun dels oradors?

No sabem quantes persones han parlat; tot i això, podem preguntar pels menbres del conjunt, ja que el conjunt està descrit.

Abans de tancar la discussió sobre la contextualització, vull discutir un tipus de contextualització que proposa Kiss (1993). Kiss adopta una definició de contextualització similar a la de Comorovski (1996):

(27) Un operador és específic si quantifica sobre un conjunt que tant l'emissor com el receptor poden partir exhaustivament de la mateixa manera.

Seguint Kroch (1989), Kiss considera que l'element qu amb valor quantitatiu del tipus quant/quants pot ser interpretat específicament.[12] Considerem (28):

(28) Quants alumnes han aprovat?

En el sentit específic, quants alumnes s'interpreta amb el valor de quin nombre i quins. Segons Kiss, tant l'emissor com el receptor són capaços de partir el conjunt d'alumnes en grups.

[12] Kroch utilitza el terme referencial en comptes d'específic.

Així, (28) pot rebre les respostes següents:

(29) a. Dos: el Joan i la Maria.
b. Dos: els de Girona.

No crec que un element qu amb valor quantitatiu pugui ser usat amb valor contextualitzat.[13] Crec, més aviat, que amb les respostes de (29) el que es fa és una acomodació o reinterpretació de la pregunta. En aquesta reinterpretació, (28) adquireix el significat de (30):

(30) Quins alumnes han aprovat i quants són en total?

Aquesta reinterpretació no obeeix, de cap manera, al sentit literal de (28). Es tracta, crec jo, d'una acomodació o reinterpretació que canvia les pressuposicions associades a (28).

La consideració d'elements qu amb valor quantitatiu com a contextualitzables porta Kiss a admetre com a gramaticals oracions del tipus de (31) (el judici de gramaticalitat és de Kiss):

(31) How many students$_i$ do you wonder what grades to give to t_i?
(Kiss (1993), ex. 22)

Segons Kiss, (31) podria tenir aquestes dues respostes:

(32) a. Two: John Smith and Susan White.
b. Two: the first-year students.
(Kiss (1993), ex. 23)

La versió catalana de (31) és, al meu parer, totalment

[13] Probablement el que passa és que es poden contextualitzar però no individualitzar. (i) sembla mostrar que la contextualització és possible:

(i) Quants alumnes de la classe has aprovat?

agramatical, i no admet respostes de l'estil de (32):

(33) *A quants estudiants vols saber quines notes has de donar?

Tampoc resulta gramatical si extraiem l'element qu quants estudiants d'una illa qu total:

(34) *A quants estudiants no saps si suspendràs?

Així doncs, a diferència d'alguns autors (vegeu, per exemple, Kroch (1989), Cinque (1990), Kiss (1993) i Szabolcsi i Zwarts (1993)), consideraré que els elements qu amb valor quantitatiu no són individualitzables i, per tant, no es poden extreure d'una illa qu.

També em resulta estranya (35), en què l'element qu amb valor quantitatiu s'extreu d'una illa negativa:

(35) ??Quants estudiants no has aprovat?

(35), però, pot resultar interpretable com a interrogativa complementària a la corresponent versió positiva:

(36) Quants estudiants has aprovat, o el que és el mateix, quants no has aprovat?

En conclusió, consideraré que els elements qu amb valor quantitatiu no es poden extreure d'una illa A' ja que el seu domini no és individualitzable. Hem vist que els elements qu contextualitzables i, per tant, individualitzables, admeten l'especificació enumerativa del domini de quantificació. Tanmateix, resulta estranya l'especificació del domini de quantificació amb una interrogativa encapçalada per un element qu amb valor quantitatiu:

(37) ??Quants estudiants has aprovat, cinc o sis?

(37) resulta interpretable si sabem que el professor estava dubtant entre aprovar-ne cinc o sis:

(38) Així doncs, al final quants estudiants vas aprovar, cinc o sis?

Acabem aquesta secció amb una nota terminològica. Hem vist que un element qu pot ser contextualitzat. Els elements qu contextualitzats es caracteritzen perquè el seu domini de quantificació està format per un nombre conegut d'elements, ja sigui per enumeració o bé per descripció. Aquest tipus de dominis els anomenaré també dominis afitats. En conseqüència, els dominis de les preguntes obertes o no contextualitzades seran dominis no afitats.

4. Les pressuposicions existencials associades al domini de quantificació d'un element qu i la seva cancel.lació

A l'apartat anterior he analitzat el fenomen de la individualització. La individualització és un dels components fonamentals que explica el funcionament de la condició sobre les illes A', ja que sense la individualització no és possible que un domini sigui dividit per partició ni que un domini tingui capacitat per dividir, ja sigui per partició o bé per multiplicació, un altre domini. Hem vist que la contextualització és un concepte indissociable al d'individualització. Així, tot element qu contextualitzat està individualitzat. Hem vist que qualsevol element qu pot ser contextualitzat, excepte l'element qu per què i d'altres. Tot i això, d'una illa qu no es pot extreure qualsevol element qu. Per resoldre aquest problema, he proposat que en les interrogatives negatives és necessària la individualitzqació per contextualització, mentre que en l'extracció d'una illa qu és necessària un altre tipus

d'individualització, la individualització cognitiva.

A més de la individualització, a la condició sobre les illes A' intervé una altra noció fonamental, la de pressuposició existencial. D'acord amb la definició que he donat, cada subdomini del domini de quantificació dividit està associat a una pressuposició existencial. És a dir, hi ha tantes pressuposicions existencials com subdominis té el domini de quantificació de l'element qu dividit. En aquest apartat analitzaré les propietats de les oracions interrogatives en funció de les pressuposicions existencials amb les quals estan associades.

Una de les propietats de les oracions interrogatives de constituent és que el domini de quantificació de l'element qu conté una pressuposició existencial.[14] Així, en la pregunta de (39), el domini de l'element qu qui conté una pressuposició existencial:

(39) Qui ha portat flors?

En efecte, (39) pressuposa que com a mínim una persona ha portat flors. Atès que els elements qu nus com ara qui o què no estan marcats per al nombre ni el gènere (vegeu per exemple Higginbotham i May (1981) i Longobardi (1988)), la pressuposició existencial no implica que la resposta sigui singular, tal com mostra una de les respostes possible a (39):

(40) A: Qui ha portat flors?
B: El Joan, la Maria i la Carlota.

En el cas que l'element qu sigui singular, com passa amb els elements qu complexos singulars, aleshores la pressuposició existencial es redueix a un sol valor:

[14] La idea que les interrogatives parcials contenen un morfema [+Qu] amb valor existencial, el qual lliga un indefinit està a la base de diverses anàlisis com la de Klima (1964) o Nishigauchi (1990).

(41) A: Quin noi ha portat flors?
B: El Ramon.

Així mateix, si l'element qu és plural, la pressuposició existencial implicarà un mínim de dos valors:

(42) A: Quins nois han portat flors?
B: La Judit i l'Àlex.

Curiosament, no és possible fer una pressuposició amb un valor fixat diferent de la unitat. Així, no existeixen preguntes com les de (43):

(43) a. *Quins tres nois han vingut?
b. *Quines dues assignatures has suspès?

Un altre tipus de pressuposició inexistent és la pressuposició universal. Quan plantegem una pregunta, no esperem que la resposta sigui el conjunt universal, com a (44), tot i que aquesta pot ser la resposta:[15]

(44) A: Qui vindrà?
B: Tothom.

Si pressuposem que el conjunt denotat pel subjecte qu està format pel conjunt universal, aleshores formularem una interrogativa total, com (45):

(45) Vindrà tothom?

Existeix, però, un tipus especial d'interrogatives en què es

[15] Aquest tipus de resposta, com veurem tot seguit, només és possible quan el domini de quantificació és afitat. Es tracta, com argumentaré, d'una cancel.lació de la pressuposició existencial.

dóna una pressuposició universal: són les anomenades interrogatives retòriques (vegeu Progovac (1994) per a una anàlisi d'aquestes interrogatives). Aquestes interrogatives no tenen, però, força interrogativa, tal com observen Kartunnen (1977) i Comorovski (1996):[16]

(46) Qui no ha dit mai una mentida?

El fet que la pressuposició continguda en el domini de quantificació sigui universal converteix aquesta interrogativa en paràfrasi d'una oració declarativa com ara (47):

(47) Tothom ha dit alguna vegada una mentida.

4.1. Les interrogatives eco i les interrogatives pseudoeco

Fins ara hem vist dos tipus d'interrogatives: interrogatives amb pressuposició existencial i interrogatives amb pressuposició universal. Aquestes últimes, però, no tenen força interrogativa, d'aquí el nom d'interrogatives retòriques.

Existeixen també interrogatives sense pressuposició existencial. Aquestes interrogatives són les interrogatives eco i les interrogatives que anomenaré pseudoeco. Vegem en primer lloc les interrogatives eco. La principal característica sintàctica d'aquestes construccions és que l'element qu es queda in situ.[17] Des del punt de vista pragmàtic, les interrogatives eco es caracteritzen perquè l'element qu interroga sobre un element del discurs no comprès o bé insuficientment especificat.

[16] Naturalment, (46) també té el valor d'interrogativa no retòrica. Convé notar que les interrogatives indirectes no es poden interpretar com a interrogatives retòriques:

(i) Vull saber qui no ha dit mai una mentida.

[17] En algunes llengües com el romanès (vegeu Comorovski (1996)) els elements qu eco també es poden moure a la sintaxi.

Aquestes interrogatives requereixen obligatòriament una oració que actuï d'activadora. Aquesta oració pot ser una oració declarativa, tant positiva com negativa, o una oració interrogativa, que pot ser total o parcial. Consideraré aquí només les interrogatives eco activades per una oració declarativa positiva. Més endavant tractaré altres tipus d'activadors. Vegem, per exemple, el diàleg de (48):

(48) A: Ha vingut el Jordi.
B: Ha vingut qui?

(48) mostra una interrogativa eco formulada sobre un element no comprès (el Jordi). (49) mostra una interrogativa eco que es formula sobre un element insuficientment descrit:

(49) A: Ha vingut.
B: Ha vingut qui?

Una de les propietats dels elements qu in situ en les interrogatives eco és que no actuen pròpiament com a quantificadors i, per tant, no estan associats a una pressuposició existencial. En efecte, el domini que denoten està contituït per l'element o elements no compresos o insuficientment especificats sobre els quals es demana informació.[18]

Un altre tipus d'interrogatives, les que anomeno pseudoeco, tampoc estan associades a una pressuposició existencial. Existeix un gran paral.lelisme entre aquestes interrogatives i les interrogatives eco. En efecte, no quantifiquen ja que tenen com a funció repescar informació no compresa o insuficientment especificada en el discurs. A més, igual que en les interrogatives eco, existeix una oració que actua com a activadora i que pot ser tant declarativa com interrogativa. A

[18] Per a una descripció de les propietats d'aquestes interrogatives, vegeu Dumitrescu (1992) i Comorovski (1996) i les referències que s'hi citen.

diferència de les interrogatives eco, l'element qu interrogat es trasllada a l'Espec de SC. Les interrogatives pseudoeco són, formalment, iguals a les interrogatives normals excepte en el patró entonacional. Les seves característiques entonacionals són dues: l'element qu matriu és separat per una pausa de la resta de l'oració, i la corba melòdica tant de l'element qu com del segon component de l'oració experimenta un descens i un posterior ascens en l'última síl.laba tònica, que es prolonga en les sil.labes àtones següents, en el cas que n'hi hagi. Vegem-ne un exemple:

(50) A: Ha vingut el Jordi.

B: Qui, ha vingut?

A (50) la interrogativa pseudoeco requereix informació sobre un constituent no comprès de l'oració activadora. La informació requerida també pot fer referència a un constituent insuficientment especificat, tal com passa a (51):

(51) A: Ha vingut.

B: Qui, ha vingut?

4.2. La restricció d'unicitat i la pressuposició existencial

Des del punt de vista aspectual, els predicats es poden dividir en dos grans grups: els predicats iteratius i els no iteratius ("one time only" predicates). Els predicats no iteratius imposen una restricció d'unicitat sobre el constituent interrogat, a diferència del que passa amb els predicats

iteratius. Szabolcsi i Zwarts (1993) mostren aquest contrast:[19]

(52) a. Who got a letter from Mary?
b. Who got this $\text{letter}_{\text{token}}$ from Mary?
(Szabolcsi i Zwarts (1993), exs. 91.b i 92.a)

Atès que el predicat to get a letter from Mary és iteratiu, pot denotar diversos esdeveniments. En conseqüència, els valors de who poden ser múltiples. En canvi, el predicat to get this $\text{letter}_{\text{token}}$ from Mary és un predicat no iteratiu. Atès que només pot representar un esdeveniment, who a (52.b) només pot prendre un valor. En el cas que en prengui més d'un, el conjunt dels dos o més valors s'interpretarà com un col.lectiu.

El fet que existeixi una restricció d'unicitat sobre el domini de quantificació de l'element qu no nega la presència d'una pressuposició existencial. Considerem un exemple en què el domini de quantificació està afitat:

(53) Quin dels teus amics ha rebut aquesta $\text{carta}_{\text{token}}$ de la Maria?

A (53), el domini de quantificació està afitat, atès que es tracta d'una interrogativa partitiva. En conseqüència, el domini està afectat per una pressuposició existencial, independentment de la restricció semàntica d'unicitat.

---

[19] A (52.b) el terme letter s'ha d'interpretar amb el valor de token i no de type. Un token representa una sola entitat, que en el cas de l'exemple que ens ocupa és una carta amb una realitat física. En la interpretació de la carta com a type, el predicat es podria interpretar com a iteratiu. Per tant, desapareixeria la restricció d'unicitat sobre la variable interrogativa:

(i) Who got this $\text{letter}_{\text{type}}$ from Mary?

A (i) el terme letter fa referència a diverses cartes enviades per la Mary amb el mateix contingut. El seu significat, doncs, és parafrasejable amb el de circular.

4.3. La cancel.lació de la pressuposició existencial

Les interrogatives de constituent contenen una pressuposició existencial. Aquesta pressuposició existencial, però, pot ser cancel.lada per la resposta. Vegem el diàleg de (54):

(54) A: Qui vindrà?
B: Ningú.

El parlant A pressuposa que algú vindrà. La resposta amb un quantificador negatiu cancel.la aquesta pressuposició.

Existeix un segon tipus de cancel.lació. He dit que les interrogatives parcials no contenen una pressuposició universal. La resposta amb un quantificador universal implica, doncs, també una forma de cancel.lació. Vegem el diàleg següent:

(55) A: Qui dels dos vindrà?
B: Vindran tots dos.

La resposta del parlant B representa, de fet, una cancel.lació de la pressuposició existencial.

Considerem un altre cas en què es cancel.la la pressuposició existencial mitjançant un quantificador universal. Imaginem que ens trobem en una galeria d'art. Hi ha quatre peces que ens han agradat molt: un gerro vermell, un plat decorat amb cavalls, un paraigüer antic i un mirall. El nostre interlocutor ens pregunta:

(56) Veig que t'ha agradat molt el plat, el gerro vermell, el paraigüer i el mirall. Què penses comprar?

La resposta pot ser una sola peça, per exemple el gerro vermell, dues peces o tres peces. Així, podem respondre:

(57) Mira, compraré el gerro vermell, el mirall i el plat.

En canvi, no té sentit dir que comprarem les quatre peces enumerant-les:

(58) Mira, compraré el plat, el gerro vermell, el paraigüer i el mirall.

En enumerar en la resposta les quatre peces, de fet estem cancel.lant universalment la pressuposició existencial. Per tant, hem de donar una resposta com la següent:

(59) Mira, compraré les quatre peces.

Convé assenyalar que la cancel.lació universal de la pressuposició existencial només és possible quan el conjunt està està contextualitzat, és a dir, quan està afitat. Considerem (60), on s'entén que l'element qu què no està contextualitzat:

(60) Què portes a la cartera?

No podem cancel.lar la pressuposició existencial amb una cancel.lació universal, ja que no és una interrogativa contextualitzada. En conseqüència, (61) no és una resposta adequada a (60):

(61) Ho porto tot.

Resumint, en les interrogatives no contextualitzades o no afitades només és possible una cancel.lació, la cancel.lació universal negativa. En canvi, en les interrogatives contextualitzades o afitades, són possibles dues cancel.lacions, la negativa i la universal. Anomenaré el primer tipus cancel.lació universal negativa, i el segon tipus cancel.lació universal positiva.

Les respostes que cancel.len la pressuposició existencial d'una interrogativa són de fet respostes quantificades, ja que

utilitzen un quantificador (universal o negatiu). Hi ha, encara, un altre tipus de resposta quantificada possible, aquella en què el SN va modificat per l'operador només:[20]

(62) A: Qui vindrà?
B: Vindrà només la Maria.

Crec que les respostes a una interrogativa amb un element qu sense valor de mesura o sense valor quantitatiu no admeten un numeral cardinal:[21]

(63) A: Qui vindrà?
B: #Tres persones.

Per tant, els quantificadors numerals no serveixen per donar una resposta quantificada a una interrogativa, excepte en el cas que l'element qu sigui un element qu de mesura o amb valor quantitatiu.

He dit que les interrogatives amb extracció d'illa A' contenen dos o diversos subdominis de quantificació. Cada subdomini ha de tenir una pressuposició existencial. Així, les interrogatives negatives i les interrogatives qu/si tindran dues pressuposicions existencials, una per a cada subdomini creat. Així mateix, les interrogatives qu/qu tindran tantes pressuposicions existencials com subdominis es formin en el domini de l'element qu interior, o el que és el mateix, com valors prengui el domini de quantificació de l'element qu extret.

Les interrogatives estàndard contextualitzades només tenen una pressuposició existencial. El motiu és que el domini de

[20] Analitzo les propietats de la resposta amb només a al capítol següent en parlar de la cancel.lació de les pressuposicions existencials en una interrogativa negativa.

[21] Tot i que distingiré entre els SNs amb valor de mesura i els SNs amb valor quantitatiu, crec que tenen les mateixes propietats.

quantificació no està dividit en diversos subdominis. Com veurem en parlar de les interrogatives negatives, aquesta assumpció resulta fonamental. El fenomen que permet fer aquesta distinció és la restricció semàntica d'unicitat. Aquesta restricció afecta les interrogatives negatives i les interrogatives qu/si, però no les interrogatives estàndard contextualitzades, tal com mostra el contrast de (64), on qui s'interpreta com contextualitzat (aquests exemples estan adaptats de Szabolcsi i Zwarts (1993)):

(64) a. Qui ha rebut aquesta $\text{carta}_{\text{token}}$ de la Maria?
b. *Qui no ha rebut aquesta $\text{carta}_{\text{token}}$ de la Maria?
c. *Qui vols saber si ha rebut aquesta $\text{carta}_{\text{token}}$ de la Maria?

5. Conclusions

En aquest capítol he proposat que les interrogatives amb extracció d'una illa A' han de satisfer la condició sobre les illes A'. D'acord amb aquesta condició, el domini de l'element qu extret ha d'estar individualitzat. A més, l'operador extret i l'operador creador de l'illa A' han d'interaccionar. En la definició que he proposat, dos operadors interaccionen quan es fan correspondre els valors d'un domini amb els valors de l'altre domini. He proposat dos tipus d'interacció, la divisió per partició, que es dóna en les interrogatives negatives i en les interrogatives qu/si, i la divisió per multiplicació, que és la que es produeix en les interrogatives qu/qu.

He defensat que tant els dominis afectats per la divisió per partició (els dominis dels elements qu extrets en les interrogatives negatives i en les interrogatives qu/si) com els dominis dels operadors que efectuen una divisió (els dominis de l'operador de la negació, de l'operador sí/no i de l'element qu extret en les illes qu/qu) han d'estar individualitzats (els dels operadors no i sí/no ho estan vàcuament). He proposat que hi ha

dues maneres per individualitzar un domini qu: per contextualització i cognitivament. En les interrogatives negatives el domini de l'element qu està individualitzat per contextualització. En canvi, en les interrogatives qu/si i qu/qu l'element qu extret està individualitzat cognitivament. Així mateix, he argumentat que qualsevol element qu (amb determinades excepcions com ara per què i els elements qu amb valor de mesura o amb valor quantitatiu) poden ser contextualitzats.

Una noció central de la condició sobre les illes A' és la de pressuposició existencial. He argumentat que les interrogatives estàndard contenen una pressuposició existencial que pot ser cancel.lada. En el cas de les interrogatives estàndard contextualitzades, he defensat que existeixen dos tipus de cancel.lació, la universal negativa i la universal positiva. Tots dos tipus de cancel.lacions representen una resposta quantificada a la pregunta. Un altre tipus de resposta quantificada és la dels SNs modificats pel quantificador només. En el cas de les interrogatives amb extracció d'una illa A', existeixen tantes pressuposicions existencials com subdominis té el domini de quantificació dividit.

4

Les interrogatives negatives

1. Introducció

Una de les característiques fonamentals de les interrogatives negatives, tal com observen tant Szabolcsi i Zwarts (1993) com Kuno i Takami (1997), és que qualsevol element qu, excepte per què, pot ser extret d'una illa negativa:

(1) a. Qui no vindrà demà?
b. Com no s'ha de parlar davant d'un jutge?

Tanmateix, existeixen restriccions que fan que sota certes circumstàncies determinats elements qu no poden ser extrets, independentment de si l'element qu és un argument o un adjunt, tal com mostren els exemples següents:

(2) a. *Qui no ha arreglat aquest aparell de televisió$_{token}$?
b. *Com no vas parlar davant del jutge?

En aquest capítol proposaré que l'extracció d'una illa negativa està regulada per la condició sobre les illes A', que, recordem, diu el següent:

(3) Condició sobre les illes A'
Un element qu es pot extreure d'una illa A' si:
a) El seu domini està individualitzat.
b) Interacciona amb l'operador creador de l'illa A'.
c) Cada subdomini en què queda dividit el domini de quantificació d'un dels operadors que interaccionen

conté una pressuposició existencial.

En aquest capítol argumentaré que la distribució de gramaticalitat a què dóna lloc l'extracció d'un element qu d'una illa negativa es pot explicar mitjançant aquesta condició en concordança amb altres assumpcions motivades independentment.

Un dels supòsits que he defensat al capítol anterior és que perquè un domini es pugui dividir per partició en dos subdominis aquest domini ha d'estar individualitzat i, en el cas de les interrogatives negatives, contextualitzat. Altrament, no es pot produir la partició. Dedico l'apartat 2 a argumentar que el domini de quantificació de l'element qu que s'extreu està contextualitzat i, en conseqüència, individualitzat.

A l'apartat 3 faig una crítica de les anàlisis de les interrogatives negatives basades exclusivament en termes pragmàtics. Atès que una mateixa interrogativa negativa en un context pot resultar adequada mentre que en un altre no, les anàlisis basades exclusivament en arguments pragmàtics com el que proposen Kuno i Takami (1997) resulten insuficients. Les interrogatives negatives agramaticals són aquelles que no es poden contextualitzar. La impossibilitat de contextualitzar aquestes interrogatives negatives no es deu a problemes pragmàtics sinó, tal com argumento, a restriccions quantificacionals.

La condició sobre les illes A' estipula que el domini d'un dels operadors que interaccionen es divideix en subdominis i cada subdomini queda associat a una pressuposició existencial. En el cas de les interrogatives negatives el domini que es divideix és el de l'element qu extret, i ho fa en dos subdominis, cada un dels quals s'associa a un valor de l'operador que provoca la divisió. Argumentaré que l'operador de la negació pren, en les interrogatives negatives, dos valors, un de positiu i l'altre de negatiu, assumpció possible tenint en compte que la negació és un constituent de Sigma, d'acord amb la hipòtesi de Laka (1990), i que Sigma conté els adverbis de polaritat clausal tant negativa

com positiva.

Dedico l'apartat 4 a descriure la formació de les interrogatives indirectes. Considero que tota interrogativa negativa està activada per una proposició positiva en la qual s'ha produït un canvi de pressuposicions. En el cas que no es produís un canvi de pressuposicions, la interrogativa negativa no tindria sentit. Com veurem, el canvi de pressuposicions és el que crea l'aparició dels dos subdominis, l'un positiu i l'altre negatiu. Correlacionaré aquest canvi de pressuposicions de la proposició activadora de la interrogativa negativa amb la prohibició contra l'extracció del focus de la negació, una restricció proposada per Kuno i Takami (1997) per a les interrogatives negatives.

A l'apartat 5 aporto una prova quantificacional que demostra que el domini de quantificació de l'element qu de les interrogatives negatives està dividit en dos subdominis. Aquesta prova es basa en la dinàmica pregunta-resposta de les interrogatives negatives. El fet que les respostes quantificades a una interrogativa negativa es vinculin sempre al subdomini positiu de la interrogativa prova que existeix aquest subdomini positiu, o el que és el mateix, que el domini està dividit en un subdomini negatiu i en un altre de positiu. Així mateix, proposo que el motiu pel qual les respostes quantificades es vinculen al subdomini positiu és la restricció contra la vinculació de la quantificació a un subdomini complementari.

A l'apartat 6 analitzo dues propietats de les interrogatives negatives: la impossibilitat d'extreure un element qu afectat per una restricció d'unicitat, restricció observada per Szabolcsi i Zwarts (1993), i la no acceptació de l'especificació del domini de quantificació de l'element qu. Argumento que la primera propietat es deriva directament de la condició sobre les illes A'.

A l'apartat 7 tracto diversos casos en què no es dóna extracció d'una illa negativa. Aquests casos són el peculiar comportament dels modals, els efectes restrictius dels arguments

comitatius, el comportament del predicat haver-hi, la incompatibilitat de les interrogatives negatives amb els adjectius mateix i diferent, i el comportament dels elements qu agressivament no contextualitzats. Argumento, en cada cas, que les restriccions que es donen són degudes a la no satisfacció de la condició sobre les illes A' en combinació amb les propietats pragmàtiques de les interrogatives negatives. Finalment, a l'apartat 8 presento les conclusions del capítol.

2. El caràcter contextualitzat de les interrogatives negatives

En aquest apartat argumento que les interrogatives negatives són interrogatives contextualitzades. Això vol dir que el domini de quantificació de l'element qu extret està individualitzat, un requisit, recordem, necessari perquè es pugui dividir per partició. La prova que utilitzo és d'índole pragmàtica. Consideraré dues situacions, una en què el domini de quantificació està afitat i l'altra en què no ho està. Com veurem, només en el primer cas és possible interpretar una interrogativa negativa. La conclusió a què s'arriba és, doncs, que les interrogatives han d'estar contextualitzades.[1]

Imaginem una persona que organitza una festa i convida dotze amics seus. Tothom sap qui són els altres convidats. Un dels assistents s'assabenta que un convidat s'ha posat malalt i no podrà venir, però no sap qui és. Per obtenir la informació que desitja, fa aquesta pregunta a l'amfitrió:

(4) Qui no vindrà a la festa?

El conjunt sobre el qual quantifica l'element qu qui és sobre les dotze persones convidades. Una resposta constituïda pel nom d'una persona diferent de les convidades no serà pragmàticament

[1] Vegeu Dayal (1994) per a unes consideracions semblants.

adequada.

Considerem una segona situació en què no es dóna contextualització. Una persona ha estat convidada a una festa, però en aquest cas no té cap informació sobre qui són els altres assistents. En arribar-hi, es troba un amic. Per obtenir informació, li fa aquesta pregunta:

(5) Saps qui ha estat convidat a aquesta festa?

La resposta de l'amic poc consistir en l'enumeració dels convidats (6.a) o bé en la descripció del conjunt (6.b):

(6) a. La Carme, la Maria, el Joan, la Judit, la Clara i l'Òscar.
b. Tots els que vam estudiar amb el Ramon [l'amfitrió] a la universitat.

Una pregunta negativa resultarà totalment inadequada en aquest context:

(7) #Qui no vindrà a la festa?

Aquesta pregunta, donat el context considerat, pot ser contestada amb una infinitat de noms. De fet, el conjunt resposta està constituït pel conjunt complementari de les persones convidades. Aquest conjunt es pot descriure, tal com mostra (8), però no es pot enumerar:

(8) Totes les persones que no han estat convidades.

Així doncs, podem considerar que (8) és inadequada perquè el domini de quantificació no està contextualitzat. El conjunt sobre el qual quantifica qui a (5) és obert. Aquesta prova demostra, doncs, que les interrogatives negatives han de ser contextualitzades.

Com he argumentat, el domini de quantificació d'una interrogativa negativa està contextualitzat i, en conseqüència, individualitzat. Recordem que aquesta assumpció és bàsica ja que en cas contrari seria impossible dividir per partició el seu domini de quantificació i, per tant, no hi podria haver interacció amb l'operador interior.

A l'apartat següent analitzo la prohibició contra preguntes que demanen respostes no informatives proposada per Kuno i Takami (1997) i que filtra aquelles interrogatives que requereixen informació no útil pragmàticament. Tal com argumento, aquesta restricció basada en consideracions pragmàtiques no és adequada. El motiu és que l'adequació pragmàtica és obligatòria per a totes les interrogatives negatives. En conseqüència, aquest criteri no es pot utilitzar per filtrar aquelles interrogatives negatives no contextualitzables.

3. Les anàlisis exclusivament pragmàtiques de les interrogatives negatives i els problemes que plantegen

Les dues situacions que he considerat a l'apartat anterior per demostrar la necessitat que una interrogativa negativa estigui contextualitzada posen en qüestió el tractament purament en termes pragmàtics proposat per Kuno i Takami (1997). Aquests autors proposen la següent restricció:[2,3]

[2] El redactat original d'aquesta restricció és més llarg, tal com es pot apreciar en la versió anglesa:

(i) Ban on questions that solicit uninformative answers
Don't ask negative qustions that solicit pragmatically useless answers. N.B. An answer to a negative question is pragmatically useful (a) if it is indicative of the nature of the answer to the corresponding positive question; or (b) if the set of all correct answers to the negative question constitutes a pragmatically useful notion.

(9) Prohibició contra preguntes que demanen respostes no informatives
No es poden formular preguntes negatives que demanen respostes pragmàticament inútils.

En favor de la necessitat d'aquesta restricció, Kuno i Takami ofereixen oracions com la següent (el doble judici de gramaticalitat és seu):[4]

(10) ??/*In which filing cabinet didn't he put the document?
(Kuno i Takami (1997), ex. 12.b)

Segons Kuno i Takami, la resposta a (10) no aporta una informació útil, d'aquí la seva agramaticalitat. Tal com mostra el seu doble judici de gramaticalitat, és difícil trobar un context en què la pregunta pugui resultar acceptable (dos interrogants, en la interpretació més favorablement contextualitzada, no indica precisament la plena gramaticalitat).[5] Aquest exemple, però, planteja un problema a

[3] De fet, Kuno i Takami proposen derivar la distribució de gramaticalitat de les interrogatives negatives a partir de dues restriccions, la prohibició contra preguntes que demanen respostes no informatives i la prohibició contra l'extracció del focus de la negació. Atès que en tota interrogativa negativa podem interpretar que l'element qu no és el focus de la negació, o el que és el mateix, que el focus de la negació és un constituent diferent de l'element qu, l'explicació de les restriccions que governen l'extracció d'una illa negativa proposada per Kuno i Takami és, en última instància, pragmàtica.

[4] El constituent the document s'ha d'entendre com a token. Si considerem the document com a type, l'oració resulta totalment gramatical. Imaginem la situació següent. Tenim un document i hem de guardar una còpia d'aquest document (l'original s'ha de tornar) a cada un dels deu arxius de l'oficina. Fem deu còpies, però una surt malament i, per tant, un arxiu es queda sense el document. En aquest context, la pregunta de (10) resulta plenament interpretable.

[5] Vegeu el significat d'aquest doble judici a l'apartat 4.1, en què parlo de la prohibició contra l'extracció del focus de la negació.

la seva anàlisi pragmàtica. Hem vist que l'oració de (7), que repeteixo com a (11), pot ser adequada en un determinat context, aquell en què s'interpreta que el domini quantificacional està contextualitzat:

(11) Qui no vindrà a la festa?

En canvi, si el domini de quantificació no està contextualitzat, (11) resulta pragmàticament inadequada. D'altra banda, l'adequació de (10), en què the document s'interpreta com a token, no depèn del context. En qualsevol circumstància, (10) resulta ininterpretable. Una de les característiques de (10) és que no és contextualitzable. La impossibilitat de contextualitzar-la no depèn de factors pragmàtics, com demostra el fet que (11) pugui ser adequada en uns casos i inadequada en d'altres. Dit d'una altra manera, una interrogativa contextualitzable serà adequada en funció del context pragmàtic en què s'utilitzi. En canvi, és impossible identificar una situació en què una interrogativa no contextualitzable com (10) resulti adequada. Això vol dir que la diferència entre (10) i (11) no és d'índole pragmàtica. Com argumento a l'apartat 6, el caràcter no contextualitzable de (10) és de naturalesa quantificacional.

4. L'activació de les interrogatives negatives

En aquest apartat presentaré les propietats pragmàtiques de les interrogatives negatives. Les interrogatives negatives estan activades per una proposició que experimenta un canvi de pressuposicions. Per demostrar-ho, analitzaré diverses situacions.

Considerem en primer lloc la següent situació. Un secretari espera al llarg del dia la trucada de deu persones per confirmar la seva assistència a una reunió. En acabar la jornada, resulta

que només ha rebut vuit trucades. La seva cap pot formular-li la pregunta següent:

(12) Qui no ha trucat?

Inicialment havien de trucar deu persones. Aquesta pressuposició, de caràcter universal ja que afectava la totalitat del conjunt de les deu persones, s'ha cancel.lat, la qual cosa ha donat peu a la interrogativa negativa. Podem considerar, doncs, que la interrogativa negativa es realitza quan es cancel.la una pressuposició positiva de naturalesa universal. Més concretament, una interrogativa negativa es genera a partir d'una proposició que, per un canvi de pressuposicions, perd la seva completa validesa. Així, la proposició que estaria a la base de la interrogativa negativa (12) seria (13):

(13) Han de trucar deu persones.

Podem considerar que en aquesta proposició (o dit més tècnicament, en la proposició denotada per l'oració) el SN subjecte deu persones està associat a una pressuposició universal positiva. A causa d'un canvi de pressuposicions es produeix una cancel.lació que té com a resultat convertir la pressuposició universal positiva en una pressuposició existencial positiva, que subjeu a la pregunta, i en una pressuposició existencial negativa. Anomenaré la proposició que serveix de base de la interrogativa negativa proposició activadora d'una interrogativa negativa. L'anomenaré proposició, i no oració, ja que no necessàriament s'ha fet explícita en el discurs. La proposició activadora està sempre implícita en una interrogativa negativa. Com veurem, en molts casos una interrogativa negativa resulta agramatical ja que és impossible reconèixer una proposició activadora. Aquest, per exemple, és el cas de les interrogatives negatives sotmeses a una restricció d'unicitat, com exemplifica

(14):[6]

(14) #Qui no rebut aquesta carta$_{token}$ de la Maria?

A causa de la restricció d'unicitat, el domini denotat pel subjecte de la proposició activadora està constituït per un sol element. Observi's que si es cancel.lés la pressuposició universal positiva, no es podrien crear dues pressuposicions existencials, ja que no hi ha prou elements per omplir dos subdominis. Atès que un subdomini quedaria buit, concretament el subdomini negatiu, això equivaldria a suposar que aquest subdomini conté una pressuposició universal negativa, és a dir, una pressuposició que el domini està constituït per zero elements, cosa que no té sentit. Hem vist que no es poden formular interrogatives associades amb pressuposicions universals positives. Existeixen interrogatives amb pressuposició universal positiva, però reben la interpretació d'interrogatives retòriques, és a dir, no tenen força interrogativa, com mostra (15):[7]

(15) Qui no ha dit mai una paraulota?

Així mateix, com analitzo a l'apèndix, les interrogatives associades amb pressuposicions universals negatives també tenen de fet un caràcter retòric i no pròpiament interrogatiu.[8]

---

[6] Analitzo amb detall els efectes de la restricció d'unicitat a l'apartat 5 d'aquest capítol.

[7] Naturalment, segons el context (15) es pot interpretar com una interrogativa negativa, és a dir, pot pressuposar que hi ha persones que no han dit mai una paraulota.

[8] Un exemple d'aquest tipus d'interrogatives és (i):

(i) Quan el Jordi ha fet una cosa així?

L'emissor de (i) pressuposa que mai. En conseqüència, podem considerar que el domini de l'element qu quan és buit, d'aquí el caràcter retòric de la interrogativa.

Imaginem una segona situació. Una colla de dotze amics es troben després les vacances. Abans de les vacances, tots van dir que anirien a alguna d'aquestes quatre ciutats europees, Londres, París, Venècia i Praga, per bé que ningú tenia encara dedicit quina. En el moment del reencontre, una pregunta com ara (16) resulta inadequada:

(16) #Qui no ha anat a París?

El motiu és que en el context en què es formula (16) no es produeix cap canvi de pressuposicions. Per tant, no és possible crear dos subdominis amb una pressuposició existencial cada un.

Considerem un tercer cas. Imaginem que tenim les fotos de tots els astronautres que han pertangut a la NASA. Pel coneixement que tenim del món, sabem que un astronauta és una persona que ha sortit amb una nau espacial a l'exterior de la Terra. Algú, però ens diu que no tots els astronautes de la NASA que apareixen fotografiats han sortit a l'espai. En aquest context té sentit fer la pregunta (17):

(17) Qui no ha sortit a l'espai?

(17) resulta una pregunta pragmàticament adequada ja que implica un canvi de pressuposicions.

Considerem un quart exemple. Una colla d'amics es presenta a una sala de festes. El vigilant comunica a un de la colla que les persones que duen vambes no poden entrar, ja que aquest calçat contravé les normes del local. Aquest, aleshores, es dirigeix als seus companys i els diu que hi ha problemes, ja que no pot entrar tothom al local. En aquest context, la pregunta de (18) resulta totalment adequada:

(18) Qui no pot entrar?

La resposta a (18) és de naturalesa descriptiva:

(19) No poden entrar els que porten vambes.

Com podem observar, (18) resulta adequada pragmàticament perquè es produeix un canvi de pressuposicions. Segons la persona que formula la pregunta, en principi tothom podia entrar al local.

Aquesta explicació és extensible al cas dels modals adverbials. (20) és una interrogativa negativa contextualitzable:

(20) Com no s'ha d'anar vestit a la festa?

Podem considerar que (20) també és fruit d'un canvi de pressuposicions. L'emissió de (20) implica que, d'acord amb les nostres previsions, en una festa es pot anar vestit de qualsevol manera. Ens assabentem, però, que a la festa a què ens han convidat s'han establert unes restriccions sobre el vestit. La funció de la pregunta de (20) és inquirir sobre aquestes restriccions, que representen un canvi de pressuposicions.

Considerem ara (21):

(21) Com no s'ha d'anar vestit?

En la seva interpretació contextualitzada (21) resulta totalment gramatical. Per interpretació contextualitzada entenc que (21) s'aplica a una situació concreta, com ara una festa, una cerimònia, un concert, una celebració, una funció operística, etc. En canvi, (21) no resulta interpretable quan té un valor genèric, és a dir, quan no s'aplica a cap situació concreta. El motiu és que en aquest cas no es produeix cap canvi de pressuposicions.

En resum, l'anàlisi dels exemples anteriors ens demostra que les interrogatives negatives no solament han d'estar contextualitzades, sinó que a més han de ser fruit d'un canvi de pressuposicions. Així, hi ha d'haver una proposició que actuï d'activadora. Un constituent d'aquesta proposició denota un domini, el qual està associat a una pressuposició universal: tots

els elements del domini satisfan la condició denotada per la predicació. Un canvi de pressuposicions el que fa és que algun d'aquests elements, no tots, deixa de satisfer la condició denotada per la predicació, amb la qual cosa el domini es parteix en dos, l'un positiu, ja que continua satisfent la condició denotada per la predicació, i l'altre negatiu, ja que no la satisfà. Podem dir, doncs, que cada subdomini conté una pressuposició existencial, ja que ha d'estar format com a mínim per un element.

A continuació argumento que la prohibició contra l'extracció del focus de la negació proposada per Kuno i Takami (1997) està en concordança amb la hipòtesi que existeix una proposició activadora que sofreix un canvi de pressuposicions.

4.1. La prohibició contra l'extracció del focus de la negació i la subdivisió del domini de quantificació

Kuno i Takami (1997) proposen que les interrogatives negatives estan sotmeses a la següent restricció:°

(22) Prohibició contra l'extracció del focus de la negació
Un element que és el focus de la negació no es pot extreure de l'abast (és a dir, del domini de c-comandament) de l'element negatiu.

Aquesta restricció és de naturalesa semblant a la que proposen Aoun i Li (1993b) sobre el comportament de l'operador anglès only (només). Aoun i Li adopten el principi d'associació lèxica

° La versió original d'aquesta restricció diu així:

(i) Ban on extraction of the focus of negation
An element that is the focus of negation cannot be extracted out of the scope (i.e. the c-comand domain) of the negative element.

proposat per Tancredi (1990):[10]

(23) Principi d'associació lèxica
Un operador com només s'ha d'associar amb un constituent lèxic en el seu domini de c-comandament.

Seguint Tancredi, Aoun i Li consideren que només s'ha d'associar amb algun element de l'estructura sintàctica perquè pugui ser legitimat. Sobre aquesta associació proposen la següent restricció: un constituent associat a l'operador només no es pot moure ni a l'estructura sintàctica ni a la forma lògica. Això explica, al seu parer, el contrast de (24):

(24) a. Someone loves every boy in the room. (ambigua)
b. Someone only loves every boy in the room. (no ambigua)
(Aoun i Li (1993b), ex. 30)

Mentre que a (24.a) el quantificador every boy es pot desplaçar a ST des d'on podrà c-comandar someone i per tant podrà prendre abast sobre aquest operador, a (24.b) aquesta possibilitat no es dóna a causa de l'efecte fixador de l'operador only. (24.b), per tant, només té la lectura en què someone pren abast sobre every boy, interpretació també disponible per a (24.a), aquella en què every boy s'adjunta al SV.

Retornem a l'anàlisi de Kuno i Takami. Aquests autors consideren el següent exemple, ambigu entre les interpretacions A i B:

(25) She$_i$ didn't steal Jane$_j$'s pearl necklace.
Interpretació A: Negació d'steal: "She$_i$ didn't steal Jane$_j$'s pearl necklace. She$_i$ just borrowed it for the weekend."

[10] La versió original del principi d'associació lèxica diu així:

(i) An operator like only must be associated with a lexical constituent in its c-comand domain.

Interpretació B: Negació de Jane$_j$'s pearl necklace: "She$_i$ didn't steal Jane$_j$'s pearl necklace. She$_i$ stole Jill$_k$'s diamond ring."
(Kuno i Takami (1997), ex. 18)

En el cas que interroguéssim l'OD, l'única interpretació possible seria la A (utilitzo una adaptació catalana de l'exemple de Kuno i Takami):

(26) A: Què no has robat?
B$_1$: El collaret de perles; però m'hauria agradat robar-lo.
B$_2$: #El collaret de perles; però sí l'anell de diamants.

La resposta B$_1$ correspon a la interpretació A de (25), on l'element focalitzat no és l'element qu. En canvi, la resposta B$_2$, que correspon a la interpretació B, no és adequada ja que l'element qu s'interpreta com a focalitzat per la negació i per tant viola la prohibició contra l'extracció del focus de la negació. D'acord amb aquesta restricció, en les interrogatives negatives l'element qu no pot ser el focus de la negació. Per tant, la resposta a una interrogativa negativa només pot tenir la interpretació en què l'element qu no està focalitzat. Vegem-ne un altre exemple:

(27) A: Who didn't you invite to the party?
B: John and Mary.
Interpretació A: "It was John and Mary who I did not invite."
Interpretació B: #"It was not John and Mary who I invite."
(Kuno i Takami (1997), ex. 23)

La interpretació A correspon a aquella en què el focus de la negació és el verb invite, mentre que la interpretació B, la no disponible, és la que correspon a aquella en què el focus de la negació és l'element qu. Així doncs, la distribució d'adequació

pragmàtica de les respostes de (27), igual com les de (26), queda explicada per la prohibició contra l'extracció del focus de la negació.

Per entendre millor els efectes de la focalització de l'operador negatiu considerem de nou l'exemple d'una oració declarativa:[11,12]

(28) No he posat un exemplar de la Bíblia a l'habitació 325.
Interpretació A: He posat un exemplar de la Bíblia en algun lloc, però no a l'habitació 325 (focalització de l'habitació 325).
Interpretació B: He posat alguna cosa a l'habitació 325, però no un exemplar de la Bíblia (focalització de un exemplar de la Bíblia).

L'efecte de la focalització sembla convertir el constituent focalitzat en una variable, la qual pot prendre qualsevol valor excepte l'element focalitzat. Podem expressar formalment aquest efecte de la manera següent:

(29) No he posat un exemplar de la Bíblia a l'habitació 325.
Interpretació A: He posat un exemplar de la Bíblia a x (on $\exists x$, tal que $x \neq$ habitació 325).
Interpretació B: He posat x a l'habitació 325 (on $\exists x$, tal que $x \neq$ un exemplar de la Bíblia).

[11] Aquest exemple és una adaptació de l'exemple (11.a) de Kuno i Takami:

(i) They didn't put a copy of the Bible in room 325.
Interpretació A: "They put a copy of the Bible somewhere, but it wasn't in room 325" (in room 325 és el focus de la negació).
Interpretació B: "In room 325, they didn't put a copy of the Bible" (in room 325 no és el focus de la negació).

[12] Negligeixo les interpretacions en què es focalitza exclusivament el verb o bé el verb més el locatiu.

Podem considerar que x pertany a un domini de quantificació obert, ja que no s'especifica quins membres el formen. Les possibles continuacions de l'oració ens poden indicar quins elements constitueixen aquest domini. (30.a) podria ser una possible continuació de (29) en la interpretació A, mentre que (30.b) és una possible continuació de (29) en la interpretació B:[13]

(30) a. No he posat un exemplar de la Bíblia a l'habitació 325, però n'he posat un a l'habitació 225 i un altre a l'habitació 425.
b. No he posat un exemplar de la Bíblia a l'habitació 325, però hi he posat un missal i una estampa de nostre senyor amb la mare de Déu.

La variable x pot prendre també el valor nul. En aquest cas les dues interpretacions de (30) quedarien de la manera següent:

(31) a. No he posat un exemplar de la Bíblia a l'habitació 325; de fet no he posat un exemplar de la Bíblia enlloc.
b. No he posat un exemplar de la Bíblia a l'habitació 325; de fet no hi he posat res.

Tot i que els significats de (31.a) i (31.b) són iguals, les pressuposicions associades divergeixen.

Hem vist que les interrogatives negatives són interrogatives contextualitzades i, per tant, el domini de quantificació de l'element qu està afitat i individualitzat. En canvi, el tipus de quantificació que implica la focalització de l'element qu per part de la negació dóna lloc a un domini obert. Considerem de nou

[13] Com es pot observar, la focalització d'un constituent per part de la negació implica la creació d'un domini de quantificació obert. Dic obert perquè no es pressuposa que estigui format per un nombre finit d'elements.

una interrogativa negativa com (32):

(32) Qui no ha saludat a l'Oriol?

Aquesta pregunta la formulem coneixent el domini de quantificació de l'element qu qui. Demanem per un subconjunt del conjunt denotat per l'element qu, al qual li podem fer correspondre una altra propietat, tal com indica la resposta (33):

(33) El Joan i la Maria, però han saludat el Lluís i la Mireia.

Donada la mecànica de les preguntes negatives, no té sentit respondre amb el nom de les persones que han saludat l'Oriol, ja que aquestes persones, atès que és el conjunt complementari al donat per la resposta negativa, queda immediatament definit:

(34) #El Joan i la Maria, però l'han saludat el Jordi, la Montserrat, el Francesc i la Núria.

A més, la focalització de l'OD és incompatible amb l'afitació del domini. Així doncs, podem derivar la prohibició contra l'extracció del focus de la negació de la incompatibilitat que es dóna entre les propietats quantificacionals dels elements qu de les interrogatives negatives i les propietats quantificacionals d'un element qu focalitzat per la negació. En conseqüència, la meva anàlisi de les interrogatives negatives està en consonància amb l'observació de Kuno i Takami segons la qual els constituents focalitzats per la negació no es poden extreure del domini de c-comandament de la negació. Tal com observen Kuno i Takami, en una interrogativa negativa es focalitza el verb o altres constituents de l'oració, però mai el constituent interrogat.

La prohibició contra l'extracció del focus de la negació, però, no és capaç d'explicar els casos d'extracció d'una illa negativa que resulten agramaticals. Considerem de nou l'exemple

següent:

(35) *Qui no ha rebut aquesta $carta_{token}$ de la Maria?

Podem considerar dos casos, un en què es focalitza l'element qu i l'altre en què aquest no es focalitza. En el cas de la focalització de l'element qu, podríem tenir una resposta com la següent:

(36) #El Joan, però sí el Pere.

Atesa la prohibició contra l'extracció del focus de la negació, aquesta resposta no és viable. Considerem el cas en què es focalitza rebre aquesta carta de la Maria. Una possible resposta podria ser:

(37) #El Joan, però la rebrà.

Tot i que no es transgredeix la prohibició contra l'extracció d'un element qu focalitzat, aquesta resposta no és adequada. Tal com observen Kuno i Takami, donada una interrogativa negativa, sempre és possible una interpretació en què la negació no focalitzi l'element qu.[14] Per explicar la agramaticalitat

[14] Reprenem l'exemple (12.b) de Kuno i Takami, on the document s'interpreta com a token:

(i) ??/*In which filing cabinet didn't he put the document?

D'acord amb la nostra proposta, (i) resulta no contextualitzable. Tanmateix, Kuno i Takami li atribueixen un doble judici de gramaticalitat. El motiu d'aquest doble judici és el següent. L'asterisc correspon a aquella interpretació en què in which filing cabinet s'interpreta com a focus de la negació. Aquesta interpretació resulta agramatical ja que es transgredeix la prohibició contra l'extracció del focus de la negació. Existeix una segona interpretació en què in which filing cabinet no està focalitzat. En aquest cas, el focus de la negació és the document o bé to put the document (o potser simplement to put). Kuno i Takami consideren que aquesta interpretació resulta difícil de contextualitzar, d'aquí que li atorguin el judici de

d'aquests casos, Kuno i Takami proposen la prohibició contra preguntes que demanen respostes no informatives. Com hem vist a l'apartat 3, però, aquesta restricció no resulta satisfactòria: l'adequació d'una interrogativa com (38) depèn del context:

(38) Qui no ha vingut?

En efecte, (38) pot ser adequada en un context però no en un altre. En canvi, certes interrogatives negatives com (35) no es poden contextualitzar mai. Com veurem a l'apartat 6, (35) s'explica de manera directa amb la condició sobre les illes A'. L'explicació de la agramaticalitat de (35) no és, doncs, pragmàtica sinó quantificacional. A continuació aporto una prova de tipus quantificacional en favor de la hipòtesi que el domini de quantificació de l'element qu extret d'una illa negativa està dividit en dos subdominis.

5. Una prova quantificacional de la divisió del domini de quantificació: les respostes quantificades a les interrogatives negatives

Una prova quantificacional en favor de la hipòtesi que les

---

gramaticalitat de dos interrogants. No especifiquen, però, quines són les raons pragmàtiques que impedeixen contextualitzar aquesta interpretació. Es limiten a dir el següent: "the other interpretation hardly obtains in normal contexts" (pàg. 561). Probablement és el caràcter de token de l'OD del verb el que impedeix que the document o to put the document es pugui interpretar com el focus de la negació. Recordem la fórmula quantificacional que he donat al focus de la negació:

(ii) He didn't put x in the filing cabinet (on $\exists x$, tal que $x \neq$ the document).

Es podria especular que el caràcter de token del SN és el que impedeix que pugui ser tractat com una variable. Aquest fenomen requereix una anàlisi més detallada, que està fora de les possibilitats d'aquest treball.

interrogatives negatives estan associades a una doble pressuposició existencial, una de positiva i una altra de negativa, l'ofereix la mecànica de les respostes quantificades. Recordem que una resposta quantificada és aquella que conté un quantificador universal o un quantificador negatiu, els quals tenen com a funció la cancel.lació de la pressuposició existencial de la interrogativa, o també un SN modificat per l'operador només.

Hem vist que una oració interrogativa conté una pressuposició existencial, i que aquesta pressuposició pot ser cancel.lada. En el cas de les interogatives contextualitzades estàndard la pressuposició existencial té dues cancel.lacions possibles: la universal positiva i la universal negativa. Considerem l'exemple següent:

(39) De fruita tinc préssecs, cireres, maduixons, nespres, albercocs, síndries i melons. Què vol?

Podem efectuar una cancel.lació universal negativa de la pressuposició existencial. La resposta (40) seria un exemple d'aquesta cancel.lació:

(40) Res.

També podem efectuar una cancel.lació universal positiva de la pressuposició existencial. La resposta, en aquest cas, seria (41):

(41) De tot.

Atès que les interrogatives negatives són contextualitzades, també han de tenir dos tipus de cancel.lacions, la universal positiva i la universal negativa. La cancel.lació de la pressuposició existencial d'una interrogativa negativa es realitza aparentment sobre la corresponent interrogativa

positiva. Considerem en primer lloc la cancel.lació universal negativa:[15]

(42) A: Qui no vindrà?
B: Ningú, vindrà./No vindrà ningú.

La resposta (42.B) sembla vinculada no a la interrogativa negativa sinó a la corresponent interrogativa positiva (43):

(43) Qui vindrà?

Observi's que si realment la resposta (42.B) estigués vinculada a la interrogativa negativa el seu significat seria el de (44), contràriament als fets:[16]

---

[15] En la primera resposta, el quantificador ningú està focalitzat: rep entonació de focus i està separat de la resta de l'oració per una pausa. Indico els elements focalitzats en cursiva, tant si estan desplaçats a l'esquerra com si es troben *in situ*.

[16] Tal com observa Xavier Villalba (comunicació personal), tothom no pot aparèixer sol quan cancel.la universalment la pressuposició existencial d'una interrogativa negativa, a diferència de ningú.

(i) A: Qui no vindrà?
B: #Tothom.

(ii) A: Qui no vindrà?
B: Ningú.

Es pot explicar aquest fet suposant que tothom no té intrínsecament força positiva, mentre que ningú sí que té intrínsecament força negativa. Corrobora aquesta idea el fet que tothom pot aparèixer tant en contextos positius com en contextos negatius, per bé que amb un canvi de significat:

(iii) a. Vindrà tothom.
b. No vindrà tothom.

Ningú també pot aparèixer en contextos no negatius i amb un canvi de significat:

(iv) a. Vindrà ningú?
b. Dubto que vingui ningú.
c. Va evitar que entrés ningú.

(44) Tothom, vindrà./Vindrà tothom.

El mateix passa amb la cancel.lació universal positiva:

(45) A: Qui no vindrà?
B: Tothom, vindrà./Vindrà tothom.

Igual que en el cas anterior, la cancel.lació es realitza aparentment sobre la corresponent interrogativa positiva. Si s'interpretés en relació amb la interrogativa negativa, tindria el valor de (46), que contravé els judicis dels parlants:

(46) No vindrà ningú.

Els fets que acabo de considerar mostren que les respostes quantificades cancel.ladores de la pressuposició existencial no es vinculen a la interrogativa negativa, o millor dit, al subdomini negatiu de la interrogativa negativa.[17] L'explicació que les respostes quantificades es vinculen a la interrogativa positiva corresponent, tot i ser descriptivament adequada, resulta, però, conceptualment estranya. En efecte, no resulta plausible considerar que en una interrogativa negativa subjeu una interrogativa positiva.

He considerat que l'operador negatiu d'una interrogativa negativa convertia un domini associat a una pressuposició universal en dos subdominis cadascun dels quals conté una pressuposició existencial. Així, una interrogativa negativa com ara (47.b) pren (47.a) com a proposició activadora:

Val a dir, però, que els contextos en què apareix ningú són contextos polars en què o bé la negació no hi pot aparèixer o, si hi apareix, té un ús diferent del pròpiament negatiu.

[17] Més endavant analitzo casos de respostes constituïdes per SNs modificats per l'operador només, que també són respostes quantificades, tot i que no cancel.len cap pressuposició existencial.

(47) a. Tothom pot entrar.
b. Qui no pot entrar?

La pressuposició universal associada al quantificador universal (47.a) és cancel.lada per la negació i dóna lloc a dos subdominis (els que poden entrar i els que no poden entrar), cadascun amb una pressuposició existencial associada.

El fet que les respostes quantificades d'una interrogativa negativa es vinculin a la "corresponent interrogativa positiva" rep una explicació natural si adoptem la hipòtesi que el domini de quantificació està dividit en dos subdominis, l'un positiu i l'altre negatiu. Així, les respostes quantificades no es vinculen al subdomini negatiu sinó al subdomini positiu. Considerem en primer lloc el cas de les respostes quantificades que cancel.len una pressuposició existencial. Com he dit, aquestes respostes no es vinculen al subdomini negatiu sinó al positiu. Aquest canvi de vinculació és possible gràcies a les dues relacions fonamentals que es donen entre tots dos subdominis:

(48) Relacions fonamentals entre dos subdominis complementaris
a) La cancel.lació universal negativa de la pressuposició existencial del subdomini negatiu implica la cancel.lació universal positiva de la pressuposició existencial del subdomini positiu.
b) La cancel.lació universal positiva de la pressuposició existencial del subdomini negatiu implica la cancel.lació universal negativa de la pressuposició existencial del subdomini positiu.

Vegem aquestes correspondències amb exemples. En el diàleg de (49) es produeix una cancel.lació universal negativa de la pressuposició existencial del subdomini negatiu:

(49) A: Qui no ha vingut?
B: Tothom, ha vingut.

D'acord amb el que hem vist, la cancel.lació universal negativa de la pressuposició existencial del subdomini negatiu equival a la cancel.lació universal positiva de la pressuposició existencial del subdomini positiu. És a dir, el conjunt buit del subdomini negatiu equival al conjunt universal del subdomini positiu.

Vegem el cas invers, en què es produeix una cancel.lació universal positiva de la pressuposició existencial del subdomini negatiu:

(50) A: Qui no ha vingut?
B: Ningú, ha vingut.

La cancel.lació universal positiva de la pressuposició existencial del subdomini negatiu equival a la cancel.lació universal negativa de la pressuposició existencial del subdomini positiu. O el que és el mateix, el conjunt universal del subdomini negatiu equival al conjunt buit del subdomini positiu. Vegem diagramàticament les dues equivalències. (51) mostra l'equivalència entre la cancel.lació universal positiva del subdomini negatiu i la cancel.lació universal negativa del subdomini positiu:

(51)

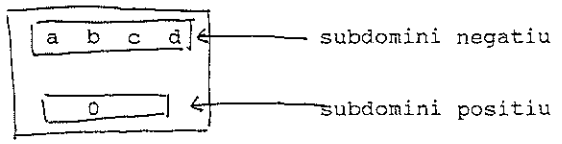

Per la seva banda, (52) mostra l'equivalència entre la cancel.lació universal negativa del subdomini negatiu i la cancel.lació universal positiva del subdomini positiu:

(52)

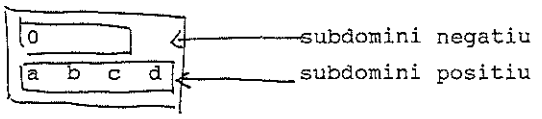

Gràcies a aquestes equivalències, les cancel.lacions efectuades sobre el subdomini positiu es poden aplicar al subdomini negatiu.

La pregunta que cal plantejar-se davant d'aquests fets és per què la resposta quantificada es realitza sempre sobre el subdomini positiu de la interrogativa negativa. L'explicació, em sembla, és de naturalesa quantificacional. Concretament, proposaré que aquest fet es deu a la restricció contra la quantificació vinculada a un subdomini complementari:

(53) Restricció contra la quantificació vinculada a un subdomini complementari
No és possible vincular una expressió quantificada a un subdomini complementari.

D'acord amb els principis de l'àlgebra de Boole, el subdomini negatiu correspon al subdomini complementari al subdomini positiu. Aquesta restricció de les llengües naturals, probablement universal, és de naturalesa cognitiva. La resposta quantificacional basada en un subdomini negatiu o complementari implica invertir el valor que té el quantificador respecte al corresponent subdomini positiu o directe. Així, si la resposta quantificada estigués vinculada al subdomini negatiu, a (49) el quantificador universal tothom s'hauria d'interpretar com a ningú, i a (50) el quantificador ningú s'hauria d'interpretar com a tothom.

Reconsiderem els fets analitzats a la llum de la restricció contra la vinculació de la quantificació al subdomini complementari. Una interrogativa negativa conté dos subdominis, el positiu i el negatiu o complementari. Donada la restricció que proposo, i tenint en compte que una resposta cancel.ladora d'una pressuposició existencial és una resposta quantificada, les úniques cancel.lacions possibles són les cancel.lacions de la pressuposició existencial del subdomini positiu. Donades les

equivalències que hi ha entre els dos subdominis, les respostes sempre resulten interpretables.

Com ja hem vist, la cancel.lació de la pressuposició existencial no és l'única resposta quantificacional que es pot donar en una resposta. Una altra resposta de tipus quantificacional és aquella en què s'utilitza l'adverbi només modificant un SN. Els sintagmes nominals modificats per només són, de fet, sintagmes nominals quantificats (vegeu, per exemple, Longobardi (1988), Tancredi (1990) i Aoun i Li (1993b)). Considerem l'exemple de (54):

(54) Només el Joan, vindrà.

Seguint Longobardi, proposaré que la representació quantificacional de (54) és (55):[18]

(55) N∃x, tal que x ≠ el Joan.

D'acord amb la restricció contra la quantificació vinculada a un subdomini complementari, no és possible donar com a resposta un SN quantificat per només vinculat al subdomini negatiu. Imaginem que han de venir deu persones i ja n'han arribat nou. El subdomini complementari en aquest cas és el format per la persona que no ha vingut encara. La vinculació d'una expressió quantificada per a aquest subdomini resulta ininterpretable:

(56) A: Qui no ha vingut?
B: #Només el Jordi, no ha vingut.

[18] Longobardi fa servir una notació una mica diferent. Segons el seu sistema, (54) es representaria així:

(i) N∃x, x ≠ SN.

En la representació de (55) substitueixo la variable SN pel SN concret que apareix en l'oració representada, en aquest cas el Joan.

La no adequació de (56.B) queda explicada per la restricció contra la vinculació de la quantificació al subdomini complementari.[17]

Com és de preveure, un SN quantificat per només es pot utilitzar en una resposta a una interrogativa negativa si es vincula al subdomini positiu:

(57) A: Qui no vindrà?
B: Mira, només el Jordi, vindrà.

Com acabem de veure amb aquesta discussió, la hipòtesi de la subdivisió del domini de quantificació, juntament amb la restricció contra la quantificació vinculada a un subdomini complementari, motivada independentment, explica de manera satisfactòria les respostes quantificades a les interrogatives negatives, entre elles les que cancel.len una pressuposició existencial. A continuació argumento que es pot considerar que les respostes a les interrogatives totals estan regides també per la restricció contra la vinculació de la quantificació al subdomini complementari.

5.1. Les interrogatives negatives totals

Un fenomen semblant al que acabem de veure es dóna en les interrogatives totals negatives, tal com observa Laka (1990).

[17] En un altre context, l'oració (56.B) pot ser totalment interpretable.

(i) En principi no havien de venir ni el Joan, ni la Maria ni el Jordi. Però al final només el Jordi, no vindrà.

Crec, però, que a (i) es dóna un ús discursiu de la negació en la darrera frase. La negació utilitzada discursivament, és a dir, usada com a repetició del que ja s'ha dit, té propietats diferents de la negació estàndard. Vegeu en aquest sentit la discussió sobre l'ús discursiu de la negació que faig a continuació.

Considerem el diàleg següent:

(58) A: No va venir, el Jordi?
B: No.

La resposta negativa de (58.B) està basada, aparentment, en la corresponent interrogativa positiva:

(59) Va venir, el Jordi?

És a dir, la resposta negativa de (58.B) no representa una negació de la negació inclosa en la interrogativa (58.A), sinó de l'operador positiu "implícit" a (58.A). Si realment representés la negació d'una negació, la resposta implicaria una afirmació, com la il.lustrada per (60), contràriament a la interpretació que donen els parlants a diàlegs com els de (58):

(60) No és el cas que el Jordi no va venir.

Podem explicar aquest fenomen mitjançant la restricció contra la quantificació vinculada a un subdomini complementari. Per fer-ho, però, cal fer la següent suposició: consideraré que els adverbis sí i no constitueixen els elements d'un domini de quantificació sobre la polaritat oracional. Aquesta suposició és plausible tenint en compte, tal com argumenta Laka (1990), que tots dos constituents formen part de la mateixa categoria funcional Sigma. Imaginem que sí representa el conjunt universal, mentre que no representa el subdomini complementari a l'universal, és a dir, el conjunt buit. D'acord amb la restricció contra la quantificació vinculada a un subdomini complementari, no és possible contestar una interrogativa total negativa vinculant la resposta al subdomini complementari (en aquest cas el conjunt buit). Igual que en el cas dels quantificadors tothom i ningú o res, fer-ho implicaria invertir els valors dels adverbis sí i no: sí s'interpretaria amb valor negatiu i no

rebria una interpretació positiva.

Especulativament, podem considerar que en les interrogatives totals negatives hi ha també dos subdominis, l'un positiu i l'altre negatiu. Podem considerar també que aquestes interrogatives, en comptes de provenir d'una interrogativa total positiva, tenen com a activadora una oració afirmativa:

(61) El Jordi vindrà.

Un canvi de pressuposicions d'aquesta proposició donarà lloc a la pregunta total negativa:

(62) No vindrà, el Jordi?

5.2. La doble negació

Un possible contraexemple a aquesta extensió de la quantificació als valors positiu i negatiu de la polaritat oracional el representen els casos de doble negació. Com argumento tot seguit, els anomenats casos de doble negació consisteixen en realitat en una negació aplicada a una negació de caràcter discursiu i, per tant, no desvirtuen l'anàlisi que acabo de fer de la negació oracional.

Analitzem en primer lloc els casos de doble negació en què una negació es troba a la clàusula matriu formada per un verb d'elevació de negació i l'altra negació es troba a la clàusula incrustada (vegeu, entre altres, Rivero (1980) per a una descripció de les propietats dels anomenats verbs d'elevació de negació). Rizzi (1982, cap. 4) observa a la nota 12 que la interpretació d'oracions amb dues negacions, l'una a la matriu i l'altra a la incrustada, requereix una entonació especial, en què l'accent principal recau en el verb matriu i es produeix una pausa entonacional entre el verb matriu i el seu complement clausal. Rizzi representa aquest contorn de la manera següent:

(63) Non crédo // che niente possa spaventare Gianni.
(Rizzi (1982), cap. 4, nota 12)

En català es produeix el mateix fenomen. Perquè en una oració amb verb d'elevació puguin coexistir dues negacions, una a la matriu i l'altra a la incrustada, i la incrustada es vinculi a la matriu,[20] aquesta oració s'ha de pronunciar amb el mateix patró entonacional que descriu Rizzi per a l'italià, és a dir, amb accent al verb matriu i una pausa entre el verb matriu i la completiva:

(64) Jo no créc // que no vingui.

Aquesta estructura correspon a una estructura dislocada, en què el verb matriu està focalitzat. En conseqüència, podem representar (64) de la manera següent:

(65) Jo no crec, que no vingui.

Crec personalment que a (65) la clàusula incrustada és usada discursivament, és a dir, té valor de citació. En efecte, (65) implica que algú anteriorment ha manifestat que el Joan no vindrà. L'emissor de (65) el que fa és negar la proposició ja pronunciada en el discurs. (65) es pot parafrasejar per (66):

(66) Crec que el Joan vindrà.

---

[20] En el cas dels verbs factius, no es dóna aquesta vinculació i, per tant, és possible l'aparició de dues negacions. En aquest cas, però, no es produeix una doble negació, ja que una negació és independent de l'altra:

(i) No lamento que no guanyés.

Observi's que (i) no és parafrasejable per (ii):

(ii) Lamento que guanyés.

En efecte, no lamentar una derrota no implica lamentar una victòria.

La diferència entre (65) i (66) està en les diferents pressuposicion implicades. Així, a (65) es nega una pressuposició (la pressuposició que el Joan no vindrà), a diferència del que passa a (66). Podem dir, doncs, que (65) no hi ha pròpiament doble negació, és a dir, una negació que altera el valor d'una altra negació. El que es produeix és una negació sobre una altra negació usada discursivament, o expressat amb més precisió, es produeix una negació sobre una proposició negativa usada discursivament. En conseqüència, no podem dir que en aquest cas de doble negació una negació es vinculi a una altra negació i canviï el seu valor. Atès que una negació està usada discursivament, podem dir que aquesta construcció no es veu afectada per la restricció contra la quantificació vinculada a un subdomini complementari.

Un argument a favor d'aquesta idea, tal com observa Xavier Villalba (comunicació personal), és la impossibilitat d'extreure un element qu de la clàusula incrustada:[21]

(67) *Qui no creus, que no vingui?

L'explicació de la agramaticalitat de (67) és que la clàusula incrustada és usada discursivament i els contextos sintàctics usats discursivament i negats són illes sintàctiques a

[21] El mateix s'observa amb els verbs dubtar i negar:

(i) a. *Qui no dubtes, que no vingui?
b. *Qui no vas negar, que no hagués vingut?

El cas de dir resulta diferent. Quan l'element qu s'extreu d'una doble negació, dir s'interpreta forçosament amb el valor d'ordenar. Tot i això, la interrogativa formada resulta agramatical, segurament perquè no és possible imaginar un context on sigui adequada:

(ii) *Qui no vas dir que no vingués?

Observi's que (iii) és plenament interpretable sense necessitat de focalitzar el verb matriu:

(iii) Jo no vaig dir-li que no vingués.

l'extracció, tal com argumento a la nota 33 del capítol 6 d'aquest treball. (Com mostra l'exemple de (69), no és suficient l'ús discursiu per convertir un domini en illa absoluta a l'extracció.) De fet, en el cas que només hi hagi una negació, tant si és a la matriu com a la incrustada, l'extracció és possible, tal com mostra (68):

(68) a. Qui no creus que vingui?
b. Qui creus que no vindrà?

El fet que la clàusula incrustada a (67) s'interpreti discursivament no és, com ja he avançat, el motiu de la agramaticalitat de l'oració. Tal com mostra (69), en què la dislocació a la dreta de la clàusula incrustada mostra que s'interpreta discursivament, l'extracció és possible:

(69) Qui creus, que vindrà demà?

El mateix contorn entonacional que es produeix en els casos de doble negació en què hi ha implicat un verb d'elevació de negació del tipus dir o creure, es produeix en els casos en què la negació se superposa a un context modal no negatiu determinat per un predicat adversatiu del tipus dubtar o un predicat negatiu del tipus negar:[22]

(70) a. Dubto, que no vingués.
b. Va negar, que no ho hagués fet.

[22] Tal com observa Carme Picallo (comunicació personal), en la focalització del verb, amb la corresponent dislocació a la dreta del complement clausal, l'aparició del pronom de represa de l'OD és idiosincràtica. Així, en el cas dels verbs dir i creure el pronom és opcional i fins i tot preferible, en el cas del verb dubtar és marginal, i en el cas del verb negar és agramatical:

(i) a. Jo no (ho) crec, que no hagi robat el diamant.
b. Jo (??ho) dubto, que no hagi robat el diamant.
c. Jo (*ho) he negat, que no hagi robat el diamant.

Tant dubtar com negar es poden usar com a verbs d'actitud proposicional. Tots dos verbs expressen l'actitud del parlant sobre una proposició, ja sigui la que ells mateixos emeten, o una que ja ha estat pronunciada, és a dir, que forma part del discurs. En el cas en què la negació estigui present en la clàusula incrustada, l'ús d'aquests verbs implica una actitud del parlant davant una proposició del discurs com en el cas de (70). El verb impedir, de naturalesa adversativa igual que el verb dubtar, no és un verb d'actitud proposicional i per tant el seu complement clausal no pot ser una proposició del discurs. Hem vist que en el cas dels verbs adversatius la negació en la clàusula incrustada només pot aparèixer quan la proposició s'usa discursivament. Atès que el verb impedir, tot i ser adversatiu, no admet com a complement una proposició usada discursivament, és de preveure que el seu complement clausal no pugui portar mai una negació. Aquesta predicció és corroborada pels fets, tal com mostra la agramaticalitat de (71):[23]

(71) *Va impedir que no entrés el Jordi.

Un segon cas de doble negació que aparentment contradiu la interpretació que proposo de la negació oracional com un tipus de quantificació és el que observa Zanuttini (1991) en estructures focalitzades de l'italià (vegeu també Longobardi (1988) per a exemples d'aquesta construcció). Segons Zanuttini, (72), pronunciada amb l'entonació adequada, té el significat de doble negació:

[23] Els mateixos judicis s'obtenen amb el verb evitar. Espinal (1994) accepta l'oració següent amb la negació amb valor expletiu (en el meu dialecte, però, no és possible la negació expletiva en aquest context):

(i) Impediu que en Joan (no) surti elegit.
(Espinal (1994), ex. 1.b)

Donades les assumpcions que he fet, en aquest context la negació sempre s'haurà d'interpretar com a expletiva.

(72) Proprio niente, non ho detto.

El contorn entonacional adequat per a (72) és un accent primari sobre l'element negatiu niente amb un ascens i un descens de la corba melòdica, una pausa entonacional entre niente i non i un accent secundari sobre l'auxiliar verbal ho. Igual que en el cas anterior, crec que aquí es torna a donar una negació amb un ús discursiu i, per tant, el que es fa és negar una negació usada discursivament.

A partir del que hem vist, podem dir que els dos casos de doble negació que he analitzat no són contraexemples a la restricció contra la quantificació vinculada a un subdomini complementari.

5.3. Les respostes quantificades a les interrogatives negatives i la noció de c-comandament

Podríem considerar que el fet que les respostes quantificades a una interrogativa negativa sempre es vinculin a un subdomini positiu és un problema de c-comandament. Un dels postulats estàndard de la gramàtica generativa és que el domini d'un operador és el domini que c-comanda. Per tant, perquè un operador A afecti un operador B l'operador A ha de c-comandar l'operador B. Podem estendre aquesta noció de l'abast al cas que ens ocupa. La noció d'abast en termes de c-comandament explicaria la impossibilitat de vincular la resposta quantificacional al subdomini negatiu. Atès que la pregunta, que conté l'operador de negació, i la resposta formen oracions independents i per tant entre elles no hi ha cap relació de c-comandament, el quantificador de la resposta no es pot interpretar associat a la negació. En conseqüència, les respostes quantificades sempre s'han de realitzar sobre el subdomini positiu.

Aquesta anàlisi presenta un important problema: no explica per què una resposta no quantificacional a una interrogativa

negativa, ja sigui enumerativa o bé descriptiva, queda vinculada al subdomini negatiu, tal com mostren els exemples següents ((73) ofereix una resposta enumerativa i (74) ofereix una resposta descriptiva):

(73) A: Qui no pot entrar?
B: La Maria i el Pere.

(74) A: Qui no pot entrar?
B: Els que porten vambes.

En tots dos casos, les respostes estan vinculades al subdomini negatiu. Per tant, en la relació pregunta-resposta sembla que l'operador negatiu té abast sobre la resposta. No sembla, doncs, que l'explicació d'aquest comportament en termes de c-comandament sigui suficient.

El fet que les respostes quantificades es realitzin sempre sobre el subdomini positiu rep una explicació fonamentada en la meva proposta: d'una banda, és obligatori donada la restricció sobre la impossibilitat de vincular la quantificació al subdomini complementari, i de l'altra és possible atès que una interrogativa negativa conté un subdomini positiu.

5.4. Conclusions

En aquest apartat hem vist que existeix una prova quantificacional que demostra que en les interrogatives negatives el domini de quantificació de l'element qu està dividit en dos subdominis. En efecte, les interrogatives negatives són activades per una proposició que ha experimentat un canvi de pressuposicions. Aquest canvi dóna lloc a l'aparició de dos subdominis, un de positiu i un altre de negatiu. He argumentat a l'apartat anterior que aquesta mecànica de formació de les interrogatives negatives és el que explica que aquestes

interrogatives estiguin sotmeses a la prohibició contra l'extracció del focus de la negació, proposada per Kuno i Takami (1997). L'existència dels dos subdominis es veu corroborada per la dinàmica pregunta-resposta d'aquestes interrogatives. Les respostes quantificades a una interrogativa negativa es vinculen sempre al subdomini positiu. Això demostra que aquest subdomini existeix. He argumentat que el fet que les respostes quantificades es vinculin al subdomini positiu és una conseqüència d'una restricció que impedeix vincular la quantificació a un subdomini complementari. Recordem que aquesta divisió en subdominis del domini de quantificació d'un dels elements que interaccionen en l'extracció d'una illa A' és un dels requisits que imposa la condició sobre les illes A'. En el cas que no es produís interacció i, per tant, divisió, l'oració resultaria agramatical.

6. Dues propietats fonamentals de les interrogatives negatives

En aquest apartat analitzaré dues propietats fonamentals de les interrogatives negatives, la incompatibilitat amb la restricció d'unicitat i la no acceptació de l'especificació del domini de quantificació. Així mateix, el fet que les interrogatives estàndard contextualitzades admetin tant una restricció d'unicitat com l'especificació del domini de quantificació posa de manifest que aquestes interrogatives no tenen el domini de quantificació dividit, tal com he assumit, sense argumentar, al capítol anterior.

6.1. La restricció d'unicitat

Les interrogatives estàndard contextualitzades admeten una restricció d'unicitat. Com mostra (75), la restricció d'unicitat no afecta ni les interrogatives partitives (75.a) ni les que

contenen l'especificació del domini de quantificació (75.b):

(75) a. Quin dels teus amics va rebre aquesta carta$_{token}$ de la Maria?

b. Qui ha rebut aquesta carta$_{token}$ de la Maria, el Joan o el Pere?

En canvi, tal com observen Szabolcsi i Zwarts (1993), les interrogatives negatives no accepten aquesta restricció. En efecte, un argument sotmès a una restricció d'unicitat no es pot extreure d'una illa negativa:

(76) *Qui no ha rebut aquesta carta$_{token}$ de la Maria?

Podem trobar altres exemples semblants. Certs esdeveniments de caràcter resultatiu només es poden produir una vegada. Un gerro només es pot trencar una vegada.[24] Atès que el predicat trencar aquest gerro$_{token}$ és no iteratiu, no és possible l'extracció:

(77) *Qui no ha trencat aquest gerro$_{token}$?

Un altre exemple l'ofereix el predicat escriure el Quixot. Atès que només hi ha una persona que hagi escrit aquesta obra, el predicat no admet l'extracció d'una illa negativa:[25]

(78) *Qui no ha escrit el Quixot?

A continuació argumento que la impossibilitat que les

[24] Naturalment, podem suposar que un gerro s'ha trencat i s'ha reconstruït diverses vegades. En la interpretació de l'exemple que comento no tinc en compte aquest supòsit.

[25] Les interrogatives pseudoeco són immunes a aquesta restricció:

(i) Qui, (dius que) no ha escrit el Quixot?

interrogatives negatives admetin una restricció d'unicitat es deu a l'existència de dos subdominis de quantificació.

He argumentat que en les interrogatives negatives es generen dos subdominis, un de positiu i un altre de negatiu, cadascun associat a una pressuposició existencial. La restricció d'unicitat estableix que el subdomini positiu està format per un sol element. Aquesta restricció sobre el subdomini positiu, lògicament, té efectes sobre el subdomini negatiu. Abans de considerar aquests efectes, recordem la naturalesa de les interrogatives negatives. Una interrogativa negativa es forma a partir d'una proposició sobre la qual s'ha operat un canvi de pressuposicions. Això implica que un domini de quantificació superior a l'unitari afectat per una pressuposició universal s'ha convertit en dos subdominis cada un dels quals conté una pressuposició existencial. Recordem l'exemple de la colla d'amics que vol entrar en una discoteca que no admeten persones amb vambes:

(79) Qui no pot entrar?

Inicialment es pressuposava que tots els membres de la colla podrien entrar a la discoteca. El canvi de pressuposicions obliga a suposar que alguns membres del grup (pressuposició existencial negativa) no poden entrar, per bé que continuem pressuposant que hi ha membres del grup que sí que poden entrar (pressuposició existencial positiva). La negació provoca la divisió del domini de quantificació en dos subdominis, un de positiu, format per les persones que poden entrar, i un de negatiu, format per les persones que no poden entrar. En certa manera, l'efecte de la negació és traspassar alguns elements d'un conjunt positiu a un conjunt negatiu.

A la vista d'aquestes consideracions, podem entendre els efectes que té la restricció d'unicitat. Com a conseqüència d'aquesta restricció, el conjunt inicial afectat pel canvi de pressuposicions està format per un sol element. Així, una

proposició que pot servir de base per a una interrogativa com (76) és (80):

(80) El Joan ha rebut aquesta carta$_{token}$ de la Maria.

Sobre aquesta proposició, però, no es poden crear dos subdominis de quantificació. És a dir, a partir d'un conjunt unitari no es poden crear dos subdominis, cadascun d'ells amb una pressuposició existencial. Crec que aquesta és la raó que impedeix que una interrogativa negativa admeti una restricció d'unicitat.

Corrobora aquesta anàlisi de les interrogatives negatives amb una restricció d'unicitat el fet que no admeten una resposta quantificada. Recordem que una resposta quantificada es realitza sobre la base del subdomini positiu. Així, podem utilitzar la resposta quantificada per fer referència al subdomini positiu format per una sola persona. Considerem en primer lloc una resposta quantificada amb només.

(81) A: *Qui no ha rebut aquesta carta$_{token}$?
B: #Només el Joan (, l'ha rebuda).

D'acord amb Longobardi, (81.B) té la següent interpretació:

(82) N∃x, tal que x ≠ el Joan.

Tanmateix, perquè (81.B) pugui rebre aquesta interpretació cal una pressuposició existencial sobre el conjunt negatiu, cosa que no es dóna, tal com hem vist.

Podem imaginar una segona resposta quantificada, tal com es mostra a (83):

(83) A: *Qui no ha rebut aquesta carta$_{token}$?
B: *Ningú excepte el Joan.

Com indica el judici de gramaticalitat de (83.B), aquesta

estructura quantificacional no és admissible en català ni, probablement, en cap llengua natural. El motiu, crec, és de naturalesa cognitiva: no podem realitzar una excepció del conjunt buit.[26]

En certa manera la construcció de (83.B) es pot considerar la inversa de (81.B). Curiosament, però, aquesta construcció resulta inexistent en el llenguatge natural. És possible que la inexistència d'aquesta construcció sigui deguda a la restricció contra la quantificació vinculada al subdomini complementari. L'expressió ningú excepte x implica, en certa manera, quantificar sobre el subdomini complementari: el que fem és seleccionar elements (l'element x en l'exemple) del subdomini complementari.

Resumint, la impossibilitat que les interrogatives negatives admetin una restricció d'unicitat es deriva del fet que aquest restricció no permet l'existència de dues pressuposicions existencials, l'una positiva i l'altra negativa. En conseqüència, una restricció d'unicitat impedeix que la interrogativa negativa satisfaci la clàusula c de la condició sobre les illes A'.

6.2. L'especificació del domini de quantificació

Una segona diferència entre les interrogatives estàndard contextualitzades i les interrogatives negatives és que les primeres admeten l'especificació del domini de quantificació, tal com ja hem observat, però no les segones:[27]

[26] En la descripció quantificacional de l'oració (81.A) he utilitzat aquesta construcció. Cal tenir en compte que és una glossa d'una interpretació d'una estructura quantificada i que el llenguatge que s'hi utilitza no necessàriament s'ha de correspondre amb el llenguatge natural.

[27] Val a dir que en determinats contextos, com observa Carme Picallo (comunicació personal), l'especificació del domini de quantificació és possible:

(i) Qui no es presentarà a les eleccions finalment, l'Òscar o l'Ester?

(84) a. Qui vindrà, el Pere o la Maria?
b. ?*Qui no vindrà, el Pere o la Maria?

La presència de l'especificació del domini de quantificació converteix (84.b) en agramatical. Una explicació pot ser que els dominis dividits no admeten l'especificació del domini. Vegem un altre cas en què resulta impossible l'especificació del domini de quantificació, el de les interrogatives quantificador/qu:

(85) *Què ha vist cadascú, una pel.lícula o una obra de teatre?

Recordem que aquestes interrogatives són també interrogatives en què es divideix el domini de quantificació. En aquest cas, el domini de l'element qu es divideix en tants subdominis com valors té el domini del quantificador cadascú.

Una explicació alternativa per a aquest fenomen és la següent. L'especificació del domini fa referència al domini total, mentre que l'element qu inquireix per un subdomini, que en el cas de les interrogatives negatives és el subdomini negatiu. La agramaticalitat d'aquesta construcció es derivaria de les diferents dimensions que tenen el domini de quantificació i el subdomini interrogat.

Crec que a (i) els termes que especifiquen el domini de quantificació estan focalitzats. És possible que a més (i) tingui un ús d'interrogativa negativa complementària, en què es proposa la divisió d'un conjunt i es demana qui o què forma part de cada subconjunt:

(ii) Qui es presentarà i qui no es presentarà?

Observi's que si a (i) ampliem l'especificació del domini a tres persones, l'oració resulta menys interpretable:

(iii) ?*Qui no es presentarà a les eleccions, l'Òscar, l'Agnès o l'Ester?

(iii) contrasta amb (iv), que és gramatical:

(iv) Qui es presentarà a les eleccions, l'Òscar, l'Agnès o l'Ester?

6.3. Les interrogatives estàndard contextualitzades i la divisió del domini de quantificació

Hem vist que les interrogatives estàndard contextualitzades tenen dues propietats característiques: admeten una restricció d'unicitat i l'especificació del domini de quantificació.

(86) a. Quin amic teu ha rebut aquesta carta$_{token}$ de la Maria?
b. Qui ha trucat, el Joan o el Pere?

En canvi, les interrogatives negatives no admeten una restricció semàntica d'unicitat ni tampoc l'especificació del domini de quantificació:

(87) a. *Quin amic teu no ha rebut aquesta carta$_{token}$ de la Maria?
b. *Qui no ha trucat, el Joan o el Pere?

Com he argumentat, la raó de la distribució de gramaticalitat de (87) s'explica si assumim la hipòtesi que en les interrogatives negatives el domini de quantificació es divideix per partició en dos subdominis, cadascun associat a una pressuposició existencial. Així doncs, la gramaticalitat de les oracions de (86) demostra que les interrogatives estàndard contextualitzades, com ara les interrogatives partitives, no tenen el domini de quantificació subdividit i, per tant, contenen una sola pressuposició existencial.

7. Alguns casos particulars

Les interrogatives negatives donen lloc a una extensa casuística. D'una banda, determinats tipus d'elements qu no poden

ser extrets d'una illa negativa, i, de l'altra, certs predicats o certs constituents també impossibiliten l'extracció d'un element qu. Alguns casos ja els hem estudiat al capítol anterior. Per exemple, hem vist que ni l'element qu causal per què, ni els elements qu amb valor de mesura o amb valor quantitatiu ni els elements qu agressivament no contextualitzats poden ser extrets d'una illa A' i, per tant, d'una illa negativa. En aquest apartat estudiaré altres casos en què no és possible l'extracció d'una illa negativa, ja sigui per les característiques del predicat amb què s'associa l'element qu o per la presència d'algun constituent en l'oració que impedeix l'extracció. Quatre són els casos que tractaré: el comportament peculiar dels modals, els efectes dels arguments comitatius, la impossibilitat d'extreure el subjecte del predicat haver-hi, i la incompatibilitat de les interrogatives negatives amb els adjectius mateix i diferent.

7.1. Els adjunts modals

Ross (1984) i Rizzi (1990) consideren que els modals no es poden extreure d'una illa negativa.

(88) *Com no va anar vestit el Joan a la festa?

Tanmateix, tal com observen tant Szabolcsi i Zwarts (1993) com Kuno i Takami (1997) podem trobar construccions d'aquest tipus plenament gramaticals:

(89) Com no he d'anar vestit a la festa?

Analitzem en primer lloc (89). La persona que fa la pregunta pressuposa inicialment que a la festa a què ha estat convidada es pot anar vestit com es vulgui. Tanmateix té notícia que hi ha algunes restriccions respecte a la roba que es pot portar. Davant d'aquest canvi de pressuposicions, pot formular la pregunta

negativa. En aquesta pregunta es pressuposen dos dominis de quantificació, el positiu, format per les maneres com es pot anar vestit a la festa, i el negatiu, format per les maneres com no s'hi pot anar vestit. Atès que hi ha dos subdominis de quantificació i cada subdomini té una pressuposició existencial, es respecta la condició sobre les illes A'.

Considerem ara (88). Resulta realment difícil, per no dir impossible, imaginar un context en què (88) pugui ser interpretable. Podem explicar la agramaticalitat de (88) recorrent a la restricció d'unicitat, que, recordem, explica la agramaticalitat de (90):[28]

(90) *Qui no ha rebut aquesta carta$_{token}$ de la Maria?

Els modals són modificadors del SV. Suposem que els modals imposen una restricció d'unicitat sobre el SV que modifiquen quan aquest està expressat amb temps referencial. A (88) podem imaginar que el Joan va anar vestit d'una manera determinada a la festa a què va assistir. No podem imaginar, però, que pogués anar vestit simultàniament de dues maneres. És a dir, no podem imaginar que inicialment el Joan tingués intenció d'anar vestit descuradament i elegantment. Donades aquestes propietats, aquesta construcció no admet un canvi de pressuposicions, canvi necessari per construir una interrogativa negativa. Així, la proposició (91) no serveix per donar peu a una interrogativa negativa:

(91) El Joan va anar vestit descuradament i elegantment a la festa.

[28] Per tal de mantenir la distinció entre argument i adjunt, Szabolcsi i Zwarts (1993) proposen tractar els arguments sotmesos a una restricció d'unicitat com a no individuals, és a dir, com a adjunts, mentre que els adjunts modals que poden escapar d'una illa negativa els consideren com a individuals, és a dir, com a arguments. Com he argumentat en aquest capítol, la distinció entre argument i adjunt no juga cap paper en les interrogatives negatives.

L'exemple següent mostra un cas diferent del que acabem d'analitzar:

(92) De què no et vas disfressar a la festa?

L'element qu no és pròpiament un modal, sinó més aviat un argument opcional del verb (vegeu per exemple Rizzi (1990) per a la noció d'argument opcional). Podem suposar que la persona denotada pel subjecte era un animador de la festa i que es va disfressar de diverses maneres al llarg d'aquesta. Tot i que el temps verbal és referencial, el predicat es pot interpretar iterativament. Per tant, és possible realitzar un canvi de pressuposicions, que donarà lloc als dos subdominis d'una interrogativa negativa.

Un cas diferent és el que il.lustra (93):

(93) OK/*Com no has resolt aquest sistema d'equacions?

En aquest cas, el modal és un modificador del SV. Si el modal com fa referència a la manera com la persona denotada pel subjecte s'ha comportat durant la resolució del problema matemàtic, (93) serà agramatical, ja que hi ha una restricció d'unicitat sobre l'element qu. Imaginem, però, que l'element qu com fa referència al mètode utilitzat. El predicat pot ser iterat i, per tant, es pot establir una pressuposició existencial negativa.

En conclusió, els modals poden ser extrets d'una illa negativa sempre que no estiguin sotmesos a una restricció d'unicitat. Probablement perquè en general estan afectats per una retricció d'unicitat, durant molt de temps s'ha considerat que no podien ser extrets d'una illa negativa.[29]

[29] Com veurem en capítols successius, els modals tampoc poden ser extrets de les illes qu totals i parcials, per bé que per altres tipus de raons.

7.2. Els arguments comitatius

Per defensar la validesa de la seva prohibició contra les preguntes que demanen respostes no informatives, Kuno i Takami (1997) consideren un exemple com el següent:[30]

(94) *Amb qui no va anar a Mallorca el Joan l'estiu passat?

(94) és clarament agramatical. Segons Kuno i Takami, el motiu és que la resposta està constituïda per una infinitat de persones, concretament el conjunt complementari a les persones amb qui el Joan va anar a Mallorca en aquell viatge. Com que aquesta resposta no aporta cap informació útil, la interrogativa no resulta acceptable.

Kuno i Takami utilitzen (94) com a contraexemple a la tesi defensada per Szabolcsi i Zwarts (1993), segons la qual un element qu argumental no pot ser extret d'una illa negativa (ni d'una illa qu total) quan el predicat és no iteratiu. Segons Kuno i Takami el predicat de (94) és iteratiu i, contràriament a la tesi de Szabolcsi i Zwarts, no és possible l'extracció.

Contràriament a Kuno i Takami, crec que a (94) el predicat és no iteratiu. Abans d'abordar aquesta qüestió, convé analitzar la naturalesa de l'argument encapçalat per la preposició amb, considerat per la gramàtica tradicional un argument comitatiu.

Rigau (1992) estudia les construccions amb arguments comitatius i observa que una de les característiques d'aquests arguments és que només poden aparèixer amb predicats col.lectius (holístics en la seva terminologia). Alguns exemples d'aquest tipus de construcció són els següents:

[30] Aquest exemple és una adaptació del seu exemple (ii.b) de la nota 10:

(i) *With whom didn't you go to Boston yesterday?

(95) a. La Maria ha ballat amb el Joan.
b. El Pere ha viatjat amb la Carlota.
c. L'Òscar ha vingut amb l'Ester.
d. La Lluïsa s'ha casat amb el Francesc.

Rigau proposa que la funció de la preposició amb és introduir un nou element en la predicació que s'ha d'interpretar com un membre més del conjunt denotat pel subjecte i del qual la predicació predica col.lectivament. En conseqüència, les oracions de (95) es poden considerar sinònimes de (96), per bé que no necessàriament:

(96) a. La Maria i el Joan han ballat (junts).
b. El Pere i la Carlota han viatjat (junts).
c. L'Òscar i l'Ester han vingut (junts).
d. La Lluïsa i el Francesc s'han casat (ok/*junts).

Les oracions de (96) no necessàriament són sinònimes o paràfrasis de (95) a causa de la seva doble interpretació, una en què els components del grup denotat pel subjecte s'interpreten ramificadament,[31] i en aquest cas el predicat es predica individualment de cada un d'aquests membres, i una altra interpretació en què els membres del conjunt denotat pel subjecte s'interpreten col.lectivament, i en aquest cas el predicat es predica col.lectivament al conjunt. En el cas de (96.d) no és possible, en la interpretació col.lectiva, l'especificació amb el terme junts, probablement pel caràcter recíproc del verb (si A es casa amb B, B es casa amb A).[32]

[31] Utilitzo aquí el terme ramificadament en el sentit de distributivament. Vegeu, però, el capítol 8 per a la necessitat de distingir entre aquestes dues nocions.

[32] De fet, una oració com (96.d), o com (i), resulta gramatical en el sentit que les persones que es van casar ho van fer el mateix dia, a la mateixa hora i al mateix lloc, és a dir, en la mateixa celebració, però no entre ells:

Hem vist que les interrogatives negatives són el resultat d'un canvi de pressuposicions de la proposició activadora. Una de les conseqüències d'aquest canvi és la prohibició contra l'extracció del focus de la negació. L'element focalitzat és el verb, un argument diferent de l'interrogat o el verb juntament amb un altre argument diferent de l'interrogat. Considerem una estructura comitativa amb negació:

(97) El Pere no ha vingut amb el Joan.

D'acord amb Rigau, el conjunt denotat per l'argument comitatiu i el conjunt denotat pel subjecte constitueix un sol conjunt, el qual s'interpreta col.lectivament. Es tracta d'un cas similar al de la restricció d'unicitat. La proposició que serveix d'activadora per a una interrogativa negativa només conté una entitat sobre la qual es predica el predicat. En conseqüència, no és possible realitzar un canvi de pressuposicions, de manera que aquest conjunt es pugui dividir en dos subdominis, un de positiu i un altre de negatiu, ja que un grup d'elements interpretat col.lectivament resulta indivisible, igual com resulta indivisible un grup format per un sol element, com passa en les interrogatives negatives amb restricció d'unicitat:[33]

(98) a. El Joan ha rebut aquesta carta$_{token}$ de la Maria?
b. *Qui no ha rebut aquesta carta$_{token}$ de la Maria?

En definitiva, la agramaticalitat de (94) es deu a la

(i) Els tres germans es van casar junts.

[33] Observi's que en una oració amb una restricció d'unicitat sobre el subjecte aquest pot ser plural:

(i) El Joan i la Carlota han rebut aquesta carta$_{token}$ de la Maria?

A (i), però, el Joan i la Carlota s'interpreten com una entitat col.lectiva, és a dir, no es produeix una iteració del predicat rebre una carta$_{token}$.

interpretació de l'argument comitatiu com un argument que denota un conjunt que s'interpreta col.lectivament. Aquest tipus d'arguments no poden servir de base per a un domini de quantificació divisible, que és el que es produeix en les interrogatives negatives.

La mateixa restricció observem quan l'element qu interrogat és el subjecte, al qual s'associa un argument comitatiu, com en l'exemple (99):[34]

(99) *Qui no va anar a Mallorca amb la Maria l'estiu passat?

L'explicació de la agramaticalitat de (99) és similar a la de (94). Atès que el conjunt denotat per l'argument comitatiu s'associa al grup denotat pel subjecte per formar un conjunt més ampli interpretat col.lectivament, resulta impossible fragmentar aquest conjunt en dos subdominis per efecte d'un canvi de pressuposicions.

Els arguments comitatius, igual que els arguments afectats per una restricció d'unicitat, mostren que no és possible convertir-los en la base d'un domini de quantificació divisible. El mateix passa amb els altres arguments que s'interpreten col.lectivament. Considerem la següent situació: diversos nois volen abraçar un arbre que té tres metres de diàmetre. Per aconseguir-ho han de ser quatre persones aagafades de la mà. En aquest context, el conjunt denotat pel subjecte s'interpreta col.lectivament:

(100) El Joan, la Maria, el Pere i la Laia han abraçat l'arbre.

[34] (99) pot semblar més bona que (94), i fins i tot plenament gramatical. En aquesta intepretació gramatical el que fem és reanalitzar l'oració interrogativa: eliminem la lectura comitativa o col.lectiva i considerem la persona o les persones del conjunt denotat per l'argument comitatiu de manera individual, de manera que el predicat s'aplica individualment (és a dir, distributivament i, per tant, iterativament) a cada una d'aquestes persones del conjunt denotat tant per l'argument comitatiu com per les persones denotades pel subjecte interrogat.

Atès que el subjecte s'interpreta col.lectivament, no pot servir de base per a una interrogativa negativa:

(101) ok/*Qui no ha abraçat l'arbre?

(101) és gramatical en el sentit en què cada persona abraça per ell sol l'arbre. En canvi, és agramatical la interpretació en què s'interroga pel nom d'una o diverses persones que no han participat en l'abraçada col.lectiva de l'arbre.

En conclusió, tant els arguments comitatius com els subjectes vinculats a un argument comitatiu no poden ser extrets d'una illa negativa. El motiu és que l'argument comitatiu i el subjecte reben conjuntament una interpretació col.lectiva.[35] En conseqüència, es produeix una restricció d'unicitat, la qual, com ja hem vist a l'apartat anterior, impedeix l'extracció de l'element qu d'una illa negativa, ja que altrament es violaria la condició sobre les illes A'.

7.3. El predicat haver-hi

El subjecte del predicat haver-hi no pot ser extret d'una illa negativa, tal com mostren els exemples següents:[36,37]

[35] Com veurem al capítol següent, tampoc poden ser extrets d'una illa qu.

[36] Les interrogatives de (102) poden ser acceptables en l'ús com a interrogatives negatives complementàries (vegeu en aquest sentit la nota 28):

(i) A veure, què hi ha i què no hi ha? Ho necessito saber urgentment.

També resulten gramaticals com a interrogatives pseudoeco:

(ii) Què, no hi ha?

[37] Kiss (1993) observa que el subjecte del predicat haver-hi tampoc es pot extreure d'una illa qu.

(102) a. *Què no hi ha a la nevera?
b. *Qui no hi havia a casa?

En català el predicat haver-hi no dóna lloc, a diferència de llengües com el castellà o l'anglès, a l'efecte d'inespecificitat, o, si més no, l'efecte d'inespecificitat és molt menys acusat. Tanmateix, els subjectes específics d'aquesta construcció tenen propietats especials. Així doncs, es poden distingir dos casos diferents: aquell en què el subjecte s'interpreta com a no específic i aquell que rep interpretació específica. Analitzaré cada un d'aquests casos per separat.

Vegem en primer lloc el cas en què el subjecte és inespecífic. En principi, sembla que les entitats inespecífiques són no individualitzables. L'extracció d'una illa negativa només és possible quan el domini està individualitzat per contextualització. Així, si les entitats sobre les quals s'interroga no són individualitzables, no és possible l'extracció.

En català, a diferència del castellà o l'anglès, el subjecte d'haver-hi pot ser específic:

(103) Hi ha el Joan.

Com observa Rigau (1997), aquestes construccions no admeten la pronominalització del subjecte amb un pronom no partitiu:

(104) *L'hi havia.

Rigau (1997) proposa explicar aquesta restricció a partir del fet que aquests predicats s'utilitzen per introduir referents discursius nous. Atès que els pronoms no partitius no poden actuar com a referents discursius nous, tampoc poden aparèixer en aquestes construccions.Podem utilitzar la noció de referent discursiu nou per explicar la agramaticalitat de (102.b). Les interrogatives negatives s'activen per un canvi de

pressuposicions d'una proposició. En conseqüència, una proposició que s'utilitza simplement per introduir referents discursius nous no pot admetre un canvi de pressuposicions, simplement perquè no té cap pressuposició que es pugui canviar.

Aquesta mateixa explicació es pot estendre als indefinits amb valor inespecífic. La funció d'aquests indefinits també pot ser introduir un referent en el discurs. En conseqüència, aquests indefinits tampoc admeten un canvi de pressuposicions.

Atès que en les interrogatives negatives amb el predicat haver-hi en què s'interroga el subjecte no es poden formar dos subdominis de l'element qu, aquestes construccions no satisfan la condició sobre les illes A'.

7.4. Els adjectius mateix i diferent

Xavier Villalba (comunicació personal) observa que les interrogatives negatives que contenen un SN especificat per l'adjectiu mateix són illes absolutes:

(105) *Qui no ha comprat el mateix ordinador?

L'efecte restrictiu que mostra mateix es pot explicar mitjançant la condició sobre les illes A'. Considerem en primer lloc la corresponent interrogativa positiva:

(106) Qui ha comprat el mateix ordinador?

(106) pressuposa que una o diverses persones han comprat un ordinador igual a un de donat, que actua com a type. La funció de la pregunta és esbrinar quines altres persones han comprat aquest ordinador, és a dir, quines altres persones s'afegeixen a un domini de persones conegut. Així doncs, l'adjectiu mateix s'utilitza en la interrogativa per incorporar persones (o altres entitats) a un domini conegut.

Aquest comportament de l'adjectiu mateix explica per què no pot aparèixer en una interrogativa negativa. Les interrogatives negatives s'activen quan es produeix un canvi de pressuposicions d'una proposició. Imaginem que la proposició activadora de (105) és la denotada per (107):

(107) El Joan, la Maria i el Pere han comprat el mateix ordinador.

Un canvi de pressuposicions a (107) té conseqüències sobre l'adjectiu mateix. En efecte, l'ús de mateix perd el seu sentit quan el domini vinculat a mateix (que és el del subjecte) es parteix en dos, tal com passa en modificar les pressuposicions de (107). Per exemple, si una de les tres persones no ha comprat en realitat l'ordinador del qual s'està parlant i n'ha comprat un altre, mateix no es pot continuar utilitzat ja que hi hauria dos tipus d'ordinadors en joc. En conseqüència, mateix és un element fixador que impedeix que la proposició en què apareix pugui activar una interrogativa negativa. A efectes quantificacionals, podem considerar que a (107) els elements del domini denotat pel subjecte es comporten col.lectivament.

Vegem ara el cas de diferent:

(108) *Qui no ha comprat un ordinador diferent?

Igual que mateix, diferent també té un efecte fixador sobre el subjecte. Vegem la proposició activadora de (108):

(109) L'Òscar, l'Ester i l'Anna han comprat un ordinador diferent.

Un canvi de pressuposicions obliga a eliminar diferent. Si no s'elimina diferent, no es pot produir el canvi de pressuposicions

i no es pot generar la interrogativa negativa.[38]

En conclusió, la presència dels adjectius mateix i diferent no permeten que el domini de l'element qu es divideixi en dos subdominis. En conseqüència, aquestes interrogatives negatives no poden satisfer la condició sobre les illes A'.

8. Conclusions

En aquest capítol he estudiat les propietats de les interrogatives negatives. He argumentat que aquestes interrogatives han d'estar necessàriament contextualitzades. Requereixen, a més, un activador, que és una proposició sobre la qual es realitza un canvi de pressuposicions. Per entendre la mecànica de la formació de les interrogatives negatives, podem imaginar que tenim en la proposició activadora un SN que denota un domini d'entitats associat a una pressuposició universal. Per un canvi de pressuposicions, aquesta pressuposició universal es cancel.la i dóna lloc a la divisió del domini en dos subdominis, de manera que cada un d'ells queda associat a una pressuposició existencial. Aquest, considero, és l'origen de les interrogatives

---

[38] Una altra línia d'argumentació és considerar que mateix i diferent són adjectius que impliquen una comparativa:

(i) a. El Joan i la Maria han comprat el mateix ordinador que el Pere.
b. El Joan i la Maria han comprat un ordinador diferent que el Pere.

Si considerem que el terme que es compara (el Joan i la Maria) amb el terme comparat (el Pere) reben una interpretació col.lectiva que impedeix que es puguin formar dos subdominis amb una pressuposició existencial cada un, les oracions de (105) i (108) queden també explicades.

Aquesta explicació també donaria compte dels casos següents, en què no és possible interrogat el primer terme d'una comparativa:

(ii) a. *Qui no es tan alt com el Pere?
b. *Qui no és més alt que el Pere?

negatives.

He presentat una prova de caràcter quantificacional que demostra que el domini de de l'element qu de les interrogatives negatives està dividit. Aquesta prova està basada en les respostes quantificades. Les respostes quantificades a una interrogativa negativa es vinculen sempre al subdomini positiu de l'element qu interrogat, cosa que demostra que aquest subdomini existeix. El motiu pel qual les respostes quantificades es vinculen al subdomini positiu és la restricció contra la vinculació de la quantificació a un subdomini complementari.

Així mateix, he derivat de la condició sobre les illes A' dues propietats de les interrogatives negatives, la impossibilitat d'extreure un element qu afectat per una restricció d'unicitat i la no acceptació de l'especificació del domini de quantificació de l'element qu. Finalment he tractat diversos casos en què no es produeix extracció. He argumentat que la no extracció es deu a la impossibilitat que el domini de l'element qu es divideixi en dos subdominis i, per tant, que es pugui satisfer la condició sobre les illes A'.

5

Les interrogatives qu/si

1. Introducció

Una de les propietats de les interrogatives amb extracció d'una illa A' és que tenen una múltiple pressuposició existencial. En el cas de les interrogatives negatives, hem vist que es dóna una pressuposició existencial doble. En efecte, hi ha una pressuposició existencial per al subdomini negatiu i una segona pressuposició existencial per al subdomini positiu. En aquest apartat veurem que les interrogatives qu/si presenten també una doble pressuposició existencial de naturalesa semblant a la de les interrogatives negatives. Igual que en el cas de les interrogatives negatives, l'element qu extret ha de satisfer la condició sobre les illes A'. A més d'aquesta condició, argumentaré que, a diferència del que passa en les interrogatives negatives, l'element qu extret no es pot individualitzar contextualment. L'única manera com es pot individualitzar és cognitivament. Un requisit que han de complir els elements qu perquè es puguin individualitzar cognitivament és que especifiquin lèxicament o sintàcticament la naturalesa de les entitats del seu domini de quantificació.

Aquest capítol s'organitza de la manera següent. A l'apartat 2 mostro les propietats pragmàtiques de les interrogatives qu/si, que les acosten a les interrogatives eco i pseudoeco. A l'apartat 3 argumento, a partir de proves pragmàtiques, que en aquestes interrogatives es produeix una partició del domini de quantificació de l'element qu extret per la interacció amb l'operador sí/no creador de l'illa A'. A l'apartat 4 defenso que la marginalitat d'aquestes interrogatives es deu a la presència

en un mateix domini sintàctic interrogatiu de dos operadors amb força interrogativa. A l'apartat 5 ofereixo una anàlisi sintàctica d'aquesta estructura. A l'apartat 6 discuteixo la forma com s'individualitza el domini de quantificació dels elements qu extrets d'una illa qu total, i presento arguments que demostren que la individualització és cognitiva. Per tal que aquesta individualització es pugui dur a terme, l'element qu ha d'especificar la naturalesa de les entitats quantificades. A l'apartat 7 analitzo dues propietats característiques de les interrogatives qu/si, l'efecte de la restricció d'unicitat sobre l'element qu extret i la impossibilitat d'especificar el domini de quantificació. A l'apartat 8 tracto alguns casos d'extracció que resulten problemàtics i argumento que es poden explicar mitjançant la condició sobre les illes A'. A l'apartat 9 mostro casos d'interacció entre tres operadors i argumento que aquest tipus d'interacció no és possible. A l'apartat 10 discuteixo casos d'extracció successiva de dues illes qu i raono que aquestes construccions són, si més no des del punt de vista pragmàtic, inviables. Finalment, a l'apartat 11 presento les conclusions del capítol.

2. L'activació de les interrogatives qu/si

A diferència del que passa amb les interrogatives negatives, les interrogatives qu/si (i, com veurem, també les interrogatives qu/qu) pressuposen una oració interrogativa que actua com a activadora. Per exemple, si un parlant B formula a un parlant A la pregunta (1):[1]

(1) B: ??Qui vols saber si ha vingut?

[1] En els diàlegs que segueixen, el parlant A és el que pronuncia l'oració interrogativa activadora i el parlant B és el que pronuncia la interrogativa qu/si.

pressuposa que el parlant A ha formulat la pregunta (2):

(2) A: Ha vingut?

En aquest cas consideraré que l'oració (2) és l'activadora de la interrogativa qu/si (1). El parlant B converteix un constituent de l'oració (2), el subjecte, de caràcter definit i referencial i expressat pronominalment, en un domini de quantificació. La funció d'aquesta operació de transformació d'una expressió definida en un domini de quantificació és fixar el referent (en aquest cas, el referent denotat pel subjecte) per poder respondre la pregunta activadora Ha vingut?. La incapacitat per fixar el referent denotat pel subjecte de l'oració activadora impedeix al parlant B de respondre la pregunta formulada.

La mateixa argumentació és vàlida si el parlant B formula una interrogativa si/no al parlant A tot i que la interrogativa activadora l'hagi pronunciada un tercer parlant C, com a (3):

(3) B: ??Qui vol saber el Joan si ha vingut?

En aquest cas el parlant B pressuposa que el parlant A té la mateixa informació que el parlant C.

En general, dos són els motius pels quals un element requereix aclariment: s'ha descrit de manera insuficient, com pot passar amb l'ús d'un pronom, o bé no s'ha entès. En l'exemple anterior, el motiu és la descripció insuficient. (4) mostra un cas en què el motiu és la no comprensió del terme denotador:

(4) A: Ha vingut, el Jordi?
B: Qui vols saber si ha vingut?

He dit que aquestes interrogatives pressuposen una altra oració interrogativa que actua com a activadora. De fet, tal com mostraré tot seguit, no necessàriament aquesta interrogativa s'ha d'haver realitzat lingüísticament. Considerem de nou l'exemple

de les fotografies de tots els astronautes de la NASA. Un parlant A està observant les fotografies dels astronautes i, abans que digui res, un parlant B li fa aquesta pregunta:

(5) B: Qui vols saber si ha anat a la Lluna?

El parlant A no ha fet cap pregunta. Tot i que no hi hagi hagut cap oració interrogativa que hagi actuat com a activadora de (5), aquesta oració pot ser una pregunta adequada. El parlant A la pot acceptar si resulta que mentalment s'ha preguntat si un dels astronautes fotografiats ha anat a la Lluna. Com a resposta, pot dir: "Aquest", i amb el dit assenyalar la fotografia d'un astronauta, per exemple la de Neil Armstrong. Acte seguit pot preguntar:

(6) A: Com sabies que volia saber quin astronauta havia anat a la Lluna.

Aquest exemple mostra, doncs, que la pressuposició d'una oració interrogativa activadora no implica necessàriament que aquesta s'hagi pronunciat realment.

He argumentat que la funció d'una interrogativa qu/si és fixar un referent d'una oració interrogativa que actua com a activadora. Aquesta és una funció semblant a les interrogatives eco i pseudoeco. A la secció següent analitzo les semblances i les diferències entre aquests tipus d'interrogatives.

2.1. La fixació del referent

Com hem vist, la finalitat discursiva d'una interrogativa qu/si és fixar el referent d'un constituent de la interrogativa activadora. Podem considerar que hi ha dues formes de fixar el referent: mitjançant l'ús d'una interrogativa eco o pseudoeco i mitjançant l'ús d'una interrogativa qu/si o qu/qu. En tots dos

casos, hi ha una oració que actua d'activadora. La diferència està en les propietats quantificacionals d'aquests dos grans tipus d'interrogatives: només les interrogatives qu/si tenen propietats quantificacionals.

Vegem en primer lloc les interrogatives eco i pseudoeco. Aquestes interrogatives poden ser activades per una oració declarativa, tal com mostra (7), i també per una oració interrogativa, tal com mostra (8):

(7) A: Ha vingut el Jordi.
B_1: Ha vingut qui?
B_2: Qui, ha vingut?

(8) A: Ha vingut, el Jordi?
B_1: Que si ha vingut qui?
B_2: Qui, vols saber si ha vingut?

La interrogativa pseudoeco activada per una interrogativa total és formalment igual que la corresponent interrogativa amb extracció d'una illa qu total, excepte en el patró entonacional, tal com ja hem vist.

Hem vist a l'apartat 4.1 del capítol 3 que la principal característica d'aquestes interrogatives és que els elements qu eco ni pseudoeco no estan associats a un domini de quantificació ja que no es comporten pròpiament com a quantificadors. N'és una prova el fet que l'element qu no pot tenir naturalesa partitiva:

(9) a. *Has llegit quin d'aquests llibres?
b. *Quin d'aquests llibres, has llegit?

Igual que les interrogatives eco i pseudoeco, les interrogatives qu/si i qu/qu s'utilitzen per fixar un referent, tal com mostren els diàlegs següents:

(10) A. Ha arribat?
B. ??Qui vols saber si ha arribat?

(11) A. Què ha agafat?
B. ??Qui vols saber què ha agafat?

Aquestes interrogatives, però, impliquen quantificació. Tal com argumento a l'apartat següent, els emissors de (10) i de (11) tenen al cap com a mínim un conjunt format per dos elements associat a dues pressuposicions existencials. Altrament, les interrogatives es convertirien en interrogatives pseudoecos.

3. La subdivisió del domini de quantificació

Hem vist que les interrogatives negatives es formen en produir-se un canvi de pressuposicions en una proposició. L'efecte d'aquest canvi de pressuposicions és la partició del domini de quantificació en dos subdominis de quantificació, un de positiu i un altre de negatiu, cadascun associat a una pressuposició existencial. La mecànica de les respostes quantificades a una interrogativa negativa corrobora la hipòtesi de l'existència d'aquest subdomini positiu: les respostes quantificades només es poden vincular al subdomini positiu i mai al subdomini negatiu o complementari.

La formació de les interrogatives qu/si és diferent. Aquestes requereixen una oració interrogativa total que actuï com a activadora. La funció de la interrogativa qu/si és fixar el referent d'un constituent de la interrogativa que actua com a activadora. La meva hipòtesi és que en aquest tipus d'interrogatives també es produeix una divisió per partició del domini de quantificació. La prova d'aquesta hipòtesi és de naturalesa pragmàtica, tal com argumento tot seguit.

He assumit que el domini de quantificació de les interrogatives qu/si està dividit en dos subdominis, i que cada

subdomini conté una pressuposició existencial. La prova d'aquesta hipòtesi és indirecta, ja que s'hi arriba per una argumentació a sensu contrario. Considerem temptativament la hipòtesi contrària: que el domini de quantificació d'aquestes interrogatives no està dividit. La demostració que aquesta hipòtesi és incorrecta ens permetrà concloure que el domini de quantificació està dividit.

Reprenem de nou l'exemple de l'exposició de les fotografies de tots els astronautes de la NASA. Imaginem que un parlant A pregunta (12) a un parlant B:

(12) A: Ha anat a Mart?

En principi, pot ser que el parlant B no pugui contestar la pregunta ja que li falta conèixer el referent denotat pel subjecte. Tanmateix, independentment de qui sigui l'astronauta denotat del subjecte, la resposta sempre serà negativa, ja que d'acord amb el coneixement que tenim del món sabem que ningú encara no ha anat a Mart. En conseqüència, la interrogativa qu/si resulta en aquest context inadequada:[2]

(13) B: #??Qui vols saber si ha anat a Mart?

Observi's, però, que en aquest context el parlant B pot replicar amb una interrogativa pseudoeco (i, naturalment, amb una interrogativa eco):[3]

[2] (13) té un doble judici, el de gramaticalitat, indicat amb un doble interrogant, i el d'adequació pragmàtica, indicat amb una doble barra creuada.

[3] L'extracció d'una illa qu en les interrogatives pseudoeco també resulta marginal, i, en certs casos, agramatical:

(i) *Com, vols saber si ha resolt el problema?

Vegeu la nota 17 per a una explicació d'aquest fenomen.

(14) B: ??Qui, vols saber si ha anat a Mart?

El motiu és, com ja he dit, que les interrogatives pseudoeco no quantifiquen.

Vegem ara el cas contrari al plantejat per (12). Suposem que la pregunta que planteja el parlant A és (15):

(15) A: Ha sortit a l'espai?

Atès que les persones fotografiades són astronautes, i tots els astronautes per definició han sortit a l'espai, al parlant B tampoc li caldrà saber el referent denotat pel subjecte per contestar la pregunta. En efecte, una interrogativa qu/si resultarà inadequada pragmàticament:

(16) B: #??Qui vols saber si ha sortit a l'espai?

Els dos exemples anteriors ens mostren que si el domini de quantificació està format només per elements que donen lloc a una resposta ulterior positiva o negativa, la interrogativa qu/si resulta inadequada.

Vegem ara un cas en què la resposta ulterior a la interrogativa qu/si pot resultar positiva o negativa. Imaginem la pregunta següent:

(17) A: Ha anat a la Lluna?

Atès que tenim al cap tant astronautes que han anat a la Lluna com astronautes que no hi han anat, per identificar el referent denotat pel subjecte podrem formular la pregunta següent:

(18) B: ??Qui vols saber si ha anat a la Lluna?

El diàleg que es pot establir, doncs, pot ser aquest:

(19) A: Ha anat a la Lluna?
B: ?Qui vols saber si ha anat a la Lluna?
A: Aquest [referint-se a Neil Arsmtrong].
B: Sí.

En conclusió, una interrogativa qu/si implica que el domini de quantificació que té a la ment l'emissor està format com a mínim per dos elements, de manera que un d'ells donarà lloc a una resposta ulterior positiva, i l'altre donarà lloc a una resposta ulterior negativa.

Igual que en el cas de les interrogatives negatives, consideraré que es produeix una interacció entre el domini de l'element qu extret i el domini de l'operador sí/no creador de l'illa A'. El domini de quantificació de l'element qu es divideix en dos subdominis, i cada subdomini es correlaciona amb un dels valors de l'operador sí/no. En el cas que no es creiï aquesta correspondència, l'oració resultarà agramatical, ja que no se satisfarà la clàusula c de la condició sobre les illes A'. Així mateix, cada subdomini ha de contenir una pressuposició existencial.

Una característica de les interrogatives qu/si és que la pressuposició existencial associada a l'element qu extret no pot ser cancel.lada:

(20) B: Qui vols saber si vindrà?
A: #Ningú.

El motiu és simple. El parlant B pressuposa que el parlant A ha preguntat si vindria la persona X. Cancel.lar la pressuposició associada a l'element qu extret implica cancel.lar la pressuposició que hi ha una interrogativa activadora. Per tant, si el parlant A vol cancel.lar la pressuposició de la interrogativa activadora, ho ha de fer explícitament, com a (21):

(21) A: Jo no vull saber si vindrà ningú.

Un altre aspecte relacionat amb la divisió del domini de quantificació és la incompatibilitat entre un domini de quantificació dividit i l'especificació del domini d'aquest. Això explica la agramaticalitat de (22):

(22) *Qui vols saber si vindrà, el Joan o el Pere?

Hem vist que les interrogatives qu/si es diferencien de les interrogatives eco i pseudoeco pel fet que l'element qu quantifica sobre un domini de quantificació format per més d'un element. Una segona característica és que uns valors del domini de quantificació donaran lloc a una resposta ulterior positiva, mentre que uns altres valors donaran lloc a una resposta ulterior negativa. Aquests fets queden recollits per la condició sobre les illes A'. En efecte, l'extracció d'un element qu d'una illa qu total implica que es produeix una interacció entre l'element qu extret i l'operador sí/no. Com a resultat d'aquesta interacció, el domini de quantificació de l'element qu extret queda dividit en dos subdominis, un que estableix una correspondència amb el valor positiu de l'operador sí/no, i l'altre que estableix una correspondència amb el valor negatiu d'aquest operador.

4. La naturalesa marginal de les interrogatives qu/si interpretables (i de les interrogatives qu/qu interpretables)

Una de les característiques de les interrogatives qu/si interpretables, i de les interrogatives qu/qu interpretables, és el seu caràcter marginal (vegeu, per exemple, Chomsky (1973)). Una prova d'aquest caràcter marginal és que els parlants no fan mai ús d'aquestes oracions interrogatives. Contràriament al que s'ha assumit sovint (vegeu, per exemple, Engdahl (1985), no crec que el caràcter marginal d'aquestes construccions sigui degut a un simple problema de processament. Crec que la raó de la

marginalitat d'aquestes construccions cal buscar-la en la sintaxi. Concretament, proposaré que el caràcter marginal de les interrogatives qu/si (i qu/qu) és degut a la impossibilitat d'inserir sobre un mateix domini sintàctic interrogatiu dos operadors amb força interrogativa. Entenc per domini sintàctic interrogatiu una clàusula o bé dues o més clàusules tals que una és un complement temàtic del nucli de la predicació de l'altra (en el sentit de Chomsky (1986b) i Cinque (1990)) i entre elles no s'interposa cap Comp [+Qu]. D'acord amb aquesta definició, tant a (23.a) com a (23.b) hi ha un sol domini sintàctic interrogatiu.

(23) a. Qui vindrà?
b. Qui creus que vindrà?

En canvi, a (24) trobem dos dominis sintàctics interrogatius, ja que tot i que la clàusula incrustada és un complement temàtic del verb saber, el Comp incrustat conté el tret [+Qu]:

(24) Qui$_i$ t$_i$ vol saber qui$_j$ t$_j$ ha vingut?

Les interrogatives múltiples semblen, a primer cop d'ull, un contraexemple a la restricció que proposo. Si analitzem, però, aquest tipus de construccions, veurem que només hi ha un operador que tingui força interrogativa. Considerem l'exemple anglès següent:

(25) Which people bought which books?

Higginbotham i May (1981) proposen que a (25) es produeix el moviment lògic de which books a Comp, i un cop a Comp which books i which people experimenten un procés d'absorció que dóna lloc a un operador complex que lliga dues variables. La forma lògica que proposen de (25) és (26):

(26) [WH x, y: x a person & y a book] x bought y

Aquest procés sintàctic explica la interpretació semàntica que tenen oracions com (25). En efecte, les interrogatives múltiples es caracteritzen perquè s'interpreten com interrogatives en què es demana un aparellament de valors (pair-list reading). Per a cada valor del domini de quantificació de l'operador qui fem correspondre un valor, i només un, del domini de quantificació de l'operador què.[4] En conseqüència, a (25) només hi ha un operador amb força interrogativa, que és l'operador complex resultat de l'absorció a Comp dels dos elements qu.

En les interrogatives amb extracció d'una illa qu no es produeix cap procés d'absorció. Al contrari, en un mateix domini sintàctic interrogatiu es generen dos operadors interrogatius cadascun amb força interrogativa. Així doncs, podem considerar que la marginalitat de les interrogatives amb extracció d'una illa qu és la inserció en un mateix domini sintàctic interrogatiu de dos operadors interrogatius amb força interrogativa. Una oració com (27.a) tindria l'estructura profunda de (27.b):

(27) a. Qui vols saber si ha vingut?

b. $[_{SC}\ [_{Comp}\ [_{ST}$ pro $[_{SV}$ vols saber $[_{SC}\ [_{Comp}$ si $[_{ST}$ qui $[_{SV}$ ha vingut]]]]]]

En el cas de les interrogatives amb extracció d'una illa qu parcial, obtindríem l'estructura següent:

(28) a. Qui vols saber què ha fet?

b. $[_{SC}\ [_{Comp}\ [_{ST}$ pro $[_{SV}$ vols saber $[_{SC}\ [_{Comp}\ [_{ST}$ qui $[_{SV}$ ha fet què]]]]]]

A l'apartat següent proposo una anàlisi sintàctica diferent, en

[4] Vegeu, però, la nota 11 del capítol 6 per a una segona interpretació de les interrogtives múltiples.

què l'element qu extret es genera en un segon especificador del Comp incrustat. Tot i això, l'explicació no varia ja que en aquesta nova anàlisi continua havent-hi dos operadors interrogatius amb força interrogativa en un mateix domini sintàctic interrogatiu.

Rizzi (1982) fa una proposta en certa manera semblant per explicar el caràcter desviat de les interrogatives amb extracció d'una illa qu en italià. La diferència entre les dues propostes és que Rizzi no distingeix entre operadors interrogatius que experimenten absorció en el sentit de Higginbotham i May (1981) i operadors interrogatius que tenen força interrogativa independent.

Rizzi observa que en italià no existeixen interrogatives múltiples, tal com mostra la agramaticalitat de (29.a) o el caràcter marginal de (29.b) i (29.c):

(29) a. *Mi domando chi ha incontrato chi.

b. ??Non so ancora chi ha fatto che cosa.

c. ??Non so che cosa hai detto a chi.

(Rizzi (1982), cap. 2, ex. 8)

Segons Rizzi, aquest fet explica el caràcter marginal, sinó clarament agramatical, de l'extracció d'una illa qu en italià:[5]

(30) a. *Chi ti domandi chi ha incontrato?

b. ??Chi non sai che cosa ha fatto?

c. ??A chi non sai che cosa ho detto?

(Rizzi (1982), cap. 2, ex. 7)

Com que no és possible inserir en una mateix domini sintàctic interrogatiu dos operadors interrogatius amb força interrogativa, no es pot generar una interrogativa amb extracció d'una illa qu. El motiu és que aquesta construcció pressuposa, en un estadi de

[5] Rizzi atribueix a Cinque aquesta correlació.

la derivació, l'aparició d'aquests dos operadors interrogatius en un mateix domini sintàctic interrogatiu.

La comparació de les interrogatives múltiples amb les interrogatives amb extracció d'una illa qu no és, com he argumentat, correcta. En anglès, per exemple, les interrogatives múltiples són construccions totalment gramaticals i d'ús corrent, mentre que les interrogatives amb extracció d'una illa qu són, igual que en italià, marginals. Crec, però, que és correcta la intuïció que el motiu de la desviació gramatical de les interrogatives amb extracció d'una illa qu es pot atribuir al fet que en un estadi de la derivació apareixen en una mateixa clàusula, o en un mateix domini sintàctic interrogatiu, dos operadors interrogatius.

En el cas que en un mateix domini sintàctic interrogatiu es generin dos operadors qu amb força interrogativa, un dels dos operadors haurà de ser extret a una clàusula superior que li permeti fer visible la seva força interrogativa. Això explica que quan es donen dos operadors interrogatius amb força interrogativa, sigui necessària una clàusula superordinada que pugui allotjar un d'aquests operadors. Gràcies a aquesta segona posició des d'on un element qu pot fer patent la seva força interrogativa, la construcció es pot salvar marginalment.[6]

5. Una anàlisi sintàctica per a les interrogatives amb extracció d'una illa qu

Un dels problemes que plantegen les interrogatives amb extracció d'una illa qu és la posició en què es generen els elements qu extrets. En aquest apartat proposaré que l'element qu extret d'una clàusula interrogativa es genera en un segon

[6] Aporto proves complementàries a aquesta hipòtesi al capítol 6, en tractar la distinció entre contextos intensionals i extensionals.

especificador del SC d'aquesta clàusula. Des d'aquesta posició, lliga una categoria buida, o un pronom resumptiu, en la posició bàsica en què s'interpreta. Dos arguments avalen aquesta proposta. El primer argument es basa en la inversió obligatòria subjecte-verb que es produeix en les interrogatives del català, i el segon argument és la distribució dels pronoms resumptius en les oracions interrogatives.

En català, el desplaçament d'un element qu a l'Espec de Comp dóna lloc a la inversió obligatòria subjecte-verb (vegeu, entre altres, Torrego (1984)):[7]

(31) a. Què ha comprat el Joan?
b. *Què el Joan ha comprat?

Com és sabut, aquesta norma té dues excepcions notables, l'element qu per què i l'operador sí/no:

(32) a. Per què les plantes necessiten arrels per poder subsistir?
b. El Pere vol saber si el cotxe ja està arreglat.

L'extracció d'un OD d'una clàusula encapçalada per l'operador sí/no hauria de provocar la inversió subjecte-verb en la clàusula incrustada, ja que la inversió és una propietat d'aquest tipus de constituent. Aquesta predicció, però, no es compleix. L'element qu OD no provoca la inversió subjecte-verb en ser extret d'una clàusula encapçalada per l'operador sí/no:[8]

(33) ??Quin llibre vols saber si el Joan (l') ha comprat?

Si suposem que l'element qu quin llibre no s'extreu de l'interior

[7] Estudio aquest fenomen de manera més extensa a l'apèndix.

[8] El judici de gramaticalitat de dos interrogants no és degut a la falta d'inversió a la clàusula incrustada sinó al caràcter marginal d'aquestes oracions.

de la clàusula sinó d'un segon especificador de SC, aquest fet queda explicat.

Una alternativa a aquesta anàlisi és suposar que l'element qu extret es genera directament al Comp matriu. Aquesta anàlisi, però, no explica el fet que l'element qu provoca inversió a la clàusula matriu. Tots els elements qu que s'extreuen d'una clàusula incrustada provoquen la inversió a la clàusula matriu:

(34) a. Qui$_i$ creu el Jordi que t_i vindrà?
b. *Qui$_i$ el Jordi creu que t_i vindrà?

L'element qu extret d'una illa qu provoca inversió, tal com mostra el contrast de (35):

(35) a. ??Qui$_i$ vol saber el Pere si t_i vindrà?
b. *Qui$_i$ el Pere vol saber si t_i vindrà?

En conseqüència, atès que no es pot generar a la posició on s'interpreta, ni tampoc a la clàusula matriu, l'única posició on es pot generar és al Comp incrustat. Com he avançat, proposo, adoptant la proposta de Chomsky (1995) de l' existència d' estructures amb múltiples especificadors, que l'element qu es genera en un segon especificador de SC. Així, el més interior és ocupat per l'operador interrogatiu que es queda a l'oració incrustada (un element qu en les interrogatives qu/qu i l'operador sí/no a les interrogatives qu/si), i l'especificador exterior és ocupat per l'element qu que es mou a la clàusula matriu.[5] La representació diagramàtica d'aquesta estructura

[5] Existeixen dues hipòtesis alternatives. Una és suposar que l'element qu es genera adjuntat a l'Espec de SC. Aquesta proposta pot tenir l'inconvenient d'igualar aquesta estructura amb les estructures amb múltiple desplaçament a Comp de les llengües amb moviment múltiple en què, segons determinades anàlisis (vegeu per exemple Rudin (1988), hi ha adjunció. La segona hipòtesi és que hi ha recursió de Comp, tal com proposa Reinhart (1982). És difícil veure quines diferències empíriques hi ha entre la hipòtesi que proposo i la de Reinhart. Vegeu, però, al capítol

seria (36):

(36)

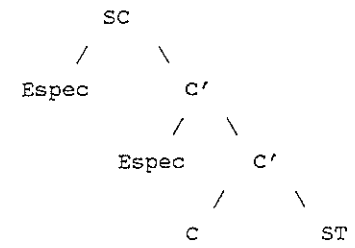

El segon argument en favor de suposar que l'element qu extret d'una illa qu es genera en un segon Espec de SC és la distribució dels pronoms resumptius. En català, els elements qu no admeten el doblatge resumptiu d'un pronom en la posició en què s'interpreten:

(37) a. A qui$_i$ creus que va saludar t_i, el Joan?
b. *A qui$_i$ creus que el$_i$ va saludar, el Joan?

Són una excepció certs OIs:

(38) A qui li vas donar un mastegot, ahir?

Tanmateix, cal tenir en compte que en el cas de l'OI el pronom resumptiu ja és present en les corresponents oracions declaratives:

(39) Ahir la Maria li va donar un mastegot al Pere.

En les interrogatives amb extracció d'una illa qu, l'element qu extret pot ser doblat resumptivament per un pronom:

6 la hipòtesi de la recursió de Comp aplicada a les interrogatives indirectes discursives.

(40) ??Qui$_i$ vols saber si (l_i') he saludat e_i?

L'aparició d'un pronom resumptiu a la posició en què s'interpreta l'element qu implica que l'element qu no es pot generar en aquesta posició. Un dels interrogants que planteja aquesta anàlisi és la naturalesa de la categoria buida que l'element qu extret lliga a la posició sintàctica en què s'interpreta. En català, totes les categories buides amb funció argumental, excepte les que fan referència al subjecte (PRO i pro), són categories buides no pronominals, és a dir, traces generades pel moviment d'un constituent.

Una possibilitat és considerar que la categoria buida lligada per l'element qu situat al segon Espec de SC és un pronom sense trets lèxics. Una altra possibilitat és considerar que és un operador buit que a la FL es desplaça a Comp. Aquesta és una de les propostes que s'han formulat per analitzar els elements buits paràsits en llengües com l'anglès (vegeu, per exemple, Contreras (1984 i 1992) i Chomsky (1986b)):

(41) What did you file before reading?

Contreras (1992) estén aquesta anàlisi a les estructures que anomena "estructures predicatives d'operador nul" com les de (42):

(42) a. John is easy to please.
b. Mr. Rainier is pretty to look at

Tanmateix, el contingut dels operadors en totes dues construccions és diferent. Així, en les estructures amb buits paràsits Contreras proposa que l'operador buit paràsit queda especificat amb els trets [-Anàfora, -Pronom]. En canvi, en les estructures predicatives d'operador nul, l'operador nul queda

especificat, segons Contreras, amb el tret [+Pronom].[10] Adoptant aquestes idees de Contreras, assumiré que quan la posició bàsica lligada per l'element qu està ocupada per una categoria buida, és un operador buit amb el tret [+Pronom].

Una qüestió que queda per tractar és el tipus de relació que s'estableix entre l'element qu situat al segon Espec de SC i la categoria que ocupa la posició on s'interpreta. La resposta que ofereixo cal considerar-la merament especulativa. En el cas que sigui un pronom resumptiu, aquest quedarà lligat per l'element qu situat al segon Espec de SC, de manera que no es produirà quantificació vàcua. Si es tracta d'una categoria buida amb el tret [+Pronom], i assumim que aquesta categoria és un operador

[10] Convé notar que les estructures amb elements buits paràsits de l'anglès corresponen en llengües com el català a estructures amb pronoms lligats:

(i) Quin document$_i$ has arxivat sense llegir-lo$_i$?

Això pot indicar o bé que els elements buits paràsits tenen caràcter pronominal, o bé que els pronoms poden ser utilitzats amb valor d'operador.

Una de les propietats dels elements buits paràsits en anglès és que no poden tenir com a antecedent un buit real corresponent a la cadena d'un subjecte (vegeu, per exemple, Chomsky (1986b)):

(ii) *Who$_i$ t_i met you before you recognaized e_i?

Tot i que el català no té elements buits paràsits, la corresponent traducció de (ii) al català substituint l'element buit paràsit per un pronom dóna lloc a una oració agramatical:

(iii) *Qui$_i$ t_i et va saludar abans que el$_i$ reconeguessis?

La agramaticalitat de (iii) indica que aquests pronoms tenen un comportament similar al dels elements buits paràsits de l'anglès. Hi ha, però, contraexemples a aquesta generalització. Així, a (iv), tot i ser estructuralment igual que (iii), resulta gramatical (agraeixo a Xavier Villalba aquest exemple):

(iv) Qui$_i$ et va saludar abans que el$_i$ detinguessin?

Probablement, la diferència de gramaticalitat entre els dos exemples és que a (iv) el subjecte de la clàusula adjunta és un pro genèric, mentre que a (iii) el subjecte de la clàusula adjunta està controlat per l'OD de la matriu. No m'estendré més en aquesta qüestió.

buit, podem considerar que aquest es mou a SC, on s'adjunta al segon Espec i experimenta un procés d'absorció d'acord amb el mecanisme que Higginbotham i May (1981) proposen per al cas dels elements qu de les interrogatives múltiples. Una altra possibilitat és suposar que l'operador buit s'adjunta a SC (i no al segon Espec de SC) i es produeix entre les dues cadenes una composició de cadenes, a l'estil de la proposada per Chomsky (1986b).

6. La individualització del domini de l'element qu extret i el principi d'individualització cognitiva

Des de Huang (1982), una de les distincions clàssiques en l'estudi de l'extracció d'una illa qu és la que divideix els constituents no predicatius en arguments i adjunts. He argumentat que aquesta distinció no explica les restriccions que regulen l'extracció d'una illa negativa. Tant els arguments com els adjunts poden ser extrets d'una illa negativa, sempre que satisfacin la condició sobre les illes A'. Recordem els contrastos que ofereixen els arguments i els adjunts:

(43) a. Qui no ha rebut una carta de la Maria?
b. *Qui no ha rebut aquesta carta$_{token}$ de la Maria?

(44) a. Com no s'ha d'anar vestit a la festa d'aquesta nit?
b. *Com no vas anar vestit a la festa?

(43.a) i (44.a) són gramaticals ja que satisfan la condició sobre les illes A': l'element qu extret interacciona, en cada cas, amb la negació i cada subdomini de l'element qu conté una pressuposició existencial. Contràriament a (43.a) i (44.a), (43.b) i (44.b) són agramaticals. El motiu és que no satisfan la condició sobre les illes A'. Només es dóna, en cada cas, una

pressuposició existencial, la corresponent al subdomini positiu. Les oracions són agramaticals ja que el subdomini negatiu no conté cap pressuposició existencial.

No existeix una correspondència biunívoca entre els contrastos a què dóna lloc l'extracció d'una illa negativa i la que provoca l'extracció d'una illa qu total. Dos són, al meu parer, els motius. En primer lloc, i a diferència del que passa en les interrogatives negatives, les interrogatives qu/si són sempre desviades des del punt de vista gramatical, tal com he argumentat a l'apartat anterior. En segon lloc, els arguments i els adjunts no es comporten, almenys aparentment, com una classe homogènia, a diferència del que passa en l'extracció d'una illa negativa. En el cas dels arguments, el contrast continua sent visible, però és menys nítid, com a conseqüència del caràcter desviat de les interrogatives qu/si:

(45) a. ??Qui vols saber si ha rebut una carta de la Maria?
b. *Qui vols saber si ha rebut aquesta carta$_{token}$ de la Maria?

En el cas dels adjunts, en canvi, la distinció desapareix, si més no aparentment:[11]

(46) a. *Com vols saber si s'ha d'anar vestit en una recepció papal?
b. *Com vols saber si va anar vestit a la recepció papal?

[11] Com veurem més endavant, la desaparició d'aquesta distinció no és total. Encara que mínim, crec que és possible apreciar un lleuger contrast entre (i.a) i (i.b):

(i) a. ?*De quin color vols saber si es pot anar vestit a la festa.
b. *De quin color vols saber si vaig anar vestit a la festa.

La raó d'aquest contrast mínim és, com veurem, la condició sobre les illes A'.

Tant (46.a) com (46.b) resulten totalment agramaticals. La agramaticalitat de (46.b) és previsible, ja que no satisfà la condició sobre les illes A'. En canvi, la agramaticalitat de (46.a) posa en qüestió l'anàlisi de l'extracció d'una illa A' en termes de la condició sobre les illes A'. La falta de contrast de les oracions de (46) demostra que la condició sobre les illes A' no és suficient per explicar les restriccions que governen les illes qu totals i, en general, les illes qu. En aquest apartat proposaré, d'acord amb el que ja he avançat al capítol 3, que les interrogatives qu/si, i per extensió les interrogatives qu/qu,[12] han de satisfer, a més de la condició sobre les illes A', una restricció suplementària: el domini de quantificació dels elements qu extrets ha de ser possible d'individualitzar amb independència del context en què es pronuncien les oracions interrogatives. Proposo que aquesta restricció és una conseqüència del principi d'individualització cognitiva, que enuncio de la manera següent:

(47) Principi d'individualització cognitiva
Un element qu només es pot extreure d'una illa qu si es pot individualitzar cognitivament el seu domini de quantificació.

El principi d'individualització cognitiva és una condició necessària però no suficient per a l'extracció d'una illa qu. Simultàniament al principi d'individualització s'ha de satisfer la condició sobre les illes A'.[13]

Al capítol 3 he mostrat la interrelació que hi ha entre contextualització i individualització. He argumentat, seguint Comorovski (1989.a i 1996), que la contextualització implica

[12] En el que segueix, tot el que dic sobre les illes qu/si és extensible a les illes qu/qu.

[13] Com veurem al capítol 9, l'extracció d'una illa qu parcial ha de satisfer una altra restricció, el principi de multiplicació.

individualització. He proposat també, contràriament al que s'ha assumit tradicionalment (vegeu, per exemple, Comorovski (1989a, 1996), Rizzi (1990), Cinque (1990), Kiss (1993) i Szabolcsi i Zwarts (1993)), que en les interrogatives amb extracció d'una illa qu el context no intervé en la individualització del domini de quantificació de l'element qu extret. La individualització del domini de l'element qu, necessària per interpretar la interrogativa, només es pot realitzar cognitivament. Considerem el contrast següent:

(48) A: A la parada tenien maduixots, síndries, préssecs, albercocs, cireres, melons i nespres. Així doncs, en va comprar?
B_1: ???Què vols saber si va comprar?
B_2: ?Quina fruita vols saber si va comprar?

En tots dos casos, el domini de l'element qu està, aparentment, contextualitzat. En canvi, la interrogativa qu/si més fàcilment interpretable és aquella en què l'element qu especifica lèxicament la naturalesa de les entitats que constitueixen el domini de quantificació (48.B_2) que no pas aquella en què l'element qu no conté aquesta especificació (48.B_1). El motiu és que no és la contextualització qui contribueix a la individualització del domini denotat per l'element qu extret sinó l'especificació lèxica.

L'especificació de la naturalesa de les entitats que constitueixen el domini de quantificació també es pot donar sintàcticament. En efecte, l'element qu <u>què</u> no conté cap tret semàntic que permeti deduir la naturalesa de les entitats quantificades. Tanmateix, i segons la relació sintàctica que mantingui amb el cap de la predicació, podrem deduir, almenys en part, la naturalesa de les entitats quantificades. Comparem les dues interrogatives de (49):

(49) a. Amb què va obrir l'ampolla?
b. Què va oferir?

A (49.a) què, complement de la preposició amb, rep el paper temàtic d'instrumental. Sabem, doncs, que és un estri. En canvi, a (49.b) què pot referir tant a una entitat de naturalesa concreta, com ara pastes, caramels o rellotges, com a una entitat de naturalesa abstracta, com ara promeses o bones intencions. Aquest tipus d'especificació l'anomenaré especificació sintàctica. Una predicció d'aquesta anàlisi és que (50.a) és més fàcilment interpretable que (50.b), cosa que crec que s'ajusta als fets:

(50) a. ???Amb què vols saber si es pot obrir l'ampolla?
b. ???Què vols saber si ha ofert el Jordi?

La funció de l'especificació tant lèxica com sintàctica no és individualitzar el domini de quantificació en una interrogativa qu/si. Aquests dos tipus d'especificació, que anomenaré genèricament especificació lingüística, serveixen únicament per conèixer la naturalesa de les entitats que constitueixen el domini de quantificació. Un cop identificada la naturalesa d'aquestes entitats, s'opera la individualització cognitiva, que dependrà de la naturalesa d'aquestes entitats. Naturalment, si no s'especifica lingüísticament la naturalesa de les entitats, la individualització cognitiva no es podrà produir.[14]

Hem dit que la individualització cognitiva depèn de la naturalesa de les entitats sobre les quals es quantifica. Així, les entitats de naturalesa concreta són més fàcils

[14] Hi ha una diferència entre la interrogativa que entén l'emissor i la que entén el receptor. L'emissor, atès que sap quines són les entitats sobre les quals quantifica, no requereix l'especificació lèxica. En canvi, el receptor sí que requereix aquesta especificació per poder respondre, ja que no té les entitats sobre les quals es quantifica en el cap. Convé assenyalar que el lector d'aquestes interrogatives es comporta com el receptor.

d'individualitzar que les de naturalesa abstracta. Per aquest motiu, (51.a) és més fàcilment interpretable que (51.b):

(51) a. ??Quina joguina vols saber si li va donar?
b. ???Quina explicació vols saber si li va donar?

He argumentat que en les interrogatives qu/si la individualització es realitza cognitivament. Hi ha una gran diferència entre la individualització realitzada contextualment i la que es realitza cognitivament. Mitjançant el context podem individualitzar qualsevol domini, fins i tot dominis constituïts per maneres o per causes, com mostren els exemples (19) i (24) del capítol 3, que repeteixo com a (52) i (53) respectivament:

(52) Mira, la Maria té dos vestits de festa: un vestit jaqueta vermell i un vestit llarg groc. Tu com creus que anirà vestida demà a la festa?

(53) Un àrbitre pot expulsar un jugador o bé perquè fa una falta greu o bé perquè insulta un altre jugador o el mateix àrbitre. Tu per quin motiu$_i$ creus que ha expulsat el davanter centre del nostre equip t$_i$, l'àrbitre?

No passa el mateix en el cas de la individualització cognitiva. Les entitats abastractes són molt més difícils d'individualitzar cognitivament que les entitats concretes, tal com mostra el contrast de (51), que repeteixo com a (54):

(54) a. ??Quina joguina vols saber si li va donar?
b. ???Quina explicació vols saber si li va donar?

La individualització cognitiva depèn de la naturalesa de les entitats quantificades. Les causes i les maneres resulten difícils d'individualitzar cognitivament, a diferència del que passa amb les entitats amb una realitat física, com ara les

persones, les eines o les joguines. El motiu és que no podem (o millor dit, difícilment podem) "imaginar" causes o maneres, però sí persones, eines o joguines.

Jackendoff (1976) argumenta que és possible individualitzar pràcticament qualsevol tipus d'entitat. Algunes de les entitats que segons Jackendoff són individualitzables són les coses o objectes, els llocs, les direccions, les accions, els esdeveniments, les maneres, les quantitats i el temps.[15] Com mostra el contrast de (54), la possibilitat d'individualitzar un domini de quantificació sense l'auxili del context (és a dir, en les interrogatives qu/si) depèn de la naturalesa de les entitats que constitueixen el domini de quantificació. En efecte, resulta més fàcil imaginar-se els elements d'un domini de quantificació si aquests són entitats de naturalesa física, com ara persones, joguines o eines, que no pas si les entitats que constitueixen el domini de quantificació són de naturalesa abstracta, com ara proposicions, maneres de comportar-se o maneres de vestir-se. Probablement el motiu és que hem d'"imaginar" el domini de quantificació sense l'ajuda del context. Les entitats físiques permeten "imaginar-lo" de manera molt més fàcil que no pas les entitats abstractes. Podem dir que, des del punt de vista cognitiu, la capacitat d'individualització és màxima quan podem visualitzar mentalment els elements que constitueixen el domini, com passa quan el domini està format per entitats amb una realitat física. (55) és un exemple d'individualització visualitzable:

(55) ?Quin metge vols saber si el va visitar ahir?

En canvi, la capacitat d'individualització és mínima quan els components que formen el domini de quantificació són entitats de

[15] Des del punt de vista lingüístic, els esdeveniments i les accions es poden considerar proposicions. En la mesura que les causes són proposicions, també es poden individualitzar. Vegeu, en aquest sentit, l'exemple de (53).

naturalesa abstracta, ja que, probablement, la capacitat de visualització mental d'aquestes entitats és escassa o nul.la. (56) és un exemple d'individualització sobre entitats abstractes:

(56) ?De quina manera vols saber si es pot anar vestit a la festa d'aquesta nit?

Un dels interrogants que planteja el principi d'individualització cognitiva és la seva naturalesa gramatical. El principi d'individualització cognitiva no és pròpiament un principi de la sintaxi ni, probablament, de la semàntica, sinó més aviat un principi cognitiu de la interpretació de les oracions.

Els principis i les restriccions gramaticals, com per exemple els principis del lligam, donen lloc a judicis de gramaticalitat nítids. En efecte, aquests principis i aquestes restriccions divideixen les oracions en gramaticals i agramaticals de manera dicotòmica. El principi d'individualització cognitiva no produeix una divisió de les oracions en plenament gramaticals i clarament agramaticals. En conseqüència, es pot considerar que no forma part de la gramàtica. La naturalesa d'aquest principi permet explicar el fet que els judicis de gramaticalitat de les interrogatives amb extracció d'una illa qu varïin d'un parlant a un altre, tal com es dedueix de la diversitat de judicis que pot rebre una mateixa interrogativa amb extracció d'illa qu d'una llengua a una altra, d'un autor a un altre o, fins i tot, en un mateix autor, d'un treball a un altre.[16]

A continuació repasso diverses propostes basades en idees amb molts punts de contacte amb la de la individualització cognitiva, per bé que no iguals. La diferència principal és que no distingeixen entre individualització auxiliada pel context i individualització cognitiva. La confusió entre aquests dos tipus

[16] De fet, se solen utilitzar judicis relatius, com en aquest treball, i no judicis absoluts.

d'individualització impedeix que aquestes anàlisis resultin satisfactòriament explicatives.[17]

6.1. Anàlisi d'algunes propostes basades en la noció d'individualització

Des que Pesetsky (1987) va introduir la noció d'ancoratge al discurs (discourse-linking) per explicar la desaparició dels efectes de superioritat en determinades interrogatives múltiples, diverses han estat les propostes per explicar els contrastos a què dóna lloc l'extracció d'una illa qu també en termes d'ancoratge al discurs. Hem vist que Comorovski (1989a, 1996) iguala, al meu parer correctament, la contextualització o ancoratge al discurs amb la noció d'individualització. Tot domini de quantificació contextualitzat està individualitzat, ja que la contextualització d'un domini de quantificació implica conèixer les entitats que constitueixen el domini, cosa que permet individualitzar-lo. En aquesta secció discutiré tres propostes que es basen, de manera directa o indirecta, en la noció d'individualització. En primer lloc analitzaré la noció de contextualització, tal com la formulen Comorovski (1989a, 1996) i Kiss (1993), i la seva relació amb la individualització. A continuació analitzaré la noció de referencialitat de Rizzi

[17] Com ja he observat a la nota 3, l'extracció d'un element qu en una interrogativa pseudoeco també resulta problemàtica:

(i) a. ??Quin llibre, vols saber si ha llegit?
b. *Com, vols saber si ha resolt el problema?

El motiu del contrast, crec, és que els elements qu que s'extreuen estan subjectes també al principi d'individualització cognitiva.

El contrast de (i) posa en qüestió l'explicació de l'extracció d'una illa qu en termes de contextualització o ancoratge al discurs. No es pot dir que els elements qu de les interrogatives eco i pseudoeco estiguin contextualitzats. Tot i això, sembla que aquestes construccions estiguin regides per restriccions semblants a les interrogatives amb extracció d'una illa qu.

(1990), que implica també una certa idea d'individualització, molt propera, crec, a la que defenso en aquest treball, i les innovacions de Cinque (1990) pel que fa a la contextualització dels elements qu. Finalment, comentaré la proposta de Szabolcsi i Zwarts (1993) basada en les nocions d'individualització i contextualització. Com veurem, la noció que aquests autors proposen d'individualització és molt allunyada de la que defenso en aquest treball.

6.1.1. La contextualització i l'extracció d'una illa qu: Comorovski (1989a i 1996) i Kiss (1993)

Des de Comorovski (1989a i 1996), es considera que la noció pragmàtica de contextualització juga un paper decisiu en les possibilitats d'extracció d'un element qu d'una illa qu. Comorovski considera que un element qu es pot extreure d'una illa qu si està contextualitzat. Per a Comorovski, un element qu està contextualitzat quan tant l'emissor com el receptor són capaços de dividir el domini de quantificació denotat per l'element qu de manera idèntica.[18] Els elements qu complexos, atès que segons Comorovski són inherentment contextualitzats (Comorovski (1989b), poden ser extrets d'una illa qu.[19] Els elements qu nus, atès que no són inherentment contextualitzats, no poden ser extrets d'una illa qu. Si mitjançant el context un element qu nu pot ser contextualitzat, aleshores podrà ser extret d'una illa qu. Com que qui és més fàcilment contextualitzable que què, qui pot ser més fàcilment extret d'una illa qu que no pas què:

(57) a. ??Qui vols saber si ha vingut?
b. ???Què vols saber si he fet?

[18] Vegeu en aquest sentit la discussió sobre aquesta qüestió al capítol 3.

[19] Vegeu, però, la nota 5 del capítol 3.

Kiss (1993) aprofundeix l'anàlisi de Comorovski. Igual que Comorovski, considera que només els elements qu ancorats al discurs (en la seva terminologia específics) poden ser extrets d'una illa qu. Kiss estableix una escala en la capacitat dels elements qu de vincular-se al discurs. Així, els SNs o SPreps que contenen el determinant interrogatiu quin i els elements qu partitius són inherentment específics, mentre que els adverbials com i per què són inherentment inespecífics. En canvi, qui i què no són inherentment específics ni inespecífics. El seu caràcter específic o inespecífic és determinat pel context. Si resulten ancorats al discurs, es converteixen en específics. En cas contrari, resulten inespecífics.

Com he argumentat, tot element qu, excepte determinats elements qu com ara per què, pot ser contextualitzat. Atès que elements qu com ara com o què es poden contextualitzar, què és el que impedeix que puguin ser extrets d'una illa qu? La resposta que he donat és que el context no intervé en l'extracció d'una illa qu. El factor determinant és l'especificació lèxica o sintàctica de l'element qu. A partir d'aquesta especificació lingüística, es pot individualitzar cognitivament el domini de quantificació. Aquesta individualització dependrà de la naturalesa de les entitats que constitueixen el domini. Aquesta hipòtesi explica l'escala d'especificitat proposada per Kiss. Com més trets semàntics conté un element qu, més fàcilment es pot extreure d'una illa qu. Com veurem, qui conté més trets semàntics que no pas què i, per tant, es pot extreure més fàcilment.

Kiss no pot explicar per què elements qu en la seva terminologia específics com ara de quina manera o per quin motiu costen més d'extreure que altres elements qu igualment específics com ara quin cotxe o quin noi:

(58) a. ?*De quina manera$_i$ vols saber si es pot anar vestit en aquesta festa t_i?
b. ?*Per quin motiu$_i$ vols saber si el volen acomiadar t_i?

(59) a. ??Quin noi vols saber si el professor (l') ha suspès?
b. ??Quin cotxe vols saber si m'he comprat?

La noció d'individualització cognitiva, en canvi, explica aquests contrastos. Tot i que els dominis de quantificació d'aquestes oracions resulten lèxicament especificats, el factor que permetrà la individualització dels dominis de quantificació és la naturalesa de les entitats quantificades: les entitats concretes (persones i coses) es poden individualitzar fàcilment, mentre que les abstractes (maneres i causes) són difícils d'individualitzar.

6.1.2. La referencialitat: Rizzi (1990)

Des de finals dels anys 70 (vegeu per exemple Rizzi (1982)) s'ha observat que l'extracció d'una illa qu pot donar lloc a diferents graus de gramaticalitat. Probablement, Rizzi (1990) és l'autor que estableix unes distincions més subtils pel que fa a la capacitat d'un element qu d'escapar d'una illa qu. Segons Rizzi, els arguments del verb són els que tenen més llibertat per escapar d'una illa qu (els judicis són de Rizzi):

(60) a. ?Che studente$_i$ non sai come$_j$ potrà risolvere il problema t_i t_j?
b. ?Che problema$_i$ non sai come$_j$ potremo risolvere t_i t_j?
(Rizzi (1990), cap. 3, exs. 33.a i 33.b)

Després dels arguments vénen, per l'ordre indicat, els locatius (61.a), els instrumentals (61.b), els temporals (61.c), les expressions adverbials de manera (61.d), i les expressions adverbials de causa (61.e) (els judicis són de Rizzi):

(61) a. ?In che negozio$_3$ non ti ricordi che cosa$_1$ abbiamo comprato t_1 t_3?

b. ?Con che chiave$_3$ non ti ricordi che porta$_1$ abbiamo aperto t_1 t_3?

c. ??A che ora$_3$ ti ricordi che cosa$_1$ abbiamo detto t_1 t_3?

d. *In che modo$_3$ non ti ricordi che cosa$_1$ abbiamo detto t_1 t_3?

e. *Per che ragione$_3$ non ti ricordi che cosa$_1$ abbiamo detto t_1 t_3?

(Rizzi (1990), cap. 3, ex. 37)

Rizzi observa que la distinció entre arguments i adjunts no explica de manera completa els contrastos a què dóna lloc l'extracció d'una illa qu. Com a alternativa a aquesta distinció clàssica proposada originàriament per Huang (1982), Rizzi considera que només poden ser extrets aquells elements que que reben un paper temàtic referencial. Segons Rizzi, reben un paper temàtic referencial aquells constituents que denoten els participants en l'esdeveniment descrit pel predicat. Per a Rizzi són papers temàtics referencials els papers d'agent, experimentant, tema, meta, lloc, etc. També reben paper temàtic referencial els arguments opcionals, com els instrumentals, i els arguments del cap de la clàusula, és a dir, els locatius i els temporals. Aquells constituents que no reben un paper temàtic referencial no poden ser extrets d'una illa qu. Dos són els tipus d'elements que no reben un paper temàtic referencial: els que reben un paper temàtic que no és referencial, com ara les expressions de mesura i els adverbis lèxicament seleccionats, i els que no reben cap paper temàtic, com ara les expressions adverbials i els causals.

L'explicació en termes de papers temàtics referencials de la restricció sobre l'extracció d'una illa qu resulta problemàtica. Atès que Rizzi la planteja com una propietat sintàctica, seria de preveure que l'extracció d'un argument amb el valor temàtic d'agent (un subjecte), un argument amb el valor temàtic de tema

(un OD), un argument amb el valor temàtic d'instrument o un complement temporal donés lloc a un mateix grau de gramaticalitat, contràriament al que mostren els exemples (60) i (61) del mateix Rizzi. A més, com Rizzi observa, la propietat de la referencialitat en el sentit que acabo de desciure no resulta suficient. Seguint Cinque (1990), que al seu torn segueix Comorovski (1989a), Rizzi mostra que si l'element qu extret és a més contextualitzat el grau de gramaticalitat augmenta, tal com mostra el contrast següent:

(62) a. ???Què vols saber si va agafar?

b. ??Quin llibre vols saber si (el) va agafar?

El problema de l'explicació de Rizzi és que intenta convertir la noció de referencialitat en una propietat sintàctica en vincular-la als papers temàtics. Només poden tenir la propietat de referencialitat els arguments amb papers temàtics que expressen un participant de l'esdeveniment denotat per la predicació. Crec que aquest ancoratge a la sintaxi de la noció de referencialitat és el que impedeix a Rizzi explicar satisfactòriament la gran diversitat de contrastos que es donen en l'extracció d'una illa qu. Aquests contrastos no tenen un origen sintàctic sinó, al meu parer, cognitiu. La noció de referencialitat es basa en certa manera en la idea d'una entitat individual amb una realitat física. Aquesta idea crec que és correcta, i és precisament la que recull el principi d'individualització cognitiva.

6.1.3. Ús referencial i contextualització: Cinque (1990)

Cinque (1990) fa una fusió de les anàlisis de Comorovski (1989a, 1996) i Rizzi (1990). Així, considera que només poden ser extrets d'una illa qu aquells elements qu que reben un paper temàtic referencial i que alhora estan contextualitzats.

Cinque fa algunes consideracions importants sobre la noció de referencialitat, tal com ja hem vist al capítol 3. Mentre Rizzi parla de referencialitat com una propietat sintàctica de determinats constituents, Cinque fa referència a l'ús referencial dels elements qu, o el que és el mateix, a la capacitat d'un element qu d'esdevenir referencial. Com veurem, aquesta diferència no és de matís sinó de concepte.

A diferència de Rizzi, Cinque utilitza el terme de referencialitat en un sentit en part pragmàtic i en part cognitiu. Per a Cinque un element qu s'utilitza referencialment, o esdevé referencial, quan fa referència a un conjunt específic d'entitats d'un conjunt preestablert ("which refer to specific members of a preestablished set). Per a Cinque, no solament els elements qu contextualitzats en el sentit de Comorovski poden ser utilitzats referencialment. També poden ser utilitzats referencialment aquells elements qu que fan referència a entitats específiques en la ment de l'emissor.[20]

La diferència entre emissor i receptor que proposa Cinque és de gran transcendència. Segons Comorovski, un element qu està contextualitzat quan tant l'emissor com el receptor són capaços d'individualitzar el domini de quantificació d'aquest element qu de la mateixa manera. El concepte d'ús referencial de Cinque és més ampli que el de contextualització de Comorovski (que és bàsicament el mateix que el de Pesetsky). Per a Cinque, un element qu és usat referencialment, o esdevé referencial, quan o bé està contextualitzat en el sentit de Pesetsky i Comorovski, o bé quan l'emissor té al cap les entitats que constitueixen el domini de quantificació. Aquest segon sentit d'ús referencial és molt proper al d'individualització cognitiva que proposo. Si una persona té al cap les entitats que constitueixen el domini de quantificació, vol dir que mentalment ha hagut d'individualitzar

[20] Això és precisament el que diu a la nota 17 del capítol 1: "D-linking is only one way in which a phrase can become referential. Reference to specific members in the mind of the speaker is another".

el domini de quantificació. Atès que només l'emissor té al cap els elements que constitueixen el domini de quantificació, podem dir que es tracta d'un domini de quantificació no donat pel context.

La meva proposta divergeix de la de Cinque en el sentit que considero que la contextualització en el sentit de Pesetsky i Comorovski no intervé en l'extracció d'un element qu. Només intervé la idea d'ús referencial en el sentit de capacitat de tenir al cap les entitats que constitueixen el domini de quantificació, és a dir, utilitzant la terminologia que faig servir en aquest treball, la capacitat d'individualitzar cognitivament el domini de quantificació.

6.1.4. Individualització i contextualització: Szabolcsi i Zwarts (1993)

Szabolcsi i Zwarts (1993) consideren que la noció d'individualització és fonamental per explicar l'extracció d'una illa negativa i d'una illa qu total (recordem que aquests autors no tracten les illes qu parcials). Szabolcsi i Zwarts distingeixen dos tipus de dominis de quantificació: els no ordenats, formats per entitats individuals (bàsicament arguments), i els ordenats, formats per entitats no individuals (bàsicament adjunts). Les entitats individuals que poden formar un domini no ordenat poden ser de dos tipus: aquelles que són inherentment discretes, com ara persones, joguines o eines, i aquelles d'ordre més elevat quan deixem de prendre en consideració els seus solapaments i els seus complements.[21] Les entitats individuals es poden extreure d'una illa A', mentre que les entitats d'ordre més alt no tenen aquesta capacitat.

Tal com observen Szabolcsi i Zwarts, la individualització en el sentit que ells li donen no resulta suficient per

[21] En paraules de Szabolcsi i Zwarts, "those, typically higher order, objects whose natural overlaps and complements we expressly choose to ignore".

caracteritzar els diferents graus de gramaticalitat a què donen lloc les extraccions d'una illa qu total. Cal tenir en compte que la noció que proposen d'individualització és una noció sense matisos. En efecte, els constituents no predicatius es divideixen en dues classes: en individuals i en no individuals, una distinció semblant a la d'arguments i adjunts.

La solució a què recorren Szabolcsi i Zwarts és rescatar la noció de contextualització i vincular-la a la d'individualització. En efecte, consideren que gràcies a la contextualització un domini ordenat pot convertir-se en un domini no ordenat o individualitzat.

Szabolcsi i Zwarts proposen la següent classificació dels elements qu segons la capacitat que tenen per individualitzar el seu domini de quantificació:

a) Quin home i qui quantifiquen sobre dominis no ordenats.

b) Què quantifica sobre propietats i, per tant, sobre dominis ordenats.

c) Quants homes, qui/què dimonis, quants quilos, quanta antenció, com d'alt, com i per què quantifiquen sobre dominis ordenats.

Independentment del tipus de quantificació que realitzen, aquests elements qu tenen diferent capacitat per ser contextualitzats. Els elements qu del tipus quin home no requereixen contextualització per individualitzar el seu domini.[22] En canvi, qui, que quantifica sobre dominis no ordenats, requereix la contextualització ja que això permet el processament més ràpid d'un domini ja de per si individualitzat. Els elements qu què i quants homes requereixen forçosament la contextualització per aconseguir que el seu domini, inherentment ordenat, es pugui reinterpretar com a no ordenat. La resta dels elements qu, excepte per què, també es poden contextualitzar, per bé que aquesta contextualització resulta més difícil. Gràcies a la contextualització, es pot reinterpretar el domini de

[22] Vegeu, però, la nota 5 del capítol 3.

quantificació d'aquests elements qu, inherentment ordenats, com a no ordenats.

Szabolcsi i Zwarts argumenten que la seva proposta és semàntica: només els elements qu que tenen capacitat per individualitzar el seu domini de quantificació poden ser extrets d'una illa negativa o d'una illa qu total. La contextualització influeix en la capacitat d'extreure un element qu en la mesura que converteix el seu domini ordenat en no ordenat o individualitzable. Aquest argument, però, és viciat, ja que equival a dir que la contextualització influeix en la capacitat d'un element qu per ser extret, encara que aquesta influència sigui indirecta, a través de la incidència en la distinció semàntica entre dominis no ordenats i dominis ordenats. En conseqüència, es pot considerar que la seva proposta és, de fet, pragmàtica.

La noció d'individualització que utilitzen Szabolcsi i Zwarts és molt diferent de la que proposo. Szabolcsi i Zwarts estableixen una divisió dicotòmica entre dominis no ordenats o individualitzats i dominis ordenats o no individualitzats, molt semblant a la divisió entre arguments i adjunts. A més, proposen que la contextualització en el sentit de Pesetsky afavoreix la individualització dels elements qu no inherentment contextualitzats. Com he defensat, la noció d'individualització que intervé en el principi d'individualització cognitiva és de caràcter cognitiu o mental i no té cap relació amb el context pragmàtic.

6.2. El funcionament del principi d'individualització cognitiva

Els diferents graus de gramaticalitat a què dóna lloc l'extracció d'una illa qu total vénen determinats pel principi d'individualització cognitiva. Convé recordar que perquè el principi d'individualització cognitiva pugui operar cal que la naturalesa de les entitats del domini de quantificació estigui

lingüísticament especificada.

En primer lloc analitzo les formes com un element qu pot ser especificat, i a continuació considero la importància de la naturalesa de les entitats quantificades per poder interpretar una interrogativa qu/si i, per extensió, una interrogativa qu/qu.

6.2.1. L'especificació lingüística dels elements qu

Com hem vist, dues són les maneres d'especificar un domini de quantificació: lèxicament i sintàcticament. A continuació analitzo cada una d'aquestes formes d'especificació.

6.2.1.1. L'estructura lèxica dels elements qu

La principal forma d'especificar el tipus d'entitats que constitueixen el domini d'un element qu és la lèxica. Els elements qu complexos com ara quin rellotge especifiquen de manera directa la naturalesa de les entitats que constitueixen el seu domini de quantificació, mentre que els elements qu simples l'especificació dependrà de l'opció lèxica. En efecte, qui té capacitat per especificar la naturalesa del seu domini de quantificació, mentre que altres elements qu com ara què no tenen aquesta capacitat, o bé la tenen més reduïda. Per aquest motiu, (63.a) i (63.b) són més fàcilment interpretables que no pas (63.c):

(63) a. ??Quin rellotge vols saber si me (l') han robat?
b. ??Qui vols saber si m'ha agafat un llapis?
c. ???Què vols saber si m'han robat?

Pel que fa als elements qu quan i on, quan té menys capacitat d'especificar el seu domini de quantificació que no pas on. Probablement la causa és que hi ha una gran diversitat d'entitats

temporals (dies, hores, matins, expressions com ara més tard, etc.), mentre que en el cas dels locatius sempre hi ha una noció general que els abraça que és la de lloc.

Alguns elements qu, com ara el modal com, no té capacitat per individualitzar el seu domini de quantificació. El mateix és vàlid per a per què.

El fet que com no tingui capacitat per especificar la naturalesa del seu domini de quantificació no vol dir que els dominis de quantificació dels modals no puguin ser especificats. Com observa Kiss, podem trobar contrastos en l'extracció de modals, cosa que és imputable a l'estructura lèxica de l'element qu modal:

(64) a. ??De quin color vols saber si pintaré la paret?
b. ??De quina manera vols saber si pintaré la paret?
c. *Com vols saber si pintaré la paret?

Pel que fa als elements qu de mesura i amb valor quantitatiu de la forma quants quilos o quants nois, el seu domini queda clarament especificat: es tracta d'una mesura o d'una quantitat. Com veurem a la secció 6.2.2., el problema que plantegen aquestes expressions és que el seu domini és difícilment individualitzable.

S'ha observat que existeix una diferència entre els elements qu qui i què, tal com mostra el contrast entre els exemples (63.b) i (63.c). Alguns autors, com ara Szabolcsi i Zwarts, han volgut derivar aquest fet de propietats quantificacionals: qui quantifica sobre un conjunt no ordenat, mentre que què quantifica sobre un conjunt ordenat. Crec que aquesta distinció és incorrecta. La diferència entre qui i què està en els trets lèxics o gramaticals que contenen. L'element qu qui té el tret categorial [+Nominal], el tret [+Qu], i el tret semàntic [+Humà]. A diferència dels elements qu complexos, qui no conté cap tret

Þ de persona, gènere i nombre.[23] Atès que l'element qu qui conté el tret semàntic [+Humà], la naturalesa del seu domini és immediatament especificada.

A diferència de qui, què es caracteritza perquè no té trets semàntics. A part dels trets [+Nominal] i [+Qu], no conté cap altre tret. Igual que qui, està subespecificat pel que fa als trets Þ.

El caràcter subespecificat de què permet utilitzar de vegades aquest element qu amb valor de mesura, com mostra (65):[24]

(65) a. Què t'ha costat, aquest rellotge?
b. Què fa, d'alt, aquest gratacel?

Les oracions de (65) són sinònimes de (66):

(66) a. Quant t'ha costat, aquest rellotge?
b. Quant fa, d'alt, aquest gratacel?

Gràcies al seu caràcter subespecificat, l'element qu què pot quantificar sobre entitats de qualsevol naturalesa. Així, pot quantificar tant sobre proposicions com sobre objectes:

(67) a. Què ha explicat?
b. Què has comprat?

Un altre tipus d'entitat sobre el qual pot quantificar són els

[23] En català, el tret de cas és abstracte i, per tant, no és possible determinar si aquest tret és present en aquest element qu. La mateixa observació és vàlida per a l'element qu què.

[24] L'element qu com també és un element subespecificat pel que fa a trets. Així, en castellà es pot utilitzar amb valor quantitatiu:

(i) ¿A cómo va?

(i) té el significat de (ii):

(ii) ¿A cuánto va?

éssers vius, amb excepció de l'home:

(68) A: Què vas veure al safari?
B: Lleons, gaseles, nyus i girafes.

6.2.1.2. L'especificació sintàctica

El context sintàctic ens pot permetre dotar de determinats trets l'element qu què. Atès que d'aquesta manera la naturalesa de les entitats quantificades queda especificat, el domini es pot individualitzar cognitivament. Per exemple, crec que el domini de quantificació de l'element qu amb què de (69.a) resulta més fàcilment individualitzable que el de l'element qu què de (69.b):[25]

(69) a. ???Amb què vols saber si es pot arreglar el rellotge?
b. ???Què vols saber si ha estudiat el Joan?

El motiu és que a (69.a) el context sintàctic ens permet deduir que què quantifica sobre eines, entitats que són de naturalesa discreta. En canvi, a (69.b) la naturalesa de les entitats quantificades no és tan clara. Pot ser un problema, una àrea de coneixement com ara física o lingüística, les característiques fisonòmiques d'una persona, les regles d'un joc, etc.

6.2.2. La naturalesa de les entitats sobre les quals es quantifica

El factor que determina la individualització d'un domini de quantificació és la naturalesa de les entitats sobre les quals es quantifica. Aquest factor posa en qüestió la idea d'associar

[25] Vegeu també els exemples de 50 d'aquest capítol.

la referencialitat a un paper temàtic, tal com proposa Rizzi (1990). Considerem el següent exemple de Rizzi:

(70) a. Non so se potremo dire che Gianni è stato licenziato per questa ragione.
b. Non so se potremo dare questa ragione per il licenziamento di Gianni.
(Rizzi (1990) cap. 3, ex. 35)

Segons Rizzi, les dues oracions són semànticament molt properes, però la conceptualització lingüística de l'esdeveniment és diferent. Tanmateix, la possibilitat d'extreure el constituent de la clàusula incrustada que té valor de causa és diferent en cada un dels casos (els judicis són de Rizzi):

(71) a. *Per che ragione non sai se possiamo dire che Gianni è stato licenziato?
b. ?Che ragione non sai se possiamo dare per il licenziamento di gianni?
(Rizzi (1990) cap. 3, ex. 36)

Vegem els corresponents exemples catalans de (72):

(72) a. ?*Per quin motiu vols saber si han acomiadat el Joan?
b. ???Quina raó vols saber si han donat per l'acomiadament del Joan.

Crec que entre (72.a) i (72.b) hi ha una certa diferència de gramaticalitat. Probablement, el tipus de funció sintàctica que fa l'element qu extret influeix en la capacitat d'individualitzar el domini de quantificació. Aquesta diferència, però, no crec que sigui tan marcada com Rizzi proposa. De fet, hi ha un important contrast entre l'extracció d'una entitat concreta i la d'una entitat abstracta, tal com mostren els exemples següents:

(73) a. ??Quin llibre vols saber si l'(hi) van regalar?
b. ???Quina raó vols saber si han donat per l'acomiadament del Joan.

El contrast de (73) demostra, doncs, que l'especificació de la naturalesa de les entitats quantificades no és suficient. També resulta necessari que aquestes entitats siguin fàcilment individualitzables des del punt de vista cognitiu.

Hem vist que Rizzi (1990) estableix una gradació pel que fa als constituents que poden ser extretes d'una ill qu. Recordem els exemples de (61), que repeteixo com a (74):

(74) a. ?In che negozio$_j$ non ti ricordi che cosa$_i$ abbiamo comprato t_i t_j?
b. ?Con che chiave$_j$ non ti ricordi che porta$_i$ abbiamo aperto t_i t_j?
c. ??A che ora$_j$ ti ricordi che cosa$_i$ abbiamo detto t_i t_j?
d. *In che modo$_j$ non ti ricordi che cosa$_i$ abbiamo detto t_i t_j?
e. *Per che ragione$_j$ non ti ricordi che cosa$_i$ abbiamo detto t_i t_j?
(Rizzi (1990), cap. 3, ex. 37)

Crec que tant els instrumentals com els locatius tenen un comportament similar als arguments subcategoritzats, sempre que aquests quantifiquin sobre entitats concretes. El motiu és que tant els llocs com els instrumentals denoten entitats físiques tangibles. Un important contrast s'estableix entre els locatius i instrumentals d'una banda i els temporals de l'altra. L'explicació, em sembla, és senzilla. Mentre que els locatius i els instrumentals denoten entitats amb realitat física, els temporals denoten unitats de mesura, i les unitats de mesura són entitats clarament abstractes. Finalment, el contrast entre els temporals d'una banda i els modals i els causals de l'altra està també en la naturalesa de les entitats quantificades. Les unitats

temporals són, tot i ser abstractes, més fàcilment individualitzables que no pas les maneres i les causes.

Vegem en últim lloc els elements qu amb valor de mesura i amb valor quantitatiu. Aquests elements qu denoten una propietat abstracta de les entitats físiques, com és el seu nombre o quantitat. Atès que les quantitats són difícils d'individualitzar, l'extracció d'aquests elements qu també resulta problemàtica. Així mateix, els elements qu agressivament no contextualitzats no resulten individualitzables.

7. Algunes propietats de les interrogatives qu/si

Igual que les interrogatives negatives, les interrogatives qu/si presenten dues propietats característiques: no admeten una restricció d'unicitat i el seu domini no pot ser especificat. A continuació descric aquestes restriccions. En el cas de la restricció d'unicitat, argumento que es deriva de de la condició sobre les illes A'.

7.1. La restricció d'unicitat

Szabolcsi i Zwarts (1993) observen que no és possible extreure un element qu d'una illa qu total si el predicat determina una restricció d'unicitat sobre aquest element qu. Això explica el contrast de (75):

(75) a. *Qui vols saber si ha rebut aquesta carta$_{token}$ de la Maria?

b. ??Qui vols saber si ha rebut aquesta carta$_{type}$ de la Maria?

Hem vist que una interrogativa qu/si només és possible quan

existeixen en la ment de l'emissor com a mínim dos elements, un que pot donar lloc a una resposta ulterior positiva, i un altre que pot donar lloc a una resposta ulterior negativa. Naturalment, en formular la pregunta (75.a), l'emissor pot tenir al cap el nom de diverses persones, de manera que pot dividir el domini de quantificació en dos subdominis. Per què, doncs, la interrogativa (75.a) resulta agramatical? El motiu s'ha de buscar en la restricció d'unicitat que imposa el predicat sobre l'element qu. Considerem la interrogativa activadora de (76):

(76) A: ??Ha rebut la carta$_{token}$ de la Maria?

La interrogativa (76) no pot activar una interrogativa qu/si. El motiu és simple. Imaginem que el parlant B no ha rebut prou informació respecte al referent denotat pel subjecte. Donada la restricció d'unicitat, només una persona pot satisfer les condicions imposades per la pregunta. Per tant, el parlant B no pot configurar un conjunt de persones que puguin ser el referent denotat pel subjecte, ja que aquest referent és únic. En el cas que no sàpiga qui és el referent, haurà de fer una pregunta pseudoeco o eco:

(77) B: ??<u>Qui</u>, vols saber si ha rebut aquesta carta$_{token}$ de la Maria?

Si coneix el referent, podrà contestar la pregunta de manera immediata. Convé notar que si no coneix el referent, la pregunta pseudoeco o eco que faci no li permetrà contestar la pregunta. En aquest cas, la rèplica lògica no serà una interrogativa qu/si ni una interrogativa eco o pseudoeco, sinó un diàleg com el següent:

(78) B: No sabia que la Maria hagués enviat cap carta. A qui l'ha enviada?

Observi's que la restricció d'unicitat té efectes semblants en les interrogatives negatives i en les interrogatives qu/si. En les interrogatives negatives, la restricció d'unicitat impedeix la realització d'un canvi de pressuposicions, que és el que ha de donar lloc a la interrogativa negativa. En les interrogatives qu/si la restricció d'unicitat incapacita la interrogativa com a activadora d'una interrogativa qu/si. Atès que la restricció d'unicitat impedeix partir el domini en dos subdominis, podem considerar que aquestes interrogatives no satisfan la condició sobre les illes A'.

7.2. L'especificació del domini de quantificació

Igual que les interrogatives negatives, les interrogatives qu/si no admeten l'especificació del domini de quantificació:

(79) *Qui vols saber si vindrà, el Joan o la Maria?

En el cas de les interrogatives negatives, he argumentat que el motiu de la agramaticalitat es devia a les diferents dimensions que tenen el domini de quantificació i el subdomini interrogat. La mateixa explicació és vàlida, crec, per a les interrogatives qu/si i també per a les interrogatives qu/qu i quantificador/qu.

8. Alguns casos particulars

Hi ha casos de no extracció que no es poden explicar únicament amb el principi d'individualització. L'element qu extret especifica lingüísticament el domini de quantificació i l'entitat quantificada és de naturalesa concreta i, per tant, fàcilment individualitzable. Un d'aquests casos ja l'hem vist, és el dels elements qu sotmesos a una restricció d'unicitat. A continuació analitzo tres casos més en què no es pot extreure un element qu

d'una illa qu total: els arguments comitatius, el subjecte del predicat haver-hi i els arguments vinculats als adjectius mateix i diferent. El motiu de la restricció és, en tots els casos, la condició sobre les illes A'.

8.1. Els arguments comitatius

(80) mostra que els arguments comitatius no es poden extreure d'una illa qu total:

(80) *Amb qui vols saber si va anar a Mallorca?

Com ja hem vist en el capítol anterior, els arguments comitatius denoten conjutns d'individus que s'interpreten col.lectivament amb el subjecte i, per tant, no es poden sotmetre a un canvi de pressuposicions de manera que es formin dos subdominis, cada un amb una pressuposició existencial. En conseqüència, no satisfan la condició sobre les illes A'.

Tampoc es pot extreure un subjecte associat a un argument comitatiu, tal com mostra (81):

(81) Qui vols saber si va anar a Mallorca amb la Maria?

El motiu és el mateix: el domini d'entitats denotat pel subjecte s'interpreta col.lectivament amb el domini denotat per l'argument comitatiu.

8.2. El predicat haver-hi

Kiss (1993) observa que no és possible extreure el subjecte del predicat hever-hi. Kiss atribueix aquesta restricció a la naturalesa inespecífica d'aquest argument:

(82) *Què vols saber si hi ha a la nevera?

L'explicació que he donat en tractar aquest fenomen en les interrogatives negatives és que les entitats inespecífiques no es poden individualitzar. La mateixa explicació serveix, crec, per a les interrogatives qu/si.

Com ja hem vist, en català, a diferència del que passa en castellà o en anglès, el predicat haver-hi admet sota certes condicions un subjecte postverbal específic:

(83) Hi ha el Joan.

Tanmateix, l'extracció d'un element qu definit també resulta agramatical:

(84) *Quin refresc vols saber si hi ha a la nevera?

Hem vist, però, que, tal com observa Rigau (1997), la funció d'aquests SNs específics és introduir referents discursius nous. Recordem que les interrogatives qu/si s'utilitzen per requerir informació sobre un constituent no entès o insuficientment descrit. Si es tracta d'un constituent discursivament nou, difícilment podem imaginar un conjunt finit d'elements un dels quals sigui aquell sobre el qual es vol informació. El motiu és que el conjunt de possibles referents discursius nous és infinit. Atès que és impossible formar un domini individualitzat per interaccionar amb l'operador sí/no, a (84) no es compleix la condició sobre les illes A'. D'aquesta manera queda explicada, doncs, la agramaticalitat de (84).

8.3. Els adjectius mateix i diferent

Igual que en les interrogatives negatives, la presència d'un SN especificat per l'adjectiu mateix impedeix l'extracció d'un

element qu d'una illa qu/si:

(85) *Qui vols saber si ha comprat el mateix ordinador?

Una possible oració activadora de (85) és (86):

(86) Ha comprat el mateix ordinador?

El parlant que formula (85) té al cap com a mínim el nom de dues persones, una que ha comprat el tipus d'ordinador en qüestió i una altra que no l'ha comprat. La funció que té mateix a l'oració de (85), com hem vist al capítol anterior, és d'incorporar persones a un conjunt ja conegut de propietaris d'un determinat tipus d'ordinador. Així doncs, resulta incompatible utilitzar mateix tant per a aquelles persones que l'han comprat com per a aquelles persones que no l'han comprat. Com que no és possible crear dos subdominis de quantificació amb la presència de mateix, (85) no satisfà la condició sobre les illes A', que requereix que hi hagi diversos subdominis cadascun amb una pressuposició existencial. La mateixa explicació és vàlida per a diferent:

(87) *Qui vols saber si ha comprat un ordinador diferent?

9. La interacció entre operadors

S'ha observat en la bibliografia que un element qu extret d'una illa qu total no pot ser multiplicat per un quantificador universal (vegeu, entre altres (Rizzi (1990) i Aoun i Li (1993a)):

(88) *Quin llibre vols saber si se (l') ha endut cadascú?

Aquest fenomen és semblant a l'il.lustrat per (89), en què la negació impedeix que l'element qu extret d'una illa negativa

sigui multiplicat per un quantificador:

(89) *Què no ha fet cadascú?

Tant (88) com (89) poden rebre la mateixa explicació. Atès que l'element qu extret interacciona amb l'operador de sigma, ja sigui sí/no o bé no, el seu domini queda dividit en dos subdominis, el positiu i el negatiu. La multiplicació de l'element qu per part del quantificador implicaria que l'element qu quedaria simultàniament dividit per multiplicació en diferents subdominis, tants com valors tingués el domini del quantificador. Podem derivar la impossibilitat d'aquesta doble subdivisió del domini de quantificació de la restricció següent:

(90) Restricció contra la doble divisió d'un domini de quantificació
Un domini de quantificació no pot ser dividit simultàniament de dues maneres diferents com a conseqüència de la interacció amb dos operadors diferents.

Així doncs, la restricció contra la doble divisió d'un domini de quantificació explica la agramaticalitat d'oracions com (88) i (89).

10. L'extracció successiva

Chomsky (1986b) refina la noció de subjacència per explicar el contrast que es dóna segons si l'element qu s'extreu d'una sola illa qu o bé de dues illes qu, l'una incrustada en l'altra:

(91) a. [27]Qui vols saber si ha vingut?
b. *Qui$_i$ vols saber què$_j$ no recorda el Jordi si t$_i$ ha fet t$_j$?

Per a Chomsky, traspassar dues illes qu representa una violació més greu de subjacència que solament traspassar-ne una.

En el model que proposo la agramaticalitat de (91) resulta directa. Una interrogativa qu/sí o qu/qu s'utilitza per requerir informació sobre un constituent no entès o insuficientment especificat. Així doncs, l'emissió d'oracions com (91) implica que s'està demanant informació sobre constituents no entesos en oracions que al seu torn també s'utilitzen per al mateix fi. O el que és el mateix, l'oració activadora de (91) és una oració que al seu torn ha estat activada per una altra oració activadora. Aquesta incrustació és el que fa que aquestes interrogatives resultin no solament clarament agramaticals sinó difícilment processables.[26]

Una explicació semblant es pot donar per derivar la agramaticalitat de (92), en què l'element qu s'ha extret primer d'una illa negativa i després d'una illa qu total (92.a) o d'una illa qu parcial (92.b):

(92) a. *Qui vols saber si no ha vingut?
b. *Qui vols saber què no ha fet?

11. Conclusions

En aquest capítol he defensat que les interrogatives qu/si satisfan la condició sobre les illes A'. Aquest tipus d'interrogatives són activades per interrogatives totals i es formulen quan es vol requerir informació sobre un constituent no

[26] Donades les propietats pragmàtiques de les interrogatives qu/si, no és possible l'extracció a través de dues clàusules interrogatives en què la superior està encapçalada per sí:

(i) a. *Qui vols saber si no recorda el Jordi si ha vingut?
b. *Qui vols saber si no recorda el Jordi què ha fet?

El motiu és que en la primera extracció el Comp que després serà el Comp incrustat superior queda ocupat per un element qu.

entès o insuficientment descrit, de manera que la persona que fa la pregunta té al cap diversos elements que poden respondre la pregunta que actua com a activadora. Aquest fet és el que distingeix les interrogatives qu/si de les interrogatives eco i pseudoeco. El domini de l'element qu extret, en interaccionar amb l'operador sí/no, queda dividit per partició en dos subdominis, cada un dels quals estableix una correspondència amb un dels valors de l'operador sí/no.

He proposat que les interrogatives qu/si són interrogatives marginals ja que impliquen la presència en un mateix domini sintàctic interrogatiu de dos operadors qu amb força interrogativa. Atès que en un domini sintàctic interrogatiu només hi pot haver un sol operador qu amb força interrogativa, l'altre operador qu, que sempre és un element qu atès que l'operador sí/no no pot moure's de la clàusula en què es genera, ha de ser extret a un domini sintàctic interrogatiu superior. Com veurem al capítol següent, el verb de la clàusula matriu que accepta l'element qu extret ha de ser intensional. A més a més, l'illa qu de la qual s'extreu l'element qu no pot rebre una interpretació discursiva. Pel que fa a l'estructura sintàctica, he proposat que l'element qu extret es genera en un segon especificador del SC interior, el qual s'associa amb un pronom resumptiu o un operador buit amb el tret [+Pronom] en la posició sintàctica en què s'interpreta.

Perquè l'element qu extret pugui interaccionar amb l'operador sí/no el seu domini ha d'estar individualitzat. He argumentat que la contextualització no permet individualitzar aquests elements qu. L'única forma d'individualitzar-los és cognitivament, i perquè la individualització cognitiva es pugui realitzar, l'element qu ha d'especificar lèxicament o sintàcticament la naturalesa de les entitats sobre les quals es quantifica. La individualització cognitiva difereix de la individualització per contextualització en el fet que és variable. Així, certes entitats es poden individualitzar molt fàcilment, com les entitats concretes, mentre que d'altres resulten difícils

d'individualitzar, com les entitats abstractes. Això explica la diversitat de judicis a què dóna lloc l'extracció d'una illa qu/si. Finalment, he argumentat que determinats casos que no es poden explicar mitjançant el principi d'individualització cognitiva, com ara les interrogatives amb restricció d'unicitat, es poden explicar satisfactòriament amb la condició sobre les illes A'.

6

Les interrogatives qu/qu: propietats generals

1. Introducció

En els capítols anteriors he estudiat les propietats de les interrogatives negatives i les interrogatives qu/si. En aquest capítol iniciaré l'estudi del tercer tipus d'interrogatives que experimenta l'extracció d'una illa A': les interrogatives qu/qu. Algunes propietats d'aquestes interrogatives coinciedeixen amb les propietats de les interrogatives qu/si. D'altres, en canvi, són propietats derivades de la interacció qu/qu, és a dir, de la interacció entre l'element qu extret i l'element qu interior. Argumentaré que aquestes propietats derivades de la interacció qu/qu són propietats que comparteixen amb les interrogatives quantificador/qu. Per aquest motiu, posposaré l'estudi de d'aquestes propietats de les interrogatives qu/qu fins al capítol 9, després d'estudiar als dos capítols següents les propietats de les interrogatives quantificador/qu.

Una de les característiques de les interrogatives qu/qu és la gran semblança que guarden amb les interrogatives qu/si. Per aquest motiu generalment s'agrupen en una sola classe, la classe que anomeno interrogatives amb extracció d'una illa qu.[1] Al capítol anterior, en estudiar les interrogatives qu/si, m'he

[1] Que jo sàpiga, només Szabolcsi i Zwarts (1993) distingeixen aquests dos tipus d'interrogatives amb extracció d'una illa qu. Tanmateix, no argumenten les raons d'aquesta distinció. Val a dir que des dels primers estudis d'aquesta construcció s'ha observat que el grau de gramaticalitat de les interrogatives qu/si i de les interrogatives qu/qu és diferent. L'extracció d'una illa qu total resulta més fàcilment interpretable que l'extracció d'una illa qu parcial (vegeu per exemple Chomsky (1973)).

referit moltes vegades ambiguament a les interrogatives qu/si i a les interrogatives qu/qu ja que tots dos tipus d'interrogatives comparteixen moltes propietats. Tot i aquestes semblances, les interrogatives qu/qu tenen algunes propietats diferents que fan necessari que rebin un tractament específic. Aquestes propietats es deriven bàsicament de les característiques de la interacció que es dóna entre l'element qu extret i l'element qu interior. Mentre que en les interrogatives negatives i en les interrogatives qu/si es produeix la partició de l'element qu extret, en les interrogatives qu/qu es produeix la multiplicació del domini de l'element qu interior per part de l'element qu extret.

La interacció entre els elements qu que es dóna en les interrogatives qu/qu és semblant a la interacció quantificador/qu. La subdivisió del domini de quantificació té les mateixes característiques, i la interacció està sotmesa a les mateixes restriccions. Les restriccions que es donen són de dos tipus. D'una banda, s'han de satisfer unes determinades relacions quantificacionals entre els operadors que interaccionen, i de l'altra, l'operador multiplicat, és a dir, l'operador sotmès a una divisió del seu domini, ha de ser indefinit (o el que és el mateix, no pot ser complex).

En aquest capítol estudiaré totes les propietats de les interrogatives qu/qu excepte aquelles que es deriven de la interacció qu/qu, que posposaré fins al capítol 9. Argumentaré que és necessari que es doni interacció entre l'element qu que s'extreu i l'element qu generador del domini A'. Veurem que en aquells casos en què l'element qu generador del domini A' no pot ser multiplicat per motius de la seva interpretació semàntica, l'extracció no és possible. Aquest fet dóna suport, tal com argumentaré, a la validesa de la condició sobre l'extracció de les illes A'. En efecte, un element qu no pot interaccionar amb un altre element qu si aquest té un valor extensional en el

sentit de Groenendijk i Stokhof (1982),[2] tal com passa a (1), o bé té un valor discursiu com a (2):

(1) *Qui saps què ha fet?

(2) a. *Qui has preguntat què ha fet?
b. *Qui has preguntat que què ha fet?

Aquest capítol s'estructura de la manera següent. A l'apartat 2 faig un repàs de totes aquelles propietats que comparteixen les interrogatives qu/qu amb les interrogatives qu/si. A l'apartat 3 mostro que les interrogatives qu/qu tenen propietats quantificacionals que les distingeixens de les altres interrogatives amb extracció d'una illa A'. A l'apartat 4 introdueixo la distinció entre interrogatives intensionals i extensionals i mostro que un element qu es pot extreure d'una illa qu només si aquesta és intensional. En el cas que sigui extensional, no es pot produir interacció i la interrogativa resulta ininterpretable. Així mateix, també argumento que les diferències entre les interrogatives qu/qu i les interrogatives múltiples en què es produeix a la FL l'extracció d'una illa qu es basen en les propietats de l'element qu extret: en les interrogatives qu/qu l'element qu extret té força interrogativa, a diferència del que passa en les interrogatives múltiples, en què l'element qu in situ no rep força interrogativa independent de l'element qu amb què s'associa. Finalment, a l'apartat 5 aportaré una segona prova en favor de la necessitat que hi hagi

[2] Com explico més endavant, preguntes extensionals són aquelles que reben com a interpretació la resposta de la pregunta, com en el cas de (i):

(i) El Joan va explicar què havia fet la Maria.

Les preguntes extensionals s´oposen a les intensionals, aquelles en què el seu significat és pròpiament el de pregunta:

(ii) El Joan va preguntar què havia fet la Maria.

interacció entre l'element qu extret i l'element qu intern. Aquesta prova es basa en les interrogatives indirectes discursives. Tal com defensaré, quan un element qu s'interpreta discursivament, no pot interaccionar amb l'element qu extret.

2. Semblances entre les interrogatives qu/si i les interrogatives qu/qu

Les propietats que les interrogatives qu/qu tenen en comú amb les interrogatives qu/si ja les hem vistes en analitzar aquestes últimes al capítol anterior. Aquestes propietats comunes es poden resumir en quatre: les característiques pragmàtiques, l'existència d'interacció entre els operadors, la configuració sintàctica i els efectes del principi d'individualització. A continuació faig un resum d'aquestes propietats.

2.1. Les propietats pragmàtiques

Les interrogatives qu/qu tenen les mateixes propietats pragmàtiques que les interrogatives qu/si. Igual que les interrogatives qu/si, les interrogatives qu/qu requereixen ser activades per una oració interrogativa. En el cas de les interrogatives qu/qu, la interrogativa activadora ha de ser lògicament una interrogativa parcial:

(3) A: Què va agafar?
B: ??Qui vols saber què va agafar?

El fet que hagin de ser activades per una oració interrogativa les fa molt semblants a les interrogatives eco i pseudoeco, tal com hem vist en el cas de les interrogatives qu/si. Les interrogatives eco i pseudoeco s'utilitzen per demanar informació sobre un constituent d'una oració declarativa o interrogativa que o bé no s'ha entès o bé ha quedat insuficientment especificat.

Les interrogatives qu/qu, igual que les interrogatives qu/si, tenen un ús semblant. El parlant utilitza la interrogativa per requerir informació sobre un constituent no entès o insuficientment descrit, però amb la particularitat que té al cap un conjunt d'entitats als quals es pot haver referit l'altre parlant.

Igual que les interrogatives eco i pseudoeco, les interrogatives qu/qu no admeten la cancel.lació de la pressuposició existencial.

(4) B: ??Qui vols saber què s'ha endut?
A_1: #Ningú.
A_2: #Tothom.

Evidentment, el parlant A pot no entendre la pregunta i requerir un aclariment. Això, però, no vol dir que es produeixi una cancel.lació de les pressuposicions existencials:

(5) B: ??Qui vols saber què s'ha endut?
A: Què és el que preguntes?

2.2. La divisió del domini de quantificació

Les interrogatives qu/qu són interrogatives amb extracció d'una illa A'. D'acord amb la condició sobre l'extracció d'una illa A', l'element qu extret ha d'interaccionar amb l'element qu interior, igual com en les interrogatives negatives l'element qu interacciona amb la negació i en les interrogatives qu/si l'element qu interacciona amb l'operador si/no. El resultat de la interacció és que el domini de quantificació d'un operador, que en el cas de les interrogatives qu/qu és l'element qu intern, es divideix en diversos subdominis. Com ja hem vist, les característiques de la interacció qu/qu és diferent de la que es dóna en els altres dos tipus d'interrogatives amb extracció d'una

illa A'. El domini de l'element qu interior es multiplica pel nombre de valors que té l'element qu que s'extreu. Els dominis produïts per aquest efecte multiplicatiu de la interacció constitueixen els subdominis del domini de quantificació ampliat. Aquestes característiques les analitzo amb més detall a l'apartat 3, i seran la base de la discussió del capítol 9.

2.3. La derivació sintàctica

En estudiar les interrogatives qu/si he argumentat que l'element qu extret es genera no en la posició en què s'interpreta sinó directament a la posició de Comp, en un segon especificador d'aquesta categoria. En la posició en què s'interpreta l'element qu es genera un pronom resumptiu o un operador buit, que a la FL es mou a Comp per formar una composició de cadenes, a l'estil del mecanisme que proposa Chomsky (1986b) per explicar les construccions amb buits paràsits o, alternativament, una absorció entre els operadors. La mateixa derivació és extensible a les interrogatives qu/qu.

2.4. El principi d'individualització

En estudiar les interrogatives qu/si, he argumentat que la contextualització de l'element qu no és possible. El domini de quantificació de l'element qu que s'extreu d'una illa qu total ha de ser individualitzat cognitivament, i per què aquesta individualització sigui possible l'element qu ha de contenir prou trets lèxics per determinar la naturalesa de les entitats sobre les quals es quantifica. La mateixa anàlisi és transportable a les interrogatives qu/qu. L'element qu extret ha de contenir prou trets lèxics per conèixer la naturalesa de les entitats sobre les quals es quantifica, ja que la contextualització no és possible. Vegem el cas de l'extracció del subjecte:

(6) a. ??Qui vols saber què ha dibuixat?
b. ??Quin noi vols saber què ha dibuixat?

Atès que quin noi conté més trets lèxics que no pas qui, (6.b) resulta més fàcilment interpretable que (6.a), tot i que aquesta també es pot interpretar fàcilment, ja que qui conté prou trets per conèixer la naturalesa de les entitats sobre les quals es quantifica. El cas de l'extracció de l'OD resulta més problemàtica. Bàsicament, l'OD només es pot extreure per sobre d'un modal.[3]

(7) a. ?*Què vols saber com he resolt?
b. ???Quin problema vols saber com (l') he resolt?

A (7.a) resulta difícil determinar la naturalesa de les entitats sobre les quals quantifica l'element qu què. En canvi, a (7.b) la naturalesa d'aquestes entitats queda determinada per l'element qu quin problema.

[3] Una excepció són les construccions amb verbs psicològics, en què l'OD (o l'OI) es pot extreure per sobre del subjecte, tal com mostra el contrast de (i):

(i) a. ???A qui vols saber què (el) preocupa?
b. *Quin problema vols saber a qui preocupa?

Analitzo aquest tipus de construcció al capítol 9.
Un altre cas en què es pot extreure l'OD és el següent, citat a la nota 8 del capítol 1:

(ii) ??A qui vols saber amb què (el) vaig obsequiar?

L'intercanvi d'operadors dóna lloc a una oració agramatical:

(iii)*Amb què vols saber a qui vaig obsequiar?

El principi de multiplicació permet explicar aquest contrast, si suposem que l'argument denotat per a qui, que representa la meta, és superior des del punt de vista de la jerarquia temàtica a l'argument denotat per amb què, que representa el tema.

3. La interacció qu/qu

Les interrogatives qu/qu, igual que les altres interrogatives en què es produeix l'extracció d'un element qu d'una illa A', es caracteritzen perquè es produeix una interacció entre operadors. Com ja he dit, la interacció entre operadors que es produeix en aquestes interrogatives és de naturalesa diferent de la que es dóna en les interrogatives negatives i en les interrogatives qu/si. En les interrogatives qu/si es produeix una partició del domini de l'element qu extret; en canvi, en les interrogatives qu/qu el domini de l'element qu interior es multiplica pel nombre de valors de l'element qu extern o multiplicador, i aquests dominis passen a constituir els subdominis d'un domini ampliat. Això explica que hi pugui haver interseccions en les respostes: una entitat es pot trobar en més d'un conjunt resposta, i diversos conjunts resposta poden coincidir.

A diferència del que passa amb les interrogatives negatives i amb les interrogatives qu/si, el domini que se subdivideix no està individualitzat ni pel context ni cognitivament i, per tant, no està afitat. Coincideix amb les altres interrogatives en el fet que cada subdomini ha de contenir una pressuposició existencial. L'element qu extret, a causa de les propietats de les interrogatives amb extracció d'una illa qu, està afitat. Com ja he notat, el tipus d'interacció que es dóna en les interrogatives qu/qu és similar al que ofereixen les interrogatives quantificador/qu. En efecte, en aquestes últimes interrogatives, l'element qu també resulta dividit en diversos subdominis per un efecte multiplicatiu, cadascun dels quals conté una pressuposició existencial. Atès que el procés de quantificació que es produeix és similar, també és d'esperar que les restriccions a què estan sotmeses també sigui semblants. Analitzem aquest paral.lelismes pas a pas.

Les interrogatives quantificador/qu mostren una clara asimetria subjecte/objecte, tal com observa May (1985). El quantificador subjecte pot multiplicar l'element qu objecte, però

no a l'inrevés:

(8) a. Què ha menjat cadascú?
b. *Qui ha menjat cada plat?

Aquesta mateixa asimetria es dóna en les interrogatives qu/qu, tal com observa Torrego (1984):

(9) a. ??Qui vols saber què ha llegit?
b. *Quin llibre vols saber qui (l') ha llegit?

En les intterrogatives qu/qu, un subjecte es pot extreure per sobre d'un OD, però no a l'inrevés.

Aquests dos tipus d'interrogatives coincideixen en un altre punt. En cap dels casos, l'element qu multiplicat pot ser complex.[4] És a dir, per poder ser dividit ha de ser indefinit, o el que és el mateix, no pot estar marcat per a la persona, el gènere i el nombre:

(10) a. Què ha llegit cadascú?
b. ??Quin llibre ha llegit cadascú?

(11) a. ??Qui vols saber què ha llegit?
b. *Qui vols saber quin llibre ha llegit?

Analitzaré en profunditat les restriccions que es donen en les interrogatives quantificador/qu als dos capítols següents. Un cop vistes les seves propietats, estudiaré al capítol 9 les propietats de les interrogatives qu/qu derivades de la interacció qu/qu.

[4] Beghelli (1997) fa aquesta observació per a les interrogatives quantificador/qu.

4. El requisit d'interacció: les interrogatives indirectes intensionals i extensionals

Les interrogatives qu/qu són construccions en què l'element qu s'extreu d'una interrogativa indirecta parcial. Com es pot veure en el contrast següent, no totes les interrogatives indirectes parcials permeten l'extracció d'un element qu:

(12) a. ??Qui vols saber què ha fet?
b. *Qui saps què ha fet?

(12.a) és marginalment interpretable mentre que (12.b) resulta agramatical. En aquest apartat argumentaré que l'extracció d'una illa qu parcial és possible quan la clàusula interrogativa s'interpreta intensionalment, però no quan s'interpreta extensionalment. Tal com veurem, aquest fet dóna suport a la hipòtesi que les interrogatives amb extracció d'una illa A' han de satisfer la condició sobre les illes A'.

Un contrast invers es dóna en anglès en les interrogatives múltiples en què un element qu es troba a la clàusula matriu i l'altre element qu amb el qual s'associa es troba in situ a l'interior d'una illa qu, tal com observa Ross (1973):

(13) a. Who remembers where John bought which books?
b. Who wonders where John bought which books?

A (13.a), la interrogativa indirecta és extensional i l'element qu in situ es pot associar amb el matriu. En canvi, a (13.b) l'element qu in situ es troba en una interrogativa indirecta intensional, i l'associació entre l'element qu in situ i el matriu resulta impossible. Atès que l'element qu in situ no té força interrogativa, la condició sobre les illes A' no té res a dir. Argumentaré que aquest contrast es deu a altres raons.

4.1. Interrogatives indirectes intensionals i extensionals

Groenendijk i Stokhof (1982) observen que els anomenats verbs que admeten una clàusula interrogativa com a complement (a partir d'ara, verbs interrogatius) es poden classificar en dues classes, els que demanen que el seu complement interrogatiu s'interpreti intensionalment, és a dir, com a pregunta pròpiament, i els que demanen que el seu complement interrogatiu s'interpreti extensionalment, és a dir, que reben com a interpretació la resposta a la pregunta. Preguntar i demanar són exemples de verbs interrogatius intensionals, mentre que saber, recordar, explicar i dir són exemples de verbs interrogatius extensionals.[5] Les interrogatives indirectes intensionals impliquen una oració amb força interrogativa, però no així les interrogatives indirectes extensionals.

Segons Groenendijk i Stokhof, dues propietats distingeixen aquests dos tipus de verbs interrogatius. En primer lloc, els verbs interrogatius intensionals no admeten la coordinació del complement interrogatiu amb una clàusula no interrogativa, com mostra la agramaticalitat de (14):

(14) *La Maria va demanar que anéssim a la biblioteca i què pensàvem llegir.

Per la seva banda, els verbs interrogatius extensionals admeten la coordinació d'una interrogativa i d'una completiva [-Qu]:[6]

[5] Groenendijk i Stokhof consideren que no hi ha una relació entre factivitat i extensionalitat, ja que si bé saber i recordar són factius, explicar i dir són verbs de comunicació i, per tant, no factius. Vegeu, però, més endavant per a la necessitat de diferenciar entre els verbs extensionals factius i de comunicació.

[6] Com observa Carme Picallo (comunicació personal), no es pot invertir l'ordre de les oracions subordinades:

(i) *El Joan ens va explicar a on havia anat i que havia anat de viatge.

(15) El Joan ens va explicar que havia anat de viatge i a on havia anat.

Una segona propietat que distingeix aquests verbs és la capacitat d'implicació dels seus complements. Els verbs interrogatius extensionals admeten la següent implicació:

(16) El Joan sap qui ha vingut.
Ha vingut la Carlota.

El Joan sap que ha vingut la Carlota.

Aquesta implicació és impossible amb els verbs interrogatius intensionals:

(17) El Joan ha preguntat qui ha vingut.
Ha vingut la Carlota.

---

*El Joan ha preguntat que ha vingut la Carlota.[7]

A més d'aquestes propietats, les interrogatives intensionals i extensionals es distingeixen per altres propietats. Així, les interrogatives intensionals admeten l'sluicing, però no les extensionals.[8] Vegem el contrast següent:

(18) a. Algú ho ha fet, i pregunto qui.

[7] A part que la implicació no és possible, l'oració resultat de la implicació de (17) és independentment agramatical ja que el verb preguntar no admet una completiva [-Qu] com a complement.

[8] Dec l'observació d'aquesta propietat a Xavier Villalba. Per exemple, els exemples gramaticals d'sluicing que ofereix Bartra (1990) corresponen a contextos intensionals:

(i) Li diria alguna cosa... si només sabés què.
(Bartra (1990), ex. 19.a)

Com veurem tot seguit, a (i) saber determina un context intensional, ja que es troba en una clàusula condicional.

b. *Algú ho ha fet, i jo sé qui.

Una altra propietat que distingeix aquestes interrogatives fa referència a l'extracció qu: les interrogatives indirectes intensionals admeten l'extracció d'un element qu, però no les extensionals, tal com mostra (19) (com veurem tot seguit, voler saber demana una interrogativa intensional):

(19) a. ??Qui vols saber què ha fet?
b. *Qui has explicat què ha fet?

La següent generalització recull aquesta observació:

(20) Només les illes qu intensionals admeten l'extracció d'un element qu.

Suñer (1993) observa que diversos factors poden provocar que el complement d'un verb interrogatiu extensional s'interpreti com a intensional. Aquests factors són: la naturalesa del verb de naturalesa modal amb què s'associa el verb interrogatiu, la negació i la modalitat de l'oració. D'acord amb aquestes observacions, podem dir que el caràcter intensional o extensional de l'oració interrogativa complement és determinat composicionalment pel verb matriu juntament amb determinats elements associats a aquest.

Analitzem en primer lloc l'efecte del verb modal amb el qual s'associa el verb interrogatiu extensional. Quan un verb com saber o recordar s'associa amb verbs modals del tipus intentar, voler o agradar, el seu complement interrogatiu adquireix una interpretació intensional:

(21) a. Vol saber si ja sap nedar.
b. M'agradaria saber quan començarà el partit.
c. Va intentar saber qui havia vingut.

En tots els casos, és possible l'extracció d'un element qu de la clàusula incrustada:

(22) a. ??Qui vols saber què ha dit?
b. ??Qui t'agradaria saber què va pintar?
c. ??Qui vas intentar saber si havia vingut.

El mateix podem observar amb recordar:

(23) a. Voldria recordar on vaig guardar els diners, però no puc.
b. M'agradaria recordar com es diu.
c. Va intentar recordar què havia passat.

Igual que amb voler, quan el complement interrogatiu de recordar és intensional, admet l'extracció d'un element qu, tot i que els resultats semblen més marginals:

(24) a. ???Qui voldries recordar què ha dit?
b. ???Quin perfum t'agradaria recordar si s'ha comprat?
c. ???Qui vas intentar recordar si havia vingut.

No tots els verbs interrogatius extensionals es tornen intensionals en combinar-se amb verbs de naturalesa modal. Així, el complement d'explicar no pot interpretar-se com a intensional quan explicar és complement de voler:

(25) Vol explicar què va fer Napoleó.

En conseqüència, no és possible l'extracció d'un element qu de la clàusula incrustada, ja que, tal com he dit, l'extracció d'una illa qu només és possible si aquesta s'interpreta com a intensional:

(26) *Qui vols explicar què va fer?

El mateix contrast s'observa amb el verb dir:

(27) a. Vol dir què va fer Napoleó.
b. *Qui vols dir què va fer?

Un segon factor que pot modificar el caràcter de la interrogativa incrustada és la negació. Quan verbs com ara recordar o saber apareixen negats el seu complement interrogatiu s'interpreta com a intensional:

(28) a. No sabia quan sortia el tren.
b. No recordava què havia de comprar.

En canvi, la negació no té aquest efecte sobre explicar o dir:

(29) a. No va explicar què havia menjat.
b. No va dir què havia robat.

D'acord amb la generalització de (20), es pot extreure un element qu del complement de recordar i de saber:

(30) a. ??Qui no saps si ha guanyat?
b. ??Qui no recordes si ha vingut?

En canvi, no es pot extreure un element qu del complement interrogatiu dels verbs explicar i dir:

(31) a. *Qui no has explicat què ha trencat?
b. *Qui no vas dir què havia llençat?

Un darrer aspecte que afecta el caràcter intensional o extensional de la clàusula interrogativa incrustada és la modalitat oracional. Considerarem dos aspectes de la modalitat oracional: el mode imperatiu i la interrogació. L'imperatiu permet, amb verbs com recordar, que la interrogativa incrustada

s'interpreti com a intensional:

(32) Recorda què vas menjar ahir!

El verb saber no es pot associar a la modalitat imperativa a causa del seu caràcter estatiu:

(33) *Sàpigues què vas menjar ahir!

Igual que recordar, els verbs explicar i dir també admeten associar-se amb la modalitat oracional imperativa, però a diferència d'aquell, el seu complement s'interpreta com a extensional:

(34) a. Explica què has vist a la televisió!
b. Digues què has trobat a faltar?

Quan saber i recordar són usats associats a la modalitat interrogativa, els seus complements interrogatius reben una interpretació intensional:[9]

(35) a. Saps què ha fet?
b. Recordes què va explicar?

En el cas dels verbs explicar i dir, el complement interrogatiu s'interpreta extensionalment:

(36) a. Has explicat què vas fer?
b. Has dit què vas veure?

---

[9] Com veurem més endavant, la modalitat interrogativa de la clàusula matriu ha de ser total. També es converteixen en intensionals quan apareixen en oracions condicionals, tal com mostra (i):

(i) a. Si saps qui ha vingut, digue'm-ho.
b. Si recordes qui ha trucat, digue'm-ho.

No és possible veure les possibilitats d'extracció d'una illa qu intensional quan el verb està en mode imperatiu, ja que la modalitat imperativa i interrogativa són incompatibles. Sí, però, que es poden observar els efectes de la modalitat interrogativa en l'extracció. Sorprenentment, però, els verbs que associats amb la modalitat interrogativa total, és a dir, saber i recordar, determinen que el seu complement interrogatiu s'interpreti intensionalment, no admeten l'extracció d'un element qu, tal com mostra (37):

(37) a. *Qui saps què ha fet?
b. *Qui recordes què va dir?

Si analitzem més detingudament el significat de les oracions de (35) i (37), observarem que hi ha una contrast en la interpretació dels complements interrogatius dels verbs voler i recordar. A diferència del que passa a (35), el complement interrogatiu dels verbs saber i recordar a (37) reben una interpretació extensional. L'explicació d'aquesta diferència s'ha de buscar en el tipus d'operador interrogatiu matriu. A (35), l'operador matriu és l'operador sí/no mentre que a (37) l'operador matriu és un element qu. En interrogatives parcials amb els verbs saber i recordar, el complement interrogatiu s'interpreta com a extensional:

(38) a. Qui sap de què s'ha disfressat el Jordi?
b. Qui recorda què va pispar la Maria?

Es pot veure que el complement d'aquests verbs s'interpreta extensionalment aplicant la prova semàntica de la implicació de Groenendijk i Stokhof (1982). (39) mostra l'aplicació d'aquesta prova al cas de (38.a). El cas de (38.b) és similar.

(39) Qui sap de què s'ha disfressat el Jordi?
El Jordi s'ha disfressat de pollastre.

Qui sap que el Jordi s'ha disfressat de pollastre?

El tipus d'implicació és diferent del de (16). En aquell cas, l'oració matriu era declarativa, per tant la implicació es representava amb una oració declarativa. Aquí, l'oració matriu és interrogativa; en conseqüència, la implicació es representa també amb una oració interrogativa.

Hem vist que els verbs creadors de contextos extensionals podien ser tant factius com de comunicació. Tanmateix, només els verbs factius, en determinats contextos, poden tornar-se intensionals. Els verbs de comunicació, en canvi, mantenen sempre la seva propietat de verbs extensionals.[10]

Les dades que acabo d'analitzar donen suport a la validesa de la condició sobre l'extracció de les illes A'. Suposem que els elements qu que encapçalen una interrogativa interpretada extensionalment no poden ser multiplicats. Aquesta suposició és natural ja que les interrogatives extensionals pressuposen que la persona denotada pel subjecte de la matriu coneix el referent, tal com mostra (40):

(40) El Joan sap què va menjar ahir la Maria.

Atès que el domini de l'element qu incrustat no és multiplicable en subdominis, és lògic doncs que l'element qu extret no pugui

---

[10] Hi ha, però, una diferència entre els verbs factius convertits en intensionals i els verbs de comunicació intensionals. Els primers admeten, encara que amb certa marginalitat, un element dislocat a l'esquerra de la clàusula subordinada, però no els segons:

(i) a. ?La Maria vol saber el Jordi què fa.
b. *La Carme va preguntar el Joan què feia.

Dec aquesta observació a Xavier Villalba.

interaccionar amb l'element qu generador de l'illa A'. L'extracció, doncs, no és possible atès que no hi ha interacció entre l'element qu extret i l'element qu interior.

En el cas d'extracció d'una illa interrogativa intensional es compleix la condició sobre les illes A', ja que la interacció entre els operadors és possible. En conseqüència, l'oposició entre interrogatives intensionals i extensionals dóna suport a aquesta condició.

A la secció següent analitzo les interrogatives múltiples de l'anglès en què l'element qu in situ es genera a l'interior d'una illa qu i l'altre element qu amb el qual s'associa es troba a la clàusula matriu. Com veurem, aquestes construccions no són cap contraexemple a la condició sobre les illes A'.

4.2. Les interrogatives múltiples i les illes qu

Les interrogatives múltiples es produeixen quan apareixen dos o més elements qu, de manera que només un d'ells es troba a Comp (en el cas de les llengües amb moviment sintàctic de qu):

(41) a. Qui tocava què?
b. Qui ha donat què a qui?

L'anàlisi clàssica de les interrogatives múltiples l'ofereixen Higginbotham i May (1981). Els elements qu in situ s'eleven a la FL a un Comp [+Qu] ocupat per un altre element qu. Els dos (o més) operadors qu que es troben a Comp a la FL experimenten un procés d'absorció i constitueixen un operador binari (o enari, en el cas que hi hagi n elements qu a Comp) que lliga simultàniament les traces que han deixat els elements qu. Aquest mecanisme explica la interpretació d'aparellament de valors que

tenen aquestes construccions. Així, una resposta adequada de (41.a) seria (42.a) però no (42.b):[11]

(42) a. El Jan tocava la viola, el Joan tocava el violí i la Joana tocava el violoncel.
b. El Pere i la Maria tocaven el piano.

En les interrogatives múltiples els elements qu estan subjectes a diverses restriccions. L'element qu que es mou a Comp a la sintaxi ha de satisfer no solament el PCB i subjacència (Huang (1982), Lasnik i Saito (1984), Chomsky (1986.b)), sinó també superioritat (Chomsky (1973)). Per la seva banda, l'element qu in situ només ha de satisfer el PCB.

Vegem en primer lloc les restriccions que operen sobre l'element qu mogut a la sintaxi. Chomsky (1973) proposa que la agramaticalitat de (43) es deu a una transgressió de superioritat:

---

[11] Alguns autors, com per exemple Kiss (1993) i Xavier Villalba (comunicació personal), consideren que no és necessari que hi hagi una correspondència biunívoca entre els valors d'un element qu i els de l'altre element qu. Així, per a Kiss una resposta a (41.a) podria ser també (i):

(i) El Jan toca la viola i el violí, el Joan toca el violí, i la Joana toca el violí i el violoncel.

Crec que les interrogatives del tipus "Qui toca què" poden rebre dues interpretacions, la distributiva, en què es dóna una correspondència biunívoca de valors, i la que anomenaré independent, en què tenim dos conjunts de valors coneguts i demanem les correspondències que s'estableixen entre ells. Diagramàticament, aquestes lectures es representen així:

(ii) Lectura distributiva Lectura independent

En el que segueix, i si no especifico el contrari, quan parli d'interrogatives múltiples em referiré a les interrogatives múltiples en la interpretació distributiva.

(43) *What did who see?

Chomsky defineix superioritat i categoria superior de la manera següent:

(44) Condició de superioritat
Cap regla no pot implicar X, Y en l'estructura
... X ... [$_{\alpha}$... Z ... - WYV ...] ...
on la regla s'aplica de manera ambigua a Z i Y, i Z és superior a Y.

(45) Categoria superior
Un element X és superior a un altre Y si totes les categories majors que dominen X dominen Y, però no al revés, on categoria major fa referència a N, V i A i les categories que els dominen.

A (43), l'OD ha passat per sobre del subjecte, un element superior, i per tant es transgredeix superioritat. En canvi, l'OD i l'OI no mostren restriccions de superioritat, ja que es consideren dominades per les mateixes categories majors. Per aquest motiu, les oracions de (46) són totes dues gramaticals: what books i to whom estan dominats per les mateixes categories majors:

(46) a. John knows what books to give to whom.
b. John knows to whom to give what books.

Com s'ha observat, en determinats casos hi ha un solapament entre el PCB i superioritat. Així, (43) es pot explicar també com una violació del PCB (vegeu Lasnik i Saito (1984)). Tanmateix, hi ha casos de superioritat que no es poden tractar com a violacions del PCB, com ara els exemples següents que discuteix Hornstein (1995), originals de Hendrick i Rochemont (1982):

(47) a. *What did you expect who to buy.
b. *What did you persuade who to buy.

(47.a) és una estructura de marcatge excepcional de cas. El subjecte de la clàusula incrustada rep cas acusatiu del verb matriu, per la qual cosa pot aparèixer in situ tot i ser el subjecte d'una clàusula d'infinitiu. Malgrat que la traça de l'element qu extret es troba regida pròpiament, l'oració resulta agramatical. No hi ha, doncs, una transgressió del PCB. L'explicació de la agramaticalitat de (47.a) és superioritat: who es troba en una posició sintàctica superior a what. (47.b), per la seva banda, és una estructura de doble objecte en què un dels dos objectes és una clàusula no temporalitzada. La traça de what tampoc transgredeix el PCB. L'explicació del seu caràcter agramatical és que who és superior a what.

El moviment lògic de l'element qu in situ de les interrogatives múltiples només està regit pel PCB (Huang (1982) i Lasnik i Saito (1984)). Les oracions de (48) no mostren cap transgressió de superioritat, i tot i això són agramaticals:

(48) a. *Who came why?
b. *What did he fix how?

L'explicació de Huang (1982) i de Lasnik i Saito (1984) és que el moviment lògic dels adjunts in situ transgredeix el PCB: la traça que deixen no està pròpiament regida pel seu antecedent.

D'acord amb l'anàlisi sintàctica estàndard del model de recció i lligam, els elements qu in situ poden ser extrets lliurement d'una illa qu a la FL, sempre que no transgredeixin el PCB, és a dir, mentre no siguin adjunts modals o causals. Aquest comportament representa un contraexemple al model quantificacional de l'extracció d'un element qu d'una illa qu parcial que proposo en aquest treball. Tanmateix, les dades sobre les interrogatives múltiples són més complexes del que sovint s'ha assumit.

Des de Baker (1970), s'ha considerat que un element qu situat en una illa qu es pot associar amb un element qu situat al Comp matriu per donar lloc a una interrogativa múltiple:

(49) Who knows where we bought what?

Segons Baker (1970), (49) és ambigua. En una interpretació, l'element qu in situ what s'associa amb where, mentre que en l'altra interpretació aquest element qu s'associa amb l'element qu matriu who, estenent el seu abast més enllà de l'illa qu en què es troba a la sintaxi. Aquest judici ha estat comunament acceptat en la bibliografia d'aquest tipus de construcció.[12]

Ross (1973) observa que només aquells verbs interrogatius que Groenendijk i Stokhof (1982) consideren extensionals admeten que l'element qu in situ situat dins l'illa qu puguin associar-se amb l'element qu matriu. Un dels exemples que aporta és (50):[13]

(50) Who remembers where John bought which book?

Convé notar que l'exemple de Baker, igual que el de Ross (1973) que acabo de citar, conté una illa qu extensional.[14] Ross, però,

[12] Vegeu, però, Kuno i Robinson (1978), que no accepten la segona interpretació de (49), aquella en què l'element qu in situ estén el seu abast a la clàusula matriu. De fet, aquests autors consideren que només són possibles les interrogatives en què tots dos elements qu es troben a la mateixa clàusula, i en el cas que es trobin en clàusules diferents, la segona clàusula no és temporalitzada. Comparteixo aquests judicis per al català. Per a mi, (i.a) és plenament gramatical, mentre que (i.b) resulta desviada:

(i) a. Qui ha menjat què?
b. ???Qui ha dit que ha menjat què?

[13] Trec l'exemple de Comorovski (1989b). He efectuat una petita modificació de l'exemple: he substituït which books per which book.

[14] Pesetsky (1987) analitza diversos casos d'interrogatives múltiples amb extracció d'una illa qu. En tots els casos, però, l'illa qu és extensional.

aporta un segon exemple en què no és possible l'ambigüitat. L'element qu in situ només es pot associar amb l'element qu creador de l'illa qu:

(51) Who wonders where John bought which book?

Ross (1973) estén els casos en què l'extracció no és possible a verbs lèxicament extensionals que, un cop associats amb determinats elements, tal com observa Suñer (1993), es converteixen en intensionals.

Comorovski (1989b) recull aquesta observació de Ross (1973) i la utilitza com a prova per a la següent generalització: només els elements qu que es troben en una illa qu extensional poden ser extrets. Aquesta afirmació, que contradiu la que defenso en aquest capítol, xoca amb el que és tradició en les interrogatives amb extracció d'una illa qu: la immensa majoria dels exemples que es donen d'extraccions d'illa qu estan construïts sobre la base de verbs o predicats intensionals. És possible que Comorovski (1989b) consideri que els verbs interrogatius extensionals continuen sent extensionals un cop associats amb verbs de modalitat o amb la negació, tal com es dedueix d'una afirmació que fa a la nota 3. També és cert que un dels verbs intensionals per excel.lència, com és preguntar, no admet l'extracció d'una illa qu, o l'admet amb dificultat, tal observa Torrego (1984):[15,16]

(52) *Qui vas preguntar què havia fet?

Com mostren els exemples de Ross (1973), el comportament de l'element qu in situ en les interrogatives múltiples és

[15] Analitzo aquest exemple a l'apartat següent.

[16] Val a dir que Comorovski (1996) no estableix, en parlar sobre l'extracció d'una illa qu, cap distinció entre contextos intensionals i extensionals pel que fa a l'extracció d'una illa qu.

aparentment l'oposat al que es dóna en l'extracció d'una illa qu. Els elements qu situats en una illa qu intensional no es poden extreure a la FL, mentre que els elements qu situats en una illa qu extensional sí que es poden extreure. En canvi, tal com defenso, en les interrogatives qu/qu els elements qu només es poden extreure d'una illa qu intensional.

Les dades anteriors plantegen la següent paradoxa. Tot i que les illes qu extensionals són opaques a l'extracció, en les interrogatives múltiples l'element qu in situ es pot extreure. Una primera hipòtesi explicativa seria suposar que l'element qu no s'extreu, sinó que es queda in situ, també a la forma lògica, i que és legitimat mitjançant el mecanisme de lligam no selectiu proposat per Heim (1982). Aquesta hipòtesi resulta problemàtica ja que, tot i que aquest mecanisme podria funcionar per a llengües com l'anglès que admeten, sota certes restriccions, elements qu in situ, no resulta atractiva per a llengües com el romanès o l'hongarès, que admeten que tots els elements qu de les interrogatives múltiples es moguin a la sintaxi.[17]

Una altra possibilitat, que és la que assumiré, és distingir entre elements qu amb força interrogativa i elements qu sense força interrogativa. L'element qu que s'extreu d'una illa qu en les interrogatives qu/qu és un element qu amb força interrogativa el qual s'ha d'associar amb un tret [+Qu] oracional. En canvi, els elements qu in situ de les interrogatives múltiples són elements qu sense força interrogativa. Seguint aquesta línia d'argumentació, podem suposar que la condició sobre les illes A'

[17] Segons Comorovski (1996), el romanès admet fins i tot el moviment dels elements qu amb valor eco. A més, en romanès els elements qu eco es poden extreure d'una illa qu, però no d'una illa de subjecte o d'una illa relativa. Aquest fet dóna suport a la idea de Rizzi (1990) de segregar les illes A' de les altres illes sintàctiques. Una illa que admet l'extracció d'un element qu eco, però que no és una illa A', és la factiva. Un argument en favor del fet que no hi ha un operador és que el caràcter d'illa desapareix quan el temps verbal és modal, com ara el condicional:

(i) a. *Qui lamentes que hagi vingut?
b. Qui lamentaries que vingués?

només afecta aquells elements qu amb força interrogativa. En conseqüència, aquesta condició no té res a dir en el cas de les interrogatives múltiples.

Donada l'assumpció que acabo de fer, el contrast que observa Ross (1973) s'ha d'explicar sense recórrer a la condició sobre les illes A'. Tanmateix, el contrast de Ross es pot explicar també en termes quantificacionals, tal com proposaré a continuació.

Considerem de nou els exemples de (50) i (51), que repeteixo com a (53):

(53) a. Who wonders where John bought which book?
b. Who remembers where John bought which book?

Analitzem primer (53.a). Aparentment, l'element qu in situ pot rebre dues interpretacions, una amb força interogativa independent i l'altra sense força interrogativa. La primera interpretació, però, no és possible. En aquesta interpretació, which book s'hauria de moure a la clàusula matriu, interaccionant amb l'element qu interior. Tanmateix, a la clàusula matriu no hi ha disponible cap tret [+Qu] oracional per legitimar la seva força interrogativa. Aquest tret [+Qu] està saturat per who i, per tant, which book no pot rebre força interrogativa independent.

La segona lectura de (53.a), en què which book no rep força interrogativa, sí que és possible. L'element qu que rep força interrogativa és where, a més de who. Podem suposar que un element qu sense força interrogativa no pot traspassar un element qu amb força interrogativa. Això explicaria que (53.a) només admeti la interpretació en què l'element qu in situ s'aparella amb l'element qu interior. Més endavant fonamento aquesta assumpció.

Considerem ara (53.b). Si l'element qu in situ tingués força interrogativa, no es podria extreure perquè es troba en un context extensional i no pot interacccionar amb l'element qu

interior. En canvi, si no té força interrogativa, es pot associar tant amb l'element qu interior com amb el matriu. La interpretació en què s'associa amb l'element qu interior no és problemàtica, ja que no es transgredeix cap principi de la gramàtica. Vegem què passa quan s'associa amb l'element qu matriu analitzant les possibles respostes. Una resposta a (53.b) en aquesta interpretació podria ser (54):

(54) Bill remembers where John bought Dubliners, Mary remembers where John bought War and Peace, and Max remembers where John bought The trial.

Observi's que, donat el caràcter extensional de la interrogativa indirecta, per a cada parell de valors que triem dels elements qu associats, queda automàticament establert un tercer valor per a l'element qu interior.[18] Això, però, no passa en les respostes que es poden donar de (53.a), tal com mostra (55):

(55) Bill wonders where John bought Dubliners, Mary wonders where John bought War and Peace, and Max wonders where John bought The trial.

A diferència de (54), a (55), per a cada parell de valors que triem dels elements qu associats, no obtenim un tercer valor per a l'element qu interior. Al contrari, per a cada parell de valors, l'element qu pot prendre diferents valors. Aquest contrast, que és el que distingeix (53.a) de (53.b), es pot expressar mitjançant la restricció següent:

[18] En efecte, si donem el valor corresponent en cada clàusula a where, podem obtenir (i):

(i) Bill remembers that John bought Dubliners in a big bookshop, Mary remembers that John bought War and Peace in a small bookshop, and Max remembers that John bought The trial in a drugstore.

(56) Restricció sobre l'aparellament de valors en les interrogatives múltiples.
Si en una interrogativa múltiple extraiem (a la FL) un element qu d'una illa qu, cada valor que pren l'element qu extret ha de quedar associat a un sol valor de l'element qu creador de l'illa qu.

Si el domini de l'element qu creador de l'illa qu està sotmès a una pressuposició existencial, és a dir, té força interrogativa, no podrà proporcionar els valors amb els quals s'ha d'associar l'element qu mogut. O el que és el mateix, en una interrogativa múltiple només un dels elements que s'aparellen pot tenir força interrogativa. Per tant, aquesta restricció només es pot satisfer en les interrogatives extensionals. Així doncs, queda explicat el contrast de (53) observat per Ross (1973).

5. Les interrogatives indirectes discursives

A més de les clàusules interrogatives indirectes convencionals il.lustrades per (57.a) i (58.a), en català trobem un segon tipus d'interrogativa indirecta, il.lustrat per (57.b) i (58.b):

(57) a. El Joan ha dit què has agafat.
b. El Joan ha dit que què has agafat.

(58) a. El Joan va preguntar què havies agafat.
b. El Joan va preguntar que què havies agafat.

La principal característica d'aquest segon tipus d'interrogatives indirectes és que la clàusula interrogativa incrustada està encapçalada per un complementador i aquest va seguit per un element qu. Seguint Brucart, anomenaré interrogatives indirectes discursives les clàusules incrustades

que apareixen a (57.b) i (58.b).[19]

D'acord amb l'anàlisi que proposen Plann (1982) i Brucart (1993), en aquestes interrogatives indirectes es produeix recursió de Comp.[20] Aquesta estructura es pot representar mitjançant el següent diagrama:

(59)

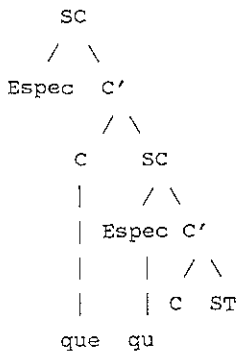

[19] Cal tenir present que el terme d'interrogatives indirectes discursives pot enfosquir les diferències que hi ha entre aquesta construcció i les interrogatives indirectes estàndard. D'una banda, com mostra (i), aquesta construcció no necessàriament ha de correspondre a una interrogativa. (i), per exemple, conté una clàusula indirecta amb valor d'exclamativa, i que anomenaré exclamativa indirecta discursiva:

(i) Va exclamar que quin disbarat més gran que acabava de fer.

També són possibles les declaratives indirectes discursives, tal com mostra (ii), i que analitzaré més endavant:

(ii) Va xiuxiuejar que pensava tornar els diners que li havien deixat.

Tot i aquestes consideracions, continuaré utilitzat el terme encunyat per Brucart. Cal tenir en compte que aquesta construcció discursiva s'utilitza bàsicament amb valor interrogatiu.

[20] Tal com indica Brucart, no es tracta d'un Comp doblement ple, ja que en català en les estructures en què es dóna un Comp doblement ple, com en el cas de les exclamatives, l'ordre és l'invers, primer l'element qu i després el complementador:

(i) Quin programa més escarransit que fan a la televisió!

Una de les propietats d'aquesta construcció és que no admet l'extracció d'un element qu de l'illa qu, tal com mostra la agramaticalitat de (60):

(60) *Qui vas dir que què havia fet?

(60) contrasta amb la interpretable (61):

(61) ??Qui vols saber què ha fet?

Argumentaré que la causa de la agramaticalitat de (60) és doble: d'una banda, els contextos discursius són illes absolutes a l'extracció i, de l'altra, les oracions que contenen una interrogativa indirecta discursiva no admeten la presència d'un tret [+Qu] en la clàusula matriu. Abans, però, d'analitzar les causes de la agramaticalitat de (60), convé veure quines són les propietats d'aquesta construcció. A continuació mostro la tipologia de verbs que poden admetre interrogatives indirectes discursives, analitzo les propietats i restriccions a què està sotmesa aquesta construcció i proposo una explicació per a la recursió de Comp. Pel que fa a la tipologia de verbs i a les propietats i restriccions d'aquestes estructures em baso principalment en Plann (1982) i Brucart (1993). Un cop analitzada aquesta construcció, mostraré les causes que impedeixen que es pugui extreure un element qu del seu interior.

5.1. Tipologia de verbs que admeten interrogatives indirectes discursives

Seguint Plann (1982) i Brucart (1993), assumiré que el verb dir té a (57.a) unes propietats diferents de les que podem observar a (57.b): a (57.a) es comporta com un verb proposicional mentre que a (57.b) actua com un verb de discurs indirecte. A nivell sintàctic, podem representar aquesta diferència estipulant l'existència del tret sintàctic [+Discursiu], que es trobaria al

Comp superior del Comp recursiu i que satisfaria les propietats de selecció del verb matriu a la FL en estructures com (57.b). La mateixa distinció és aplicable al verb preguntar.

Plann observa que els verbs que admeten interrogatives indirectes discursives són els mateixos verbs que admeten discurs directe:

(62) a. La Natàlia va dir: "Qui s'ha acabat el pastís?"
b. La Natàlia va dir que qui s'havia acabat el pastís.

Dir admet discurs directe i, per tant, (62.b) és gramatical. El verb explicar es comporta d'una altra manera. Aquest verb no admet discurs directe, tal com mostra (63.a). En conseqüència, no pot seleccionar una interrogativa indirecta discursiva, tal com es desprèn de la agramaticalitat de (63.b):

(63) a. *La Natàlia va explicar: "Qui s'ha acabat el pastís?"
b. *La Natàlia va explicar que qui s'havia acabat el pastís.

Aquesta generalització proposada per Plann es pot expressar de la manera següent:

(64) Un verb admet una interrogativa indirecta discursiva si i només si admet discurs directe.

La generalització de (64) explica el fet que no hi hagi una correlació entre els verbs que admeten interrogatives indirectes discursives i els que admeten interrogatives indirectes estàndard (en el que segueix, interrogatives indirectes). En efecte, en la mesura que un verb que selecciona una interrogativa indirecta admet discurs directe, admetrà també una interrogativa indirecta discursiva. En són exemples el verbs dir, pensar i preguntar. Tanmateix, un verb pot no admetre interrogatives indirectes i, en canvi, pot admetre discurs directe i, per tant, interrogatives

indirectes discursives. Aquest és el cas de verbs com ara cridar o xiuxiuejar. Per tant, la correlació s'estableix no entre els verbs que admeten interrogació indirecta i els que admeten interrogatives indirectes discursives, sinó entre els verbs que admeten discurs directe i els que admeten interrogatives indirectes discursives.[21]

A continuació ofereixo una classificació dels verbs de comunicació a partir d'una doble distinció: segons si admeten interrogatives indirectes i segons si admeten interrogatives indirectes discursives. Aquesta doble distinció dóna lloc a quatre tipus de verbs:

a) Verbs de comunicació que admeten interrogatives indirectes però no discurs directe i que, per tant, no admeten interrogatives indirectes discursives. En són exemples els verbs explicar i comentar:

(65) Un regidor va comentar per què l'alcalde havia suspès el debat.

(66) a. *Un regidor va comentar: "Per què l'alcalde ha suspès el debat?"
b. *Un regidor va comentar que per què havia suspès el debat, l'alcalde.

b) Verbs de comunicació que no admeten interrogatives indirectes però sí discurs directe i, per tant, interrogatives indirectes discursives. En són exemples el verb contestar i els verbs anomenats de manera de dir, com xiuxiuejar, mormolar o gemegar:

(67) *El Joan va xiuxiuejar per què havia arribat tard.

[21] Les mateixes consideracions són vàlides per al cas de les exclamatives i les declaratives indirectes discursives.

(68) a. El Joan va xiuxiuejar: "Per què has arribat tard?"
b. Va xiuxiuejar que per què havia arribat tard.

c) Verbs de comunicació que admeten interrogatives indirectes i discurs directe i, per tant, interrogatives indirectes discursives. En són exemples els verbs dir i preguntar:

(69) El Joan va preguntar on havia anat la Maria.

(70) a. El Joan va preguntar: "On ha anat la Maria?"
b. El Joan va preguntar que on havia anat la Maria.

d) Verbs de comunicació que no admeten ni interrogatives indirectes ni dircurs directe i que, per tant, no admeten interrogatives indirectes discursives. N'és un exemple el verb opinar:

(71) *L'Oriol va opinar qui havia guanyat.

(72) a. *L'Oriol va opinar: "Qui ha guanyat?"
b. *L'Oriol va opinar que qui havia guanyat.

Com observa Brucart, hi ha un verb que no és de comunicació i que admet discursives indirectes: és el cas de pensar. Segons Brucart, pensar admet discurs directe perquè pot expressar diàleg interior. En aquest sentit, es podria considerar un verb de comunicació.[22]

[22] Convé notar que no tothom accepta el verb pensar en aquest ús. Per exemple, Xavier Villalba (comunicació personal) no accepta interrogatives indirectes discursives amb pensar però si exclamatives indirectes discursives:

(i) El Joan va pensar que com no se li havia acudit abans.

(73) a. La Maria va pensar: Com em vestiré aquesta nit per cridar l'atenció sense que es noti que vull cridar l'atenció?
b. La Maria va pensar que com es vestiria aquella nit per cridar l'atenció sense que es notés que volia cridar l'atenció?

5.2. Propietats de les interrogatives indirectes discursives

Hem vist que les interrogatives indirectes i les interrogatives indirectes discursives són de naturalesa diferent. En aquesta secció analitzo amb més detall aquestes diferències a la llum de les aportacions fetes per Plann i Brucart a aquesta qüestió.

Plann distingeix dos tipus d'interrogatives indirectes, les que indiquen una asseveració indirecta ("reported assertion") i les que indiquen una pregunta indirecta ("reported question"). Dir i preguntar són, respectivament, els exemples que Plann proposa d'aquests dos tipus d'interrogatives:

(74) a. L'Oriol va dir per què l'havia criticat la Júlia.
b. L'Oriol va preguntar per què l'havia criticat la Júlia.

(74.a) s'interpreta com una asseveració indirecta. El motiu pel qual la Júlia ha criticat l'Oriol és el que es diu o s'explica. En canvi, (74.b) s'interpreta com una pregunta indirecta.

Com es pot veure, la distinció que Plann proposa és idèntica a la de Groenendijk i Stokhof (1982). Així, el concepte d'asseveració indirecta correspon al d'interrogativa extensional, mentre que el de pregunta indirecta correspon al d'interrogativa intensional. En el que segueix continuaré utilitzant la

terminologia de Groenendijk i Stokhof.[23]

La distinció entre interrogatives intensionals i extensionals no s'observa en les interrogatives indirectes discursives. En efecte, independentment de si el verb matriu sigui dir o preguntar, la interrogativa incrustada té sempre el valor d'interrogativa intensional:

(75) a. L'Oriol va dir que per què l'havia criticat la Júlia.
b. L'Oriol va preguntar que per què l'havia criticat la Júlia.

Malgrat les semblances de significat entre les interrogatives intensionals i les interrogatives indirectes discursives, es poden establir diferències entre tots dos tipus de construccions. A continuació analitzo aquestes diferències.

Brucart observa tres diferències entre les interrogatives indirectes i les interrogatives indirectes discursives. La primera és que les interrogatives indirectes poden ser expressades mitjançant un infinitiu, mentre que aquesta possibilitat no l'admeten les interrogatives indirectes discursives:

(76) a. Ens va preguntar com arreglar el cotxe.
b. *Ens va preguntar que com arreglar el cotxe.

La segona diferència fa referència a la correlació de temps entre la clàusula matriu i la incrustada: en les interrogatives

[23] Plann considera que no hi ha diferències interpretatives entre (58.a) i (58.b), que repeteixo com a (i):

(i) a. El Joan va preguntar què havies agafat.
b. El Joan va preguntar que què havies agafat.

Brucart, però, observa que entre aquestes dues construccions hi ha algunes diferències. A continuació ressenyo aquestes diferències, degudes bàsicament a l'oposició discursiu-no discursiu que separa les dues construccions.

indirectes el temps de la incrustada pot estar relacionat amb el temps del verb matriu o amb el temps de l'acte de parla que representa l'emissió de l'oració, mentre que en les interrogatives indirectes discursives el temps només pot estar relacionat amb el temps del verb matriu; dit d'una altra manera, en les interrogatives indirectes el temps pot ser tant primari com secundari, mentre que en les interrogatives indirectes discursives només pot ser secundari. Aquesta restricció es pot expressar de la manera següent:[24]

(77) Les interrogatives indirectes discursives s'han d'expressar sempre en un temps secundari.

Vegem la motivació d'aquesta restricció a través dels exemples següents:

(78) a. Li van preguntar quan es deixaria barba.
b. Li van preguntar quan es deixarà barba.

(79) a. Li van preguntar que quan es deixaria barba.
b. *Li van preguntar que quan es deixarà barba.

(78.a) i (79.a) mostra un cas en què el temps de la clàusula matriu està en passat i el temps a què es refereix la incrustada és futur respecte al moment en què es va fer la pregunta, però no respecte al moment present en què ha tingut lloc l'acte de parla, és a dir, respecte al moment en què s'ha emès l'oració. Per aquest motiu, en la clàusula incrustada s'utilitza el condicional i no el futur. Una inferència que es pot fer d'aquestes dues oracions és que l'interpelat potser ja porta

[24] Brucart expressa de la manera següent la necessitat d'aquesta restricció: "Las interrogativas indirectas discursivas expresan un enunciado cuya emisión se produjo en el momento descrito por el verbo de la oración matriz y que el hablante refiere como un acto de habla. De ahí la necesidad de usar un tiempo secundario."

barba.

(80) Li van preguntar quan es deixaria barba, i avui ja en porta.

(81) Li van preguntar que quan es deixaria barba, i avui ja en porta.

En canvi, a (78.b) i a (79.b) el temps de la subordinada no està correlacionat amb el de la matriu. El temps de la matriu està en passat respecte al moment de l'acte de parla, mentre que el de la incrustada està en futur no respecte al de la matriu sinó respecte al moment de l'acte de parla. Així doncs, de (78.b) no podem fer la inferència que l'interpelat porta barba en el moment de l'emissió de l'oració, com mostra la agramaticalitat (o incongruència) de (82):

(82) *Li van preguntar quan es deixarà barba, i avui ja en porta.

(82) és agramatical perquè la clàusula interrogativa indirecta, expressada en un temps primari, implica que l'interpelat no porta barba, mentre que l'oració coordinada avui ja en porta contradiu aquesta pressuposició.

(78.b) és gramatical mentre que (79.b) és agramatical. Aquest contrast es deu al fet que les interrogatives indirectes discursives estan sotmeses a la restricció de (77), segons la qual les interrogatives indirectes discursives s'han d'expressar sempre en un temps secundari.

La impossibilitat que les interrogatives indirectes discursives apareguin en infinitiu també es pot explicar mitjançant la restricció de (77). L'ús de l'infinitiu impedeix que la clàusula incrustada pugui establir una relació d'anterioritat, de simultaneïtat o de posterioritat amb el temps

de la clàusula matriu.[25] En conseqüència, la clàusula incrustada no pot fer referència a cap acte de parla realitzat i l'oració resulta agramatical. El contrast entre (83) i (84) dóna suport a aquesta conclusió:

(83) a. El Joan va preguntar a la Maria que per què havia votat els ecologistes.
b. El Joan va preguntar a la Maria que per què votava els ecologistes.
c. El Joan va preguntar a la Maria que per què votaria els ecologistes.

(84) *El Joan va preguntar a la Maria que per què votar els ecologistes.

Les oracions de (83) són gramaticals perquè el verb de la clàusula incrustada està expressat en un temps secundari; concretament, a (83.a) la clàusula incrustada expressa anterioritat respecte al temps de la matriu, a (83.b) expressa simultaneïtat i a (83.c) expressa posterioritat. D'altra banda, (84) és agramatical perquè l'infinitiu no pot expressar cap d'aquests tipus de relació temporal amb el temps de la clàusula matriu.

La tercera diferència entre les interrogatives indirectes i les interrogatives indirectes discursives que observa Brucart és que les interrogatives indirectes admeten la negació del verb matriu, mentre que les interrogatives indirectes discursives no, tal com mostra el contrast de (85):

---

[25] L'infinitiu expressa un temps anafòric respecte al temps de la clàusula del qual depèn, com es pot veure a (i):

(i) Va lamentar haver discutit tant.

Aquest tipus de relació temporal és diferent del de simultaneïtat.

(85) a. No li van preguntar quan es deixaria barba.
b. *No li van preguntar que quan es deixaria barba.

Brucart atribueix la agramaticalitat de (85.b) al fet que el seu correlat en discurs directe també és agramatical:

(86) *No li van preguntar: "Quan et deixaràs barba?"

Aquesta restricció es pot expressar de la manera següent:

(87) La presència en la clàusula matriu de qualsevol element que negui o posi en qüestió la realització de l'acte de parla denotat per la interrogativa indirecta discursiva donarà lloc a una oració agramatical.

A més del cas anterior, hi ha altres casos en què es qüestiona la realització de l'acte de parla denotat per la clàusula incrustada i, en conseqüència, l'aparició d'interrogatives indirectes discursives resulta agramatical. Per exemple, no interpretem la clàusula incrustada com a interrogativa indirecta discursiva quan el temps de la matriu està en futur (88.a) o quan la clàusula matriu conté un auxiliar modal com ara voler (88.b):

(88) a. *El Joan li preguntarà que quan va venir la Maria.
b. *El Joan vol preguntar-li que quan va venir la Maria.

En aquests casos no és possible el discurs directe:

(89) a. *El Joan li preguntarà: "Quan va venir la Maria?"
b. *El Joan vol preguntar-li: "Quan va venir la Maria?"

També es qüestiona la realització de l'acte de parla denotat per la clàusula incrustada quan s'interroga la clàusula matriu amb valor d'interrogativa total, tal com mostra (90):

(90) *Has preguntat que quan vindré?

La agramaticalitat de (90) es deu al fet que no és possible la interrogació d'un verb usat en discurs directe:

(91) *Has preguntat: "Quan vindré?"?

La interrogació parcial sembla donar els mateixos resultats:

(92) *Qui ha preguntat que quan vindré?

Tampoc és possible el discurs directe quan la clàusula matriu està afectada per una interrogativa parcial:

(93) *Qui ha preguntat: "Quan vindré?"?

Per acabar aquest repàs sobre les propietats de les interrogatives indirectes discursives, no estarà de més remarcar el caràcter clarament discursiu que tenen aquestes construccions. Atès que aquestes interrogatives s'utilitzen per repescar un acte de parla previ, en el cas que aquest acte de parla no s'hagi produït, l'oració resultarà inadequada pragmàticament. Vegem aquesta restricció pragmàtica amb l'exemple següent:

(94) Moderador: Comença el torn de preguntes.
Periodista 1: Senyor president, jo voldria saber quan pensa convocar eleccions.
President: Com diu, no l'he sentit bé.
Periodista 2: El meu company pregunta que quan pensa convocar eleccions.

El periodista 2 pot pronunciar una oració amb una interrogativa indirecta discursiva ja que la pregunta a la qual fa referència

aquesta interrogativa indirecta discursiva ja ha estat formulada.[26] En canvi, el periodista 1 no hauria pogut pronunciar l'oració: "Senyor president, jo pregunto que quan pensa convocar eleccions", ja que la pregunta denotada per la clàusula incrustada no s'ha formulat en el moment en què ell parla. Així doncs, tota interrogativa indirecta discursiva pressuposa la realització d'aquesta en el discurs directe. Qualsevol circumstància que impedeixi fer aquesta pressuposició, ja sigui de naturalesa sintàctica, semàntica o pragmàtica, provocarà que la interrogativa indirecta discursiva resulti desviada.[27]

[26] El requeriment que una clàusula del discurs indirecte s'hagi d'haver pronunciat en el discurs directe és potser massa estricta. L'oració a què fa referència la clàusula discursiva indirecta de l'oració pronunciada pel periodista B és una interrogativa indirecta. El requeriment hauria de ser, doncs, que l'oració s'hagi pronunciat, ja sigui com a clàusula matriu o bé com a clàusula incrustada amb força interrogativa.

Observi's, d'altra banda, que si la interrogativa indirecta del periodista 1 fos extensional, aleshores el periodista 2 no podria formular una interrogativa discursiva indirecta:

(i) Moderador: Comença el torn de preguntes.
Periodista 1: Senyor president, ja sé quan pensa convocar eleccions.
President: Com diu, no l'he sentit bé.
Periodista 2: #El meu company pregunta que quan pensa convocar eleccions.

D'altra banda, el diàleg de (i) mostra que les interrogatvies extensionals no tenen força interrogativa. Aquesta característica també pot servir per explicar la impossibilitat d'extreure un element qu d'una illa qu extensional. D'acord amb les propietats pragmàtiques de les interrogatives qu/si i qu/qu, l'oració activadora és una oració interrogativa. El caràcter interrogatiu de l'oració activadora s'ha de mantenir en la interrogativa qu/si o qu/qu. Atès que les illes qu extensionals no tenen aquest caràcter, l'extracció d'un element qu amb força interrogativa no és possible.

[27] Les restriccions de (77) i (87) es podrien unificar de la manera següent:

(i) La impossibilitat d'interpretar una interrogativa indirecta discursiva com un acte de parla ja realitzat dóna lloc a una oració agramatical.

Si el temps de la incrustada no és secundari, aquesta no

5.3. Anàlisi sintàctica de les interrogatives indirectes discursives

He proposat que la interpretació d'una clàusula com a discursiva indirecta és deguda a la presència d'un tret sintàctic, que he anomenat tret [+Discursiu], present a l'estructura sintàctica. Aquest tret es trobaria al Comp superior del Comp recursiu, i permetria la satisfacció dels requisits de selecció del verb matriu:

(95)

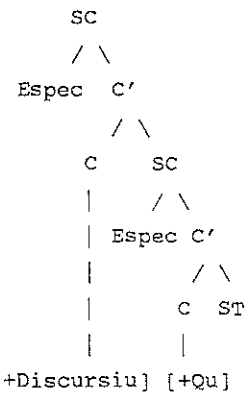

La pregunta que cal plantejar-se és per què es produeix la recursió de Comp. Un motiu pot ser la incompatibilitat de trets. Així, podem suposar que el tret [+Qu] de les interrogatives indirectes (o el tret [+Excl(amatiu)] de les exclamatives indirectes) i el tret [+Discursiu] no poden aparèixer en el mateix Comp. En el cas que es trobessin en el mateix Comp, el tret [+Qu] (o [+Excl]) solaparia el tret [+Discursiu] i la clàusula incrustada no es podria interpretar com a discursiva

s'interpretarà com un acte de parla ja realitzat sinó com un acte de parla que s'acaba de realitzar. Així mateix, si la clàusula matriu conté algun element que posa en dubte la realització de l'acte de parla, aquest tampoc no es podrà interpretar com ja realitzat.

indirecta.

Una explicació alternativa de la recursió de Comp podria ser assumir que la presència dels trets [+Qu] o [+Excl] al Comp directament seleccionat pel verb matriu produiria una violació de les propietats de selecció d'aquest. Cal tenir en compte que aquests verbs, quan es comporten com a verbs de discurs indirecte, no seleccionen clàusules amb el tret [+Qu] o [+Excl] sinó clàusules amb el tret [+Discursiu].[28]

Les restriccions que veiem en el discurs directe es mantenen en el discurs indirecte. El verb preguntar demana en el discurs directe una interrogativa, i el verb exclamar demana una exclamativa. Per això en el discurs indirecte preguntar demana una interrogativa indirecta discursiva i exclamar, una exclamativa indirecta discursiva. En canvi, dir admet en el discurs directe tant una interrogativa com una exclamativa. Per tant, en el discurs indirecte admet les dues construccions.[29]

Aquesta anàlisi permet explicar per què un verb com preguntar, que selecciona una interrogativa indirecta, admet una clàusula introduïda pel complementador que. L'explicació es basa en el supòsit que el verb preguntar admet, a més d'interrogatives indirectes, discurs directe. Si suposem que el català té una regla que permet que els verbs que seleccionen discurs directe admetin discurs indirecte, i que el discurs indirecte es projecta a la sintaxi mitjançant clàusules encapçalades pel complementador que, que és el portador del tret [+Discursiu], preguntar admet que la seva clàusula incrustada vagi introduïda per que.

El verb dir admet una interrogativa indirecta discursiva i una exclamativa indirecta discursiva atès que en el discurs directe admet tant una interrogativa com una exclamativa. El verb dir

[28] Vegeu Brucart (1993) per a una explicació en termes temàtics.

[29] Com observa Brucart, però, la relació de subcategorització no és directa. Aquest problema es presenta en altres tipus de construccions com ara la selecció del subjuntiu per part del verb matriu a través de Comp.

admet també en el discurs directe una oració declarativa. Podem conjecturar, doncs, que admet també una clàusula declarativa indirecta discursiva. Considerem (96):

(96) El Joan va dir que vindria.

En el supòsit que dir admeti una declarativa indirecta discursiva, (96) resultaria ambigua. En efecte, la clàusula incrustada de (96) tindria dues interpretacions: una com a declarativa indirecta discursiva i l'altra com a clàusula incrustada seleccionada directament pel verb.[30] Atès que les dues estructures són homòfones, és difícil determinar si realment existeix aquesta estructura. Hi ha, però, una prova indirecta que permet advocar en favor de les declaratives indirectes discursives. Aquesta prova es basa en el comportament dels verbs de manera de dir. Aquests verbs, tot i que són intransitius, poden construir-se amb una interrogativa indirecta discursiva (97.a) i també amb una clàusula declarativa indirecta discursiva (97.b):[31]

(97) a. Va xiuxiuejar que qui vindria.
b. Va xiuxiuejar que vindria.

Podem considerar que la clàusula incrustada de (97.b) és una clàusula discursiva, atès que està sotmesa a les mateixes restriccions que les interrogatives indirectes discursives. Així, el temps de la clàusula incrustada ha de ser secundari. Si el

[30] El temps de la clàusula incrustada pot ser secundari, com a (96), i també primari, com a (i):

(i) El Joan va dir que vindrà.

Atès que la completiva pot admetre els dos temps, resulta impossible, mitjançant el tipus de temps, saber si una clàusula és completiva o de discurs indirecte.

[31] El grau de desviació que pugui tenir (97.b) és similar al que té (97.a).

temps és primari, l'oració resulta agramatical:

(98) *Va xiuxiuejar que vindrà.

El verb matriu no pot ser modificat de manera que es negui o es posi en dubte l'acte de comunicació denotat per la clàusula incrustada. Així, no pot ser negat (99.a), el temps no pot estar en futur (99.b), no admet ser modificat per un verb modal (99.c), i tampoc admet la interrogació (99.d i 99.e):

(99) a. *No va xiuxiuejar que vindria.
b. *Xiuxiuejarà que vindrà.
c. *Volia xiuxiuejar que vindria.
d. *Va xiuxiuejar que vindria?
e. *Qui va xiuxiuejar que vindria el Pere?

Atès que xiuxiuejar, i en general tots els verbs de manera de dir, admeten declaratives indirectes discursives tot i ser verbs intransitius, és lògic suposar que aquesta construcció és també acceptable per al verb dir.

La pregunta que planteja l'exemple de (98) és quina estructura sintàctica té. A diferència del que passa amb les interrogatives indirectes discursives (i les exclamatives indirectes discursives), proposaré que en el cas de les declaratives indirectes discursives no es produeix recursió de Comp. El motiu és que els trets [+Discursiu] i [+Decl(aratiu)] no són, per hipòtesi, incompatibles. Si fossin incompatibles, tindríem la següent construcció, contràriament als fets:[32]

[32] Plann (1982) arriba a la mateixa conclusió però a partir de consideracions diferents. Plann considera que la marginalitat de l'extracció d'una interrogativa discursiva indirecta es deu a la presència de dos nodes C. Atès que, segons ella, es pot extreure un element qu d'una declarativa discursiva indirecta, s'ha de concloure que aquestes construccions no presenten recursió de Comp. Per a Plann, (i) és gramatical:

(i) Con quién susurró que podía salir?

(100) *Va xiuxiuejar que que vindria.

El verb dir presenta una important diferència respecte als verbs de manera de dir com ara xiuxiuejar: el seu complement clausal pot estar expressat amb un temps primari, tal com mostra (101):

(101) El Joan va dir que el Pere vindrà.

He argumentat que xiuxiuejar requereix la presència del tret sintàctic [+Discursiu] en la clàusula que subcategoritza. Dir, però, no està sotmès a les restriccions que governen el discurs indirecte de caràcter discursiu. Així, es pot suposar que el complement clausal de xiuxiuejar ha de dur sempre el tret [+Discursiu], mentre que la presència d'aquest tret en el verb dir és opcional. Si el tret [+Discursiu] no és present en el complement clausal [-Qu] de dir, aquest complement es continuarà interpretant com a discurs indirecte gràcies a les propietats lèxiques del verb dir.

La presència versus absència del tret sintàctic [+Discursiu] té repercussions sintàctiques. Una clàusula que no conté el tret [+Discursiu], tot i que s'interpreti com a discurs indirecte, no és una barrera a l'extracció, tal com mostra (102):

(102) Qui vas dir que vindria?

Aquesta anàlisi planteja el següent problema. Les interrogatives

(Plann (1982), ex. 36.a)

Personalment, crec que (i) és agramatical. Un dels motius és que el verb matriu no admet interrogació, tal com mostra (ii):

(ii) a. *Va tartamudejar que vindria?
b. *Qui va tartamudejar que el Joan vindria?

Atès que no és possible la interrogació en la clàusula matriu, tampoc és possible l'extracció d'un element qu.

indirectes seleccionades pel verb preguntar també són illes absolutes a l'extracció, tal com observa Torrego (1984):

(103) *Qui vas preguntar què havia fet?

En aquest cas, tot i la no presència del tret [+Discursiu] (la clàusula incrustada no és una interrogativa indirecta discursiva), podem considerar que l'element qu interior què s'interpreta discursivament per les propietats lèxiques del verb matriu, i que els elements qu interpretats discursivament no poden interaccionar amb l'element qu que s'extreu.[33]

[33] En la discussió de l´exemple 67 del capítol 4 hem vist que els contextos discursius com ara (i) són illes a l'extracció d'un element qu:

(i) *Qui no creus, que no vingui.

Una possibilitat seria considerar que a (i) també és present el tret [+Discursiu]. Tanmateix, hem vist que en altres contextos en què es dóna la focalització del verb matriu i la corresponent dislocació a la dreta de la clàusula, és possible l'extracció:

(ii) Qui creus, que vindrà?

En comptes de suposar la presència en aquests casos del tret [+Discursiu], podem considerar que aquestes estructures estan sotmeses a la següent restricció:

(iii) No és possible extreure un element qu d'una clàusula dislocada a la dreta si el verb que la selecciona està negat.

La restricció de (iii) permet explicar no solament (i) sinó també (iv):

(iv) *Qui no creus, que vingui.

Així mateix, les oracions de (v) amb el verb dir resulten també agramaticals:

(v) a. *Qui no vas dir, que no vingués?
b. *Qui no vas dir, que vingués?
c. *Qui no vas dir, que no vindria?
d. *Qui no vas dir, que vindria?

5.4. L'extracció de les interrogatives indirectes discursives

Hem vist que en català no és possible l'extracció d'una interrogativa indirecta discursiva:

(104) *Qui has preguntat que què ha trencat?

Tres són els arguments que es poden donar per explicar la agramaticalitat de (104). El primer és que aquestes construccions no admeten la interrogació de la clàusula matriu:

(105) *Qui ha preguntat que què ha dit el Joan?

Atès que la iterrogació a la clàusula matriu impedeix interpretar la clàusula incrustada com una interrogativa indirecta discursiva, és lògic suposar que no es pugui extreure un element qu de la clàusula incrustada, ja que això implica que la clàusula matriu es torna una clàusula interrogativa.

Un segon motiu pel qual l'extracció no és possible és la presència del tret [+Discursiu]. De fet, aquesta explicació es pot considerar redundant, ja que la presència del tret [+Discursiu] implica sempre que la clàusula matriu no accepta el tret [+Qu] i, per tant, que no és possible l'extracció.

Una tercera causa que es pot adduir ja l'he comentada a la secció anterior: els elements qu que s'interpreten amb valor discursiu no interaccionen amb els elements qu que s'extreuen, i aquesta falta d'interacció provoca que no se satisfaci la condició sobre les illes A'.

6. Conclusions

En aquest capítol hem vist les propietats principals de les interrogatives qu/qu. Igual que en les interrogatives qu/si, en les interrogatives qu/qu l'element qu extret ha de satisfer el

principi d'individualització. Tanmateix, les interrogatives qu/qu es caracteritzen pel tipus d'interacció que es produeix entre l'element qu extret i l'element qu generador de l'illa qu. En efecte, en les interrogatives qu/qu l'element qu extret ha de multiplicar l'element qu interior, cosa que, com defenso en aquest treball, les apropoa a les interrogatives quantificador/qu. Aquestes propietats les estudio al capítol 9.

He analitzat també les diferències entre interrogatives intensionals i extensionals i he mostrat que la interacció qu/qu només és possible quan l'element qu interior es troba en un context intensional, cosa que reforça la idea que les interrogatives qu/si i qu/qu requereixen una oració interrogativa com a activadora. La diferència entre intensionalitat i extensionalitat també és important per a les interrogatives múltiples. En les interrogatives múltiples es produeix el fenomen invers. Només es poden extreure els elements qu de les illes qu extensionals. He derivat aquest fenomen de la naturalesa diferent que tenen els elements qu extrets en les interrogatives qu/qu i els elements qu in situ de les interrogatives múltiples. En les interrogatives qu/qu, l'element qu extret té força interrogativa, cosa que no passa en les interrogatives múltiples, en què l'element qu in situ s'ha d'associar amb un altre element qu que tingui força interrogativa. En les interrogatives qu/qu l'element qu no es pot extreure d'una illa qu extensional ja que no pot interaccionar amb l'element qu que encapçala l'illa qu. En canvi, en les interrogatives múltiples l'element qu in situ es pot extreure d'una illa qu extensional però no intensional. El motiu, he argumentat, és la restricció sobre les interrogatives múltiples, que exigeix que cada valor que pren l'element qu extret ha de quedar associat a un sol valor de l'element qu creador de l'illa qu.

Finalment, he estudiat les interrogatives indirectes discursives i he argumentat per què no és possible l'extracció d'aquestes illes. Tres són els motius que he adduït: la impossibilitat d'interrogar les clàusules matrius que contenen

una interrogativa discursiva indirecta, la impossibilitat d'extreure un element qu d'un domini que conté el tret [+Discursiu] i, finalment, la impossibilitat que un element qu amb una interpretació discursiva pugui interaccionar amb l'element qu extret.

7

La interacció quantificador/qu i les limitacions de les anàlisis configuracionals

1. Introducció

Hem vist al capítol anterior que la interacció qu/qu en les interrogatives qu/qu està sotmesa, si més no aparentment, a les mateixes restriccions que la interacció quantificador/qu. Per comprovar que aquesta similitud és real cal primer, però, conèixer quines són realment les propietats de la interacció quantificador/qu. Aquest serà precisament l'objectiu d'aquest capítol i del següent. En aquest capítol faré un repàs de les principals anàlisis de base configuracional que s'han proposat per explicar les propietats de les interrogatives quantificador/qu i argumentaré que són insuficients per descriure adequadament els diferents contrastos a què dóna lloc aquest tipus d'interrogativa. En el capítol següent proposaré una anàlisi alternativa a la interacció quantificador/qu basada en termes quantificacionals i temàtics i que es materialitza en el principi següent:

(1) Principi de multiplicació
Un argument A pot multiplicar un altre argument B si i només si l'argument B multiplicat és inferior en termes de jerarquia temàtica a l'argument A.

Com he avançat a la introducció, entenc per multiplicació el procés quantificacional en què fem correspondre a un valor de l'element multiplicador (en el cas de la interacció quantificador/qu, el quantificador) un o diversos valors de

l'element multiplicat (en el cas de la interacció quantificador/qu, l'element qu).

En aquest capítol faré un repàs de quatre anàlisis que s'han proposat per a la interacció quantificador/qu. A l'apartat 2 revisaré l'anàlisi de May (1985) basat bàsicament en la condició dels itineraris continguts. A l'apartat 3 analitzaré una extensió de l'anàlisi de May (1985) feta per Kim i Larson (1989) per donar compte de la interacció quantificador/qu entre els arguments dels verbs psicològics. A l'apartat 4 revisaré l'anàlisi d'Aoun i Li (1993a), que és una complexa reformulació de l'anàlisi de May (1985), i veurem que igual que les anàlisis anteriors també presenta insuficiències. Finalment, analitzaré a l'apartat 5 l'anàlisi de Hornstein (1995) de la interacció quantificador/qu en termes de creuament dèbil, que al seu torn està basat en Chierchia (1991). Com argumentaré, l'anàlisi de Hornstein (1995), si bé observa una generalització important, no és capaç d'explicar casos complexos com ara la interacció quantificador/qu amb verbs psicològics.

Abans de començar a analitzar les diferents propostes que s'han fet per comprendre la interacció quantificador/qu, vegem algunes característiques generals d'aquest tipus d'interacció. El contrast clàssic d'aquest tipus d'interacció és, en anglès, el següent:

(2) a. Who did everyone see? (ambigua)
b. Who saw everyone? (no ambigua)

(2.a) té dues interpretacions possibles: una en què everyone s'interpreta ramificadament[1] i una altra en què s'interpreta col.lectivament. En canvi, (2.b) té una única interpretació: aquella en què everyone rep una interpretació col.lectiva.

[1] Tal com he explicat a la introducció i analitzaré en profunditat en el capítol vinent, el domini d'un SN s'interpreta ramificadament quan els valors que denota es consideren de manera independent. És a dir, distingeixo entre l'estructura interna del domini d'un SN de la relació entre els dominis de dos SNs.

En català, com ja hem vist, aquest contrast no té les mateixes lectures. El motiu és que el quantificador universal cada només admet en català la lectura ramificada. En aquells casos en què cada, per motius gramaticals, no pot rebre una interpretació ramificada, l'oració resulta agramatical. Vegem, doncs, la traducció de (2) al català:

(3) a. Què ha comprat cada noi?
b. *Qui ha comprat cada llibre?

A (3.a) cada noi s'interpreta ramificadament i actua com a multiplicador de l'element qu què. La lectura col.lectiva de la corresponent versió de l'anglès no és possible en català per les propietats del quantificador universal cada. Igual que en anglès, (3.b) no admet la lectura multiplicativa. Com que en anglès every es pot interpretar col.lectivament, la corresponent oració anglesa és gramatical. En català, en canvi, cada no es pot interpretar col.lectivament, per la qual cosa (3.b) és agramatical.

Tot i que segueixo la descripció que fan d'aquesta construcció Higginbotham i May (1981) i Higginbotham (1996), utilitzaré una terminologia diferent de la clàssica. Així, consideraré que en aquestes construccions el quantificador universal distributiu multiplica el domini de quantificació de l'element qu (o, simplement, multiplica l'element qu), i no pas que el distribueix.

Com es pot observar, la interacció quantificador/qu mostra una asimetria subjecte-objecte. El quantificador pot multiplicar el domini de l'element qu només quan el quantificador és el subjecte i l'element qu és l'OD. El cas invers, en canvi, no és possible: el quantificador OD no pot multiplicar el domini de l'element qu subjecte. Aquesta relació es pot expressar esquemàticament de la manera següent, en què el signe > s'ha d'interpretar en el sentit de multiplicar:

(4) a. $\text{quantificador}_{\text{subj}} > \text{element qu}_{\text{OD}}$
b. $^{*}\text{quantificador}_{\text{OD}} > \text{element qu}_{\text{subj}}$

2. May (1985)

May (1985) explica el contrast de (5) en termes de la condició dels itineraris continguts (Path Containment Condition) de Pesetsky (1982).

(5) a. Who did everyone see? (ambigua)
b. Who saw everyone? (no ambigua)

(6) Condició dels itineraris continguts
Els itineraris categorials A' que s'entrecreuen han d'estar continguts l'un en l'altre, és a dir, no es poden solapar.

Aquesta anàlisi es basa en tres assumpcions auxiliars: un principi d'abast dels quantificadors, una teoria especial de l'adjunció i una restricció sobre les posicions d'adjunció dels quantificadors.

(7) Principi d'abast
L'abast de dos operadors dominats per les mateixes categories màximes és intercanviable.

(8) Teoria de l'adjunció
Una categoria A domina una categoria B si tots els segments de A dominen B.

(9) Restricció sobre les posicions d'adjunció dels quantificadors
Els quantificadors només es poden adjuntar a SV i a ST.

D'acord amb aquestes assumpcions, en el cas de (5.a) només és

possible una derivació, la que mostra (10), en què el quantificador s'ha adjuntat a ST:

(10) $[_{SC}$ Who$_i$ $[_{ST}$ everyone$_j$ $[_{ST}$ t_j $[_{SV}$ see $t_i]]]]$

Itinerari de who: {SV, ST, ST, SC}
Itinerari de everyone: {ST, ST}

A (10) la categoria màxima que domina everyone és SC. ST no el domina ja que només el domina un segment d'aquesta categoria. Recordem que perquè una categoria A domini una categoria B cal que tots els segments de A dominin B. Atès que tant who com everyone estan dominats per la mateixa categoria SC, el principi d'abast permet que l'abast d'aquests operadors sigui intercanviable. Per tant, (10) admet dues interpretacions: una en què who té abast sobre everyone (lectura col.lectiva) i una altra en què everyone té abast sobre who (lectura multiplicativa). Cal observar, finalment, que la derivació de (10) no transgredeix la condició dels itineraris continguts, ja que l'itinerari de who conté el de everyone.

Vegem ara el cas de (5.b). La restricció sobre les posicions d'adjunció dels quantificadors permet que aquests només s'adjuntin a ST i a SV. Segons aquesta restricció, (5.b) pot tenir aquestes dues representacions lògiques:

(11) a. $[_{SC}$ Who$_i$ $[_{ST}$ everyone$_j$ $[_{ST}$ t_i $[_{SV}$ saw $t_j]]]]$

Itinerari de who: {ST, ST, SC}
Itinerari de everyone: {SV, ST, ST}

b. $[_{SC}$ Who$_i$ $[_{ST}$ t_i $[_{SV}$ everyone$_j$ $[_{SV}$ saw $t_j]]]]$

Itinerari de who: {ST, SC}
Itinerari de everyone: {SV, SV}

Segons May, a (11.a) es produeix una transgressió de la condició dels itineraris continguts, ja que hi ha solapament d'itineraris, cosa que no passa a (11.b), en què els itineraris no s'entrecreuen. D'acord amb el principi d'abast, a la derivació gramatical de (11.b) who té abast sobre everyone, però no a la inversa. Per tant, només és possible la interpretació col.lectiva del quantificador.

May aplica aquest conjunt d'assumpcions a casos més complexos en què els dos operadors que interaccionen provenen d'una clàusula incrustada:

(12) a. Who$_i$ do you think everyone saw t_i at the rally? (ambigua)
b. Who$_i$ do you think t_i saw everyone at the rally? (no ambigua)

(12.a) té tant la lectura col.lectiva com la lectura multiplicativa, però no (12.b), que només té la lectura col.lectiva. L'esquema d'aquestes estructures és el següent:

(13) a. $[_{SC}$ Who$_i$ $[_{ST}$ ... $[_{SC}$ ... $[_{ST}$ everyone $[_{SV}$ V $t_i]]]]]$
b. $[_{SC}$ Who$_i$ $[_{ST}$ ... $[_{SC}$ ... $[_{ST}$ t_i $[_{SV}$ V everyone$]]]]]$

Perquè a (13.a) everyone pugui tenir abast sobre who, d'acord amb el principi d'abast, s'ha d'adjuntar al ST matriu. La derivació és, doncs, la següent:

(14) $[_{SC}$ Who$_j$ do $[_{ST}$ everyone$_j$ $[_{ST}$ you $[_{SV}$ think $[_{SC}$ $[_{ST}$ t_i $[_{SV}$ saw t_j at the rally$]]]]]]]$

Itinerari de who: {SV, ST, SC, SV, ST, ST, SC}
Itinerari de everyone: {ST, SC, SV, ST, ST}

Tal com mostra (14), no es transgredeix la condició dels itineraris continguts. Atès que estan dominats per les mateixes projeccions màximes, l'abast relatiu dels dos operadors és

commutable.

(13.b), en canvi, no admet la derivació de (14), en què el quantificador everyone s'adjunta al ST matriu, ja que aquesta derivació transgredeix la condició dels tineraris continguts:

(15) [$_{SC}$ Who$_i$ do [$_{ST}$ everyone$_j$ [$_{ST}$ you [$_{SV}$ think [$_{SC}$ [$_{ST}$ t_i [$_{SV}$ saw t_j at the rally]]]]]]]

Itinerari de who: {ST, SC, SV, ST, ST, SC}
Itinerari d'everyone: {SV, ST, SC, SV, ST, ST}

Per tant, l'única derivació possible és la de (16), en què everyone s'adjunta al SV més incrustat i en conseqüència no es produeix un creuament d'itineraris:

(16) [$_{SC}$ Who$_i$ do [$_{ST}$ you [$_{SV}$ think [$_{SC}$ [$_{ST}$ t_i [$_{SV}$ everyone$_j$ [$_{SV}$ saw t_j at the rally]]]]]]]

Itinerari de who: {ST, SC, SV, ST, SC}
Itinerari de everyone: {SV, SV}

Tradicionalment s'ha considerat que el moviment dels quantificadors està limitat a la clàusula en què es generen. En conseqüència, l'explicació que May dóna de (12) resulta problemàtica. Perquè el principi d'abast pugui permetre la commutació dels abastos relatius dels operadors, a (12.a) el quantificador everyone s'ha d'extreure a la clàusula superior. Com veurem, l'anàlisi d'Aoun i Li (1993a) intenta donar una solució a aquest problema.

3. Kim i Larson (1989)

Kim i Larson (1989) observen que en els verbs psicològics les interpretacions de la interacció quantificador/qu són inverses

a les que es donen en els verbs transitius agentius:

(17) a. What worries everyone? (ambigua)
b. Who does everything worry? (no ambigua)

A (17.a) l'OD everyone pot multiplicar el subjecte what. En canvi, a (17.b) el subjecte everything no pot multiplicar l'OD who.

Kim i Larson donen una explicació d'aquesta aparent paradoxa combinant l'estructura sintàctica proposada per Belletti i Rizzi (1988) per als verbs psicològics amb el model de May basat en la condició dels itineraris continguts i amb l'operació de descens del quantificador proposada també per May (1985).

Recordem en primer lloc l'anàlisi dels verbs psicològics proposada per Belletti i Rizzi (1988). Belletti i Rizzi consideren que els verbs psicològics són verbs inacusatius amb dos objectes. A la sintaxi, l'objecte més intern puja a l'Espec de ST, on rep cas nominatiu, mentre que l'objecte extern rep cas inherent. Aquesta proposta està d'acord amb el tractament que fa Burzio dels verbs inacusatius. Segons Burzio, els verbs inacusatius no assignen cas estructural al seu complement; en conseqüència, els complements del verb han de rebre cas a través d'altres mecanismes. Com hem vist, Belletti i Rizzi proposen dos mecanismes per assignar cas als complements: l'ascens a la posició de subjecte i l'assignació de cas inherent.

Els verbs de les classes preoccupare i piacere es diferencien pel tipus de cas inherent que assignen. L'objecte extern dels verbs del tipus preoccupare rep cas acusatiu, mentre que l'objecte extern dels verbs del tipus piacere rep cas datiu. Vegem esquemàticament l'anàlisi per a aquests dos tipus de verbs psicològics:

(18) a. Questo preoccupa Gianni

b.

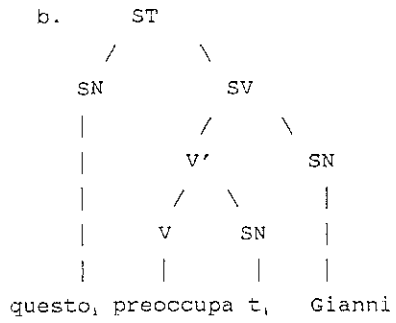

(19) a. Questo piace a Gianni

b.

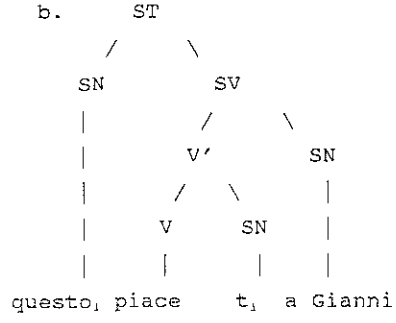

Així doncs, la diferencia entre els verbs del tipus preoccupare i els verbs del tipus piacere està, segons Belletti i Rizzi, en el cas inherent que reben els objectes externs: uns reben cas acusatiu mentre que els altres reben cas datiu.

Per analitzar les oracions de (17), Kim i Larson adopten l'anàlisi dels verbs psicològics de Belletti i Rizzi. La forma lògica que resulta de (17.a), després del moviment encobert del quantificador, és (20.b).

(20) a. What worries everyone?

b.

(Kim i Larson (1989), ex. 10.a)

Com mostra (21), els camins dels operadors no se solapen:

(21) Itinerari d'everyone: {SV, T', ST, ST}
Itinerari de what: {V', SV, T', ST, ST, C', SC}

Atès que els operadors estan dominats per les mateixes projeccions màximes, el seu abast relatiu és commutable. D'aquí que sigui possible tant la interpretació col.lectiva com la multiplicativa.

Vegem ara el cas de (17.b), que té la forma lògica de (22.b):

(22) a. Who does everything worry?

b.

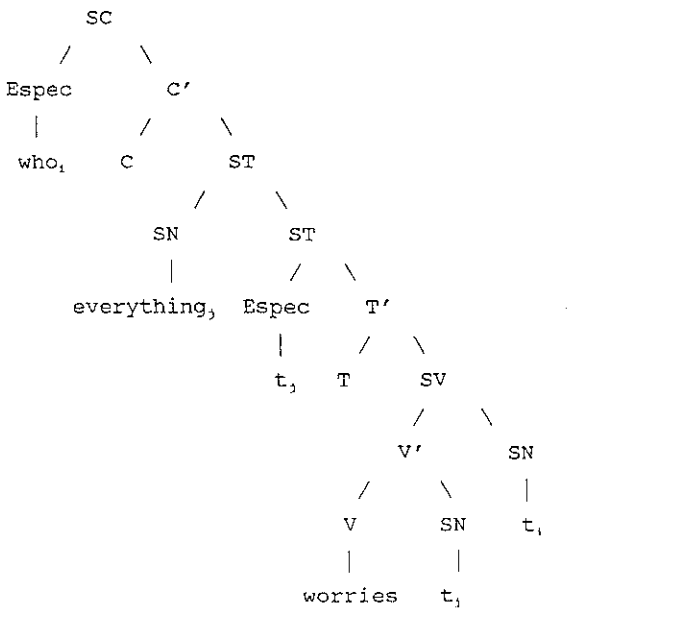

(Kim i Larson (1989), ex. 10.b)

Com mostra (23), es produeix un solapament d'itineraris i, per tant, conseqüència la derivació és incorrecta.

(23) Itinerari de who: {SV, T', ST, ST, C', SC}
Itinerari d'everything: {V', SV, T', ST, ST}

Kim i Larson proposen per a (17.b) la derivació de (24), on el quantificador descendeix a la FL i s'adjunta a V'. Com mostra (24), aquesta derivació, que recorre al descens d'operador, no contravé la condició dels itineraris continguts:

(24)

a.

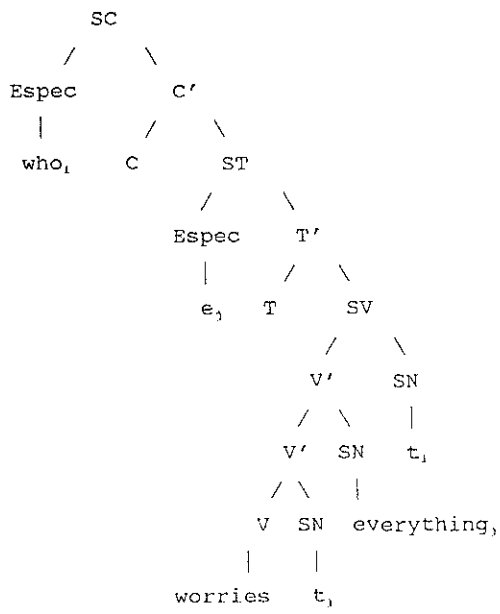

b. Itinerari de who: {SV, T', ST, C', SC}
Itinerari d'everything: {V', V'}

(Kim i Larson (1989), ex. 11)

Kim i Larson tracten la traça de subjecte com un expletiu, tal com fa May (1985) en analitzar les estructures dels verbs d'elevació, que considera la traça de subjecte deixada en el descens com un expletiu.

La derivació de (17.b) no transgredeix la condició dels itineraris continguts. Atès que everything no c-comanda who, l'única interpretació possible és la col.lectiva.

Combinant el model de May (1985) i l'anàlisi de Belletti i Rizzi (1988) dels verbs psicològics, juntament amb l'assumpció de diverses estipulacions complementàries, Kim i Larson donen compte del comportament dels operadors en la interacció quantificador/qu en els verbs psicològics.

Aquesta anàlisi resulta problemàtica per dues raons. En primer lloc, recorre a la condició dels itineraris continguts com a restricció per limitar el moviment dels operadors i, en conseqüència, implícitament admet l'extracció dels quantificadors de la clàusula on es generen. Un altre punt feble d'aquesta anàlisi és l'ús que fan de les traces nominals. Contràriament al que és habitual, prenen en consideració les traces nominals a l'hora de computar els itineraris sobre els quals discrimina la condició dels itineraris continguts. En efecte, si no es tingués en compte la traça nominal de what a (21), es produiria un solapament d'itineraris i, per tant, no es podrien obtenir la interpretació col.lectiva i la interpretació multiplicativa que permet el principi d'abast tal com és concebut en el model de May. Aquests itineraris serien els de (25):

(25) a. What worries everyone
b. Itinerari d'everyone: {SV, T', ST, ST}
Itinerari de what: {ST, ST, C', SC}

4. Aoun i Li (1993a)

Aoun i Li (1993a) observen que el model de May no és satisfactori atès que es basa en la idea que el quantificador es pot extreure de la clàusula en què es genera. Com hem vist, perquè el principi d'abast permeti la commutació d'abast entre dos operadors aquests han d'estar dominats a la FL per les mateixes projeccions màximes. Una conseqüència d'aquest requisit és que en els casos en què els operadors es generen en una clàusula incrustada, el quantificador s'ha de moure a la FL a la clàusula superior, tal com hem vist en analitzar (12), que repeteixo com a (26), amb les seves corresponents representacions esquemàtiques:

(26) a. Who_i do you think everyone saw t_i at the rally? (ambigua)
a'. $[_{SC}$ Who_i $[_{ST}$ ... $[_{SC}$ ... $[_{ST}$ everyone $[_{SV}$ V $t_i]]]]]$
b. Who_i do you think t_i saw everyone at the rally? (no ambigua)
b'. $[_{SC}$ Who_i $[_{ST}$ ... $[_{SC}$ ... $[_{ST}$ t_i $[_{SV}$ V everyone$]]]]]$

A (26.a), l'adjunció del quantificador universal al ST matriu no provoca cap transgressió de la condició dels itineraris continguts. En canvi, la mateixa operació aplicada a (26.b) fa que s'entrecreuin els itineraris de dues cadenes d'operadors. D'aquesta manera explica May la impossibilitat que a (26.b) el quantificador OD multipliqui l'element qu subjecte.

Aoun i Li fan una reformulació dels mecanismes de May per tal de poder explicar els casos de (26) sense necessitat d'extreure el quantificador incrustat de la clàusula en què es genera. Seguint May, Aoun i Li proposen que les relacions d'abast de quantificadors s'estableixen a la FL, la qual es deriva de l'estructura sintàctica mitjançant operacions de moviment similars a les que deriven l'estructura sintàctica a partir de l'estructura profunda. Aoun i Li proposen que aquestes operacions de moviment estiguin regides pel requisit de lligam mínim (Minimal Binding Requirement):

(27) Requisit de lligam mínim
Les variables han d'estar lligades pel lligador A' potencial més local.

Igual que en el model de May, les possibles relacions d'abast entre els operadors vénen determinades per un principi d'abast que s'aplica a les derivacions de la FL. Aoun i Li reformulen aquest principi de la manera següent:

(28) Principi d'abast

Un operador A pot tenir abast sobre un operador B ssi A c-comanda B o un membre en posició A' de la cadena que conté B.

El requisit de lligam mínim actua en conjunció o bé amb el principi de bijecció de Koopman i Sportiche (1982), que limita el nombre de variables que pot lligar un operador, o bé amb la restricció contra la quantificació vàcua:

(29) Principi de bijecció

Un operador en posició A' només pot lligar una variable en posició A.

(30) Restricció contra la quantificació vàcua

Tot quantificador ha de quantificar una variable.

El requisit de lligam mínim és de fet un algorisme. Donada una derivació, estableix amb quin operador s'ha de lligar una traça quantificacional. El principi de bijecció (o la restricció contra la quantificació vàcua) determina si les relacions entre els operadors i les variables és correcta. A la pràctica una derivació resulta agramatical quan el lligador potencial mínim no coincideix amb el lligador real.

La funció del requisit de lligam mínim, en conjunció amb el principi de bijecció (o la restricció contra la quantificació vàcua), és limitar el moviment dels operadors. Els seus efectes són semblants, per bé que no sempre coincidents, als de la condició dels itineraris continguts en el model de May.

Atès que en el model d'Aoun i Li el moviment dels operadors està més restringit que en el de May (els quantificadors només es poden moure dins la clàusula en què es generen), Aoun i Li proposen un principi d'abast relativitzat a les cadenes, que permet que un operador pugui tenir abast sobre un altre operador sense necessitat de c-comandar-lo. En el model de May les

relacions d'abast s'estableixen entre operadors, mentre que en el d'Aoun i Li s'estableixen entre operadors i traces en posició A'. Igual que el principi d'abast de May, el principi d'abast d'Aoun i Li permet que en certes derivacions es pugui donar una commutació d'abast entre operadors, tal com veurem més endavant.

El principi d'abast diu que un operador A té abast sobre un altre operador B si i només si l'operador A c-comanda l'operador B o una traça en posició A' de l'operador B. Queden excloses en la computació de les relacions d'abast tant les traces nominals o traces que no reben cas com les variables o traces quantificacionals que reben cas. Seguint Chomsky (1986b), Aoun i Li assumeixen que els elements qu s'adjunten a SV en el seu moviment a Comp (sempre que s'extreguin de SV). En canvi, consideren que els quantificadors que s'extreuen del SV i s'adjunten a ST no deixen cap traça adjuntada a SV ja que aquest moviment és directe, és a dir, no hi ha una adjunció intermèdia a SV. Com veurem, la traça qu adjuntada a SV és crucial a l'hora de determinar l'abast dels operadors en la interacció quantificador/qu.

Bàsicament, el requisit de lligam mínim impedeix que un operador es pugui desplaçar per sobre d'un altre operador. Aquesta afirmació és excessivament restrictiva. De fet, la mateixa sintaxi mostra exemples en què es transgredeix aquest principi. Per exemple, a (31) l'element qu OD s'ha desplaçat per sobre del quantificador subjecte, provocant un creuament d'operadors.

(31) What$_j$ did everybody$_i$ t_i see t_j?

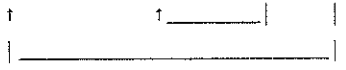

A (31), l'operador que lliga mínimament t_j no és el seu lligador real what$_j$ sinó everybody. A l'apartat següent veurem les estipulacions que cal fer perquè el requisit de lligam mínim sigui descriptivament adequat.

4.1. El requisit de lligam mínim

El requisit de lligam mínim per ell sol no és suficient per explicar de manera unificada els diversos fenòmens de la quantificació que Aoun i Li tracten. Aoun i Li proposen bàsicament quatre estipulacions perquè el requisit de lligam mínim resulti operatiu. Aquestes estipulacions es basen en els factors següents:

a) El mecanisme de formació de les cadenes operador-variable.
b) La distinció entre posicions argumentals temàtiques i no temàtiques.
c) La distinció entre posicions argumentals i posicions d'operador.
d) La distinció entre traces qu i traces de quantificador.

A continuació analitzo les diferents estipulacions que permeten que el requisit de lligam mínim resulti operatiu.

4.1.1. El mecanisme de formació de les cadenes operador-variable

Aoun i Li proposen que les cadenes operador-variable es poden crear de dues maneres diferents:

a) Movent tot el constituent que conté l'operador en posició d'especificador.
b) Movent exclusivament el constituent operador del constituent en què aquest es troba en posició d'especificador.

El moviment de tot el constituent que conté mínimament el quantificador en posició d'especificador és un cas típic de pied-piping. Aquest tipus de moviment de les expressions quantificades és l'utilitzat correntment en els models generativistes.

El segon tipus de moviment es basa en una certa noció de descomposició lèxica. D'acord amb aquesta proposta, el constituent operador d'un element lèxic o d'una expressió

quantificada s'adjunta al SN que mínimament el conté, tal com mostra l'exemple:[2]

(32) a. [$_{SN}$ everyone] --> [$_{SN}$ every$_i$ [$_{SN}$ t_i one]]

b.

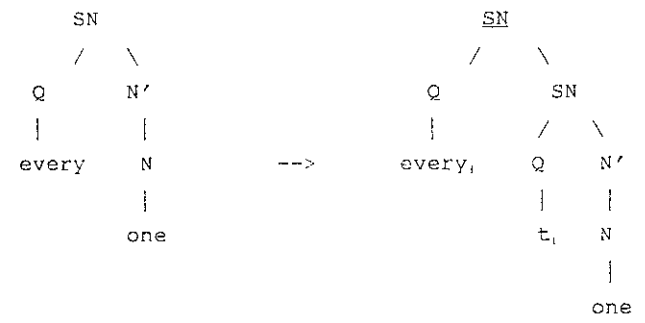

Aquest tipus de moviment està severament restringit. El constituent operador només es pot adjuntar al SN que mínimament el conté. És a dir, no es pot adjuntar a una posició superior. A més, el constituent operador només es pot adjuntar un cop tot el SN quantificat ha experimentat elevació de quantificador. O el que és el mateix, un cop s'eleva el constituent operador i s'adjunta al SN que mínimament el conté, aquest SN ja no pot experimentar elevació de quantificador. Com veurem, aquestes restriccions són necessàries per evitar la proliferació de derivacions no desitjades.

Pel que fa a les possibilitats de c-comandament dels quantificadors, Aoun i Li consideren que els quantificadors tenen abast sobre tot el domini que c-comanden i també sobre tot el domini que c-comanden els SNs que mínimament els contenen.

---

[2] Tant en les representacions diagramàtiques com en les representacions amb claudàtors, represento les categories creades per adjunció amb un subratllat, i les traces bàsiques nominals, és a dir, aquelles traces que no reben cas i que per tant no actuen com a variables, amb el subíndex 0 (t_0).

4.1.2. Posicions a les quals es pot moure un operador

Seguint una idea de Chomsky (1986b), Aoun i Li proposen que un quantificador només es pot adjuntar a una posició no temàtica. Exemples de posicions no temàtiques són ST i SV. Aoun i Li assumeixen la hipòtesi del subjecte intern al SV i consideren, per tant, que l'Espec de ST és també una posició no temàtica. En conseqüència, és possible l'adjunció al constituent que ocupa aquesta posició, és a dir, el SN subjecte. El constituent operador del SN subjecte en posició d'especificador de ST es pot adjuntar al SN que el conté sense transgredir la teoria temàtica.

El mecanisme de creació de cadenes operador-variable juntament amb la hipòtesi que l'Espec de ST (i les posicions adjuntades a ST i a SV) no són posicions temàtiques, permet postular per a (33) dues derivacions, la (34) i la (35):[3]

(33) Everybody loves somebody.

[3] En el que segueix, i per facilitar la lectura de les derivacions, indico les categories creades per adjunció amb un subratllat, i les traces nominals que es troben en una posició on no s'assigna cas amb el subíndex 0.

(34)

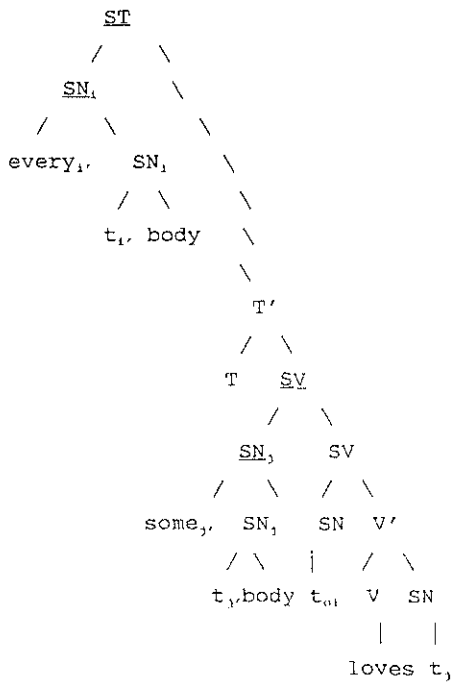

A (34) el quantificador OD s'adjunta al SV i posteriorment el constituent operador s'adjunta al SN. El quantificador subjecte no es mou de l'Espec de ST, ja que aquesta posició és no temàtica, mentre que el constituent operador s'adjunta a SN. En aquesta derivació el quantificador subjecte té abast sobre el quantificador OD, ja que el c-comanda. La mateixa lectura s'obtindria si el quantificador subjecte s'adjuntés a ST.

Vegem ara la derivació en què l'OD s'adjunta a ST:

(35)

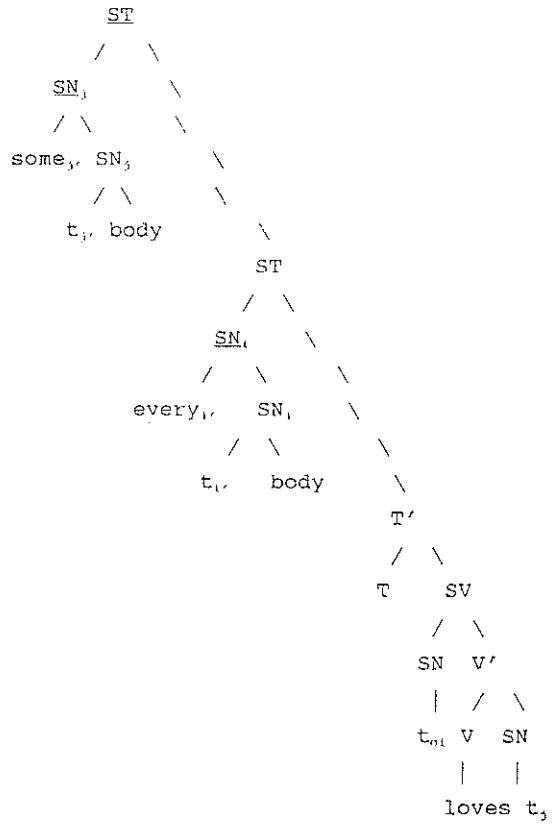

A (35) el quantificador OD s'adjunta a ST mentre que el quantificador subjecte no es mou. En cada cas, el constituent operador s'adjunta al SN que mínimament el conté. Aquesta derivació dóna lloc a la interpretació en què el quantificador OD té abast sobre el quantificador subjecte. A (35) no es transgredeix el requisit de lligam mínim ja que, com veurem a continuació, <u>everybody</u>$_1$ no es troba en una posició d'operador i, per tant, no pot lligar mínimament la traça de <u>somebody</u>$_3$. Observi's que en aquest cas l'adjunció del SN subjecte a ST provocaria una transgressió del requisit de lligam mínim.

4.1.3. Posicions argumentals i posicions d'operador

La tercera assumpció que fan Aoun i Li per acomodar el requisit de lligam mínim a la diversitat de fenòmens de quantificació que volen explicar és que els operadors que no es troben en una posició sintàctica d'operador no es comptabilitzen com a operadors a l'hora d'avaluar el requisit de lligam mínim. Així, la posició d'Espec de ST (i la posició d'Espec de SV ocupada per l'OD en les construccions ditransitives) no són posicions d'operador. Les posicions d'operador són bàsicament l'Espec de SC i les posicions adjuntades a SV i a ST. Recordem la derivació de (35). La derivació no transgredeix el requisit de lligam mínim perquè el SN quantificat subjecte es troba en una posició que no és d'operador.

Hem vist que el constituent operador d'un SN es pot adjuntar al SN que mínimament el conté si aquest es troba en una posició argumental no temàtica. Aquest moviment permet formar les cadenes operador-variable necessàries per a la quantificació.

4.1.4. El principi C del lligam i les traces d'operador

La darrera estipulació que proposen Aoun i Li fa referència a les possibilitats de coindexació d'una traça qu. Una traça qu es pot coindexar lliurement amb un operador potencial excepte quan aquesta coindexació impliqui una transgressió del principi C del lligam. Aquest requisit queda expressat formalment així:

(36) Si la coindexació d'una variable qu amb el seu lligador A' potencial més proper implica quedar coindexat per transitivitat amb una altra variable situada a la seva esquerra en una posició A on s'assigna cas i en el domini del seu lligador, aleshores aquesta coindexació queda eximida.

Si aquest tipus de coindexació es realitzés, es transgrediria el principi C de la teoria del lligam, que determina que una variable no pot estar lligada des d'una posició A que la c-comandi en el domini del seu lligador A'. Aoun i Li expressen aquesta excepció al requisit de lligam mínim a partir d'un refinament de la noció de lligador A' potencial:

(37) A es qualifica com a lligador A' potencial per a B ssi A c-comanda B, A és en una posició A', i l'assignació de l'índex de A a B no transgredeix el principi C de la teoria del lligam.

En la realitat, la coindexació d'una traça qu amb un operador potencial que no sigui el seu lligador real pot donar lloc a les dues situacions que l'esquema explicita:

(38) a. $[_{\alpha}\ Op_{quant}\ \ldots\ [_{\omega}\ t_{quant}\ \ldots\ t_{qu}]]$
b. $[_{\alpha}\ Op_{quant}\ \ldots\ [_{\omega}\ t_{qu}\ \ldots\ t_{quant}]]$

A (38.a), la t_{qu} no pot quedar coindexada amb l'OP_{quant} ja que violaria el principi C de la teoria del lligam. Aquesta restricció no s'aplica a (38.b), on la coindexació és possible. En conseqüència, les configuracions de (38.a) són gramaticals, però no les de (38.b).

La configuració (38.a) es dóna en la derivació (39.b) de (39.a) (recordem que els elements qu que s'extreuen del SV s'adjunten prèviament a aquesta categoria):

(39) a. Who did everybody see?
b. $[_{SC}\ Who_j\ did\ [_{SI}\ everybody_i\ [_{ST}\ t_i\ [_{SV}\ t_j'\ [_{SV}\ t_{oi}\ see\ t_j]]]]]$

A (39) <u>everybody</u> no actua com un lligador potencial de t_j. Si ho fes, t_j quedaria coindexada amb t_i i es violaria el principi C del lligam. Per tant, t_j està lligada mínimament pel seu lligador real $\underline{who}_j$, de manera que es respecta el requisit de lligam mínim.

La configuració (38.b) es dóna a la derivació (40.b) de (40.a):

(40) a. Who saw everybody?
b. $[_{SC}\ Who_i\ [_{SI}\ everybody_j\ [_{ST}\ t_i\ [_{SV}\ t_{oi}\ saw\ t_j]]]]$

A (40.b) $\underline{everybody}_j$ compta com a lligador potencial de t_i, ja que la coindexació de t_i amb l'operador no implica que t_i quedi coindexada amb cap variable en posició A que la c-comandi en el domini del seu lligador $\underline{everybody}_j$. La derivació de (40.b) transgredeix, doncs, el requisit de lligam mínim. L'única derivació possible per a (40.a) és (41):

(41) $[_{SC}\ Who_i\ [_{ST}\ t_i\ [_{SI}\ everybody_j\ [_{SV}\ t_{oi}\ saw\ t_j]]]]$

Convé notar que aquesta estipulació que Aoun i Li proposen és innecessària per explicar la derivació de (39.a). Hem vist que els SNs quantificats que es troben en posicions argumentals no temàtiques no cal que es moguin a la FL. La cadena operador-variable es pot formar ja que l'adjunció del constituent operador al SN és possible. Així mateix, el constituent operador adjuntat al SN subjecte té abast no solament sobre el domini que c-comanda, sinó també sobre el domini que c-comanda el SN que mínimament el domina. Per tant, té abast sobre la traça de l'OD adjuntada a SV, tal com mostra la derivació (42) de (39.a) (per raons de simplicitat ometo l'adjunció del constituent quantificador al SN que el conté):

(42)

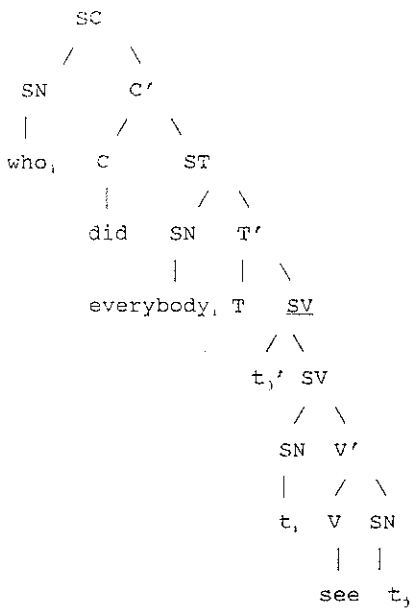

La derivació de (39.a) en què el quantificador subjecte s'adjunta a ST és (43):

(43)

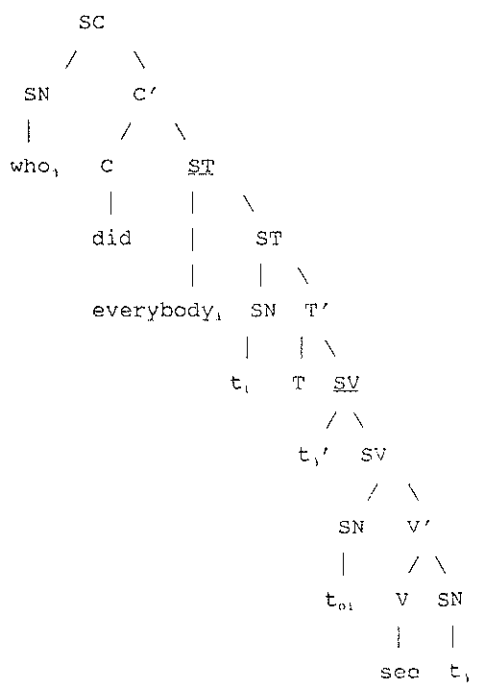

La presència de t_i impedeix que everybody$_i$ sigui el lligador de t_j'. Observi's, d' altra banda, que el principi d'abast permet que tant la derivació de (42) com la de (43) tinguin dues interpretacions, tal com passa en el principi d'abast de May.

Tanmateix, en analitzar les construccions datives veurem que és necessària l'assumpció que un operador no compta com a lligador d'una traça si la coindexació amb aquesta traça viola el principi C de la teoria del lligam.

Hem vist que Aoun i Li assumeixen que els elements qu s'extreuen del SV adjuntant-se a aquesta categoria. Aoun i Li assumeixen a la pràctica que aquestes traces intermèdies sempre satisfan el requisit de lligam mínim. El seu lligador potencial és sempre el lligador real, ja que el subjecte, que és l'únic que els podria fer ombra, no cal que es mogui de ST, des d'on no

compta com a operador per al lligam mínim.

4.2. Els efectes del requisit de lligam mínim i el principi d'abast

A continuació mostro com s'apliquen a diferents tipus d'estructures quantificades el requisit de lligam mínim i el principi d'abast en conjunció amb les quatre estipulacions que acabo de ressenyar. Les construccions que analitzaré són les construccions transitives agentives (4.2.1), les construccions datives (4.2.2) i les construccions de doble objecte (4.2.3). A la darrera secció d'aquest apartat mostraré les insuficiències de l'anàlisi d'Aoun i Li basada en les propietats configuracionals de les derivacions.

4.2.1. Les construccions transitives agentives

En una oració transitiva agentiva es donen tres grans tipus de relacions de quantificació:

a) La relació entre un quantificador subjecte i un quantificador OD.
b) La relació entre un quantificador universal subjecte i un element qu OD.
c) La relació entre un element qu subjecte i un quantificador universal OD.

L'estudi de les relacions anteriors se sol circumscriure a operadors que es generen a la clàusula matriu. Com hem vist, May (1985) estén aquest estudi a la interacció entre un element qu i un quantificador generats a la clàusula incrustada de tal manera que l'element qu passa a la clàusula matriu a l'estructura sintàctica. En aquest apartat faré un repàs d'aquests casos i mostraré com el requisit de lligam mínim és capaç d'explicar la relació entre un quantificador i un element qu generats en una

clàusula incrustada.

4.2.1.1. La interacció quantificador/quantificador entre un quantificador subjecte i un quantificador OD

El cas paradigmàtic de la interacció entre un quantificador subjecte i un quantificador OD és (44):

(44) Everybody saw somebody. (ambigua)

Hem vist que (44) té en anglès dues interpretacions: una en què el quantificador everybody té abast sobre somebody, i l'altra en què somebody té abast sobre everybody. Les formes lògiques associades a (44) que proposen Aoun i Li són (45) (per raons de claredat, no indico l'adjunció dels constituents operadors als SNs que mínimament els contenen):

(45) a. $[_{ST}$ everybody$_i$ $[_{ST}$ t_i $[_{SV}$ somebody$_j$ $[_{SV}$ t_{oi} saw $t_j]]]]$
b. $[_{ST}$ somebody$_j$ $[_{ST}$ everybody$_i$ $[_{SV}$ t_{oi} saw $t_j]]]$

El requisit de lligam mínim es respecta a (45.a). L'aplicació del principi d'abast donarà la lectura en què el quantificador universal té abast sobre el quantificador existencial. A (45.b) també es respecta el requisit de lligam mínim. Everybody es troba en una posició A i, per tant, no compta com a lligador mínim de la traça t_i. El lligador mínim de t_j és el seu lligador real, somebody$_j$. En aquesta derivació, somebody té abast sobre everybody.

4.2.1.2. La interacció quantificador/qu entre un quantificador universal subjecte i un element qu OD

(46) mostra un exemple d'interacció entre un quantificador

universal subjecte i un element qu OD:

(46) Who$_j$ did everybody see t$_j$? (ambigua)

Com hem vist, aquesta oració és ambigua entre les dues interpretacions possibles: aquella en què el quantificador subjecte té abast sobre l'element qu OD i aquella en què l'element qu OD té abast sobre el quantificador universal subjecte. La derivació de (46) és (39.b), que repeteixo com a (47):

(47) a. [$_{SC}$ Who$_j$ did [$_{ST}$ everybody$_i$ [$_{ST}$ t$_i$ [$_{SV}$ t$_i$' [$_{SV}$ t$_{oi}$ see t$_j$]]]]]

b.

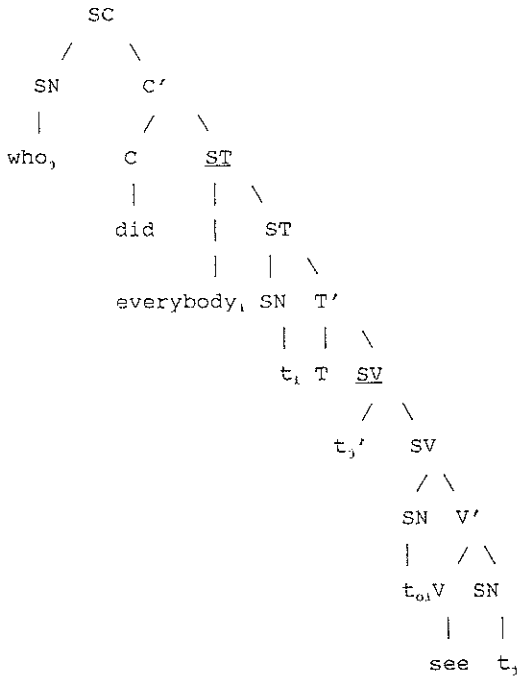

Everybody$_i$ pot adjuntar-se a ST ja que no es transgredeix el requisit de lligam mínim. Aparentment, everybody$_i$ és el lligador

mínim de la traça t$_j$. Si fos el seu lligador real la traça t$_j$ quedaria coindexada amb la traça t$_i$ en posició A, amb la qual cosa es transgrediria el principi C del lligam. Per tant, everybody$_i$ no compta com a lligador potencial de t$_j$. El lligador mínim de t$_j$ és el seu lligador real, who$_j$.

El principi d'abast permet que aquesta derivació tingui dues interpretacions. Atès que l'operador everybody c-comanda una traça en posició A' (t$_j$') de la cadena de who$_j$, everybody$_i$ té abast sobre who$_j$. Així mateix, com que who$_j$ c-comanda l'operador everybody$_i$, who$_j$ té abast sobre everybody$_i$. D'aquesta manera queda explicada l'ambigüitat de (46). Convé notar que si el SN subjecte no s'adjuntés a ST, s'obtindrien les mateixes lectures.

4.2.1.3. La interacció quantificador/qu entre un element qu subjecte i un quantificador universal OD

(48) mostra un exemple d'interacció entre un element qu subjecte i un quantificador universal OD:

(48) Who$_i$ t$_i$ saw everybody? (no ambigua)

La forma lògica d'aquesta oració és (41), que repeteixo com a (49):

(49) a. $[_{SC}$ Who$_i$ $[_{ST}$ t_i $[_{SV}$ everybody$_j$ $[_{SV}$ t_{oi} saw $t_j]]]]$

b.

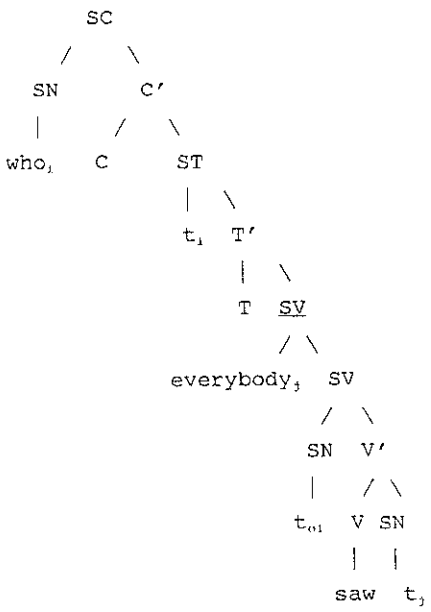

Everybody, només es pot adjuntar a SV. El requisit de lligam mínim no permet que s'adjunti a ST. Si ho fes, la traça qu t_j tindria com a lligador mínim everybody$_j$ i no el seu lligador real who$_i$, amb la qual cosa es transgrediria aquest requisit. D'acord amb el principi d'abast, who$_i$ té abast sobre everybody$_j$ ja que el c-comanda, però everybody$_j$ no té abast sobre who$_i$. D'aquesta manera es deriva el fet que el quantificador universal OD no pot quantificar l'element qu subjecte.

4.2.1.4. La interacció quantificador/qu en clàusules incrustades

El model d'Aoun i Li permet explicar els casos en què els operadors que interaccionen es generen en una clàusula incrustada sense necessitat de recórrer a l'extracció lògica del

quantificador. Repeteixo els dos exemples d'aquest paradigma:

(50) a. Who$_i$ do you think everybody saw t_i at the rally? (ambigua)

b. Who$_i$ do you think t_i saw everybody at the rally? (no ambigua)

La representació lògica sense extracció del quantificador per a (50.a) és (51.a) i la de (50.b) és (51.b) (ometo estructura per facilitar la interpretació):

(51) a. $[_{SC}$ Who$_j$ do $[_{ST}$ you $[_{SV}$ think $[_{SC}$ $[_{SV}$ everybody$_i$ $[_{ST}$ t_i $[_{SV}$ t_j' $[_{SV}$ t_{oi} saw t_j at the rally]]]]]]]]]

b. $[_{SC}$ Who$_i$ do $[_{ST}$ you $[_{SV}$ think $[_{SC}$ $[_{ST}$ t_i $[_{SV}$ everybody$_j$ $[_{SV}$ t_{oi} saw t_j at the rally]]]]]]]

Les corresponents versions esquemàtiques de (51.a) i (51.b) són respectivament (52.a) i (52.b):

(52) a. $[_{SC}$ Who$_j$ $[_{ST}$ ... $[_{SC}$ $[_{SV}$ everybody$_i$ $[_{ST}$ t_i $[_{SV}$ t_j' $[_{SV}$ t_{oi} V t_j]]]]]]]

b. $[_{SC}$ Who$_i$ $[_{ST}$ ... $[_{SV}$ ... $[_{SC}$ $[_{ST}$ t_i $[_{SV}$ everybody$_j$ $[_{SV}$ t_{oi} V t_j]]]]]]]

A (51.a) everybody$_i$ és el lligador de t_i però no de t_j'. Si fos el lligador de t_j', aquesta traça quedaria coindexada amb t_i, cosa que violaria el principi C de la teoria del lligam. t_j', doncs, està lligada per who$_j$. Atès que who$_j$ c-comanda l'operador everybody$_i$ i everybody$_i$ c-comanda un element en posició A' de la cadena de who$_i$ (t_i'), l'abast dels dos quantificadors és commutable. Les dues interpretacions, la col.lectiva i la multiplicativa, són possibles. Igual que en el cas de (46), no és necessari el moviment lògic d'everybody, ja que des de la posició d'especificador pot c-comandar la traça t_j'.

A la derivació de (51.b) es respecta el requisit de lligam

mínim: el lligador potencial de cada traça és el seu lligador real. Atès que who$_i$ c-comanda everybody$_j$, però everybody$_j$ no c-camanda who$_i$, ni cap element en posició A' de la cadena que encapçala, només és possible la lectura col.lectiva en què who$_i$ té abast sobre everybody$_j$. Observi's que l'adjunció d'everybody$_j$ a ST provocaria una transgressió del requisit de lligam mínim. En conclusió, l'anàlisi d'Aoun i Li basada en el requisit de lligam mínim i el principi d'abast permet explicar el contrast quantificador/qu en les clàusules en què aquests operadors es generen en una clàusula incrustada sense recórrer a l'extracció del quantificador a la clàusula superior.

4.2.2. Les construccions ditransitives

En anglès els verbs ditransitius es poden realitzar estructuralment de dues maneres diferents: en la construcció dativa o oblíqua i en la construcció de doble objecte.

(53) a. John gave a book to Mary. (estructura dativa)
b. John gave Mary a book. (estructura de doble objecte)

Aquestes construccions presenten propietats diferents pel que fa a la interacció entre quantificadors i a la interacció quantificador/qu. Vegem en primer lloc la construcció dativa. Aquesta construcció permet que l'abast entre quantificadors sigui commutable, és a dir, el quantificador OD pot tenir abast sobre el quantificador OI i al revés, el quantificador OI pot tenir abast sobre el quantificador OD:

(54) John gave everything to somebody. (ambigua)

Considerem ara la interacció quantificador/qu entre l'OI i l'OD:

(55) a. What did you read to everybody?
b. Who did you read everything to?

Pel que fa a l'abast relatiu en la interacció quantificador/qu els judicis resulten problemàtics. Aoun i Li no analitzen aquesta estructura i, en conseqüència, no donen els judicis de gramaticalitat. Qui sí que els analitza és Stroik (1996), i considera que les dues relacions possibles són ambigües. En canvi, Beghelli (1997) considera que l'OI pot multiplicar una mica marginalment l'OD, mentre que l'OD pot multiplicar l'OI més marginalment. Els judicis de Beghelli són els següents:

(56) a. ?What did you show to every man?
b. ??To whom did you show every picture?
(Beghelli (1997), ex. 3)

En català, els judicis semblen indicar que l'OI pot multiplicar l'OD, mentre que l'OD no pot multiplicar l'OI:

(57) a. Què ha recomanat a cada alumne el professor?
b. ?A qui ha recomanat cada llibre el professor?

Vista la situació, consideraré que l'OI pot multiplicar l'OD però no al revés. En conseqüència, (55.a) serà ambigua, mentre que (55.b) no ho serà.

La construcció de doble objecte és molt més rígida pel que fa a la interacció entre quantificadors. En efecte, el quantificador OI pot tenir abast sobre el quantificador OD, mentre que el quantificador OD no pot tenir abast sobre el quantificador OI:

(58) John gave somebody everything. (no ambigua)

Pel que fa a la interacció quantificador/qu, la construcció de doble objecte no presenta problemes de judicis de

gramaticalitat. Així, a la bibliografia hi ha acord pel que fa a les relacions d'abast. Les estructures en què l'OI és el quantificador i l'OD és l'element qu són ambigües. En canvi, no són ambigües les estructures en què la relació de quantificació s'inverteix, és a dir, les estructures en què l'OI és l'element qu i l'OD és el quantificador.[4]

(59) a. What did you give everyone? (ambigua)
b. ??Who did you give everything? (no ambigua)

A continuació analitzo la interacció entre operadors en les estructures datives mentre que a la secció següent em centraré en la interacció entre operadors en les estructures de doble objecte.

4.2.2.1. Les construccions datives

Aoun i Li analitzen en les construccions datives la interacció entre els quantificadors OD i OI però no la interacció quantificador/qu. Donada l'estructura que donen per a les construccions datives, es poden deduir de manera directa els efectes del requisit de lligam mínim en la interacció quantificador/qu en aquestes construccions.

Vegem en primer lloc l'estructura sintàctica que Aoun i Li proposen per a les construccions datives. Aquesta estructura s'inspira estretament en la de Larson (1988). Igual que Larson, Aoun i Li consideren que tant l'OD com l'OI són arguments interns del verb i que l'OI és el complement més intern. Difereixen, però, en l'estructura sintàctica bàsica que proposen. Larson

[4] El caràcter desviat de (59.b), segons Aoun i Li (1993a), es deu al fet que les estructures de doble objecte no permeten, o permeten marginalment, la interrogació de l'OI, i no a problemes en la interacció entre els operadors:

(i) ??Who did you give this book?

proposa que l'OI és el node germà del verb i l'OD ocupa l'especificador de SV. Des del punt de vista semàntic, l'OI i el verb formen una predicació simple el subjecte de la qual és l'OD. Així mateix, l'OD amb la predicació formada pel verb i l'OI constitueixen una predicació complexa el subjecte de la qual és el subjecte sintàctic. D'acord amb Larson, l'estructura profunda de (60) seria (61):

(60) John gave a book to Mary.

(61)

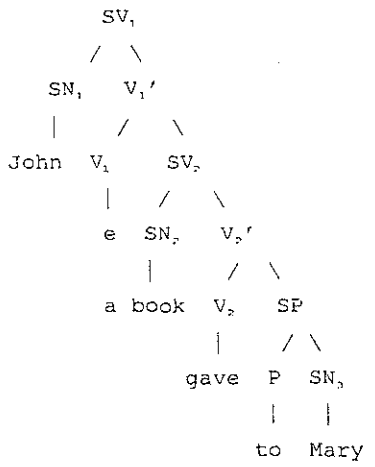

L'OI rep cas inherent a través de la preposició to. En canvi, l'OD rep cas estructural del verb quan aquest puja a V_1.

A diferència de Larson, Aoun i Li consideren que els dos complements es generen a la dreta del verb, l'OI com a node germà del verb i l'OD adjuntat a V'. Segons Aoun i Li l'estructura profunda de (60) és (61):

(61)

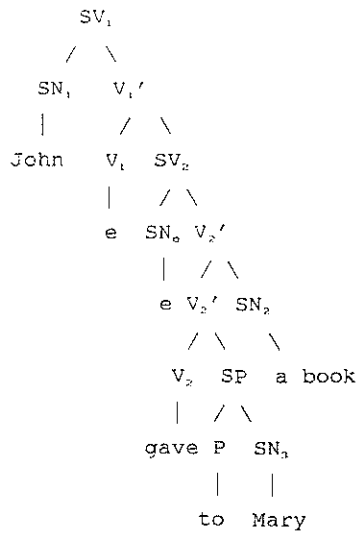

A la sintaxi el SN_2 a book es mou a l'Espec de SV_2, on rebrà cas després que el verb pugi a V_1. Convé notar que en aquesta estructura a book ocupa una posició derivada, és a dir, una posició no temàtica.

4.2.2.1.1. La interacció entre quantificadors

L'estructura sintàctica que Aoun i Li proposen per a les construccions datives permet explicar adequadament l'ambigüitat de (62):

(62) John gave everything to somebody. (ambigua)

Una derivació possible de (62) és (63):

(63) [$_{ST}$ John$_1$ [$_{SV1}$ t_{o1} gave$_v$ [$_{SV2}$ somebody$_k$ [$_{SV2}$ everything$_3$ [$_{V2'}$ [$_{V2'}$ V_v to t_k] t_{o3}]]]]

Everything$_3$, atès que es troba en una posició no temàtica, no cal que es mogui. En conseqüència, somebody$_k$ pot adjuntar-se a SV_2, des d'on c-comandarà el quantificador everything$_3$ i, per tant, té abast sobre ell. El lligador mínim de t_k és el seu lligador real somebody$_k$. Everything$_3$ no compta com a lligador potencial mínim ja que no es troba en una posició d'operador. En aquesta configuració, somebody no té abast sobre everything ja que no c-comanda cap traça adjuntada a SV d'aquest quantificador.

L'altra derivació possible de (62) és (64):

(64) [$_{ST}$ John$_1$ [$_{SV1}$ t_{o1} gave$_v$ [$_{SV2}$ everything$_3$ [$_{SV2}$ t_3 [$_{V2'}$ somebody$_k$ [$_{V2'}$ [$_{V2'}$ V_v to t_k] t_{o3}]]]]

En aquesta derivació everything$_3$ s'adjunta a SV_2 (es podria adjuntar a SV_1 o fins i tot a ST) i somebody$_k$ s'adjunta a V_2' (Aoun i Li admeten l'adjunció d'un operador a una projecció màxima i a una projecció parcial, però no a un cap). En aquesta derivació, everything$_3$ c-comanda somebody$_k$ i, per tant, té abast sobre aquest quantificador.

El requisit de lligam mínim combinat amb l'estructura sintàctica que Aoun i Li proposen per a les construccions datives permet donar compte adequadament de l'ambigüitat de (62).

4.2.2.1.2. La interacció quantificador/qu entre l'element qu OD i el quantificador OI

Aoun i Li no analitzen directament la interacció quantificador/qu entre l'OD i l'OI en les construccions datives. Donada l'estructura sintàctica que postulen per a aquestes construccions, és fàcil de determinar com s'acomoda el requisit de lligam mínim a aquest tipus d'interacció quantificador/qu.

Analitzem en primer lloc la interacció entre l'element qu OD i el quantificador OI. Com hem vist, aquesta construcció és

ambigua[5]:

(66) ?What did you read to everybody? (ambigua)

L'ambigüitat d'aquesta construcció no és predita pel model d'Aoun i Li. D'acord amb el model d'Aoun i Li a (66) l'única relació d'abast que hauria de ser possible és la de what sobre everybody, contràriament als fets descrits. Vegem la derivació lògica de (66) permesa pel requisit de lligam mínim:

[5] Utilitzo el judici de Beghelli (1997). El judici d'un interrogant fa referència a la interpretació en què el quantificador multiplica l'element qu.

(67)

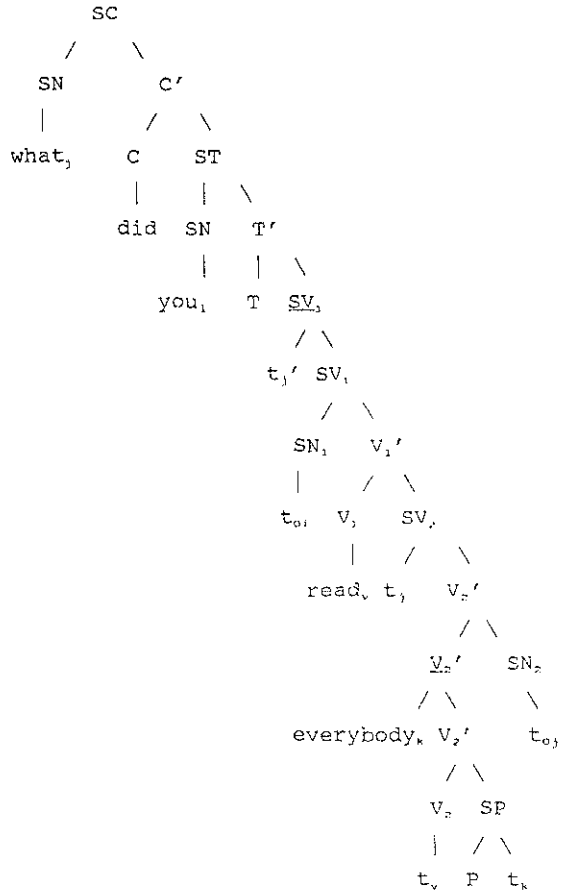

Everybody$_k$ no es pot adjuntar a SV$_v$ ja que provocaria una transgressió del requisit de lligam mínim: el lligador potencial mínim de la traça t$_j$ no seria el seu lligador real. Atès que what$_j$ c-comanda everybody$_k$, té abast sobre aquest quantificador. En canvi, everybody$_k$ no c-comanda ni what$_j$ ni cap traça en posició A' d'aquest operador; per tant, everybody$_k$ no té abast sobre what$_j$. Com es pot veure, es tracta d'una falta de predicció del model que proposen Aoun i Li per explicar els diferents tipus

d'interacció entre operadors.

4.2.2.1.3. La interacció quantificador/qu entre l'element qu OI i el quantificador OD

Vegem ara la interacció quantificador/qu quan l'element qu és l'OI i el quantificador és l'OD. En aquest cas el model d'Aoun i Li resulta problemàtic:[6]

(68) Who did you read everything to? (no ambigua)

D'acord amb el model d'Aoun i Li, una possible derivació de (68) és aquella en què el quantificador s'adjunta a SV_2, si bé podria romandre al lloc on es troba a la sintaxi, ja que és una posició no temàtica:

[6] Recordem que Beghelli (1997) assigna a (68) el judici de gramaticalitat de dos interrogants a la lectura en què el quantificador té abast sobre l'element qu.

(69)

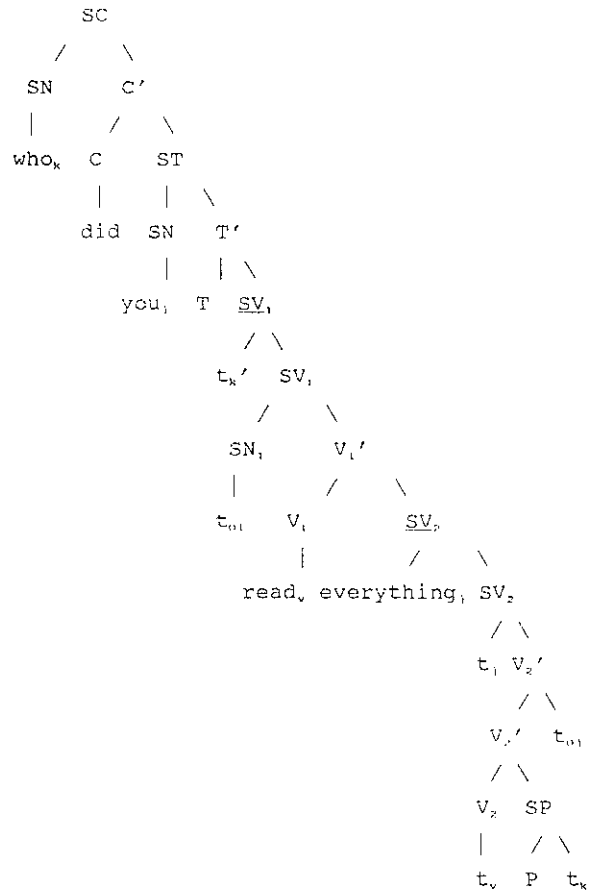

Aquesta derivació només admet una interpretació, aquella en què $\underline{who_k}$ té abast sobre $\underline{everything_i}$. $\underline{Who_k}$ c-comanda $\underline{everything_i}$, mentre que $\underline{everything}$ no c-comanda $\underline{who_k}$ ni cap traça en posició A' d'aquest operador.[7] La mateixa interpretació s'aconsegueix

[7] Recordem que en aquest model, un element qu que s'extreu del SV s'adjunta a aquest i hi deixa una traça que compta a l'hora de computar l'abast. Tanmateix, en les estructures verbals complexes com les ditransitives, els elements qu només s'adjunten a la projecció de SV més alta. Si es pogués adjuntar a V_2', tal

sense moure el quantificador everything$_j$. Recordem que aquest moviment no és necessari ja que es troba en una posició argumental no temàtica. En aquesta construcció, la permanència del quantificador everything en la seva posició sintàctica no li permet tampoc poder tenir abast sobre l'element qu who$_k$, ja que no c-comanda cap traça en posició A' d'aquest operador.

Una altra derivació de (68) podria ser la que il.lustra (70), en què everything s'adjunta a SV_1 (també es podria adjuntar a ST):

compoden fer els quantificadors, aleshores l´oració tindria dues interpretacions.

(70)

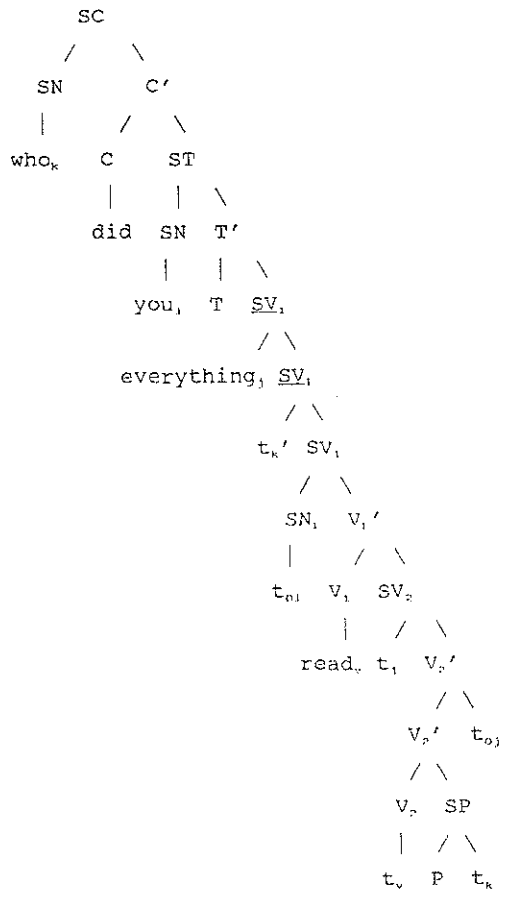

Aquesta derivació resulta problemàtica. El motiu és que la traça t_k' aparentment no respecta el requisit de lligam mínim. En adjuntar el quantificador a SV_1, la traça t_k' passa a tenir com a lligador potencial mínim everything, per la qual cosa transgredeix el requisit de lligam mínim. Atès que en el domini d'everything la traça t_k' no queda coindexada amb cap traça que rebi cas situada a la seva esquerra, la traça t_k' no queda eximida del requisit de lligam mínim. Tanmateix, en la cadena de

who apareix una traça amb propietats de variable (t_k) que sí que queda coindexada amb una traça en posició A situada a la seva esquerra (t_j). En conseqüència, sembla lògic assumir que everything no pot actuar com a lligador mínim de t_k i, per tant, que la derivació de (70) és possible en el model d'Aoun i Li. Aquesta derivació té dues interpretacions. En una d'elles, who_k té abast sobre $everything_j$, ja que el c-comanda. En l'altra, $everything_j$ té abast sobre who_k ja que c-comanda una traça en posició A' d'aquest operador (t_k'). Aquestes interpretacions xoquen amb els judicis de Beghelli i amb els del català, que no permeten que l'OD multipliqui l'OI.

4.2.2.2. Les construccions de doble objecte

Larson considera que la construcció de doble objecte es deriva de la dativa per passivització de l'OD. Segons Larson, l'OD es passivitza i s'adjunta a V_2', mentre que l'OI puja a l'Espec de SV_2 per rebre cas. (71.b) mostra l'estructura del SV de (71.a):

(71) a. John gave Mary a book.

b.

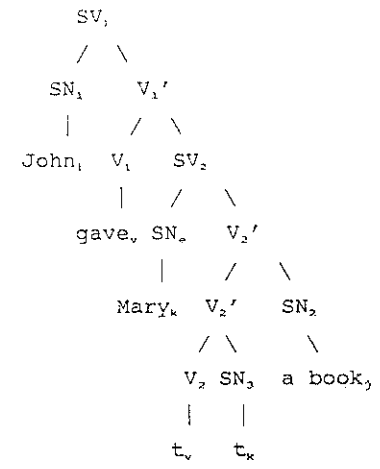

La construcció definitiva de (71.a) s'obté després de la introducció de Temps en la derivació i de les operacions associades a aquesta categoria.

Aoun i Li deriven la construcció de doble objecte d'una manera diferent. Consideren que l'OI s'incorpora al verb i que el verb més l'OI incorporat es desplacen a la posició del verb de la projecció SV superior (SV_1). Així mateix, l'OD es desplaça a l'Espec de SV_2 per rebre cas, com en les construccions datives. El diagrama següent recull aquesta derivació:

(72) a. John gave Mary a book.

b.

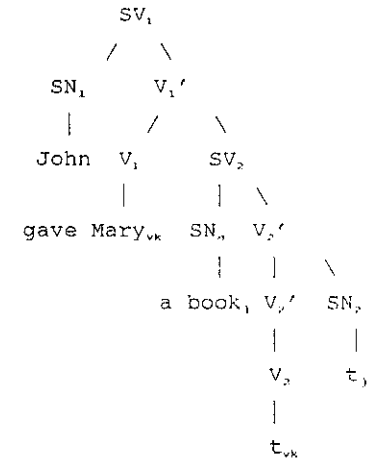

Vegem com s'aplica el model d'Aoun i Li a aquesta construcció.

4.2.2.2.1. La interacció entre quantificadors

Hem dit que la relació d'abast entre quantificadors en les construccions de doble objecte és unidireccional: l'única relació d'abast possible és aquella en què l'OI, més alt jeràrquicament, té abast sobre l'OD.

(73) John gave somebody everything. (no ambigua)

La derivació lògica de (73) és (74):

(74)

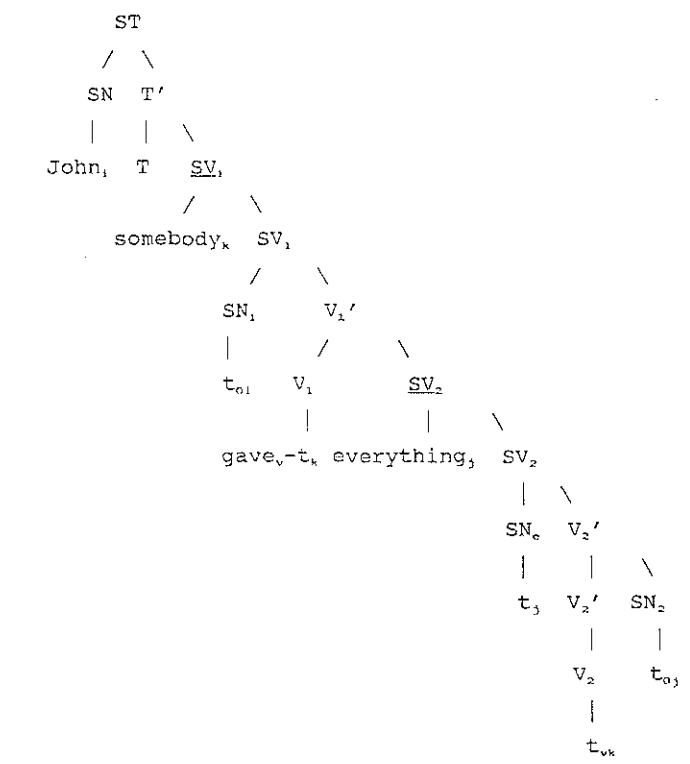

Everything$_j$ no pot adjuntar-se a una posició superior de SV_2 ja que provocaria una transgressió del requisit de lligam mínim. Aoun i Li consideren que la posició incorporada al verb és una posició temàtica, de manera que a la FL s'ha de moure en una operació d'excorporació. D'acord amb el principi d'abast, somebody té abast sobre everything, però no a l'inrevés.

4.2.2.2.2. La interacció quantificador/qu entre l'element qu OD i el quantificador OI

Aquesta construcció és exemplificada per (75):

(75) ??Who did you give everything? (no ambigua)

La derivació d'aquesta construcció és semblant a la que hem vist en analitzar la interacció entre quantificadors. Igual que en aquell cas, el quantificador OD només es pot adjuntar a SV_2. Vegem la derivació proposada per Aoun i Li de (75):

(76)

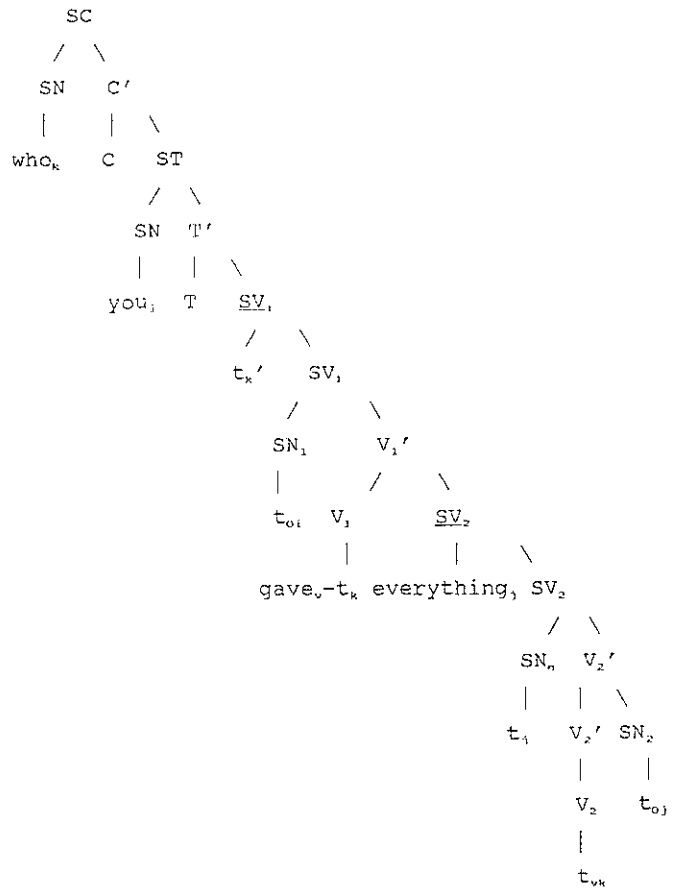

A (76) who$_k$ té abast sobre everything$_j$ ja que el c-comanda. En canvi, everything$_j$ no té abast sobre who$_k$ ja que ni el c-comanda ni c-comanda cap traça seva en posició A'. En aquesta derivació everything$_j$ no pot adjuntar-se a SV$_1$, des d'on c-comandaria una traça en posició A' de who$_k$, ja que transgrediria el requisit de lligam mínim.

4.2.2.2.3. La interacció quantificador/qu entre l'element qu OI i el quantificador OD

Vegem ara l'anàlisi de (77):

(77) What did you give everybody? (ambigua)

Aquesta construcció és ambigua, ja que cada operador pot tenir abast sobre l'altre. Analitzem en primer lloc la derivació en què l'element qu OD té abast sobre el quantificador OI:

(78)

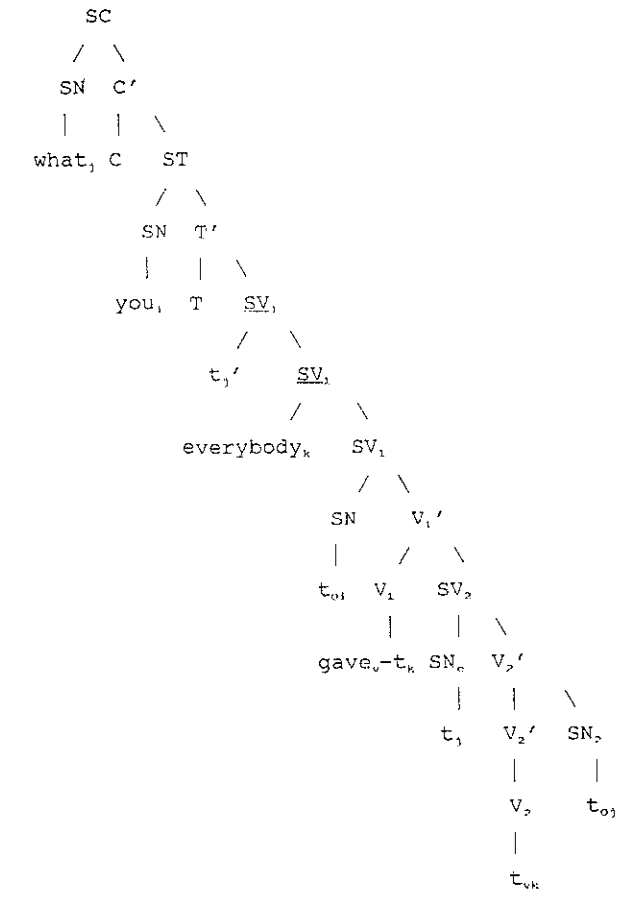

En aquesta derivació <u>what$_j$</u> té abast sobre <u>everybody$_k$</u> ja que el c-comanda. En canvi, <u>everybody$_k$</u> no té abast sobre <u>what$_j$</u> ja que no c-comanda ni l'operador ni cap traça seva en posició A'. L'altra derivació possible de (77) és (79):

(79)

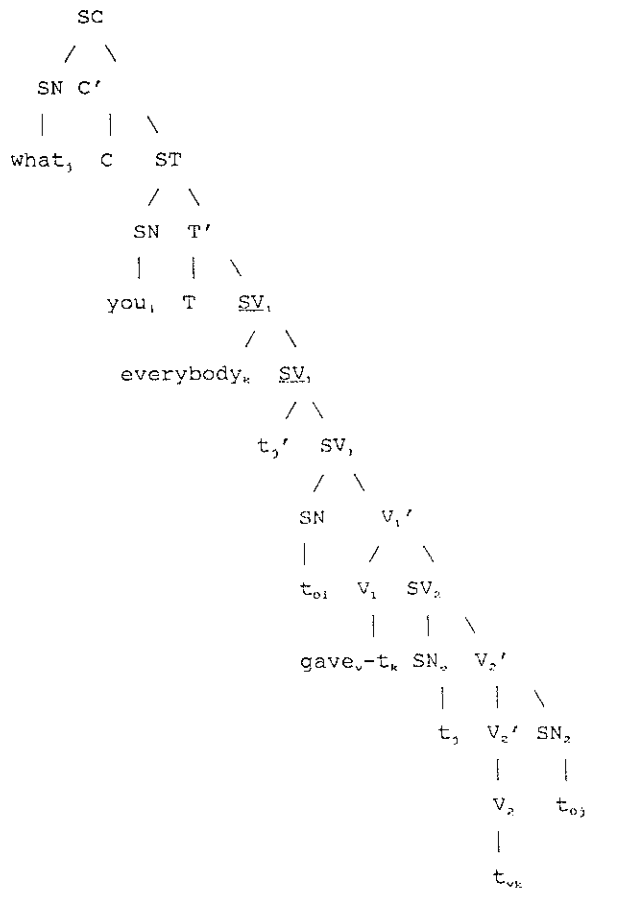

En aquesta derivació és possible la commutació d'abast dels operadors. <u>What$_j$</u> té abast sobre <u>everybody$_k$</u> ja que el c-comanda. Així mateix, <u>everybody$_k$</u> té abast sobre l'element qu <u>what$_j$</u> ja que c-comanda una traça seva en posició A'. Observi's que <u>everybody$_k$</u> no compta com a lligador mínim de la traça t$_j$' de <u>what$_j$</u>, ja que si es coindexessin es violaria el principi C de la teoria del lligam: t$_j$ quedaria coindexada amb t$_k$ que es troba incorporada al

verb.[8] Com es pot observar, en aquest model resulta necessari no comptabilitzar un operador com a lligador mínim quan la coindexació de la traça qu provoca una violació del principi C de la teoria del lligam. Això implica, d'altra banda, considerar que la traça de l'Of incorporada al verb és una traça en posició A.

4.3. Alguns problemes que planteja l'anàlisi d'Aoun i Li

He exposat de manera detallada el model d'Aoun i Li sobre la quantificació ja que és probablement el model sobre les relacions d'abast quantificacional més complet i ambiciós basat en la noció configuracional de c-comandament. Les mancances que té aquest model permet adonar-se de les dificultats (probablement la impossibilitat) d'un tractament configuracional de la quantificació.

El model d'Aoun i Li presenta dos tipus de problemes: empírics i conceptuals. Analitzem en primer lloc els problemes empírics. Un ja l'hem vist. Contràriament als fets, la derivació que proposen Aoun i Li per a (80) permet que només l'element qu tingui abast sobre el quantificador:

(80) What did you read to everybody?

En canvi, sembla que en aquesta estructura el quantificador també té abast sobre l'element qu. L'anàlisi que proposen per a (81) també resulta inadequada:

(81) Who did you read everything to?

Aquesta oració és no ambigua, ja que el quantificador no té abast

[8] Com es pot veure, faig la mateixa extensió dels efectes del principi C sobre el requisit de lligam mínim que he proposat en discutir l'exemple (70).

sobre l'element qu. En canvi, el model d'Aoun i Li permet que (81) tingui dues lectures, en l'assumpció que no solament un operador no compta com a lligador mínim d'una traça si per una operació de coindexació passa a transgredir el principi C del lligam, sinó també si es veu afectada una traça amb valor de variable de la seva cadena.

Un segon problema empíric té relació amb una construcció que no tracten: les construccions amb verbs psicològics. Si apliquem als verbs psicològics la mateixa estructura clausal que la dels verbs agentius, no podrem explicar la inversió de les lectures quantificacionals que mostren aquests verbs observada per Kim i Larson (1989). Una possibilitat és adoptar l'estructura clausal proposada per Belletti i Rizzi (1988). Com veurem, però, aquesta estructura tampoc no s'adapta al model d'Aoun i Li. Adoptant l'estructura proposada per Belletti i Rizzi, la derivació de (82) d'acord amb el model d'Aoun i Li seria la següent:

(82) What worries everybody? (ambigua)

(83)

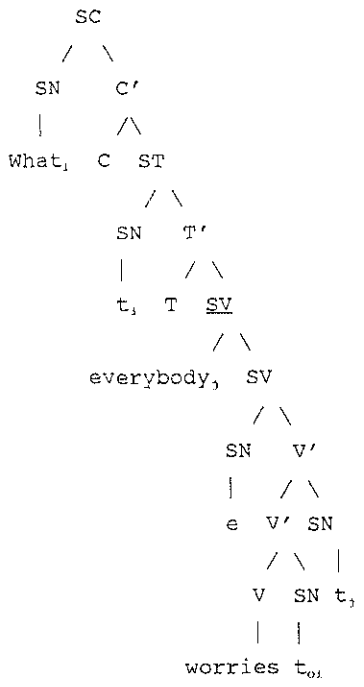

En aquesta derivació, everybody no té abast sobre what ja que no c-comanda ni l'operador ni cap traça seva en posició A'. L'adjunció de everybody a ST no és possible, ja que es produiria una transgressió del requisit de lligam mínim. Aquesta adjunció, però, variaria les coses ja que tampoc tindria abast sobre what.

La derivació de (84) en termes del model d'Aoun i Li tampoc resulta adequada.

(84) Who does everything worry?

(85) mostra la derivació de (84):

(85)

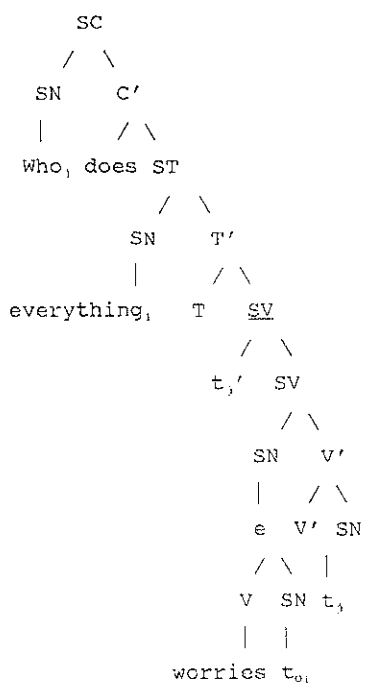

En la derivació que mostra (85), everything és el lligador mínim de la traça intermèdia t$_2$' de who, la qual cosa transgredeix el requisit de lligam mínim. Observi's que la teoria del lligam no impedeix aquesta relació, ja que cap traça amb valor de variable de la cadena de who és c-comandada per cap traça en posició A de l'operador everything.

(84) planteja problemes al model d'Aoun i Li, ja que aquest model no és aplicable a una de les dues derivacions possibles d'aquesta oració, la que mostra (85). En efecte, aquesta derivació transgredeix el requisit de lligam mínim, un principi de la forma lògica, la qual cosa resulta un contrasentit.

Una segona derivació possible de (4) seria aquella en què l'operador everything s'adjunta a ST. En aquesta derivació everything no actuaria com a lligador mínim de t$_2$' ja que si ho

fes quedaria coindexat amb la traça t_i deixada per everything a l'Espec de ST. Aquesta derivació, però, permetria la commutació d'abast entre els operadors, contràriament als fets.

En conclusió, l'anàlisi de Belletti i Rizzi (1988) de les estructures amb verbs psicològics resulta incompatible amb el model d'Aoun i Li. Atès que el model d'Aoun i Li tampoc és compatible amb l'anàlisi convencional de les estructures amb verbs psicològics, les relacions quantificacionals que es donen en aquesta estructura queden sense explicació.

Hi ha altres construccions en què la falta d'interacció entre un element qu i un quantificador no resulta explicable a partir dels principis d'aquest model. Per exemple, en l'oració de (86) cadascú no té abast sobre l'element qu qui:°

(86) a. *Qui$_i$ ha dit cadascú que creu la Maria que t_i ha regalat aquest llibre al Joan?

b. *Què$_i$ ha dit cadascú que creu la Maria que ha regalat t_i

---

° Aoun i Li (1993a) consideren que l'oració (i) admet la multiplicació de l'element qu per part del quantificador matriu:

(i) What$_i$ did everyone say [$_{CP}$ t_i [$_{IP}$ Mary bought t_i]]
(Aoun i Li (1993), cap. 6, nota 9)

Considerem la corresponent versió catalana:

(ii) ?Què ha dit cadascú que ha comprat la Maria?

Aquesta oració és acceptable. Tal com mostren les oracions de (86), en les estructures més complexes la lectura multiplicativa resulta molt difícil. Les dades semblen mostrar que si el constituent multiplicat és l'argument intern del verb incrustat, l'oració resulta gramatical, com mostren (ii) i (iii):

(iii) Qui ha dit cadascú que vindrà?

En canvi, quan el constituent multiplicat és el subjecte agent o un datiu, l'oració es torna agramatical:

(iv) *Qui ha dit cadascú que ha llegit aquest llibre?
*A qui ha dit cadascú que ha deixat aquest llibre el Jordi?

Vegeu el capítol següent per a una possible interpretació d'aquestes estructures.

el Jordi al Joan?

D'acord amb el model d'Aoun i Li, cadascú hauria de tenir en totes dues oracions abast sobre l'element qu què, contràriament als fets.

Un altre tipus d'oracions que no pot explicar el model d'Aoun i Li són les del tipus de (87):

(87) *Qui$_i$ creu cadascú$_j$ que t_j el$_i$ vol enganyar?

Igual que abans, cadascú hauria de tenir abast sobre qui, tot i que els fets indiquen que aquesta relació quantificacional no és possible. Al capítol següent donaré compte d'aquests exemples.

Passem ara a analitzar els problemes conceptuals. En primer lloc, cal tenir present que en augmentar el nombre d'assumpcions i consideracions perquè un o diversos principis resultin descriptivament adequats, també s'augmenta la fragilitat d'aquests principis. Això és el que, en la meva opinió, passa en el model d'Aoun i Li.

Una distinció conceptualment problemàtica que fan és la distinció entre traces quantificacionals (traces que reben cas) i traces en posició A' (traces adjuntades a SV o situades a l'Espec de SC). El requisit de lligam mínim s'aplica exclusivament al primer tipus de traces. En canvi, l'abast dels operadors es computa sobre el segon tipus de traces.

Tampoc resulta convincent el mecanisme d'incorporació i excorporació de l'OI en les construccions de doble objecte. Recordem que aquest mecanisme resulta crucial perquè en la interacció entre quantificadors l'OI tingui abast sobre l'OD però no a la inversa. En primer lloc no és clar quin és l'estatus temàtic d'una posició incorporada, i en segon lloc tampoc és clar perquè la traça deixada en l'excorporació lògica del quantificador ha d'estar subjecta al requisit de lligam mínim.

Una altra qüestió problemàtica són les propietats de les dues operacions d'elevació de quantificador que postulen Aoun i Li:

l'elevació de l'expressió quantificada i l'elevació del constituent operador. Aoun i Li proposen una ordenació estricta d'aquestes operacions. Per què l'elevació d'una expressió quantificada ha de precedir l'elevació del constituent operador d'aquesta expressió? La resposta que donen és ad hoc. Un altre interrogant que plantegen aquestes operacions és el caràcter extraordinàriament afitat de l'elevació del constituent operador. No sembla que hi hagi cap principi de naturalesa configuracional que impedeixi que el constituent operador s'elevi a posicions que dominin el SN que mínimament el conté.

Un últim apunt referent als problemes conceptuals que planteja el model d'Aoun i Li és la distinció entre posicions d'operador i posicions de no operador. No resulta convincent que els operadors situats en posicions argumentals derivades no comptin a l'hora de determinar el lligador mínim de les traces quantificacionals però sí que comptin a l'hora de determinar l'abast relatiu entre els operadors.

A l'apartat següent exposo l'anàlisi de la interacció quantificador/qu proposada per Hornstein (1995) en termes de creuament dèbil. Atès que l'explicació del creuament dèbil que proposa és configuracional, indirectament aquesta anàlisi també és configuracional.

5. Hornstein (1995)

Seguint una proposta de Chierchia (1991) a partir de dades d'Engdhal (1985), Hornstein (1995) proposa analitzar la interacció quantificador/qu en termes de creuament dèbil. El cas paradigmàtic de creuament dèbil és il.lustrat per (88):

(88) *Who$_i$ did his$_i$ mother see t$_i$?

Un exemple semblant es pot veure en català:

(89) *A qui$_i$ va veure t$_i$ la seva$_i$ mare?

Chomsky (1976) explica la agramaticalitat de (89) mitjançant la condició d'esquerranesa:

(90) Condició d'esquerranesa
Una variable no pot servir d'antecedent a un pronom situat a la seva esquerra.

Una altra condició que s'ha proposat per explicar aquest fenomen és el principi de bijecció de Koopman i Sportiche (1982):[10]

(91) Principi de bijecció
Un operador en posició A' només pot lligar una variable en posició A.

Hornstein estableix una correspondència entre les estructures en què un pronom actua com a variable lligada i les estructures amb interacció quantificador/qu. Hornstein considera que en les construccions amb interacció quantificador/qu l'element qu va associat a un pronom, el qual actua com a variable lligada en associar-se amb una altra variable, la que proporciona el quantificador. Tornem a considerar les oracions paradigmàtiques de la interacció quantificador/qu:

(92) a. Who did everyone see?
b. Who saw everyone?

D'acord amb propostes de Chomsky (1995), Hornstein assumeix que el moviment de qu deixa una còpia de l'element qu mogut. A la FL s'esborren els elements repetits dels components d'una

[10] Com observen Lasnik i Stowell (1993), la diferència entre aquestes dues condicions està en l'element sobre el qual operen les restriccions: sobre la variable en el principi d'esquerranesa i sobre l'operador en el principi de bijecció.

cadena. Així, per exemple, es pot esborrar el tret operador de la posició bàsica i deixar el pronom, mentre que en el cap de la cadena es pot deixar l'element operador i esborrar el pronom. Les representacions d'aquestes oracions en el model de Hornstein és la següent:

(93) a. $[_{SC}$ Who_{PRO_i} did $[_{ST}$ everyone$_i$ $[_{ST}$ t_i $[_{SV}$ see $who_{PRO_i}]]]]$?
b. $[_{SC}$ Who_{PRO_i} $[_{ST}$ who_{PRO_i} $[_{SV}$ everyone$_j$ $[_{SV}$ saw $t_j]]]]$?

Considerem primer (93.a). Mitjançant l'operació d'esborrament podem obtenir dues derivacions diferents:

(94) a. $[_{SC}$ Who$_j$ did $[_{ST}$ everyone$_i$ $[_{ST}$ t_i $[_{SV}$ see $t_{PRO_j}]]]]$?
b. $[_{SC}$ Who_{PRO_j} did $[_{ST}$ everyone$_i$ $[_{ST}$ t_i $[_{SV}$ see $t_j]]]]$?

Analitzem la derivació de (94.a). En aquesta derivació s'ha esborrat el tret operador de la traça bàsica i el tret pronominal de l'element qu situat a l'Espec de SC. L'element pronominal de t_{PRO_j} es pot lligar amb la traça d'everyone, i d'aquesta manera es comporta com a variable. No es viola el principi d'esquerranesa (ni el principi de bijecció). Atès que la coindexació entre t_{PRO_j} i la traça d'everyone$_i$ t_i no transgredeix cap principi, obtenim la lectura multiplicativa en què el quantificador multiplica l'element qu.

Vegem ara la derivació de (94.b). A (94.b) hem esborrat el tret operador bàsic i també el tret pronominal bàsic. En aquesta estructura la coindexació entre la traça t_i i l'element pronominal de who_{PRO_j} provoca una transgressió del principi d'esquerranesa: la variable serveix d'antecedent a un pronom situat a la seva esquerra. L'única interpretació possible és aquella en què who té abast sobre everyone, és a dir, la interpretació col.lectiva.

Vegem ara la derivació (93.b) de (92.b), que repeteixo com a (95):

(95) $[_{SC}$ Who_{PRO_i} $[_{ST}$ who_{PRO_i} $[_{SV}$ everyone$_j$ $[_{SV}$ saw $t_j]]]]$?

Imaginem que esborrem el tret operador i el tret pronominal de la traça qu (els elements que esborrem no afecten la lectura quantificacional):

(96) $[_{SC}$ Who_{PRO_i} $[_{ST}$ t_i $[_{SV}$ everyone$_j$ $[_{SV}$ saw $t_j]]]]$?

En aquesta estructura, el principi d'esquerranesa impedeix que la variable t_j d'everyone pugui servir d'antecedent a l'element pronominal de who ja que l'element pronominal es troba a l'esquerra de la variable. L'única interpretació possible és aquella en què who té abast sobre everyone, és a dir, la interpretació col.lectiva.

La correlació que estableix Hornstein, seguint Chierchia, és, crec, correcta, tal com argumentaré al capítol 10. Així, en les estructures en què es dóna creuament dèbil, també es dóna la impossibilitat de multiplicació. Per exemple, el quantificador subjecte pot multiplicar l'element qu OD, i l'element qu subjecte pot lligar un pronom possessiu en la posició de l'OD:

(97) a. Què ha fet cadascú?
b. Qui$_i$ ha agafat el seu$_i$ llibre?

La relació inversa no es produeix. El quantificador OD no pot multiplicar l'element qu subjecte, i l'element qu OD no pot lligar un pronom possessiu en la posició de subjecte:

(98) a. *Qui ha agafat cada paraigua?
b. *A qui$_i$ va saludar el seu$_i$ pare?

Per la seva banda, el quantificador OI pot multiplicar l'element qu OD, i l'element qu OI pot lligar un pronom possessiu en la posició de l'OD:

(99) a. Què vas regalar a cadascú?
b. A qui$_i$ vas tornar el seu$_i$ paraigua?

En canvi, el quantificador OD no pot multiplicar l'element qu OI, i l'element qu OD no pot lligar un pronom possessiu en la posició de l'OI:

(100) a. *A qui has deixat cada llibre?
b. ?*Què$_i$ vas tornar al seu$_i$ propietari?

El quantificador subjecte pot multiplicar l'element qu OI, per bé que una mica marginalment, i l'element qu subjecte també pot lligar un pronom possessiu en la posició de l'OI:

(101) a. ?A qui ha regalat cadascú un llibre?
b. Qui$_i$ ha regalat una màquina de fotografiar al seu$_i$ fill?

En canvi, el quantificador OI no pot multiplicar l'element qu subjecte, i l'element qu OI no pot lligar un pronom possessiu en la posició del subjecte:

(102) a. *Qui ha regalat a cadascú un llibre?
b. *A qui$_i$ va deixar el seu$_i$ pare un paraigua?

Així mateix, en les estructures amb verbs psicològics, el quantificador objecte directe o indirecte multiplica l'element qu subjecte, i també l'element qu objecte directe o indirecte pot lligar un pronom possessiu en la posició del subjecte:

(103) a. Què li agrada a cadascú?
b. A qui$_i$ li agrada el seu$_i$ cotxe?

Les relacions inverses no es produeixen:

(104) a. *A qui li agrada cada llibre?
b. *Quin cotxe$_i$ li agrada al seu$_i$ propietari?

Tot i que la correlació és correcta, tal com mostren aquests exemples, l'explicació que proposa Hornstein resulta problemàtica. En efecte, els casos en què el subjecte lliga un pronom en la posició d'OD o d'OI se satisfà la condició d'esquerranesa. En canvi, els casos en què l'OI lliga un pronom possessiu en la posició de l'OD, i l'objecte d'un verb psicològic lliga un pronom possessiu en la posició del subjecte queden sense explicació: tot i que el pronom es troba a la dreta de la variable que el lliga, es produeix l'efecte de creuament dèbil.

6. Conclusions

En aquest capítol he revisat les principals anàlisis configuracionals que s'han proposat per explicar el fenomen de la interacció quantificador/qu. Aquestes anàlisis són les de May (1985), Kim i Larson (1989), Aoun i Li (1993a) i Hornstein (1995). Hem vist, però, que totes elles presenten algun tipus de problema.

May (1985) proposa tractar la interacció quantificador/qu a partir de la condició dels itineraris continguts de Pesetsky (1982). May limita l'estudi a la interacció quantificador/qu entre el subjecte i l'OD en estructures transitives agentives. Per aplicar el model que proposa als casos en què els dos operadors es generen en una clàusula incrustada es veu obligat a assumir la idea que els quantificadors es poden moure a la FL a una clàusula superior, una assumpció qüestionada a la bibliografia per autors com ara Williams (1986).

Kim i Larson (1989) proposen estendre el model de May a les construccions amb verbs psicològics, que mostren unes propietats quantificacionals inverses a les construccions amb verbs agentius. Kim i Larson es basen en l'estructura clausal que

proposen Belletti i Rizzi (1988) per a aquestes construccions. Per aconseguir que el model funcioni, han de postular un descens de quantificador a la FL i han de tractar les traces nominals sense cas igual que les variables amb cas, assumpcions dubtoses des del punt de vista conceptual.

Aoun i Li (1993a) realitzen una complexa reformulació del model de May (1985). Proposen que les variables en posició A' han de ser lligades per l'operador més proper configuracionalment (requisit de lligam mínim) i que les relacions d'abast són governades per un principi d'abast relativitzat a les cadenes d'operador (és a dir, als operadors i a les traces que lliguen en posició A') i no solament als operadors. Perquè aquest model funcioni Aoun i Li es veuen forçats a postular un seguit d'assumpcions auxiliars, tant pel que fa al funcionament del requisit de lligam mínim i el principi d'abast, com pel que fa a l'estructura clausal de les oracions ditransitives i als mecanismes de formació de cadenes operador-variable. El model d'Aoun i Li resulta satisfactori per explicar la asimetria subjecte-OD, però no per a casos més complexos, com les estructures ditransitives i les estructures amb verbs psicològics.

Un canvi substancial de perspectiva és el model proposat per Hornstein (1995), basat en idees de Chierchia (1991). Hornstein defensa que la interacció quantificador/qu és un subcàs de l'efecte de creuament dèbil i, per tant, es pot explicar mitjançant els mateixos principis que aquest fenomen. Considera que els elements qu contenen, a més de l'operador quantificacional, el constituent pronominal PRO, que és lligat per la variable del quantificador. Si la relació de lligam no és validada pels principis que governen el creuament dèbil (condició d'esquerranesa o principi de bijecció), aleshores el quantificador no pot tenir abast sobre l'element qu i no es produeix interacció quantificador/qu. Quan la relació de lligam satisfaci aquests principis, la interacció serà possible i es produirà la multiplicació de l'element qu per part del

quantificador universal. Tot i que la correlació és correcta, l'explicació en termes de la condició d'esquerranesa (o del principi de bijecció) resulta problemàtica.

En el capítol següent proposaré una anàlisi de la interacció quantificador/qu a partir del principi de multiplicació, un principi que vincula el procés quantificacional de la multiplicació a l'estructura temàtica. Veurem que aquest model explica no solament els casos tractats per les anàlisis de base configuracional sinó altres casos que fins ara no s'havien tingut en compte a la bibliografia.

8

La interacció quantificador/qu: quantificació i estructura temàtica

1. Introducció

En el capítol anterior hem vist que les anàlisis de tipus configuracional que proposen tant Aoun i Li (1993a) com Hornstein (1995) no resulten satisfactòries per donar compte exhaustivament de la interacció quantificador/qu. Un cas paradigmàtic que resisteix una anàlisi configuracional és el de la interacció quantificador/qu entre els arguments d'un verb psicològic. Hi ha altres casos que no poden ser tractats adequadament amb un model configuracional. Així, les anàlisis configuracionals no poden explicar la complexa casuística que trobem quan el quantificador i l'element qu es generen en clàusules diferents.

Abans que res, convé recordar les característiques d'aquesta interacció. Hem vist que la interacció entre dos operadors provoca la divisió del domini d'un dels operadors. Un domini pot ser dividit en subdominis de dues maneres diferents: per partició dels elements que el componen, com en el cas de les interrogatives negatives i de les interrogatives qu/si, o bé per multiplicació del domini en tants dominis com valors té l'operador multiplicador, de manera que els nous dominis formats constitueixen els subdominis del domini de quantificació de l'operador multiplicat. Aquest fenomen és el que es dóna en les interrogatives quantificador/qu i, tal com defenso en aquest treball, en les oracions amb interacció numeral/numeral i en les interrogatives qu/qu, entre altres. En el cas de la partició, els elements del domini són coneguts, ja sigui perquè estan contextualitzats, com en les interrogatives negatives, o bé perquè l'emissor de la pregunta els té definits mentalment, com

en el cas de les interrogatives qu/si. En canvi, en la multiplicació, els elements que conformen el domini multiplicat no són coneguts. Això explica que no puguin ser contextualitzats. En efecte, l'exemple següent demostra aquesta afirmació:

(1) Mira, hi ha verdura, pasta, amanida i sopa. Què prendrà cadascú?

A (1) l'element qu <u>què</u> no s'entén com contextualitzat. El motiu és que la multiplicació d'un domini només és possible si aquest és no específic.

En aquest treball estableixo una diferència entre multiplicació i distribució.[1] En el cas de la multiplicació, el domini es multiplica i es creen subdominis. En la correspondència entre el domini multiplicador i el domini multiplicat, a un valor del domini multiplicador li correspon un o més valors d'un subdomini del domini multiplicat. A més, no hi ha res que impedeixi que un valor d'un subdomini del domini multiplicat es trobi en un altre subdomini. En la distribució, en canvi, el domini distribuït no està sotmès a divisió. A cada valor del domini distribuïdor li correspon un valor, i només un valor, del domini distribuït. (2) il·lustra aquesta distinció. Així, a (2.a) es dóna multiplicació, mentre que a (2.b) es dóna distribució:

[1] En la bibliografia no se sol distingir entre lectura distributiva i lectura multiplicativa. En general, la noció de distribució inclou la de multiplicació. Vegeu, per exemple, Landman (1996). Hi ha, però, excepcions. Higginbotham i May (1981) i Higginbotham (1996) distingeixen clarament entre distribució i multiplicació, per bé que sense utilitzar aquests termes. De fet, en les distincions que estableixo em baso, en bona mesura, en la seva proposta. El terme de multiplicació que utilitzo equival al que Higgimbotham (1996) anomena interrogatives amb quantificació universal, o quantificació universal dins d'interrogatives. Atès que, com veurem, el mateix fenomen es dóna en altres estructures com ara les interrogatives qu/qu i les oracions declaratives amb interacció numeral/numeral, crec que el terme no resulta adequat. Vegeu, també, la nota 11 del capítol 6 per a una doble interpretació de les interrogatives múltiples.

(2) a. Què ha menjat cadascú?
b. Cadascú ha portat una foto/la seva foto.

Cal distingir, a més, entre multiplicar i lectura multiplicativa, i distribuir i lectura distributiva. En el cas de la distribució, sempre s'obté una lectura distributiva. En canvi, en el cas de la multiplicació, es pot obtenir una lectura multiplicativa, quan podem associar a cada valor del domini multiplicador un o diversos valors del domini multiplicat, o una lectura distributiva, quan existeix una restricció d'unicitat, ja sigui semàntica o sintàctica, que ens obliga a associar a cada valor del domini multiplicador un sol valor del domini multiplicat. Considerem els exemples següents:

(3) a. Què ha resolt cadascú?
b. Com ha resolt cadascú aquest problema?

A (3.a) tenim una lectura multiplicativa. Una possible resposta podria ser:

(4) El Joan ha resolt els problemes 2 i 5, la Maria els problemes 3, 5, 7, 8 i 9, i el Jordi el problema 1.

En canvi, a (3.b) la lectura preferent és la distributiva, probablement perquè entenem que cadascú només ha resolt el problema una sola vegada. A causa d'aquesta restricció d'unicitat, una lectura possible de (3.b) podria ser (5):

(5) El Joan l'ha resolt per tempteig, la Maria per una regla de tres, i el Jordi algèbricament.

Podem trobar altres casos en què es dóna una restricció d'unicitat. Per exemple, a (6.a) obtenim una lectura distributiva, ja que el coneixement que tenim del món ens indica que les persones neixen una sola vegada i en un sol lloc, mentre

que a (6.b) també obtenim una lectura distributiva, per bé que aquesta vegada no per raons semàntiques sinó per raons sintàctiques, tal com veurem més endavant:

(6) a. On ha nascut cadascú?
b. ?A qui ha regalat cadascú aquest llibre?

Resumint, en els casos (3.b) i (6) es produeix multiplicació per bé que després, a causa d'una restricció d'unicitat, s'obté una lectura distributiva.

Tant en la multiplicació com en la distribució, l'element multiplicador i l'element distribuïdor són específics respectivament, és a dir, es refereixen a un conjunt d'elements contextualitzat i, d'acord amb la discussió que he fet d'aquesta noció al capítol 3, individualitzat. En canvi, tant l'element multiplicat com l'element distribuït són inespecífics.

Un altre tipus de lectura que tractaré en aquest capítol és la lectura independent. En aquest cas no hi ha cap procés de quantificació. Considerem (7):

(7) Dues noies han ballat amb tres nois.

Anomenaré lectura independent, seguint Longobardi (1988), aquella en què hi ha dues noies i tres noies i aquestes dues noies i aquests tres nois han ballat entre sí.[2]

Un altre concepte quantificacional que utilitzaré, i que ja he introduït, és el de ramificació. Aquest terme l'utilitzo per descriure l'estructura del domini denotat per un SN. Entenc que un domini està ramificat quan conté diversos elements i cada un s'interpreta independentment de l'altre. En conseqüència, el terme ramificat s'oposa a col.lectiu. Els dominis, doncs, poden

[2] Alguns autors utilitzen per a la lectura independent el terme de lectura cumulativa. Vegeu, per exemple, Landman (1996).

interpretar-se com a ramificats o com a col.lectius.[3] En català, el quantificador universal distributiu cada s'interpreta sempre com a ramificat. Denota diversos valors (el nombre de valors queda determinat pel context) i cada un s'interpreta independentment.[4] Quan un quantificador distribueix un SN, com per exemple en "Cadascú ha comprat un paraigua", immediatament aquest SN (un paraigua) passa a interpretar-se com a ramificat, ja que cada un dels valors que denota s'interpreta de manera independent. En la terminologia usual, per expressar aquesta noció s'utilitza el terme distributiu. Atès que utilitzo el terme distributiu per referir-me a la relació entre dos operadors o entre un operador i un SN, prefereixo utilitzar un terme diferent per denotar l'estructura del domini denotat per un SN.

Els SNs distribuïts queden directament ramificats. En canvi, els SNs multiplicats no es poden considerar directament ramificats. Un SN multiplicat denota un domini que al seu torn està dividit en subdominis. Podem considerar, però, que cada subdomini sí que està ramificat.[5]

Les lectures distributives es donen entre dos dominis A i B que estan ramificats.[6] En la lectura distributiva es fa correspondre a cada valor del domini A un altre valor del domini B. Si no hi ha ramificació, la lectura distributiva no es pot donar.

---

[3] Un domini unitari s'interpreta com un domini col.lectiu.

[4] Això explica que cada, en català, no pugui aparèixer en predicats d'interpretació col.lectiva com ara envoltar un castell:

(i) a. La tropa va envoltar el castell.
b. *Cadascú va envoltar el castell.

[5] El terme ramificació l'utilitzo per indicar l'estructura interna dels valors d'un domini. En conseqüència, no és aplicable per referir-se a la divisió d'un domini en subdominis.

[6] Com hem vist, les lectures distributives també es poden donar entre un domini ramificat i un domini multiplicat, quan el domini multiplicat està afectat per una restricció d'unicitat, com en els exemples (3.b) i (6).

En conclusió, en la quantificació distingeixo tres aspectes:

a) El procés quantificacional, en què un SN actua sobre un altre SN i provoca que aquest es multipliqui (en el procés quantificacional multiplicatiu) o bé que es ramifiqui directament (en el procés quantificacional distributiu). Un altre procés quantificacional és el de la divisió per partició, que produeix l'operador sí/no i la negació, tots dos operadors pertanyents a Sigma, sobre un domini individualitzat.

b) L'estructura denotativa interna del SN, que pot ser col.lectiva, quan tots els valors s'interpreten com si fos un sol valor, o ramificada, quan tots els valors s'interpreten de manera independent. Una tercera estructura interna és la divisió en subdominis, produïda per la multiplicació. Quan l'estructura interna és col.lectiva no hi ha de fet quantificació.

c) La lectura o interpretació que es fa de la relació entre dos SNs, que pot ser multiplicativa, distributiva o col.lectiva. De fet, en la interpretació col.lectiva no hi ha relació quantificacional, ja que no hi ha ni multiplicació ni distribució.

El terme de ramificació l'utilitzo per referir-me a l'estructura denotativa d'un element lèxic. Cal distingir, doncs, aquest ús de ramificació d'altres usos que té aquest terme, com per exemple en la descripció de l'estructura esdevenimental d'una oració, en què ramificació s'utilitza per referir-se al fet que

un valor d'un domini s'associa simultàniament amb altres valors d'un altre domini.[7]

D'acord amb aquesta definició, també estan ramificats els quantificadors universals distributius, els quantificadors numerals interpretats no col.lectivament i els plurals no interpretats col.lectivament. La llista següent mostra alguns dels elements que es poden interpretar ramificadament:

a) Elements qu.

b) Quantificadors universals distributius.

c) Quantificadors universals no distributius.[8]

d) Quantificadors existencials.[9]

---

[7] Considerem, per exemple, (i) en la seva lectura independent, és a dir, en la lectura en què hi ha dos nois i tres noies:

(i) Dues noies han ballat amb tres nois.

Alguns autors, com ara Longobardi (1988), parlen de ramificació per descriure l'estructura esdevenimental (ii) associada a (i):

(ii)

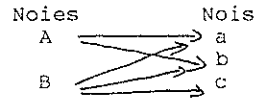

Així doncs, aquesta interpretació és diferent de la que proposo.

[8] Els quantificadors universals no distributius com ara tots i tothom es poden interpretar ramificadament. Tanmateix, en català aquests quantificadors solen tenir més aviat una interpretació col.lectiva o bé genèrica.

[9] Els quantificadors existencials es poden ramificar i actuar com a distribuïdors, com a (i):

(i) Alguns alumnes han llegit aquest $\text{llibre}_{\text{type}}$.

El domini del quantificador existencial es ramifica i alguns valors es fan correspondre amb els valors del domini de l'OD, també ramificat per l'acció distribuïdora del quantificador existencial.

Els quantificadors existencials no sembla que puguin ser distribuïts, a causa probablement del seu caràcter existencial. Tanmateix poden ser multiplicats, tal com argumento a continuació. Diesing (1992) considera una oració com (ii):

e) Quantificadors numerals.

(ii) Cada pianista ha tocat alguna sonata de Beethoven.

Segons Diesing, (ii) té en anglès tres possibles lectures. Per identificar-les, imaginem tres situacions en què (ii) resulta adequada (aquestes situacions són una adaptació de les que proposa Diesing): a) un concurs de piano en què cada pianista ha de tocar com a mínim una de les cinc sonates de Beethoven preestablertes pel jurat; b) un concurs de piano en què cada pianista està obligat a tocar com a mínim una sonata de Beethoven, però les sonates són de lliure elecció dels pianistes; i c) un concurs de piano on els pianistes toquen tots la mateixa sonata. En cada situació es dóna una lectura diferent de (ii). En termes d'abast, en les dues primeres situacions el quantificador existencial té abast restringit, mentre que en la tercera lectura té abast ampli. Val a dir que en català no són possibles ni la primera ni la tercera lectura. En la terminologia que utilitzo, en la lectura corresponent a la segona situació es produeix una multiplicació del domini de l'operador existencial, mentre que en la lectura corresponent a la primera situació es dóna una lectura independent (existeix un nombre donat de pianistes i un nombre donat de sonates; de fet, la lectura multiplicativa no és possible ja que el quantificador existencial s'interpreta com a específic).

Existeix encara un ús genèric dels existencials, tal com observa Longobardi (1988):

(iii) Tothom ha tingut algun encert a la vida.

Convé notar que en aquest ús no podem fer servir el quantificador universal distributiu:

(iv) *Cadascú ha tingut algun encert a la vida.

Pel que fa a la lectura anglesa d'abast ampli, crec que la traducció al català seria (v), en què el quantificador existencial és substituït per un indefinit, el qual s'utilitza específicament (és a dir, no és distribuït):

(v) Tots els pianistes van tocar una sonata de Beethoven (la 13).

Observi's que en aquesta interpretació en què l'indefinit s'utilitza específicament no és possible utilitzar un quantificador universal distributiu:

(vi) *Cada pianista va tocar una sonata de Beethoven (la 13).

L'exemple de (vi) sembla demostrar que cada no solament s'ha d'interpretar com a ramificat sinó també que ha de particiar en un procés de distribució o multiplicació. Naturalment, cal un estudi més a fons del quantificador cada per conèixer amb més precisió les seves propietats.

f) SNs plurals.
g) SNs formats per coordinació.
h) SNs singulars amb valor de type.
i) SNs indefinits
j) Pronoms lligats per operadors.
k) SNs determinats per un possessiu lligat per un operador distributiu.

Tots aquests SNs poden ser interpretats ramificadament i, per tant, poden entrar en processos quantificacionals de distribució i multiplicació. Com veurem al capítol 11, la capacitat per multiplicar, per ser multiplicat, per distribuir i per ser distribuït varia d'un element a un altre. Per exemple, els SNs singulars amb valor de type poden ser distribuïts però no poden distribuir ni tampoc poden multiplicar ni ser multiplicats.

Convé tenir en compte que utilitzo el terme de domini amb un sentit més ampli que el de domini de quantificació. Així, domini es refereix a qualsevol domini de valors, tant si és quantificacional com no. El motiu d'aquesta extensió és conceptual. El domini de valors, o simplement domini, és el domini format pels diferents valors que determina la ramificació de l'expressió. En el cas dels quantificadors universals distributius, els quantificadors numerals, els elements qu i els plurals, aquest domini correspon al domini de quantificació. Com hem vist, hi ha dominis no quantificacionals, com el dels SN singulars interpretats com a types, que també denoten un domini de valors interpretats de manera independent.

En aquest capítol presentaré una anàlisi de la interacció quantificador/qu basada en termes temàtics i quantificacionals. Proposaré que la interacció entre un quantificador i un element qu està regulada pel següent principi:

(8) Principi de multiplicació
Un argument A pot multiplicar un altre argument B si i només si l'argument B multiplicat és inferior en termes de jerarquia temàtica a l'argument A.

Aquest principi no és suficient per explicar la diversitat de casos a què dóna lloc la interacció quantificador/qu. Argumentaré que el principi de multiplicació actua en combinació amb la restricció següent:

(9) Restricció sobre les variables
En la interacció quantificador/qu, l'element qu multiplicat ha de ser la variable pròpia de l'element qu mentre que el quantificador multiplicador pot ser tant el quantificador universal com una variable lligada pel quantificador universal.

Les interrogatives quantificador/qu donen lloc, com ja hem vist, a dos tipus de lectura, la lectura multiplicativa i la lectura distributiva. Aquest fet queda recollit en la següent propietat fonamental:

(10) Propietat fonamental de les interrogatives quantificador/qu
Una interrogativa quantificador/qu rep una lectura multiplicativa si els subdominis del domini multiplicat no estan afectats per una restricció d'unicitat. Si ho estan, rep una lectura distributiva.

Com ja he avançat, considero que en la lectura distributiva de les interrogatives quantificador/qu també es produeix multiplicació.

El principi de multiplicació imposa, de fet, dos requisits de naturalesa diferent. El primer requisit és que els operadors que interactuen s'han de trobar a la mateixa predicació. El segon requisit demana que l'element qu multiplicat sigui inferior temàticament al quantificador multiplicador. La jerarquia temàtica que adopto és la de Grimshaw (1990), basada al seu torn en la de Jackendoff (1972), segons la qual l'agent i l'experimentant són superiors a la meta, l'origen i el lloc, i

aquests al seu torn són superiors al tema:

(11) Jerarquia temàtica
(Agent(experimentant(meta/origen/lloc(tema))))

En les estructures ditransitives, el principi de multiplicació està subjecte a les dues restriccions següents:

(12) Restricció sobre la ramificació
En el cas que un domini estigui ramificat, i no multipliqui ni distribueixi, cada valor del domini només es pot associar a un esdeveniment.

(13) Restricció sobre les famílies d'esdeveniments
En un domini sense ramificació, el valor que el constitueix no es pot associar a diferents famílies d'esdeveniments.

Més endavant, en tractar aquesta restricció, definiré el terme de família d'esdeveniments.

Com veurem, la funció d'aquestes dues restriccions és imposar, en les estructures ditransitives, una restricció d'unicitat sobre cada un dels subdominis del domini multiplicat. Per tant, tenen com a efecte que la multiplicació del domini no generi una lectura multiplicativa sinó distributiva.[10]

Com argumentaré, l'acció combinada dels principis i requisits que proposo explica en bona mesura la distribució de gramaticalitat i d'interpretacions a què dóna lloc la interacció quantificador/qu. L'avantatge d'aquesta anàlisi és que permet donar compte, utilitzant els mateixos principis i requisits, la

[10] La restricció d'unicitat, com ja hem vist, es pot donar per raons semàntiques, com en el cas de (i):

(i) On ha nascut cadascú?

Recordem que la restricció d'unicitat, si més no quan és de base semàntica, es dóna quan el predicat és no iteratiu.

interacció numeral/numeral i la interacció entre quantificadors numerals i SNs plurals i entre quantificadors numerals i SNs formats per SNs singulars coordinats (d'ara endavant SNs formats per coordinació), a més de la interacció qu/qu que es dóna en les interrogatives qu/qu.

Pel que fa a la interpretació de les interrogatives quantificador/qu convé fer diversos aclariments. En primer lloc, les interrogatives quantificador/qu poden tenir marginalment, almenys en català, una interpretació com a interrogatives múltiples.[11] Així, oracions que no admeten la multiplicació de l'element qu per part del quantificador universal poden rebre marginalment una interpretació com a interrogatives múltiples. Aquest seria el cas, per exemple, de (14) (el segon judici de gramaticalitat es refereix a la interpretació d'interrogativa múltiple):

(14) */?Qui ha receptat cada medicament?

Quan l'oració s'incrusta en un verb interrogatiu extensional, la interpretació d'interrogativa múltiple resulta molt més acceptable:[12]

(15) ?El Joan sap qui ha receptat cada medicament?

En segon lloc, quan el quantificador presenta una estructura partitiva, oracions com la de (16) semblen millorar la seva

[11] Dec aquesta observació a Xavier Villalba.

[12] En aquest sentit, discrepo dels judicis de Beghelli (1997), que considera que quan una interrogativa com la de (14) s'incrusta en un verb interrogatiu extensional admet la lectura multiplicativa del subjecte. Crec que l'efecte d'aquests contextos, en eliminar el caràcter no específic de l'element qu, és permetre la interpretació de la clàusula incrustada com a interrogativa múltiple. Noti's, però, que les interpretacions multiplicatives no desapareixen en aquest context:

(i) El Joan sap què ha llegit cadascú.

gramaticalitat:

(16) ??Qui ha receptat cada un dels medicaments?

Crec que la presència d'un quantificador partitiu, en aquelles estructures en què no es dóna multiplicació, afavoreix la interpretació d'interrogativa múltiple. Per tant, (16) s'interpreta preferentment com a interrogativa múltiple.

Si imaginem un context favorable, la interpretació multiplicativa d'oracions com ara (14) pot resultar més fàcil. Considerem la situació següent. Un editor vol publicar tres llibres de pintura, un sobre Toulouse-Lautrec, un altre sobre Degas i un tercer sobre Warhol, i està pensant en l'autor més adequat per a cada llibre. En aquesta situació, pot fer a un col.laborador la pregunta següent, en què l'element qu s'interpreta multiplicat pel quantificador:

(17) ??Qui creus que podria escriure cada llibre/cada un d'aquests llibres?

Consideraré que casos com el de (17) són marginals, ja que la multiplicació resulta forçada pel context.

Un altre cas en què es produeix la modificació dels judicis de gramaticalitat estàndard és quan l'element qu és complex o definit, és a dir, quan té trets de gènere i nombre, com a (18):

(18) ??Quin llibre ha llegit cadascú?

Com observa Beghelli (1997), a (18) no es dóna multiplicació.[13] Personalment, crec que en català aquesta construcció pot interpretar-se, marginalment, com a interrogativa múltiple. Observi's que quan s'incrusta en un verb interrogatiu extensional

[13] El motiu de la falta de multiplicació de (18) és que l'element qu és específic. Perquè la multiplicació es pugui produir, l'element qu ha de ser no específic.

l'oració millora, ja que aflora la interpretació d'interrogativa múltiple:

(19) El Joan sap quin llibre ha llegit cadascú.

En el que segueix em limitaré a les construccions amb quantificadors no partitius i elements qu nus, ja que crec que són els que permeten determinar els judicis estàndard.

Sempre que es produeix interacció quantificador/qu, és a dir, multiplicació del domini de l'element qu, el quantificador pot ser substituït per un SN constituït per un SN format per coordinació:

(20) a. Què ha llegit cadascú?
b. Què han llegit el Jordi i la Montserrat? (lectura col.lectiva i distributiva)

(21) a. ?Qui ha llegit cada llibre?
b. Qui ha llegit El vell i el mar i L'amo i el criat? (lectura col.lectiva)

Com es pot veure, el SN format per coordinació té efectes multiplicadors sobre l'element qu en les mateixes circumstàncies que les té un quantificador universal distributiu: quan és el subjecte, pot multiplicar l'element qu OD; en canvi, quan és l'OD, no pot multiplicar l'element qu subjecte. Com defensaré, el fenomen de la multiplicació és un fenomen més ampli que el que es dóna en les interrogatives quantificador/qu. En efecte, com veurem a l'apartat 6, la interacció numeral/numeral és un altre cas de multiplicació, que, tal com argumentaré, està sotmesa a les mateixes restriccions que la interacció quantificador/qu. Així mateix, al capítol següent mostraré el paral.lelisme que existeix entre les interrogatives quantificador/qu i les interrogatives qu/qu. Argumentaré que la interacció qu/qu que es dóna en les interrogatives qu/qu és un cas de multiplicació que

està sotmesa a les mateixes restriccions que la interacció quantificador/qu.[14]

L'organització d'aquest capítol és la següent. A l'apartat 2 analitzo els efectes del principi de multiplicació i la restricció sobre les variables. A l'apartat 3 argumento que aquests dos principis donen compte dels contrastos a què dóna lloc la interacció quantificador/qu entre arguments, tant quan els operadors es generen a la mateixa clàusula com quan es generen en clàusules diferents. A l'apartat 4 analitzo els efectes de les restriccions sobre la ramificació i les famílies d'esdeveniments i la manera com expliquen les interpretacions que es donen en la interacció quantificador/qu. A l'apartat 5 analitzo la interacció quantificador/qu entre un argument i un adjunt i mostro que en alguns casos, en especial en la interacció entre arguments i instrumentals i entre arguments i modals, es dóna la lectura distributiva. A l'apartat 6 estenc aquests principis i restriccions a la interacció entre quantificadors numerals i entre quantificadors numerals i SNs plurals. Finalment, a l'apartat 7 faig un resum dels continguts tractats en aquest capítol.

2. El principi de multiplicació i la restricció sobre les variables

He proposat a la introducció d'aquest capítol que la interacció quantificador/qu entre arguments està regida pel principi de multiplicació en combinació amb la restricció sobre les variables. En aquest apartat analitzo les característiques d'aquests dos principis. Considerem en primer lloc el principi de multiplicació, que repeteixo com a (22):

[14] Recordem que en la interacció qu/qu l'element qu extret es comporta com l'operador multiplicador mentre que l'element qu interior és l'element qu multiplicat.

(22) Principi de multiplicació

Un argument A pot multiplicar un altre argument B si i només si l'argument B multiplicat és inferior en termes de jerarquia temàtica a l'argument A.

Com he avançat a la introducció, aquest principi imposa dues restriccions: una que determina que la interacció s'ha de donar entre arguments de la mateixa predicació, i l'altra que estipula que l'element qu multiplicador ha de ser sempre superior des del punt de vista temàtic a l'element multiplicat. Convé assenyalar que la restricció segons la qual la interacció ha de donar-se a l'interior de la predicació és potser massa severa. Per exemple, els exemples (23.a) i (23.b) són acceptables. Tanmateix, quan augmenta la complexitat de l'oració, les oracions es tornen agramaticals, tal com mostra (23.d):

(23) a. Qui$_i$ va dir cadascú que t$_i$ vindria?
b. ?A qui$_i$ va dir cadascú que havia saludat t$_i$ el Jordi?
c. *Qui$_i$ va dir cadascú que t$_i$ havia saludat al Jordi?
d. *A qui$_i$ va dir cadascú que havia regalat un rellotge t$_i$ el Joan?

El constrast entre (23.a) i (23.b) d'una banda amb (23.c) i (23.d) de l'altra sembla mostrar que un quantificador matriu pot multiplicar l'argument intern del verb incrustat, però no el subjecte agentiu d'aquest ni el datiu meta. No m'estendré en aquesta qüestió, que requereix un estudi particular.[15]

[15] Vegeu en aquest sentit les oracions de (86) i la nota 9 del capítol 7. És possible que el que es produeixi en aquests casos és una composició d'esdeveniments. El procés de quantificació entre dos arguments implica la iteració del predicat. En el cas que la quantificació afecti dues predicacions, podem suposar que cada un dels esdeveniments denotats pel predicat superior s'associa amb un dels esdeveniments denotats pel predicat inferior. Per exemple, una possible interpretació de (23.a) seria (i):

La restricció de localitat que imposa el principi de multiplicació és matisada per la restricció sobre les variables, que equipara les variables lligades per un quantificador amb la variable pròpia del quantificador. Per tant, una variable lligada per un quantificador podrà multiplicar un element qu, sempre que se satisfaci el principi de multiplicació.

La segona restricció que recull el principi de multiplicació intenta explicar la asimetria subjecte-OD a què dóna lloc la interacció quantificador/qu, per bé que la planteja en termes diferents del que és habitual a la bibliografia. En primer lloc, la distinció s'estableix en termes temàtics i no sintàctics, i en segon lloc no s'estableix pròpiament entre els arguments interns i els arguments externs. La distinció temàtica és una distinció múltiple: entre l'agent (subjecte) i el tema (OD), entre la meta (OI) i el tema (OD) i entre l'agent (subjecte) i la meta (OI).

(i) a. A_1 va dir que B_1 vindria.
b. A_2 va dir que B_2 vindria.
c. A_3 va dir que B_3 vindria.
d. A_4 va dir que B_4 vindria.

en què cada un dels esdeveniments denotats per dir s'associa amb cada un dels esdeveniments denotats per venir.

Sembla que la composició d'esdeveniments es limita a aquells casos en què l'element multiplicat és l'argument intern, com en el cas de (23.a) i (23.b). En el cas que sigui l'argument extern o el datiu meta, no hi ha multiplicació, potser perquè l'únic argument que pot fer iterar el predicat és l'argument intern. De fet, la restricció d'unicitat sobre el predicat només la pot produir l'argument intern, mai l'agent (el subjecte) o la meta (el datiu). Com veurem, la multiplicació del datiu meta per part del subjecte agent resulta problemàtic. Vegeu en aquest sentit la nota 23 d'aquest capítol.

Quan els elements que interaccionen en el procés de la quantificació estan separats per una clàusula, com passa en l'exemple de (86.b) del capítol 7 i que repeteixo com a (iii), la quantificació no és possible, segurament perquè en aquests casos la clàusula intermèdia impedeix que es pugui produir una composició d'esdeveniments:

(ii) a. *Qui$_i$ ha dit cadascú que creu la Maria que t_i vindrà?
b. *Què$_i$ ha dit cadascú que creu la Maria que ha comprat t_i el Jordi?
c. *Què$_i$ ha dit cadascú que creu la Maria que ha regalat t_i el Jordi al Joan?

En les oracions trobem altres elements, a part dels elements subcategoritzats. Pel que fa als locatius i els instrumentals, considero que són superiors al tema i inferiors a l'agent.[16] Els modals, els temporals i els causals no són arguments.[17] Aquests elements no poden multiplicar. En alguns casos, com en el dels modals i marginalment el dels temporals, sí que tenen capacitat per ser multiplicats. Convé notar que el principi de multiplicació no explica aquest fet. No tinc cap explicació que doni compte d'aquest tipus de multiplicació.

El principi de multiplicació està complementat per la restricció sobre les variables, que repeteixo com a (24):

(24) Restricció sobre les variables
En la interacció quantificador/qu, l'element qu multiplicat ha de ser la variable pròpia de l'element qu mentre que el quantificador multiplicador pot ser tant el quantificador universal com una variable lligada pel quantificador universal.

Entenc per variable pròpia aquella variable que està directament lligada per un operador (ja sigui un quantificador o un element qu). És, en canvi, una variable lligada (o una variable pronominal) aquella variable lligada per una variable pròpia o per una altra variable lligada. Les variables pròpies són en general traces, mentre que les variables lligades són, també en general, pronoms. Les variables pròpies estan subjectes al principi C del lligam, mentre que les variables lligades estan regides pel principi B i pel principi de bijecció de Koopmann i

---

[16] Com veurem, però, les dades que utilitzo per fer aquesta afirmació no resulten prou clares.

[17] En considerar els temporals com a no arguments discrepo de Rizzi (1990), que, seguint Higginbotham (1986), considera que els temporals són arguments del cap de la clàusula, és a dir, de Temps.

Sportiche (1982).[18]

Com és fàcil de veure, aquesta restricció es basa en la distinció entre variables que es desprèn de la teoria del lligam proposada per Chomsky (1981). Chomsky (1981) proposa la següent definició de variable, que en la terminologia que utilitzo correspon a la variable pròpia:[19]

(25) α és una variable si i només si:
(i) $\alpha = [_{NP}\ e]$,
(ii) α és en una posició A (i, per tant, està associada a una funció gramatical A),
(iii) hi ha un ß que localment lliga A' α.
(Chomsky (1981), cap. 3, ex. 6)

Un pronom pot estar lligat a una variable pròpia ja sigui directament, tal com mostra (26.a), o bé indirectament, a través d'una altra variable lligada, tal com mostra (26.b):[20]

---

[18] El principi de bijecció, o qualsevol altre principi de naturalesa semblant com ara el principi d'esquerranesa de Chomsky (1976), és necessari per explicar la agramaticalitat dels casos de creuament dèbil, que no queden coberts pels principis del lligam:

(i) *Who$_i$ did his$_i$ mother see t_i?

[19] La definició original és la següent:

(i) α is a variable if and only if
(i) $\alpha = [_{NP}\ e]$,
(ii) α is in an A-position (hence bears an A-GF),
(iii) there is a ß that locally A'-binds α.

[20] Un pronom pot tenir com a antecedent dos SNs, tal com mostra l'exemple següent (vegeu Chomsky (1986a)):

(i) El Jordi$_i$ va convèncer la Montserrat$_j$ d' PRO$_{i,j}$ anar al cinema.

En canvi, un pronom no pot estar lligat, directament o indirectament, a dues variables pròpies:

(ii) *Qui$_i$ t_i vol saber qui$_j$ t_j ha dit que la Maria $l_{i,j}$'/els$_{i,j}$ havia vist?

(26) a. Qui$_i$ t_i va dir que el$_i$ pensaven nomenar director general?
b. Qui$_i$ t_i va dir que li$_i$ havien dit que el$_i$ pensaven nomenar director general?

Una de les característiques de la interacció quantificador/qu, i de la qual dóna compte la restricció sobre les variables, són les propietats diferents que tenen les variables lligades per un quantificador i les lligades per un element qu. Es poden distingir bàsicament quatre propietats, que són:

a) Una variable lligada per un quantificador pot multiplicar el domini d'un element qu:

(27) Què$_j$ ha dit cadascú$_i$ que pro$_i$ ha vist t_j?

A (27) el quantificador cadascú lliga el pronom subjecte de la clàusula incrustada pro, el qual multiplica l'element qu OD què, desplaçat a la clàusula matriu.

b) Una variable lligada per un element qu no pot ser multiplicada per un quantificador o per una variable lligada per un quantificador:

(28) *Qui$_i$ t_i ha dit que cadascú$_i$ l$_i$'havia vist?

El quantificador cadascú es troba a la mateixa clàusula que la variable lligada per l'element qu. Tot i que es compleix el principi de multiplicació (el multiplicador és el subjecte i el multiplicat és l'OD), no es produeix la multiplicació del domini de l'element qu. El motiu és que una variable lligada no pot ser multiplicada i transmetre l'efecte multiplicador a la variable pròpia que la lliga.

c) Un quantificador que multiplica un element qu pot lligar un pronom:

No concec cap principi que doni compte d'aquesta restricció.

(29) Quin comentari$_j$ va fer t_j cada polític$_i$ abans que pro$_i$ sortís per antena?

d) Un element qu multiplicat per un quantificador no pot lligar un pronom:

(30) *A qui$_j$ va saludar cadascú$_i$ t_j abans que pro$_j$ entrés al teatre?

Aquesta restricció es deriva de la impossibilitat que un element qu dividit, ja sigui per partició o per multiplicació, pugui lligar un pronom.[21]

3. La interacció quantificador/qu entre arguments i els efectes del principi de multiplicació

Són múltiples les relacions d'interacció quantificador/qu que es poden donar. En aquest apartat mostraré que el principi de multiplicació en conjunció amb la restricció sobre les variables donen compte de la distribució de gramaticalitat en les relacions la interacció quantificador/qu entre arguments. En primer lloc estudiaré les relacions que es donen entre arguments situats en una mateixa clàusula, ja sigui a la matriu o bé a la incrustada, i a continuació analitzaré les relacions que es donen entre arguments situats en clàusules diferents, l'una incrustada en

[21] Aquesta restricció afecta també (i), en què el domini de l'element qu queda també dividit:

(i) *?Qui$_i$ t_i no s'ha rentat les dents abans de PRO$_i$ sortir de casa?

(i) és probablement bona quan s'utilitza en el sentit d'interrogativa negativa complementària:

(ii) A veure, abans de sortir de casa, qui s'ha rentat les dents i qui no se les ha rentades?

l'altra.

3.1. La interacció quantificador/qu entre arguments situats a la mateixa clàusula

Pel que fa a les relacions entre arguments situats a la mateixa clàusula, es poden distingir dos grans casos, les que s'estableixen a la clàusula matriu i les que s'estableixen a la clàusula incrustada. Cal tenir en compte en aquests casos la restricció sobre les variables resulta inoperativa, atès que els dos arguments es troben a la mateixa predicació. En conseqüència, en estudiar-los no faré referència a aquesta restricció. D'altra banda, les restriccions que s'observen en la interacció quantificador/qu en la clàusula matriu es reprodueixen fil per randa en la interacció quantificador/qu entre arguments situats a la clàusula incrustada. Per aquest motiu, centraré l'atenció a les restriccions que es donen en la clàusula matriu, mentre que analitzaré només algun cas d'interacció quantificador/qu a la clàusula incrustada per mostrar la correspondència.

3.1.1. La interacció quantificador/qu entre arguments situats a la clàusula matriu

Podem distingir diverses estructures on es donen relacions entre arguments subcategoritzats. Les principals són les següents:

a) Estructures transitives.
b) Estructures ditransitives.
c) Estructures amb verbs de moviment.
d) Estructures amb verbs psicològics.
e) Estructures passives.
f) Estructures transitives amb un OD de mesura.
g) Estructures transitives o ditransitives amb un argument amb

valor quantitatiu.

Vegem, pas a pas, la interacció quantificador/qu entre arguments subcategoritzats en cada una d'aquestes estructures.

3.1.1.1. Estructures transitives

Des de May (1985), la interacció quantificador/qu entre el subjecte i l'OD en les estructures transitives és la que ha rebut més atenció per part dels lingüistes, a causa probablement de la asimetria subjecte-OD a què dóna lloc, i que recorda la asimetria subjecte-OD que estableix l'efecte that-t.[22] Recordem un cop més el contrast paradigmàtic d'aquesta relació:

(31) a. Què ha llegit cadascú?
b. *Qui ha llegit cada llibre?

El principi de multiplicació explica correctament aquest contrast. A (31.a) l'argument intern és l'operador multiplicat i l'argument extern és l'operador multiplicador. Atès que el principi de multiplicació es respecta, l'oració és gramatical. Contràriament a (31.a), a (31.b) el principi de multiplicació no se satisfà, d'aquí la seva agramaticalitat. En efecte, l'operador multiplicador és l'argument intern, mentre que l'operador multiplicat és l'argument extern.

3.1.1.2. Estructures ditransitives

Aquí distingiré tres tipus d'estructures ditransitives: les estructures ditransitives en què la meta es realitza estructuralment com a OI, les estructures ditransitives amb un

[22] En les construccions agentives, sovint utilitzaré com a sinònims subjecte i agent, tema i OD i meta i OI.

locatiu subcategoritzat i les estructures ditransitives amb verbs del tipus parlar. En cada una d'aquestes estructures ditransitives podem distingir tres tipus de relacions argumentals, que en el cas de les estructures ditransitives amb OI són: la que es dóna entre el subjecte i l'OD, la que es dóna entre l'OI i l'OD, i la que es dóna entre el subjecte i l'OI. A continuació analitzo les relacions quantificador/qu en cada un d'aquests casos.

3.1.1.2.1. Estructures ditransitives amb OI

Com hem vist, les relacions argumentals poden ser de tres tipus. Vegem-les una per una.

A. La interacció quantificador/qu entre el subjecte i l'OD

Igual que passa en les estructures transitives, el subjecte multiplica l'OD, però no a l'inrevés:

(32) a. Què ha deixat cadascú al Jordi?
b. *Qui ha deixat cada llibre al Jordi?

Hi ha, però, un contrast amb les estructures transitives. La lectura que té (32.a) és distributiva i no multiplicativa, a diferència del que passa a (31.a). A l'apartat 4 analitzo aquest contrast.

B. La interacció quantificador/qu entre l'OI i l'OD

Tal com mostra (33), l'OI pot multiplicar l'OD, però no a l'inrevés. Aquest contrast és previsible donat el principi de multiplicació:

(33) a. Què has donat a cadascú?

b. *A qui has donat cada pastís?

Observi's, però, que (33.a) té, si més no preferentment, una lectura distributiva, igual com passa a (32.a).

C. La interacció quantificador/qu entre el subjecte i l'OI

D'acord amb el principi de multiplicació el subjecte pot multiplicar l'OI, però no a l'inrevés. Això explica el contrast de (34):[22]

[22] Dono a (34.a) el judici d'un sol interrogant, tot i que el seu estatus gramatical no és del tot clar. Podria ser que aquesta construcció fos agramatical i, per tant, que l'OI no pogués ser multiplicat pel subjecte en presència de l'OD. Per exemple, si substituïm l'OD per un clític, la interpretabilitat de l'oració disminueix:

(i) ?*A qui l'ha deixat cadascú?

En canvi, si substituïm aquest llibre per un SN indefinit, l'oració millora lleugerament:

(ii) ?A qui ha deixat un llibre cadascú?

És probable que a (ii) cadascú distribueixi simultàniament l'OI a qui i l'OD un llibre.
L'oració es torna clarament agramatical quan el verb resulta no iteratiu per efectes d'una restricció d'unicitat, tal com mostra (iii):

(iii) *A qui ha regalat aquest llibre$_{token}$ cadascú?

Curiosament, ni l'OI ni el subjecte poden produir una restricció d'unicitat sobre el predicat, fet que probablement indica que aquests arguments no són arguments interns del predicat.
Si aquestes consideracions són certes, aleshores el principi de multiplicació s'hauria de reformular en termes de la distinció entre argument intern i arguments no interns:

(iv) Principi de multiplicació
Un argument A pot multiplicar un altre argument B si i només si l'argument B multiplicat és l'argument intern del predicat, i l'argument A és un argument de la mateixa predicació superior en termes de la jerarquia temàtica.

Això implicaria tractar els modals i els instrumentals com a arguments del verb més interns que el tema. També implicaria tractar l'OI com a argument no intern i desestimar l'anàlisi que

(34) a. ?A qui ha deixat cadascú aquest llibre?
b. *Qui ha deixat a cadascú aquest llibre?

Igual que a (32.a) i a (33.a), (34.a) té una lectura distributiva i no multiplicativa. Hi ha, però, un contrast entre (34.a) d'una banda i (32.a) i (33.a) de l'altra. A l'apartat 4 donaré una explicació d'aquest contrast.

3.1.1.2.2. Estructures ditransitives amb un locatiu

Els mateixos contrastos s'obtenen quan substituïm l'OI per un locatiu subcategoritzat.

A. La interacció quantificador/qu entre el subjecte i l'OD

El subjecte multiplica l'OD, tal com és d'esperar, però l'OD no multiplica el subjecte:

(35) a. Què ha guardat cadascú en aquest arxiu?
b. *Qui ha guardat cada document en aquest arxiu?

B. La interacció quantificador/qu entre el locatiu i l'OD

El locatiu, més alt temàticament, multiplica l'OD, però no a l'inrevés:

(36) a. Què has guardat a cada arxiu?
b. *A on has guardat cada document?

C. La interacció quantificador/qu entre el subjecte i el locatiu

fan Belletti i Rizzi (1987) dels verbs psicològics segons la qual els dos arguments del verb són interns. No m'estendré més en aquesta qüestió.

Finalment, el subjecte multiplica el locatiu, però el locatiu no multiplica el subjecte:

(37) a. ?A on ha guardat cadascú aquest document?
b. *Qui ha deixat aquest document a cada arxiu?

3.1.1.2.3. Estructures ditransitives amb verbs del tipus parlar

El verb parlar subcategoritza dos complements oblics, l'un amb el paper de tema i l'altre amb el paper de meta:

(38) El Joan va parlar d'ovnis amb la Maria.

A diferència dels verbs ditransitius amb OI, aquest verb pot aparèixer sense complements, només amb el complement oblic tema o només amb el complement oblic meta:

(39) a. El Joan va parlar.
b. El Joan va parlar d'ovnis.
c. El Joan va parlar amb la Maria.

Quan apareix en construccions ditransitives, la interacció qu/qu està sotmesa a les mateixes restriccions que les que es donen en les construccions ditransitives amb OI.

A. La interacció quantificador/qu entre el subjecte i el complement oblic tema

El subjecte multiplica el complement oblic tema, però no a l'inrevés:

(40) a. De què ha parlat cadascú amb el jutge?
b. *Qui ha parlat de cada expedient amb el jutge?

B. La interacció quantificador/qu entre el complement oblic meta i el complement oblic tema

El complement oblic meta pot multiplicar el complement oblic tema, però no a l'inrevés:

(41) a. De què ha parlat amb cada jutge l'advocat?
b. *Amb qui ha parlat de cada tema l'advocat?

C. La interacció quantificador/qu entre el subjecte i el complement oblic meta

El subjecte pot multiplicar, encara que una mica marginalment, el complement oblic meta, mentre que el complement oblic meta no pot multiplicar el subjecte:

(42) a. ?Amb qui ha parlat cada advocat d'aquest expedient?
b. *Qui ha parlat amb cada jutge d'aquest expedient?

Vegem ara què passa quan desapareix un dels complements oblics. Com és d'esperar, quan el verb parlar es presenta en construccions transitives, ja sigui amb el complement oblic tema o el complement oblic meta, els contrastos que afloren són els propis de les estructures transitives ja que no hi intervenen les restriccions sobre la ramificació i les famílies d'esdeveniments, és a dir, desapareixen les lectures distributives i apareixen les lectures multiplicatives:

(43) a. Amb qui ha parlat cadascú?
b. De què ha parlat cadascú?

A l'apartat 4 analitzaré aquests contrastos.

3.1.1.3. Estructures amb verbs de moviment

Alguns verbs de moviment com ara anar subcategoritzen un locatiu. D'acord amb el principi de multiplicació només seran gramaticals aquelles construccions en què el subjecte multipliqui el locatiu, però no a l'inrevés.[24] El contrast següent dóna suport a aquesta predicció:

(44) a. A on ha anat cadascú?
b. *Qui ha anat a cada museu?

3.1.1.4. La interacció quantificador/qu en les estructures amb verbs psicològics

Kim i Larson (1989) observen que la distribució de gramaticalitat en la interacció quantificador/qu s'inverteix en alguns verbs psicològics. Recordem els principals contrastos d'aquestes construccions.

Els verbs de la classe temere es comporten com els verbs agentius, ja que el subjecte és l'experimentant i l'OD és el tema. En conseqüència, el subjecte pot multiplicar l'OD, però no a l'inrevés, tal com mostren aquests contrastos:

(45) a. (A) qui tem cada jugador?
b. *Qui tem (a) cada àrbitre?

(46) a. De qui té por cada jugador?
b. *Qui té por de cada àrbitre?

En el cas dels verbs de la classe preoccupare el subjecte

[24] El verb anar és un verb inacusatiu. En conseqüència, el seu subjecte es el tema, és a dir, el seu argument intern. Tanmateix, anar requereix obligatòriament un locatiu de direcció. Consideraré, en aquest cas, que el locatiu és un argument més intern que el tema.

realitza el paper de tema mentre que l'OD és l'experimentant. D'acord amb el principi de multiplicació, l'OD pot multiplicar el subjecte però no a l'inrevés. (47) mostra aquest contrast:[25]

(47) a. Què preocupa a cada jugador del Barça?
b. *A qui preocupa cada problema?

Finalment, en els verbs de la classe piacere el subjecte és el tema mentre que l'OI és l'experimentant. En conseqüència, l'OI pot multiplicar el subjecte, però no a l'inrevés, tal com confirma el contrast de (48):

(48) a. Què li agrada a cadascú?
b. *A qui li agrada cada diari?

Com s'ha observat (vegeu Belletti i Rizzi (1988) i Grimshaw (1990) entre altres), els verbs psicològics de la classe preoccupare poden comportar-se també com a verbs agentius. Determinats factors influeixen en el tipus de lectura més fàcilment accessible. Per exemple, el subjecte inanimat afavoreix la lectura estativa o psicològica d'aquests verbs, tal com mostra (49):

(49) Els llamps espanten el Jordi.

Un altre factor que afavoreix la lectura psicològica és l'aspecte verbal. L'aspecte perfectiu afavoreix la lectura agentiva, mentre que l'aspecte imperfectiu s'associa més fàcilment amb la lectura psicològica:

[25] En català, si més no en el registre col.loquial, l'experimentant es pot realitzar estructuralment com a OI. Utilitzo, però, la forma diguem-ne normativa, en què l'experimentant es realitza com a OD. Així mateix, introdueixo l'OD animat amb la preposició a, tal com es fa en el registre col.loquial de bona part del domini català, per influència, segons alguns, del castellà.

(50) a. La Maria va espantar el Joan. (lectura agentiva)
b. La Maria, amb els seus crits, espanta el Joan. (lectura psicològica)

L'ús de determinats verbs modals afavoreixen la lectura agentiva:

(51) La Maria amb els seus crits va voler espantar el Joan. (lectura agentiva)

La direcció de la multiplicació en aquests verbs depèn del tipus de lectura amb què s'associen. Tal com hem vist, en la lectura psicològica l'OD multiplica el subjecte. Vegem-ho de nou amb el verb espantar:

(52) a. Què espanta a cadascú? (lectura psicològica)
b. *A qui espanta cada article? (lectura psicològica)

Quan espantar rep una interpretació agentiva, les lectures que provoca la interacció s'inverteixen: el subjecte multiplica l'OD, mentre que l'OD no pot multiplicar el subjecte:

(53) a. *Qui ha volgut espantar a cadascú? (lectura agentiva)
b. A qui ha volgut espantar cadascú? (lectura agentiva)

Atès que en la lectura agentiva l'objecte és l'argument intern, pot ser multiplicat però no té capacitat per multiplicar. Així mateix, el subjecte, que actua com a argument extern, pot multiplicar l'argument intern però no pot ser multiplicat per aquest.

Els contrastos que acabem de veure donen suport al principi de multiplicació. Hem vist que els verbs psicològics suposen una greu dificultat per al model configuracional de la interacció quantificador/qu. Atès que aquest model descansa en última instància en el cas que reben els operadors, no pot explicar que dues estructures amb la mateixa realització de cas puguin tenir

lectures oposades, tal com hem vist que passa amb el verb espantar.

Convé notar que la interacció quantificador/qu amb els verbs psicològics entranya certa dificultat de comprensió. Probablement aquesta dificultat es deu al caràcter estatiu d'aquest tipus de verbs. Una dificultat semblant trobem amb altres verbs estatius, com ara néixer o viure:

(54) a. On ha nascut cadascú?
b. On vivia cadascú?

3.1.1.5. Estructures passives

La interacció quantificador/qu en les estructures passives resulta problemàtica. L'agent, realitzat estructuralment com a complement agent, no pot multiplicar el tema, realitzat estructuralment com a subjecte, tal com mostra (55.a). Així mateix, sembla que el tema tampoc pot multiplicar l'agent, d'acord amb (55.b):[26]

(55) a. *Quin edifici ha estat construït per cada arquitecte?
b. ??Per qui ha estat construït cada edifici?

3.1.1.6. Estructures transitives amb un OD de mesura

---

[26] Considerem l'exemple de (i), en què l'agent és [+Humà]:

(i) a. *Qui ha estat criticat per cada periodista?
b. ??Per qui ha estat criticat cada polític?

Sembla que a (i.b) el subjecte tema pot multiplicar, per bé que marginalment, el complement agent. És possible que a (i.b) el tema denotat per cada polític es reinterpreti com a experimentant. Si substituïm el tema per un SN amb el tret [-Animat], la lectura amb interacció resulta més difícil, com a (55.b).

Els ODs de mesura poden ser multiplicats pel subjecte, tal com mostra (56):

(56) Quant pesa cadascú?

Com és lògic donat el nostre coneixement del món, (56) té una lectura distributiva. Atès que no hi ha subjectes de mesura, no es pot construir una oració en què tinguem un element qu subjecte amb valor de mesura i un quantificador OD que multipliqui el subjecte.

3.1.1.7. Estructures transitives o ditransitives amb un argument amb valor quantitatiu

En les estructures transitives el subjecte pot multiplicar un OD amb valor quantitatiu; la situació inversa, en canvi, no és possible atès que un OD no pot multiplicar el subjecte en les estructures agentives:

(57) a. Quants llibres ha llegit cadascú?
b. *Quants nois han llegit cada llibre?

Convé notar que (57.a), igual que (56) té una lectura distributiva.

Les mateixes relacions quantificacionals que es donen en les estructures ditransitives amb arguments sense valor quantitatiu es donen quan substituïm l'argument multiplicat per un argument amb valor quantitatiu.

3.1.2. La interacció quantificador/qu en una clàusula incrustada

Tal com he dit, la interacció quantificador/qu entre arguments d'una clàusula incrustada experimenten les mateixes restriccions

que les que es donen entre arguments d'una clàusula matriu. El contrast (58) que analitza May (1985) s'explica de manera directa en termes del principi de multiplicació:

(58) a. Què creus que ha llegit cadascú?
b. *Qui creus que ha llegit cada llibre?

(58.a) és gramatical ja que l'element qu multiplicat és l'argument intern. En canvi, a (58.b) l'argument que s'intenta multiplicar és l'argument extern, d'aquí la seva agramaticalitat. Aquesta explicació és la mateixa que he donat per al contrast de (59):

(59) a. Què ha llegit cadascú?
b. *Qui ha llegit cada llibre?

Es pot veure la validesa d'aquest paral.lelisme entre clàusules matrius i clàusules incrustades comprovant cas per cas. Per evitar que l'argumentació es torni feixuga, deixo aquesta comprovació al lector.

3.2. La interacció quantificador/qu entre arguments de predicacions diferents

El principi de multiplicació, conjuntament amb la restricció sobre les variables, imposen severes restriccions a la interacció quantificador/qu quan els operadors es generen en clàusules diferents. En principi, si no existeix cap relació de lligam entre l'operador multiplicador generat a la clàusula matriu amb un argument de la clàusula incrustada, les oracions seran desviades o agramaticals, excepte quan l'element multiplicat és l'argument intern, tal com mostren els exemples de (23), que repeteixo com a (60) (vegeu en aquest sentit la nota 15):

(60) a. Qui$_i$ va dir cadascú que t_i vindria?
b. *A qui$_i$ va dir cadascú que havia saludat t_i el Jordi?
c. *Qui$_i$ va dir cadascú que t_i havia saludat al Jordi?
d. *A qui$_i$ va dir cadascú que havia regalat un rellotge t_i el Joan?

El mateix passa en el cas que el quantificador de la clàusula matriu és un OI:

(61) a. Qui$_i$ vas dir a cadascú que t_i vindria?
b. ??A qui$_i$ vas dir a cadascú que havia saludat t_i el Jordi?
c. *Qui$_i$ vas dir a cadascú que t_i havia saludat al Jordi?
d. *A qui$_i$ vas dir a cadascú que havia regalat un rellotge t_i el Joan?

D'acord amb la restricció sobre les variables, si un quantificador matriu lliga una variable a la clàusula incrustada, aquesta es comportarà, a efectes del principi de multiplicació, com un quantificador i, per tant, tindrà capacitat per multiplicar un altre argument. Aquesta restricció permet, doncs, que sota certes condicions dos operadors generats en clàusules diferents puguin interaccionar.

Segons la naturalesa del verb matriu, es poden distingir dos casos en l'estudi de la interacció quantificador/qu interclausal. Un primer cas és el format per oracions en què el verb matriu és un verb d'actitud proposicional, és a dir, un verb de comunicació com ara dir o un verb epistemològic com ara creure. El segon cas el formen aquelles construccions oracions en què el verb matriu és un verb ditransitiu que té un OD clausal, com ara prohibir o prometre.

3.2.1. Els verbs d'actitud proposicional

En aquest subapartat analitzaré les oracions biclausals que

tenen com a verb matriu un verb d'actitud proposicional. Segons la posició relativa del quantificador i de l'element qu, podem distingir dos casos:

a) El quantificador multiplicador es troba a la clàusula matriu i lliga un pronom a la clàusula incrustada.
b) L'element qu multiplicat es genera a la clàusula matriu i lliga un pronom a la clàusula incrustada.

Com és de preveure, d'acord amb la restricció sobre les variables, només en el primer cas és possible la interacció quantificador/qu; la interacció es donarà quan la variable pròpia de l'element qu i el pronom lligat pel quantificador estiguin en una relació que satisfaci el principi de multiplicació. En el segon cas no es podrà donar interacció ja que una variable lligada per un element qu no pot transmetre l'efecte multiplicador a la variable pròpia que la lliga.

3.2.1.1. El quantificador matriu lliga una variable a la clàusula incrustada

Vegem en primer lloc la situació en què el quantificador es troba a la clàusula matriu i l'element qu a la clàusula incrustada. El quantificador situat a la clàusula matriu pot ocupar dues posicions, la de subjecte i la d'OI. Considerem primer el cas en què el quantificador és el subjecte i després el cas en què és l'OI.

3.2.1.1.1. El quantificador matriu és el subjecte

Si el quantificador subjecte matriu lliga el subjecte incrustat i l'element qu és l'OD incrustat, es donarà multiplicació, tal com mostra l'exemple següent (en els exemples següents, els casos b mostren la relació entre els operadors, mentre que els casos c indiquen si l'element que interacciona es

comporta com a quantificador o com a element qu i quina funció fa):

(62) a. Què$_j$ ha dit cadascú$_i$ que pro$_i$ vol fer t$_j$?
b. [$_{SC}$ Què$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ pro(Subj)$_i$ ... t(OD)$_j$]]]
c. [$_{matriu}$ quant(Subj)$_i$ [$_{incr}$ quant(Subj)$_i$ qu(OD)]]

Si el quantificador subjecte matriu lliga un pronom OD incrustat i l'element qu és el subjecte incrustat, no es produeix multiplicació:

(63) a. *Qui$_j$ ha dit cadascú$_i$ que t$_j$ li$_i$'havia vist?
b. [$_{SC}$ Qui$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ t(Subj)$_j$ ... pronom(OD)$_i$]]]
c. [$_{matriu}$ quant(Subj)$_i$ [$_{incr}$ qu(Subj) quant(OD)$_i$]]

El motiu de la agramaticalitat de (63.a) és, òbviament, que no se satisfà el principi de multiplicació.

Els exemples anteriors corresponen a oracions en què el verb incrustat és transitiu. Vegem ara oracions en què el verb incrustat és ditransitiu. De les sis possibles relacions, només tres són gramaticals, els corresponents als casos A, B i C.

A. El subjecte incrustat és un pronom lligat i l'OD incrustat és l'element qu:

(64) a. Què$_j$ va dir cadascú$_i$ que pro$_i$ regalaria t$_j$ al Jordi?
b. [$_{SC}$ Què$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ pronom(subj)$_i$ ... t(OD)$_j$]]]
c. [$_{matriu}$ quant(Subj)$_i$ [$_{incr}$ quant(subj)$_i$ ... qu(OD)]]

B. L'OI incrustat és un pronom lligat i l'OD és l'element qu:

(65) a. Què$_j$ creu cadascú$_i$ que li$_i$ regalarà t$_j$ la Maria?
b. [$_{SC}$ Què$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ t(OD)$_j$ ... pronom(OI)$_i$]]]
c. [$_{matriu}$ quant(Subj)$_i$ [$_{incr}$ qu(OD) ... quant(OI)$_i$]]

C. El subjecte incrustat és un pronom lligat i l'OI incrustat és l'element qu:

(66) a. ?A qui$_j$ ha dit cadascú$_i$ que t$_j$ pro$_i$ regalarà un llibre t$_j$?
b. [$_{SC}$ A qui$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ pronom(subj)$_i$ ... t(OI)$_j$]]]
c. [$_{matriu}$ quant(Subj)$_i$ [$_{incr}$ quant(Subj)$_i$ qu(OI)]]

Les altres tres possibles relacions, que corresponen als casos D, E i F, resulten agramaticals:

D. L'OD incrustat és un pronom lligat i el subjecte incrustat és l'element qu:

(67) a. *Qui$_j$ va dir cadascú$_i$ que t$_i$ li$_j$'havia presentat al Jordi?
b. [$_{SC}$ Qui$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ t(subj)$_j$ ... pronom(OD)$_i$]]]
c. [$_{matriu}$ quant(Subj)$_i$ [$_{incr}$ qu(Subj) ... quant(OD)$_j$]]

E. L'OD incrustat és un pronom lligat i l'OI incrustat és l'element qu:

(68) a. *A qui$_j$ va dir cadascú$_i$ que li$_j$'havia presentat t$_j$ el Joan?
b. [$_{SC}$ A qui$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ pronom(OD)$_i$ ... t(OD)$_j$]]]
c. [$_{matriu}$ quant(Subj)$_i$ [$_{incr}$ quant(OD)$_i$ ... qu(OI)]]

F. L'OI incrustat és un pronom lligat i el subjecte incrustat és l'element qu:

(69) a. *Qui$_j$ creu cadascú$_i$ que t$_j$ li$_i$ regalarà un llibre?

b. [$_{SC}$ Qui$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ t(subj)$_j$ ... pronom(OI)$_i$]]]

c. [$_{matriu}$ quant(Subj)$_i$ [$_{incr}$ qu(Subj) quant(OI)$_i$]]

Tots aquests darrers tres casos queden explicats pel principi de multiplicació, ja que l'element multiplicador és inferior temàticament a l'element multiplicat.

Els judicis anteriors s'inverteixen quan el verb incrustat és psicològic. Així, en el cas que el quantificador subjecte matriu lliga l'OD incrustat experimentant i l'element qu és el subjecte tema, es produirà interacció. En canvi, no es produeix interacció quan la relació és la contrària, és a dir, quan el quantificador subjecte matriu lliga el subjecte tema incrustat i l'element qu és l'OD experimentant:

(70) a. Qui$_j$ va dir cadascú$_i$ que t$_j$ el$_i$ molestava?

b. [$_{SC}$ Qui$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ t(subj)$_j$ ... pronom(OD)$_i$]]]

c. [$_{matriu}$ quant(Subj)$_i$ [$_{incr}$ qu(Subj) quant(OD)$_i$]]

(71) a. *A qui$_j$ creu cadascú$_i$ que pro$_i$ molesta t$_j$?

b. [$_{SC}$ A qui$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ pronom(subj)$_i$ ... t(OD)$_j$]]]

c. [$_{matriu}$ quant(Subj)$_j$ [$_{incr}$ quant(Subj)$_i$ qu(OD)]]

Els mateixos judicis s'obtenen amb els verbs psicològics en què l'experimentant es realitza com a OI:

(72) a. Qui$_j$ va dir cadascú$_i$ que t$_j$ li$_i$ agradava?

b. [$_{SC}$ Qui$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ t(subj)$_j$ ... pronom(OI)$_i$]]]

c. [$_{matriu}$ quant(Subj)$_i$ [$_{incr}$ qu(Subj) quant(OI)$_i$]]

(73) a. *A qui$_j$ va dir cadascú$_i$ que pro$_i$ (li$_j$) agradava t$_j$?

b. [$_{SC}$ A qui$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ pronom(subj)$_i$ ... t(OI)$_j$]]]

c. [$_{matriu}$ quant(Subj)$_j$ [$_{incr}$ quant(Subj)$_i$ qu(OI)]]

3.2.1.1.2. El quantificador matriu és l'OI

Uns judicis semblants s'obtenen si el quantificador és l'OI de la clàusula matriu. Si l'OI lliga el subjecte incrustat i l'element qu és l'OD incrustat, es produeix interacció:

(74) Què$_j$ vas dir a cadascú$_i$ que pro$_i$ havia de llegir t$_j$?

En canvi, si l'OI lliga l'OD i l'element qu és el subjecte, no hi ha interacció:

(75) a. Qui$_j$ vas dir a cadascú$_i$ que t$_j$ li$_i$'havia vist?

b. [$_{SC}$ Qui$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ t(Subj)$_j$ ... pronom(OD)$_i$]]]

c. [$_{matriu}$ quant(OI)$_i$ [$_{incr}$ qu(Subj) quant(OD)$_i$]]

En el cas que el verb incrustat sigui ditransitiu, trobem els mateixos judicis de gramaticalitat que hem vist en estudir el cas en què el quantificador matriu ocupava la posició de subjecte. Així, són gramaticals quan el subjecte i l'OI multipliquen l'OD i quan el subjecte multiplica l'OI. En els altres casos, l'oració és agramatical. Vegem cada un dels casos:

A. El subjecte incrustat és un pronom lligat i l'OD incrustat és un element qu:

(76) a. Què$_j$ vas dir a cadascú$_i$ que pro$_i$ regalés t$_j$ al Jordi?

b. [$_{SC}$ Què$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ pronom(subj)$_i$ ... t(OD)$_j$]]]

c. [$_{matriu}$ quant(OI)$_i$ [$_{incr}$ quant(subj)$_i$ ... qu(OD)]]

B. L'OI incrustat és un pronom lligat i l'OD és un element qu:

(77) a. Què$_j$ vas dir a cadascú$_i$ que li$_i$ regalaria t$_j$ la Maria?

b. [$_{SC}$ Què$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ t(OD)$_j$ ... pronom(OI)$_i$]]]

c. [$_{matriu}$ quant(OI)$_i$ [$_{incr}$ qu(OD) ... quant(OI)$_i$]]

C. El subjecte incrustat és un pronom lligat i l'OI incrustat és un element qu:

(78) a. *A qui$_j$ vas dir a cadascú$_i$ que t$_j$ pro$_i$ regalés un llibre t$_j$?

b. [$_{SC}$ A qui$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ pronom(subj)$_i$ ... t(OI)$_j$]]]

c. [$_{matriu}$ quant(OI)$_i$ [$_{incr}$ quant(Subj)$_i$ qu(OI)]]

D. L'OD incrustat és un pronom lligat i el subjecte incrustat és un element qu:

(79) a. *Qui$_j$ vas dir a cadascú$_i$ que t$_j$ li$_i$'havia de presentar al Jordi?

b. [$_{SC}$ Qui$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ t(subj)$_j$ ... pronom(OD)$_i$]]]

c. [$_{matriu}$ quant(OI)$_i$ [$_{incr}$ qu(Subj) ... quant(OD)$_i$]]

E. L'OD incrustat és un pronom lligat i l'OI incrustat és un element qu:

(80) a. *A qui$_j$ vas dir a cadascú$_i$ que li$_i$'havia de presentar t$_j$ la Maria?

b. [$_{SC}$ A qui$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ pronom(OD)$_i$ ... t(OD)$_j$]]]

c. [$_{matriu}$ quant(OI)$_i$ [$_{incr}$ quant(OD)$_i$ ... qu(OI)]]

F. L'OI incrustat és un pronom lligat i el subjecte incrustat és un element qu:

(81) a. *Qui$_j$ vas dir a cadascú$_i$ que t$_j$ li$_i$ regalarà un llibre?

b. [$_{SC}$ Qui$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ t(subj)$_j$ ... pronom(OI)$_i$]]]

c. [$_{matriu}$ quant(OI)$_i$ [$_{incr}$ qu(Subj) quant(OI)$_i$]]

En el cas que el verb incrustat sigui un verb psicològic, els judicis s'inverteixen, tal com és de preveure. En el cas dels verbs de la classe preoccupare, l'OD pronom lligat pel quantificador matriu pot multiplicar l'element qu subjecte incrustat:

(82) a. Què$_j$ li vas dir a cadascú$_i$ que t$_j$ el$_i$ perjudicava?

b. [$_{SC}$ Què$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ t(subj)$_j$ ... pronom(OD)$_i$]]]

c. [$_{matriu}$ quant(OI)$_i$ [$_{incr}$ qu(Subj) quant(OD)$_i$]]

En canvi, l'oració resulta agramatical quan és el subjecte pronominal lligat el que intenta multiplicar l'element qu OD incrustat:

(83) a. *A qui$_j$ li vas dir a cadascú$_i$ que pro$_i$ perjudicava t$_j$?

b. [$_{SC}$ A qui$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ pronom(subj)$_i$ ... t(OD)$_j$]]]

c. [$_{matriu}$ quant(OI)$_j$ [$_{incr}$ quant(Subj)$_j$ qu(OD)]]

La mateixa distribució trobem amb els verbs de la classe piacere,

per bé que ara l'objecte no és directe sinó indirecte. Així, l'OI pronom lligat pel quantificador matriu multiplica l'element qu subjecte incrustat, tal com mostra (84):

(84) a. Què$_j$ li vas dir a cadascú$_i$ que t$_j$ li$_i$ agradaria?
b. [$_{SC}$ Què$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ t(subj)$_j$ ... pronom(OI)$_i$]]]
c. [$_{matriu}$ quant(OI)$_i$ [$_{incr}$ qu(Subj) quant(OI)$_i$]]

Com és de preveure, l'oració resulta agramatical si el subjecte pronominal lligat incrustat intenta multiplicar l'element qu OI incrustat:

(85) a. *A qui$_j$ li vas dir a cadascú$_i$ que pro$_i$ (li$_i$) agradaria t$_j$?
b. [$_{SC}$ A qui$_j$ [$_{ST}$ ... cadascú$_i$ ... [$_{SC}$ pronom(subj)$_i$ ... t(OI)$_i$]]]
c. [$_{matriu}$ quant(OI)$_i$ [$_{incr}$ quant(Subj)$_i$ qu(OI)]]

3.2.1.2. L'element qu es genera a la clàusula matriu i el quantificador a la incrustada

He dit que quan l'element qu es genera a la clàusula matriu i el quantificador es genera a la clàusula incrustada no és possible la interacció. Vegem-ne un parell de casos. (86) mostra el cas en què en la clàusula incrustada s'hauria de donar interacció, ja què el multiplicador és el subjecte i l'element multiplicat és l'OD. Tot i això, no se satisfà la restricció sobre les variables i, per tant, resulta agramatical:

(86) a. *Qui$_j$ t$_j$ ha dit que cadascú l$_j$'havia vist?
b. [$_{SC}$ Qui$_j$ [$_{ST}$ ... t$_j$ ... [$_{SC}$ [$_{ST}$ cadascú(Subj) ... pronom(OD)$_j$]]]]

El mateix passa quan l'element qu matriu és l'OI de la clàusula

matriu i lliga l'OD de la clàusula incrustada, tot i que el subjecte incrustat sigui un quantificador:

(87) a. *A qui$_j$ has dit t$_i$ que cadascú l$_j$'havia vist?
b. [$_{SC}$ A qui$_j$ [$_{ST}$ ... t$_i$ ... [$_{SC}$ [$_{ST}$ cadascú(Subj) ... pronom(OD)$_j$]]]]

3.2.2. Els verbs ditransitius amb argument clausal

A més dels verbs d'actitud proposicional (verbs de comunicació i epistemològics), existeix una altra classe de verbs en què és possible estudiar la interacció quantificador/qu entre arguments de predicacions diferents. Aquest és el cas dels verbs ditransitius que seleccionen un argument clausal, com ara prohibir i prometre. Aquests verbs es poden dividir en dues grans classes, en funció del cas que donen al seu complement nominal:

a) Els que assignen cas datiu al complement nominal, com ara prohibir, permetre, impedir, aconsellar o prometre.
b) Els que assignen cas acusatiu al complement nominal, com ara persuadir, obligar, incitar, convèncer o ajudar.

Una diferència crucial que presenten aquests verbs és que només els primers permeten l'extracció d'un element qu de la clàusula incrustada, tal com observa Zaring (1993) per al francès. Els verbs que assignen acusatiu al complement nominal no admeten l'extracció d'un element qu de la clàusula incrustada, independentment de si la clàusula incrustada està en infinitiu o en temps finit. Els exemples següents mostren aquest contrast:

(88) a. Què li has prohibit fer?
b. Què li has prohibit que fes?

(89) a. *Què el vas convèncer de fer?
b. *Què el vas convèncer que fes?

L'explicació s'ha de buscar en la naturalesa de la clàusula incrustada. A (88), la clàusula incrustada és un OD, mentre que a (89) és un complement oblic. Zaring explica el contrast entre (88) i (89) en termes de barreres. Considera que la clàusula incrustada de (89) no és un element marcat lèxicament pel verb ja que no és un node germà seu. En conseqüència, la relació configuracional amb el verb la converteix en una barrera per a l'extracció.

Els verbs de doble objecte amb un argument clausal tenen com a característica més notable el fet de ser verbs de control. En el cas que la clàusula seleccionada estigui en infinitiu, el subjecte PRO d'aquesta clàusula és controlat per un dels arguments del verb matriu. Es poden donar dues relacions de control diferents: en els verbs del tipus prohibir, permetre, impedir o aconsellar l'OD és l'encarregat de controlar el PRO incrustat; en canvi, en els verbs del tipus prometre, el controlador és el subjecte matriu. (90) mostra aquest contrast:

(90) a. El Joan li$_i$ va prohibir de PRO$_i$ fer-ho.
b. El Joan$_i$ li va prometre de PRO$_i$ fer-ho.

Considerem en primer lloc la interacció quantificador/qu amb el verb prohibir. El quantificador pot ser o bé el subjecte matriu o bé l'OI matriu. En el cas que sigui el subjecte, no controlarà el PRO incrustat i, per tant, no podrà multiplicar, via una variable lligada, l'OD incrustat:[27]

(91) ?Què$_j$ li$_i$ ha prohibit cadascú$_k$ al Joan$_i$ de PRO$_i$ llegir t$_j$?

[27] En els exemples següents prescindeixo de l'esquematització de les relacions.

Com es pot veure, l'oració és gramatical. El motiu és que el quantificador matriu pot multiplicar l'element qu OD incrustat, tal com ja hem vist casos com aquest (vegeu en aquest sentit la nota 15):

(92) ?Qui$_j$ va dir cadascú$_i$ que t$_j$ havia vist el Jordi?

Si el quantificador matriu és l'OI, lligarà el PRO incrustat i, d'aquesta manera, podrà multiplicar sense problemes l'OD incrustat, tal com mostra (92):

(93) Què$_j$ li$_i$ has prohibit a cadascú$_i$ de PRO$_i$ llegir t$_j$?

Vegem ara la interacció quantificador/qu amb el verb matriu prometre. Els judicis s'inverteixen respecte a prohibir, a causa de les diferents propietats de control. Així, quan el quantificador és el subjecte de la clàusula matriu, lliga el PRO subjecte incrustat i pot multiplicar l'OD incrustat, tal com mostra (93):

(94) Què$_i$ li ha promès cadascú$_i$ al professor de PRO$_i$ llegir t$_i$?

Quan el quantificador és l'OI matriu, no pot lligar el PRO subjecte incrustat. Tanmateix, també pot multiplicar l'OD incrustat. Es tracta, doncs, d'un cas en què el quantificador matriu multiplica directament l'OD incrustat:

(95) ?Què$_i$ pro$_k$ vas prometre a cadascú$_k$ de PRO$_k$ llegir t$_i$?

Com hem vist, tot i que els verbs ditransitius amb un argument clausal permeten estudiar la interacció quantificador/qu, no aporta arguments a favor o en contra de la hipòtesi que estic defensant. El motiu és que quan no es compleixen les condicions necessàries per a la interacció, la interacció continua sent possible perquè es multiplica des de la

matriu l'argument intern de la clàusula incrustada.

3.3. Conclusions

Hem vist que com a conseqüència del principi de multiplicació i de la restricció sobre les variables, el subjecte, tant si és un quantificador universal com una variable lligada per un quantificador universal, pot multiplicar l'OD de la predicació en les estructures transitives agentives i l'OD i l'OI en les estructures ditransitives. El mateix passa amb l'OI, que independentment que sigui un quantificador o una variable lligada per un quantificador, pot multiplicar l'OD. Així doncs, la interacció quantificador/qu entre arguments de predicacions diferents dóna un clar suport al principi de multiplicació i a la restricció sobre les variables que, d'acord amb aquesta proposta, governen aquesta relació. Com hem vist, una anàlisi configuracional de la quantificació no pot explicar aquesta distribució de fets.

La restricció sobre les variables recull el fet que les variables dels quantificadors multiplicadors i dels elements qu multiplicats presenten propietats diferents. La variable lligada per un quantificador (pronom coindexat) pot actuar com a multiplicador. En canvi, la variable lligada per un element qu no pot ser multiplicada.

Una propietat que distingeix els operadors multiplicador i multiplicat són les característiques de les variables que lliguen. Un quantificador que multiplica un element qu pot lligar una variable en una clàusula adjunta, tal com mostra (96):

(96) Què$_j$ ha fet t$_j$ cadascú$_i$ abans de PRO$_i$ sortir de casa?

Aquesta possibilitat, en canvi, està negada, o si més no resulta

difícil, a un element qu multiplicat:[28]

(97) ??A qui$_i$ ha entrevistat t$_i$ cadascú abans que pro$_i$ saludés al Jordi?

L'explicació és que els elements qu que tenen el seu domini dividit en subdominis, ja sigui perquè ha estat dividit per partició o bé perquè ha estat multiplicat, no poden lligar variables. És possible que aquesta fet estigui a la base de la restricció sobre les variables: igual com un operador dividit no pot lligar una variable, una variable lligada dividida no pot transmetre les seves propietats a la variable pròpia d'un operador.[29]

4. Les restriccions sobre la ramificació i les famílies d'esdeveniments

Hem vist que el principi de multiplicació dóna compte adequadament dels diferents contrastos que provoca la interacció quantificador/qu. Tanmateix, aquest principi no explica les

---

[28] Si l'element qu multiplicat lliga en la clàusula adjunta un argument intern, l'oració sembla més fàcil de processar:

(i) ??A qui$_i$ va saludar t$_i$ cadascú abans que el Jordi l$_i$'entrevistés?

[29] Observi's que exemples com els de (i) no poden ser tractats ni en el model d'Aoun i Li (1993a) ni en el model de Hornstein (1995):

(i) *Qui$_j$ ha dit cadascú$_i$ que t$_j$ l$_i$'ha saludat?

En el model d'Aoun i Li, cadascú podria tenir abast sobre qui, ja que c-comanda una traça en posició d'operador (l'adjuntada al SV superior o la que deixa a l'Espec del SC incrustat), contràriament als fets.

Així mateix, el model de Hornstein també fa prediccions errònies. La traça bàsica de l'element que pot conservar el tret pronominal PRO, després de l'operació d'elisió. PRO es pot associar a la variable de cadascú atès que la variable es troba a la seva esquerra. Tot i això, la lectura multiplicativa que admet aquesta derivació no es dóna.

lectures distributives que afloren en les estructures ditransitives com ara (98):

(98) ?A qui ha deixat cadascú un llibre?

Per explicar la falta de lectura multiplicativa en aquesta estructura i en altres estructures ditransitives proposo les següents restriccions:

(99) Restricció sobre la ramificació
En el cas que un domini estigui ramificat, i no multipliqui ni distribueixi, cada valor del domini només es pot associar a un esdeveniment.

(100) Restricció sobre les famílies d'esdeveniments
En un domini sense ramificació, el valor que el constitueix no es pot associar a diferents famílies d'esdeveniments.

Aquestes restriccions actuen conjuntament amb la propietat fonamental de la interacció quantificador/qu:

(101) Propietat fonamental de les interrogatives quantificador/qu
Una interrogativa quantificador/qu rep una lectura multiplicativa si els subdominis del domini multiplicat no estan afectats per una restricció d'unicitat. Si ho estan, rep una lectura distributiva.

Abans d'analitzar aquestes restriccions, cal definir què és un esdeveniment i una família d'esdeveniments. Entenc per esdeveniment una acció o un estat denotat per un predicat en què cada argument pren un sol valor, o diversos valors entesos col.lectivament. Per exemple, (102) denota un sol esdeveniment:

(102) La Maria ha menjat una taronja.

En canvi, en la interpretació més natural en què el subjecte s'interpreta ramificadament, (103) denota dos esdeveniments:

(103) El Joan i la Maria han menjat una taronja.

Els esdeveniments són:

(104) a. El Joan ha menjat una taronja.
b. La Maria ha menjat una taronja.

En el cas que hi hagi multiplicació, es generen famílies d'esdeveniments. Considerem (105):

(105) Què ha menjat cadascú?

La resposta a (105) pot ser (106):

(106) El Joan ha menjat verdura i bistec, el Pere ha menjat arròs i la Núria ha menjat amanida, sopa i peix.

L'estructura esdevenimental de la resposta és (107):

(107)

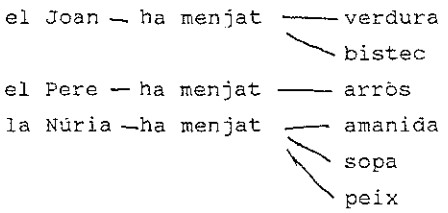

A (107) tenim sis esdeveniments agrupats en tres famílies. La família associada a el Joan està constituïda per dos esdeveniments, l'associada al Pere està constituïda per un sol esdeveniment, i l'associada a la Núria està formada per tres esdeveniments. Podem considerar, doncs, que una família

d'esdeveniments és aquella formada pels esdeveniments associats a un valor d'un domini multiplicador. Si un valor només s'associa a un sol esdeveniment, direm que aquest valor no determina una família d'esdeveniments, encara que el valor en concret pertanyi a un domini multiplicador. Així, a (108), no es formen famílies d'esdeveniments:

(108) On ha nascut cadascú?

Una resposta a (108) pot ser (109):

(109) El Joan ha nascut a Manresa, la Maria a Cervera i la Lluïsa a Reus.

Atès que (109) té una lectura distributiva, no es produeixen famílies d'esdeveniments:

(110)

el Joan —— ha nascut —— a Manresa
la Maria —— ha nascut —— a Cervera
la Lluïsa —— ha nascut —— a Reus

Vegem ara com actuen la restricció sobre la ramificació i la propietat fonamental de la interacció quantificador/qu per explicar (111) (convé tenir present que aquest llibre té en la lectura proposada la interpretació de type). Per estudiar (111), mostrarem diagramàticament l'estructura esdevenimental:

(111) a. ?A qui ha deixat cadascú aquest llibre$_{type}$?

b. cadascú ha deixat aquest llibre a qui

x_A — esdev.$_A$ —— y_A —— z_A Subdomini A
x_B — esdev.$_B$ —— y_C —— z_B Subdomini B
x_C — esdev.$_C$ —— y_C —— z_C Subdomini C

En aquesta interpretació, aquest llibre satisfà el principi

de ramificació, ja que cada valor de la ramificació de l'OD s'associa a un sol esdeveniment. L'oració, però, no té lectura multiplicativa sinó distributiva. En efecte, a cada valor del quantificador li correspon un sol valor de l'element qu, ja que cada subdomini de l'element qu està afectat per una restricció d'unicitat. Per tal que es pugui donar la lectura multiplicativa, cada valor de l'OD ramificat hauria d'associar-se a més d'un esdeveniment, com a (112):

(112) a. ?A qui ha deixat cadascú aquest llibre$_{type}$?

b. cadascú ha deixat aquest llibre a qui

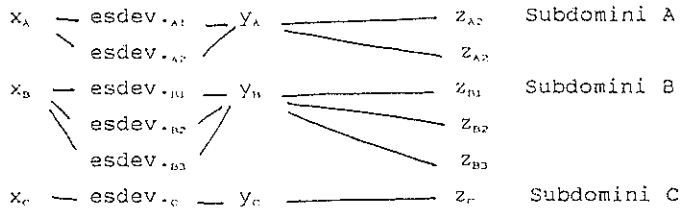

D'acord amb la propietat fonamental de la interacció quantificador/qu, (112) tindria la lectura multiplicativa, ja que a cada valor del quantificador cadascú li correspon un o més valors de l'element qu quantificat a qui. El problema que presenta la lectura de (112) és que no satisfà la restricció sobre la ramificació: alguns valors d'aquest llibre s'associen a més d'un esdeveniment.[30]

Vegem ara la mateixa estructura, en què l'OD és un token:

(113) ?A qui ha presentat cadascú el Jordi?

Hi ha dues representacions possibles. En un cas, fem correspondre a cada valor del quantificador un valor de l'element qu. La

[30] Una possibilitat alternativa seria ramificar dues vegades l'OD (y_{A1}, y_{A2}, y_{B1}, y_{B2}, y_{B3}, y_C). La doble ramificació successiva, però, no sembla des del punt de vista conceptual gaire versemblant. En efecte, cada valor en què es ramifica un type és, de fet, un token, i els tokens no es poden ramificar.

representació és la següent:

(114) a. ?A qui ha presentat cadascú el Jordi?

b. cadascú ha presentat el Jordi a qui

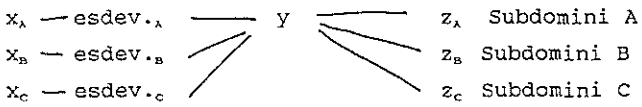

D'acord amb la propietat fonamental de la interacció quantificador/qu, aquesta representació té la lectura distributiva. Vegem ara la representació de la lectura multiplicativa:

(115) a. ?A qui ha presentat cadascú el Jordi?

b. cadascú ha presentat el Jordi a qui

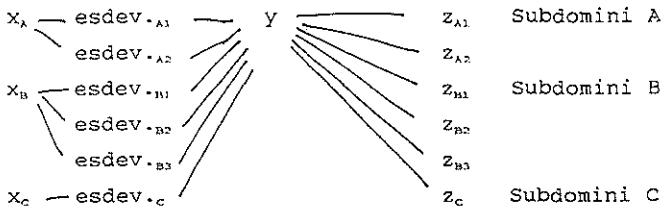

La impossibilitat (o dificultat) de la lectura multiplicativa de (115) es pot explicar mitjançant la restricció sobre les famílies d'esdeveniments:

(116) Restricció sobre les famílies d'esdeveniments

En un domini sense ramificació, el valor que el constitueix no es pot associar a diferents famílies d'esdeveniments.

En efecte, a (115) l'OD, un token, s'associa a més d'una família d'esdeveniments, concretament tres: les associades a cada un dels valors del quantificador cadascú. En conseqüència, la lectura distributiva de (115), o el que és el mateix, la falta de lectura multiplicativa, queda explicada.

Les restriccions sobre les ramificacions i les famílies d'esdeveniments es poden fonamentar en les propietats dels processos quantificacionals. Considerem (111) que repeteixo com a (117):

(117) a. ?A qui ha deixat cadascú aquest llibre$_{type}$?

b. cadascú ha deixat aquest llibre a qui

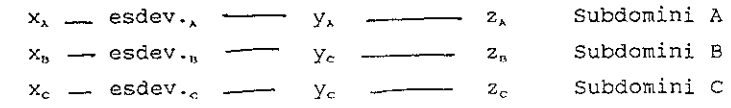

Cadascú multiplica l'element qu i crea diversos subdominis. Podem suposar que simultàniament distribueix l'OD, que s'interpreta com un type. Si a cada subdomini de l'element qu multiplicat li atribuïm un sol valor, podrem fer correspondre un valor del domini de l'OD aquest llibre amb un valor de l'element qu OI a qui.

Considerem ara (112), que repeteixo com a (118):

(118) a. ?A qui ha deixat cadascú aquest llibre$_{type}$?

b. cadascú ha deixat aquest llibre a qui

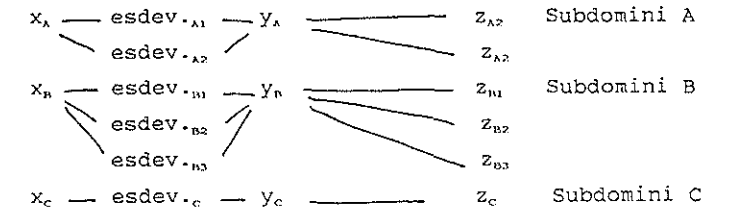

Cadascú distribueix l'OD i multiplica l'OI, de manera que a cada subdomini li donem un o més valors. En conseqüència, hem d'associar dos dominis amb dimensions diferents. Podem evitar aquesta correspondència amb la restricció següent:

(119) Restricció de biunivocitat

En associar els valors d'un domini multiplicat amb un de distribuït, les correspondències han de ser biunívoques.

Considerem ara la restricció sobre les famílies d'esdeveniments. Reprenem (115), que repeteixo com a (120):

(120) a. ?A qui ha presentat cadascú el Jordi?

b. cadascú ha presentat el Jordi a qui

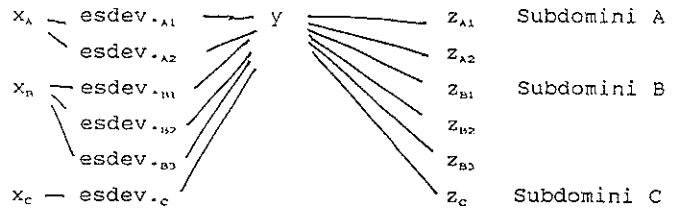

Els valors d'un domini multiplicador s'associen cada un a una sola família d'esdeveniments, la que ells generen. No sembla natural que un valor d'un altre domini pugui associar-se a diverses famílies d'esdeveniments, tal com passa a (120). Això implicaria, en certa manera, tractar-lo com un type.[31]

Vegem ara com es comporten les restriccions sobre les ramificacions i sobre les famílies d'esdeveniments en altres casos. Analitzem en primer lloc la construcció ditransitiva en què el subjecte multiplica l'OD:

(121) Què ha regalat cadascú al Jordi?

Beghelli considera que la corresponent versió anglesa de (122)

[31] Podem establir una restricció més genèrica. Per exemple, podem considerar que en establir correspondències entre tres dominis, a dos valors associats de dos dominis només els pot correspondre un sol valor del tercer domini. No es pot donar el cas, doncs, que en triar dos valors qualssevol de dos dominis els puguem fer correspondre més d'un valor del tercer domini.

és lleugerament marginal:[32]

(122) ?What did you show to every man?

(Beghelli (1997), ex. 3.a)

Crec que la raó d'aquesta desviació que indica Beguelli és l'obligatorietat de la lectura distributiva que provoca la restricció sobre les famílies d'esdeveniments: el nombre d'esdeveniments que admet (121) és igual al de persones que fan regals al Jordi i no igual al nombre de regals, com succeeix a (123):

(123) Què ha comprat cadascú?

Vegem una possible estructura esdevenimental de (121):

(124) a. Què ha regalat cadascú al Jordi?

b. cadascú ha regalat què al Jordi

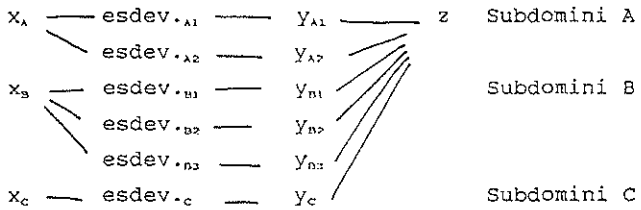

Aquesta estructura és filtrada per la restricció sobre les famílies d'esdeveniments. En efecte, el SN amb valor de token el

[32] El judici de valor és per a la interpretació multiplicativa. Recordem que en anglès és possible la lectura col.lectiva del quantificador universal. Contràriament als meus judicis, Beghelli considera que és possible, encara que marginal, la multiplicació de l'OI per part de l'OD:

(i) ??To whom did you show every picture?

(Beghelli (1997), ex. 3.b)

D'acord amb el principi de multiplicació, aquesta oració és agramatical. No tinc cap explicació per a aquest judici.

Jordi està associada a tres famílies d'esdeveniments. Per satisfer aquesta restricció, cada valor del quantificador només pot estar associat a un esdeveniment, com a (125):

(125) a. Què ha regalat cadascú al Jordi?

b. cadascú ha regalat què al Jordi

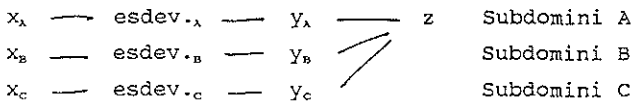

D'acord amb la propietat fonamental de la interacció quantificador/qu, aquesta lectura és distributiva i no multiplicativa: a cada valor del quantificador li correspon un sol valor de l'element qu multiplicat.

Crec, però, que a (121) existeix encara una altra lectura possible. En efecte, l'element qu es multiplica, però els valors que pren cada subdomini s'interpreten de manera col.lectiva, tal com mostra (126):

(126) a. Què ha regalat cadascú al Jordi?

b. cadascú ha regalat què al Jordi

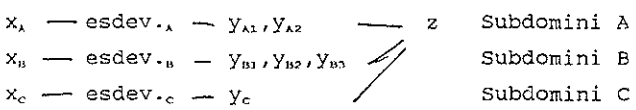

Aquesta lectura multiplicativa amb interpretació col.lectiva només és possible amb la multiplicació de l'OD, però no amb la multiplicació de l'OI. Aquest crec que és el motiu pel qual en les estructures ditransitives la multiplicació de l'OD per part del subjecte o de l'OI sigui millor que la multiplicació de l'OI per part del subjecte.

A l'apartat anterior hem vist que el verb parlar podia aparèixer amb els seus dos complements oblics o només amb un d'ells. Hi havia diferències entre tots dos tipus d'estructures. En el cas que aparegués amb dos complements oblics, es produïa

una lectura distributiva, mentre que quan apareixia amb només un complement oblic la lectura que s'obtenia era multiplicativa. Vegem un d'aquests contrastos:

(127) a. Amb qui ha parlat cadascú?

b. ?Amb qui ha parlat cadascú del Jordi?

Aquest contrast queda explicat per la restricció sobre les famílies d'esdeveniments.

Considerem un últim contrast. Hem vist que les oracions de (128) són agramaticals:

(128) a. *Qui ha regalat cada llibre al Jordi?

b. *A qui ha regalat cada llibre el Jordi?

c. *Qui ha regalat aquest llibre a cada alumne?

Crec que l'última és pitjor que les altres. En efecte, si les incrustem en un context extensional, en què la interpretació com a interrogativa múltiple és afavorida, (129.c) resulta la pitjor:

(129) a. ??El Joan sap qui ha regalat cada llibre al Jordi.

b. ??El Joan sap a qui ha regalat cada llibre el Jordi.

c. *El Joan sap qui ha regalat aquest llibre a cada alumne.

Aquest contrast és inesperat, vistos els casos anteriors. Una possibilitat és considerar que la relació temàtica entre el subjecte i l'OI d'una banda i entre el subjecte i l'OD de l'altra és de naturalesa diferent, diferència que no es recull en la jerarquia temàtica en els termes lineals en què se sol formular. Per exemple, es pot considerar que en les estructures ditransitives hi ha una doble predicació: una predicació bàsica entre l'OD i l'OI, i una segona predicació entre el subjecte i la primera predicació. Aquesta és la conclusió que es desprèn de l'anàlisi de Larson (1988) de les construccions ditransitives, reformulada per Chomsky (1995) en termes de verbs lèxics i verbs

lleugers (light verbs). D'acord amb aquesta estructura, podríem considerar que l'OI és, respecte al subjecte, un argument intern més llunyà que l'OD. Això explicaria que l'OI multipliqui (o distribueixi) el subjecte amb més dificultat que no pas ho pot fer l'OD. Aquesta també podria ser la causa que el subjecte tingui més dificultat per multiplicar l'OI que l'OD (vegeu en un sentit semblant la nota 23):

(130) a. ?A qui ha donat cadascú aquest llibre?
b. Què ha donat cadascú al Jordi?

Naturalment, aquestes consideracions són especulatives i requereixen una investigació més profunda.

5. La interacció quantificador/qu entre un argument i un adjunt

En aquest apartat tractaré de manera succinta la interacció quantificador/qu entre un argument i un adjunt. Aquí utilitzo el terme adjunt per referir-me a la classe heterogènia formada per tots aquells constituents no predicatius que no són arguments subcategoritzats pel verb.[33] Aquests constituents són els locatius[34], els instrumentals, els temporals, els modals i els causals. Un dels problemes que presenta l'estudi de la interacció quantificador/qu entre un argument i certs adjunts com ara els temporals, els modals i els causals és, tal com observen Aoun i Li (1993a), la dificultat d'establir judicis de gramaticalitat precisos. Convé tenir en compte que la funció d'aquest apartat

[33] Convé tenir present que aquesta noció d'adjunt és diferent de la que he fet servir en capítols anteriors. L'ús que faig aquí d'adjunt és merament descriptiu i, per tant, no pressuposa cap presa de posició teòrica al respecte.

[34] Recordem, però, que alguns locatius són subcategoritzats, com els dels verbs de moviment i els dels verbs ditransitius. No sempre, però, resulta clar discernir entre locatiu subcategoritzat i locatiu no subcategoritzat o opcional.

no és donar una anàlisi d'aquestes interaccions sinó completar la visió d'aquest complex fenomen. Per tant, es tracta d'un apartat bàsicament descriptiu.

5.1. Els locatius

Podem distingir dues estructures amb locatius opcionals: les intransitives i les transitives. Vegem cada un d'aquests casos:

5.1.1. Locatius opcionals amb verbs intransitius

En les estructures intransitives, els locatius presenten unes propietats semblants a les de l'OD de les estructures transitives: poden ser multiplicats pel subjecte però no poden multiplicar aquest. Tanmateix, aquest contrast no sembla tan nítid com el que es dóna en les estructures transitives:

(131) a. On ha estudiat cadascú?
b. *Qui ha estudiat a cada universitat?

(132) a. On ha nascut cadascú?
b. *Qui ha nascut a cada comarca?

El motiu pot ser la naturalesa estativa d'aquests verbs. Convé notar que a (132) es dóna la lectura distributiva per raons semàntiques: només es pot néixer a un lloc. La mateixa lectura distributiva es dóna a (131.a), probablement pel caràcter estatiu del verb estudiar.

5.1.2. Locatius opcionals amb verbs transitius

En les estructures transitives, els locatius tenen les

mateixes propietats que els locatius subcategoritzats de les estructures ditransitives. Així, en presència d'aquest locatiu el subjecte pot multiplicar l'OD mentre que l'OD no pot multiplicar el subjecte:[35]

(133) a. Què ha comprat cadascú en aquesta botiga?
b. *Qui ha comprat cada corbata en aquesta botiga?

(134) a. Què ha estudiat cadascú en aquesta universitat?
b. *Qui ha estudiat cada matèria en aquesta universitat?

D'altra banda, el locatiu pot multiplicar l'OD, mentre que l'OD multiplica el locatiu molt marginalment. Els dos contrastos següents il.lustren aquest comportament:

(135) a. Què has comprat a cada botiga?
b. ?*On has comprat cada corbata?

(136) a. Què has estudiat a cada universitat?
b. ?*A on has estudiat cada carrera?

Finalment, el subjecte pot multiplicar el locatiu, per bé que amb certa marginalitat, mentre que el locatiu no pot multiplicar el subjecte:

(137) a. ?On ha vist cadascú aquesta corbata?
b. *Qui ha vist a cada botiga aquesta corbata?

El comportament del locatiu es pot explicar si considerem que s'associa a un paper temàtic (el de locatiu) que des del punt de vista de la jerarquia temàtica és superior al de tema i inferior al d'agent. En conseqüència, està afectat pel principi de

[35] Aquí s'apliquen les mateixes restriccions sobre la ramificació i les famílies d'esdeveniments que en les estructures ditransitives amb OI.

multiplicació i també per les restriccions sobre la ramificació i les famílies d'esdeveniments.

5.2. Els instrumentals

Els instrumentals se solen considerar arguments opcionals (vegeu Rizzi (1990)). Poden interaccionar amb el subjecte i l'OD. Els instrumentals solen donar lloc a una lectura distributiva i no multiplicativa. Com veurem, aquest fet els acosta als modals, els quals també requereixen una lectura distributiva. El motiu és d'índole semàntica.

En les estructures intransitives, els instrumentals poden interaccionar amb el subjecte. Vegem el contrast de (138):

(138) a. Amb què ha vingut cadascú?
b. *Qui ha vingut amb cada tren?

L'única oració gramatical és (138.a), en què el subjecte multiplica l'instrumental.

Vegem ara les estructures transitives amb instrumentals. En presència de l'instrumental, el subjecte multiplica l'OD però no al revés:

(139) a. Què ha arreglat cadascú amb aquesta eina?
b. *Qui ha arreglat cada rellotge amb aquesta eina?

Pel que fa a la interacció entre l'instrumental i l'OD, els judicis no són del tot clars. Crec, però, que l'OD pot multiplicar l'instrumental, però no al revés.[36]

[36] Convé notar que en una versió anterior d'aquest treball havia donat el judici invers.

(140) a. ??Què ha arreglat amb cada eina el Jordi?
b. ?Amb què ha arreglat cada rellotge el Jordi?

Finalment, el subjecte distribueix l'instrumental, tal com mostra (141), però l'instrumental no distribueix el subjecte:

(141) a. ?Amb què ha arreglat cadascú el rellotge?
b. *Qui ha arreglat amb cada eina el rellotge?

5.3. Els temporals

Els temporals presenten dificultats per ser multiplicats. En efecte, crec que el subjecte marginalment pot multiplicar el temporal (142.a), mentre que l'OD no té capacitat multiplicadora:

(142) a. ??Quan ha de parlar cadascú?
b. *Quan vas vendre cada quadre?

La interacció inversa és impossible, tal com mostra (143):

(143) *Qui ha de parlar cada dia?

(143), però, és totalment acceptable en la interpretació col.lectiva de cada dia.[37]

[37] En català, contràriament al que passa amb les altres expressions quantificades per cada, els temporals que inclouen cada com a quantificador admeten la interpretació col.lectiva. És més, els temporals no admeten el quantificador tots, tal com mostra la agramaticalitat de construccions com (i):

(i) a. *Estarà obert tots els dies.
b. *Ha plogut tots els dies.
c. *Tots els anys passa el mateix.

Tots és admissible si el nominal nucli de l'expressió temporal al qual quantifica va determinat per una relativa, tal com mostra (ii):

5.4. Els modals

Passem ara a analitzar el comportament dels modals. Cal tenir present que els modals constitueixen una classe heterogènia. Distingiré dos tipus de modals: els modificadors del SV i els predicatius. Vegem en primer lloc els modals modificadors del SV. Aquests modals accepten la interacció amb un argument independentment de si és el subjecte o l'OD, però no prenen una interpretació multiplicativa sinó distributiva:

(144) a. Com has resolt cada problema?
b. Com ha resolt cadascú aquest problema?

Existeix una segona classe de modals que actuen com a predicatius (vegeu un estudi de les propietats dels predicatius a Hernanz (1988)). Els predicatius es caracteritzen perquè modifiquen el subjecte i, en alguns casos, l'OD, és a dir, el subjecte d'una clàusula reduïda. Els modals amb valor predicatiu admeten, una mica marginalment, la multiplicació del subjecte:

(145) ?Com ha arribat cadascú?

Observi's que el predicatiu en estructures copulatives també presenta certes dificultats per ser multiplicat:

(146) ?Com està cadascú?

En canvi, no admeten ser multiplicats els modals predicatius que

(ii) Va venir tots els dies que vaig estar malalt.

Noti's que (ii) és parafrasejable per (iii):

(iii) Va venir tots i cada un dels dies que vaig estar malalt.

No tinc cap explicació per a aquest contrast.

modifiquen el subjecte d'una clàusula reduïda, com a (147):[38]

(147) a. *Com consideres cadascú?
b. *Com has trobat cada jugador?

Com mostren els judicis de gramaticalitat, hi ha diferències entre la multiplicació d'un predicatiu aplicat al subjecte i d'un predicatiu aplicat al subjecte d'una clàusula reduïda. La primera és acceptable, per bé que amb certa marginalitat, mentre que la segona és absolutament agramatical. Probablement l'origen d'aquesta diferència està en el fet que a (145) i a (146) el subjecte del predicatiu és simultàniament el subjecte del verb, a diferència del que passa a (147), en què el subjecte del predicatiu no és el subjecte del verb.

5.5. Els causals

Els causals són, al meu parer, els adjunts que més es resisteixen a admetre el procés quantificacional de multiplicació. En efecte, ni el subjecte ni l'OD són capaços de multiplicar un causal:

(148) a. *Per què ha parlat cadascú?
b. *Per què van acomiadar cada empleat?

Tampoc millora gaire quan substituïm l'element qu per què per per quin motiu:

(149) ?*Per quin motiu han acomiadat cada empleat?

L'absència de multiplicació dels causals en les interrogatives

[38] (147.b) té una lectura gramatical alternativa en què el modal modifica el SV.

quantificador/qu es pot relacionar amb una observació de Hornstein (1995) sobre les interrogatives múltiples. Segons Hornstein, en anglès no es dóna lectura distributiva en les interrogatives múltiples en què l'element qu causal es troba a Comp, com a (150):[39]

(150) Why did John do what?

5.6. Conclusions

Com he apuntat a l'inici de l'apartat, la interacció entre arugments i adjunts dóna lloc a una casuística força complexa i resulta difícil de vegades de determinar el grau de gramaticalitat d'alguns exemples. Hem vist que els locatius en estructures intransitives es comporten com l'OD, per bé que el caràcter estatiu dels verbs provoca diferències de judici. D'altra banda, en les estructures transitives es comporten igual que en les estructures ditransitives. Pel que fa als instrumentals, hem vist que poden interaccionar amb el subjecte i l'OD, per bé que la interpretació preferent que admeten és la distributiva. Els temporals presenten un comportament força idiosincràtic. Admeten ser multiplicats, marginalment, pel subjecte. En canvi, l'OD no pot multiplicar-los. Els modals que modifiquen el SV poden ser multiplicats tant pel subjecte com per l'OD. La interacció quantificador/qu dóna lloc a una lectura distributiva i no multiplicativa. Pel que fa als modals predicatius, es pot multiplicar el modal que predica sobre el subjecte de l'oració, per bé que amb certa marginalitat, però no el que predica sobre el subjecte d'una clàusula reduïda. Finalment, hem vist que els causals no admeten ser multiplicats.

Les dades analitzades mostren que cal un estudi més profund

[39] El mateix s'observa en català:

(i) ?*Per què has menjat què?

de les relacions tant sintàctiques com temàtiques entre els arguments i els adjunts, estudi que queda fora de les possibilitats d'aquest treball.

6. La interacció numeral/numeral i la interacció entre quantificadors numerals i SNs plurals o SNs formats per coordinació

El principi de multiplicació, en combinació amb les restriccions sobre la ramificació i les famílies d'esdeveniments, permet explicar la interacció numeral/numeral i, també, la interacció entre un quantificador numeral i un SN plural o un SN format per coordinació. Em centraré bàsicament en la interacció numeral/numeral i observaré, de manera breu, el paral.lelisme que hi ha amb la interacció entre quantificadors numerals i SNs plurals o SNs formats per coordinació. El paral.lelisme entre la interacció numeral/numeral i la interacció quantificador/qu mostra que aquestes interaccions són casos particulars d'un fenomen més general, que és el procés quantificacional de la multiplicació. Tornaré a aquesta qüestió al capítol 11, després d'haver estudiat la interacció qu/qu, un altre cas del fenomen de la multiplicació.

En la interacció numeral/numeral podem distingir dues grans estructures, les transitives i les ditransitives. Tal com hem vist en estudiar la interacció quantificador/qu, la interacció numeral/numeral en les estructures transitives està regida exclusivament pel principi de multiplicació, mentre que en les estructures ditransitives està regida simultàniament pel principi de multiplicació i les restriccions sobre la ramificació i les famílies d'esdeveniments. Estudio en primer lloc les estructures transitives, més simples, i després passaré a analitzar les estructures ditransitives.

6.1. Les estructures transitives

Longobardi (1988) estudia la interacció numeral/numeral en les estructures transitives a partir d'exemples com el següent:

(151) Tres noies han saludat quatre nois.

Longobardi distingeix dues lectures possibles, la independent i la multiplicativa.[40] En la lectura independent, existeixen tres noies i quatre nois, sense cap efecte de multiplicació. Deixaré de banda aquesta interpretació ja que no implica interacció entre quantificadors numerals.[41] En la interpretació multiplicativa sí que hi ha interacció. Longobardi distingeix dos casos, aquell en què el subjecte té abast relatiu sobre l'OD, i aquell en què l'OD té abast relatiu sobre el subjecte. Per evitar confusions, traduiré la terminologia de Longobardi a la que utilitzo en aquest treball. Així, l'expressió "el subjecte té abast sobre l'OD" significa que el subjecte multiplica el domini de l'OD, o simplement que multiplica l'OD, mentre que l'expressió "l'OD té abast relatiu sobre el subjecte" significa que l'OD multiplica el subjecte.[42]

En la interpretació multiplicativa que estic considerant, són potencialment possibles quatre lectures:[43]

---

[40] Longobardi utilitza el terme de lectura quantificada per comptes de lectura multiplicativa.

[41] En aquest cas, tots dos numerals són específics.

[42] L'element que s'interpreta com a multiplicador és específic mentre que l'element multiplicat és inespecífic.

[43] Aquestes lectures no es corresponen amb les que considera Longobardi. Longobardi considera dues possibilitats diferents de les que tracto. En una, no hi ha multiplicació dels esdeveniments, cosa que, com observa Longobardi, resulta impossible. Una segona possibilitat és que les tres noies es trobin quatre grups de tres nois diferents, de manera que en cada ocasió cada noia saludi només un noi. Hi haurà, doncs, només quatre esdeveniments. Com argumenta Longobardi, aquesta lectura resulta també impossible. Una lectura que Longobardi no considera

a) El domini de cada quantificador numeral s'interpreta ramificadament i el subjecte multiplica l'OD.

b) El domini de cada quantificador s'interpreta ramificadament i l'OD multiplica el subjecte.

c) El domini de l'OD s'interpreta col.lectivament i el subjecte multiplica l'OD.

d) El domini del subjecte s'interpreta col.lectivament i l'OD multiplica el subjecte.[44]

Analitzem cada una d'aquestes lectures. En la lectura a tenim tres noies, cada una de les quals ha saludat quatre nois. Atès que els nois que ha saludat cada noia poden ser diferents (encara que no és necessari que ho siguin), hi haurà com a mínim quatre nois i com a màxim dotze nois. El nombre d'esdeveniments que s'hauran produït és igual a dotze, és a dir, s'hauran produït dotze salutacions diferents. Aquesta lectura té l'estructura quantificacional següent:[45]

és la d, en què el subjecte és interpretat com un col.lectiu i s'associa a quatre esdeveniments, ja que saluda quatre persones diferents en quatre esdeveniments i, per tant, implica la presència de dotze noies. Com veurem tot seguit, la lectura d és filtrada pel principi de multiplicació.

[44] Tant en la interpretació c com en la d, es multiplica un conjunt format per un sol element de caràcter col.lectiu. La multiplicació d'un conjunt format per un sol element és, de fet, uun cas de distribució en què l'element distribuït queda ramificat. Igual que en el cas de la multiplicació, l'element distribuït és inespecífic. En el que segueix, continuaré parlant de multiplicació d'un domini interpretat col.lectivament. Al capítol 10 analitzaré certs fenòmens de distribució i proposaré que està governada per un principi similar al principi de multiplicació.

[45] Recordem que per efecte de la multiplicació d'un domini de quantificació, una entitat pot aparèixer repetit en diferents subdominis, és a dir, hi pot haver intersecció entre els diferents subdominis del domini multiplicat. Així, el noi_{A1} pot ser el mateix que el noi_{B3}.

(152) a. Tres noies han saludat quatre nois.

b. tres noies — han saludat — quatre nois

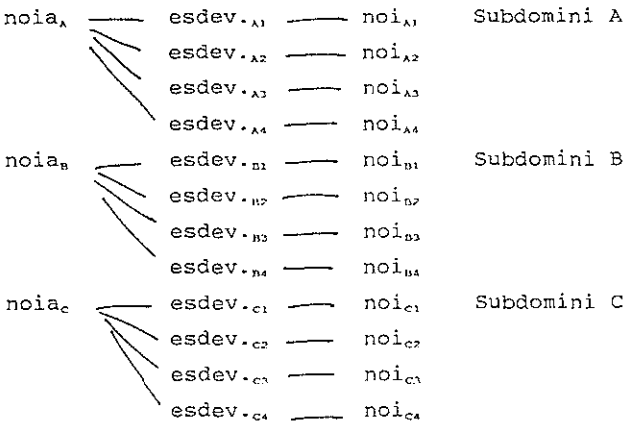

Aquesta lectura de (152) és possible en virtut del principi de multiplicació: l'agent multiplica el tema, més baix temàticament.

Tal com observa Longobardi, la lectura b no és possible.[46] Segons aquesta lectura hi hauria, per a cada noi, tres noies que l'haurien saludat. En total, el nombre de noies mínim seria de tres i el nombre màxim seria de 12. Així mateix, el nombre d'esdeveniments que es produiria seria de 12. El motiu de la impossibilitat d'aquesta lectura és que es viola el principi de multiplicació: el tema no pot multiplicar l'agent. L'estructura quantificacional d'aquesta lectura és la següent:

[46] Longobardi, però, dóna com a bones en italià les oracions següents , en què el quantificador universal té abast sobre el subjecte, és a dir, en el cas de (i.a) el distribueix mentre que a (i.b) el multiplica:

(i) a. Un ragazzo accompagnò ciascuna ragazza.
b. Due studenti telefoneranno a ciascuna ragazza.
(Longobardi (1988), ex. 199)

Crec que en tots dos casos, si més no en les corresponents oracions catalanes, les lectures proposades són forçades i, per tant, marginals.

(153) a. Tres noies han saludat quatre nois.

b. tres noies — han saludat — quatre nois

$noia_{A1}$	——	$esdev._{A1}$	—— noi_A	Subdomini A
$noia_{A2}$	——	$esdev._{A2}$		
$noia_{A3}$	——	$esdev._{A3}$		
$noia_{B1}$	——	$esdev._{B1}$	—— noi_B	Subdomini B
$noia_{B2}$	——	$esdev._{B2}$		
$noia_{B3}$	——	$esdev._{B3}$		
$noia_{C1}$	——	$esdev._{C1}$	—— noi_C	Subdomini C
$noia_{C2}$	——	$esdev._{C2}$		
$noia_{C3}$	——	$esdev._{C3}$		
$noia_{D1}$	——	$esdev._{D1}$	—— noi_D	Subdomini D
$noia_{D2}$	——	$esdev._{D2}$		
$noia_{D3}$	——	$esdev._{D3}$		

En la lectura c es produeix la multiplicació de l'OD interpretat col.lectivament.[47] Atès que satisfà el principi de multiplicació, la interpretació és possible. El nombre d'esdeveniments és igual a tres, mentre que el nombre de nois saludats és de dotze. L'estructura quantificacional d'aquesta lectura és la següent:[48]

(154) a. Tres noies han saludat quatre nois.

b. tres noies — han saludat — quatre nois

$noia_A$	——	$esdev._{A1}$	—— $nois(4)_A$	Subdomini A
$noia_B$	——	$esdev._{B1}$	—— $nois(4)_B$	Subdomini B
$noia_C$	——	$esdev._{C1}$	—— $nois(4)_C$	Subdomini C

Considerem finalment la lectura d. Aquesta lectura determina que quatre grups de tres noies han saludat, col.lectivament,

[47] Recordem que multiplicació d'un domini interpretat col.lectivament implica, de fet, distribució.

[48] (154) és parafrasejable per (i):

(i) Tres noies han saludat un grup de quatre nois.

quatre nois. En conseqüència, hi hauria dotze noies i s'haurien produït quatre esdeveniments. Tanmateix, aquesta interpretació viola el principi de multiplicació, ja que el tema no pot multiplicar l'agent.[49] Vegem l'estructura quantificacional d'aquesta lectura:

(155) a. Tres noies han saludat quatre nois.

b. tres noies — han saludat — quatre nois

$noies(3)_A$	—	$esdev._A$	—— noi_A	Subdomini A
$noies(3)_B$	—	$esdev._B$	—— noi_B	Subdomini B
$noies(3)_C$	—	$esdev._C$	—— noi_C	Subdomini C
$noies(3)_D$	—	$esdev._D$	—— noi_D	Subdomini D

Les mateixes interpretacions podem obtenir si en comptes d'interaccionar dos quantificadors numerals interaccionen un quantificador numeral i un SN plural o bé un quantificador numeral i un SN format per coordinació. En aquest tipus d'interacció, el SN plural o el SN format per coordinació ha de ser sempre el multiplicador. El motiu és que aquests SNs no poden ser multiplicats ni tampoc poden ser distribuïts. En efecte, a (156) l'OD, format per un SN plural, no pot ser multiplicat:

(156) Tres noies han saludat els comensals.

(156) admet només la lectura independent, en la qual hi ha tres noies i hi ha un grup de comensals. Recordem, però, que aquesta lectura no requereix multiplicació. El mateix passa quan l'element multiplicat és un SN format per coordinació:

[49] En una construcció passiva la lectura indicada resulta, crec, marginal:

(i) Quatre nois van ser saludats per tres noies.

No estic, però, segur d'aquest judici a causa de la poca naturalitat que tenen en general les construccions passives en català.

(157) Dues noies han saludat el Joan i el Pere.

Igual que (156), (157) només admet la lectura independent.

Considerem el cas en què el multiplicat és un quantificador numeral. El multiplicador, ja sigui un SN plural o un SN format per coordinació, ha de satisfer el principi de multiplicació. En conseqüència, el subjecte podrà multiplicar l'OD, però no a la inversa, tal com mostren els contrastos següents:

(158) a. Els professors han saludat tres noies.
b. Tres noies han saludat els professors.

A (158.a) el SN plural subjecte pot multiplicar l'OD. Si hi ha dos professors, el nombre de noies saludades podrà ser de sis en sis esdeveniments. En canvi, a (158.b) el SN plural OD no pot multiplicar el subjecte en virtut del principi de multiplicació. Si hi ha dos professors, no hi haurà sis noies.

Vegem el cas en què el multiplicador és un SN format per coordinació:

(159) a. El Joan i el Pere han saludat tres noies.
b. Tres noies han saludat el Joan i el Pere.

Igual que abans, a (159.a) el SN format per coordinació pot multiplicar l'OD. En canvi, a (159.b) el principi de multiplicació impedeix que el SN format per coordinació multipliqui el subjecte.

En el cas de la interacció quantificador/qu, la substitució del quantificador per un SN plural o per un SN format per coordinació dóna lloc a estructures sotmeses a les mateixes restriccions que la interacció quantificador/qu i numeral/numeral:

(160) a. A qui van saludar els professors?
b. A qui van saludar el Jordi i la Montserrat?

(161) a. Qui va saludar als policies?
b. Qui va saludar al Jordi i a la Montserrat?

En efecte, a (160) és possible una lectura multiplicativa, però no a (161). El motiu és, naturalment, el principi de multiplicació.

6.2. Les estructures ditransitives

En les estructures ditransitives la interacció numeral/numeral és més complexa que en les estructures transitives. En aquestes estructures, la interacció numeral/numeral està regida pel principi de multiplicació en conjunció amb les restriccions sobre la ramificació i les famílies d'esdeveniments.

En les estructures ditransitives podem distingir dos grans casos: aquells en què només hi ha dos quantificadors numerals i el tercer argument és un type amb lectura distribuïda o un token, i aquells en què tots tres arguments són quantificadors numerals. A continuació analitzo cada cas.

6.2.1. Estructures ditransitives amb dos quantificadors numerals

En les estructures ditransitives amb dos quantificadors numerals es poden distingir tres tipus d'interacció: entre el subjecte i l'OD, entre l'OI i l'OD i entre el subjecte i l'OI. Vegem a continuació cada un dels tres casos.

6.2.1.1. La interacció numeral/numeral entre el subjecte i l'OD

En la interacció numeral/numeral entre el subjecte i l'OD en les estructures transitives són possibles, a priori, quatre casos:

a) El domini de cada quantificador numeral s'interpreta ramificat i el subjecte multiplica l'OD.

b) El domini de cada quantificador numeral s'interpreta ramificat i l'OD multiplica el subjecte.

c) El domini de l'OD s'interpreta col.lectivament i el subjecte multiplica l'OD.

d) El domini del subjecte s'interpreta col.lectivament i l'OD multiplica el subjecte.

Prenem com a exemple model l'oració següent:

(162) Dues noies han regalat tres llibres al Jordi.

Els casos b i d queden descartats pel principi de multiplicació, que impedeix que un argument pugui multiplicar un altre argument superior des del punt de vista temàtic. Considerem, doncs, el cas en què el subjecte multiplica l'OD. Recordem que en les estructures ditransitives la multiplicació de l'OD per part del subjecte està restringida per la presència de l'OI. En efecte, la multiplicació de l'OD provoca la transgressió de la restricció sobre les famílies d'esdeveniments. En conseqüència, la interpretació en què s'han regalat sis llibres en sis esdeveniments no resulta possible. Vegem l'estructura quantificacional d'aquesta lectura:

(163) a. Dues noies han regalat tres llibres al Jordi.

b. dues noies han regalat tres llibres al Jordi

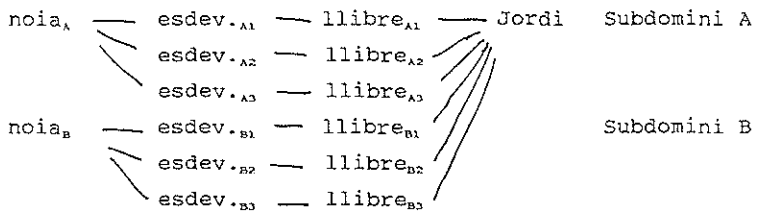

En efecte, aquesta lectura no és possible ja que l'OI Jordi s'associa amb dues famílies d'esdeveniments.

El cas c no està afectat per la restricció sobre les famílies d'esdeveniments. En aquesta interpretació, es regalen sis llibres en dos esdeveniments. Vegem l'estructura quantificacional:

(164) a. Dues noies han regalat tres llibres al Jordi.

b. dues noies han regalat tres llibres al Jordi

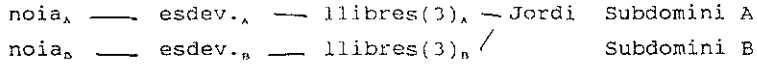

En conclusió, la restricció sobre les famílies d'esdeveniments només permet una lectura en aquestes construccions, aquella en què el subjecte multiplica l'OD interpretat col.lectivament.

6.2.1.2. La interacció numeral/numeral entre l'OI i l'OD

Igual que en la interacció numeral/numeral entre el subjecte i l'OD, en la interacció numeral/numeral entre l'OI i l'OD només es dóna una de les quatre lectures possibles, aquella en què l'OI multiplica l'OD interpretat col.lectivament. Considerem l'exemple següent:

(165) La Maria va regalar dos llibres a tres nois.

El principi de multiplicació descarta les interpretacions en què l'OD multiplica l'OI, independentment de si aquest s'interpreta ramificadament o col.lectivament. D'altra banda, la lectura en què l'OI multiplica l'OD ramificat també queda descartada, aquesta vegada per la restricció sobre les famílies d'esdeveniments. Vegem l'estructura quantificacional d'aquesta lectura:

(166) a. La Maria va regalar dos llibres a tres nois.

b. la Maria va regalar dos llibres a tres nois

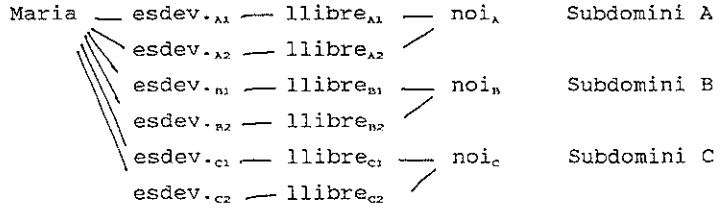

Com es pot veure, el subjecte Maria s'associa amb diverses famílies d'esdeveniments. Per tant, aquesta interpretació és filtrada.

L'única interpretació que queda, i l'única possible, és aquella en què l'OI multiplica l'OD interpretat col.lectivament. D'acord amb aquesta interpretació, es regalen sis llibres en tres esdeveniments. L'estructura quantificacional d'aquesta lectura és la següent:

(167) a. La Maria va regalar dos llibres a tres nois.

b. la Maria va regalar dos llibres a tres nois

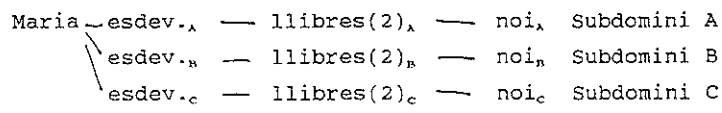

6.2.1.3. La interacció numeral/numeral entre el subjecte i l'OI

Igual que en els casos anteriors, només és possible una interpretació, aquella en què el subjecte multiplica l'OI interpretat col.lectivament. La interpretació en què l'OI multiplica el subjecte (tant si és interpretat col.lectivament com ramificadament) és filtrada pel principi de multiplicació. Així mateix, la interpretació en què el subjecte multiplica l'OI ramificat queda descartada per la restricció sobre les famílies d'esdeveniments, en el cas que l'OD sigui un token que no imposi

una restricció d'unicitat sobre el perdicat, o bé per la restricció sobre la ramificació en el cas que l'OD sigui un type.[50]

Considerem l'exemple següent, en què l'OD s'interpreta com a type:

(168) Dues noies han deixat aquest llibre a tres nois.

Vegem l'estructura quantificacional de la interpretació en què el subjecte multiplica l'OI ramificat:

(169) a. Dues noies han deixat aquest llibre a tres nois.

b. dues noies han deixat aquest llibre a tres nois

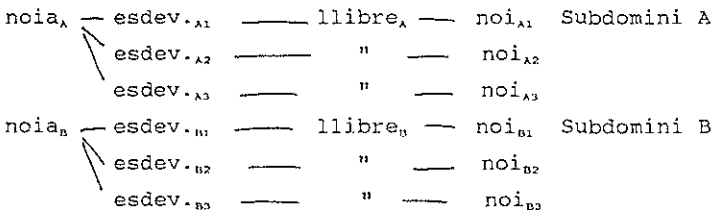

Aquesta interpretació, en què es produeixen sis esdeveniments i es deixen també sis llibres, és filtrada per la restricció sobre la ramificació, que impedeix que un valor d'un domini ramificat ni multiplicat ni multiplicador s'associï a més d'un esdeveniment.

Considerem la interpretació d'aquest tipus d'interacció en què el subjecte multiplica l'OI interpretat col.lectivament. En aquesta interpretació es produeixen dos esdeveniments i hi ha sis

[50] En el cas en què l'OD s'interpreti com a token que realitza una restricció d'unicitat sobre el predicat, aleshores els dos quantificadors numerals s'han d'interpretar com a col.lectius i, per tant, no és possible la interacció entre ells. Aquest és el cas de (i):

(i) Dues noies han regalat aquest llibre$_{token}$ a tres nois.

nois. L'estructura quantificacional és la següent:[51]

(170) a. Dues noies han deixat aquest llibre a tres nois.
b. dues noies han deixat aquest llibre a tres nois
$noia_A$ — esdev.$_A$ — llibre$_A$ —— nois(3)$_A$ Subdomini A
$noia_B$ —— esdev.$_B$ — llibre$_B$ —— nois(3)$_B$ Subdomini B

Les mateixes relacions quantificacionals es donen en els casos anteriors si substituïm un dels quantificadors numerals per un SN plural o per un SN format per coordinació. Alguns exemples són els següents:[52]

(171) a. Els meus germans han deixat tres llibres al Pere.
b. La Maria ha deixat dos llibres al Joan i al Jordi.
c. L'Anna i l'Emma han regalat aquest llibre a dos nois.

A (171.a) el SN plural subjecte pot multiplicar el quantificador numeral OD pres col.lectivament, a (171.b) el SN format per coordinació OI pot multiplicar el quantificador numeral OD pres col.lectivament, i a (171.c) el SN format per coordinació subjecte pot multiplicar el quantificador numeral OI pres col.lectivament (a (171.c) aquest llibre s'interpreta com a type).

Les mateixes relacions s'obtenen si a (171) substituïm el quantificador numeral per un element qu. Com hem apuntat abans, aquestes dades mostren que la interacció quantificador/qu i numeral/numeral són casos particulars d'un cas més general, el procés quantificacional de la multiplicació.

[51] Crec que aquesta interpretació resulta difícil.

[52] Igual que en l'exemple (170), la lectura proposada de (171) també resulta difícil de processar.

6.2.2. Estructures ditransitives amb tres quantificadors numerals

Vegem un últim cas, de major complexitat, en què apareixen tres quantificadors numerals:

(172) Dues noies han deixat tres llibres a quatre nois.

D'acord amb una primera impressió, pot semblar que hi hagi dos efectes multiplicadors: el subjecte sobre l'OI, i l'OI sobre l'OD. El resultat seria que s'haurien deixat un màxim 2 x 4 x 3 = 24 llibres en 24 esdeveniments. Longobardi (1988), per exemple, accepta aquesta interpretació. Personalment, però, crec que no es dóna la multiplicació. Hem vist que en les estructures ditransitives, quan un argument multiplica un segon argument, el tercer argument no fa de simple espectador sinó que intervé indirectament en el procés de multiplicació limitant els efectes d'aquesta. Això explica, per exemple, que no hi hagi doble multiplicació. En efecte, el tercer element, que hauria de multiplicar la multiplicació produïda si la doble multiplicació fos possible, de fet el que fa és limitar aquesta multiplicació.[53]

L'oració (172) pot tenir tres interpretacions, a part de la interpretació independent que no consideraré. Aquestes interpretacions són: el subjecte multiplica l'OD, l'OI multiplica l'OD i el subjecte multiplica l'OI.

Vegem en primer lloc la multiplicació de l'OD per part del subjecte. Atès que és una estructura ditransitiva, l'OD s'interpreta com un col.lectiu multiplicat pel subjecte. En conseqüència, s'hauran deixat sis llibres en dos esdeveniments. Què passa, però, amb l'OI? Atès que no és un token, pot ser distribuït pel subjecte. Així, una noia pot deixar un grup de tres llibres a un grup de quatre nois, mentre que l'altra noia

[53] Un altre argument en contra de la doble multiplicació és que un element multiplicat o distribuït, pel fet de ser inespecífic, no pot multiplicar o distribuir un altre element.

pot deixar un altre grup de tres llibres a un grup de quatre nois diferents. Aquesta interpretació, que no transgredeix cap principi ni cap restricció, presentaria la següent estructura quantificacional:[54]

(173) a. Dues noies han deixat tres llibres a quatre nois.
b. dues noies han deixat tres llibres a quatre nois
$noia_A$ — esdev.$_A$ — llibres(3)$_A$ — nois(4)$_A$ Subdomini A
$noia_B$ — esdev.$_B$ — llibres(3)$_B$ — nois(4)$_B$ Subdomini B

Analitzem ara el cas en què l'OI multiplica l'OD. En aquesta interpretació, s'haurien deixat a cada noi un grup de tres llibres. Així, en total, s'haurien deixat dotze llibres en quatre esdeveniments. Què passa, però, amb el subjecte? Una possibilitat seria considerar que es ramifica i que en cada esdeveniment intervenen dues noies. Això voldria dir, doncs, que en total hi hauria vuit noies. Perquè aquesta lectura fos possible, però, caldria que l'OI multipliqués (o distribuís) el subjecte, multiplicació (o distribució) que impedeix precisament el principi de multiplicació. En conseqüència, quan l'OI multiplica l'OD el subjecte no es pot distribuir i, per tant, no es pot ramificar. Vegem l'estructura quantificacional d'aquesta interpretació:

(174) a. Dues noies han deixat tres llibres a quatre nois.
b. dues noies han deixat tres llibres a quatre nois
noies(2) — esdev.$_A$ — llibres(3)$_A$ — noi$_A$ Subdomini A
esdev.$_B$ — llibres(3)$_B$ — noi$_B$ Subdomini B
esdev.$_C$ — llibres(3)$_C$ — noi$_C$ Subdomini C
esdev.$_D$ — llibres(3)$_D$ — noi$_D$ Subdomini D

Considerem, finalment, la tercera interpretació possible,

[54] Naturalment, també és possible la interpretació sense ramificació de l'OI.

aquella en què el subjecte multiplica l'OI. D'acord amb aquesta interpretació, una noia hauria deixat a un grup de quatre nois un pilot de tres llibres, mentre que l'altra noia hauria deixat a un altre grup de quatre nois un altre pilot de tres llibres. Els llibres, de fet, podrien ser els mateixos, ja que no necessàriament l'OD ha de ser distribuït i, en conseqüència, ramificar-se. Com es pot veure, aquesta interpretació, en la versió ramificada de l'OD, és idèntica a la de la multiplicació de l'OD per part del subjecte, amb la ramificació de l'OI. L'estructura quantificacional d'aquesta interpretació és idèntica a la de (173).

7. Conclusions

En aquest capítol he proposat derivar la complexa casuística a què dóna lloc la interacció quantificador/qu del principi de multiplicació, un principi que vincula el procés quantificacional de multiplicació a les propietats de l'estructura temàtica. Així, segons aquest principi un argument A pot multiplicar un altre argument B si i només si l'argument B és inferior des del punt de vista de la jerarquia temàtica a l'argument A. La jerarquia temàtica que he adoptat és la de Grimshaw (1990), segons la qual l'argument més intern és el tema, a continuació vénen els arguments de meta, origen i lloc, i en la posició més externa es troben l'agent i l'experimentant.

L'adopció d'aquest principi permet explicar de manera directa les relacions que es donen entre el subjecte i l'OD en les estructures transitives tant agentives com psicològiques, i les relacions que es donen entre els arguments de les estructures ditransitives, així com d'aquelles estructures en què apareixen arguments no subcategoritzats.

Hem vist que el principi de multiplicació, en conjunció amb la restricció de les variables, també dóna compte de la interacció quantificador/qu entre arguments generats en clàusules diferents. D'acord amb aquesta restricció, un quantificador pot

multiplicar un element qu si l'element qu es genera en una clàusula inferior, i el quantificador lliga un pronom que, donada la seva relació temàtica amb l'element qu, pot multiplicar aquest. En canvi, no es produeix interacció quan el quantificador es troba en una clàusula inferior a la clàusula en què es genera l'element qu ni quan el quantificador es troba en una clàusula superior a la clàusula en què es genera l'element qu i no lliga cap pronom en aquesta clàusula que pugui multiplicar l'element qu (amb les precisions, però, que he apuntat).

Les estructures ditransitives presenten interpretacions diferents de les que trobem en les estructures transitives. Així, quan hi ha tres arguments en joc i el quantificador, en virtut del principi de multiplicació, multiplica l'element qu, la lectura que s'obté no és una lectura multiplicativa sinó distributiva. Això fa que aquestes interrogatives resultin una mica més complexes d'interpretar. He argumentat que aquestes lectures distributives són degudes a l'acció de les restriccions sobre la ramificació i sobre les famílies d'esdeveniments, les quals provoquen que cada subdomini del domini multiplicat estigui afectat per una restricció d'unicitat. Hem vist que en aquells casos en què es produeix una restricció d'unicitat d'origen semàntic també la lectura que s'obté és distributiva i no multiplicatives.

He argumentat també que la interacció numeral/numeral està regida pels mateixos principis i restriccions que la interacció quantificador/qu. Les lectures que s'obtenen en la interacció numeral/numeral en les estructures transitives i ditransitives són similars a les que s'obtenen en la interacció quantificador/qu. També s'obtenen les mateixes lectures quan substituïm, en cada una d'aquestes construccions, l'element multiplicador per un SN plural o per un SN format per coordinació. Aquests fets demostren que els principis adduïts no són uns principis que s'apliquin exclusivament a la interacció quantificador/qu sinó al procés quantificacional de multiplicació. Es produirà la multiplicació si els elements que

intervenen en la multiplicació accepten, per les seves característiques lèxiques, multiplicar o ser multiplicats, i si la relació que existeix entre ells és la permesa pels principis i restriccions que governen aquest procés quantificacional.

En el capítol següent mostro que la interacció qu/qu és un cas més del procés quantificacional de multiplicació i que el paral.lelisme que mostra amb la interacció quantificador/qu es deu al fet que tots dos tipus d'interacció estan governats pels mateixos principis i restriccions.

9

Les interrogatives qu/qu i el principi de multiplicació

1. Introducció

Com ja hem vist, les interrogatives qu/qu estan sotmeses a la condició sobre les illes A', que demana que els elements qu que s'extreuen d'una illa generada per un operador interaccioni amb aquest operador. A més, en el cas de l'extracció d'una illa qu (total o parcial), l'element qu ha de tenir capacitat per individualitzar el seu domini, ja que en cas contrari no podrà interaccionar amb l'operador creador de l'illa qu (vegeu el capítol 5). Les interrogatives qu/si només han de satisfer aquestes condicions per ser marginalment acceptables. En canvi, les interrogatives qu/qu estan sotmeses a restriccions suplementàries. Una de les característiques de les interrogatives qu/qu és que l'element qu extret ha de multiplicar l'element qu interior. Així, a cada valor de l'element qu extret li correspon un o diversos valors de l'element qu interior. Aquest tipus d'interacció, que anomeno interacció qu/qu, té propietats similars a les de la interacció quantificador/qu. Com hem vist al capítol anterior, la interacció quantificador/qu està sotmesa a diverses restriccions, que, tal com he defensat, queden recollides en el principi de multiplicació, que actua en combinació amb la restricció sobre les variables. En aquest capítol mostraré que el principi de multiplicació més la restricció sobre les variables expliquen els contrastos a què dóna lloc l'extracció d'una illa qu parcial. A efectes de la restricció sobre les variables, l'element qu extret es comporta com el quantificador de la interacció quantificador/qu, mentre que l'element qu interior té les propietats de l'element qu

multiplicat.[1]

Recordem els dos principals contrastos detectats a la bibliografia. Torrego (1984) observa que mentre que el subjecte es pot extreure d'una illa qu encapçalada per l'OD, l'OD no pot creuar el subjecte situat al Comp incrustat:

(1) a. ??Qui vols saber què ha menjat?
b. *Quin llibre vols saber qui (l') ha llegit?

D'altra banda, Chomsky (1986b) observa que en anglès és preferible l'extracció de l'OI per sobre de l'OD que l'extracció de l'OD per sobre de l'OI. El mateix contrast es pot observar en català:

(2) a. ???A qui vols saber què (li) vaig donar?
b. *Quin llibre vols saber a qui (l'hi) vaig donar?

En cada un dels casos, els contrastos es deuen al principi de multiplicació.

En aquest capítol analitzo tota la casuística a què dóna lloc l'extracció d'una illa qu parcial. Així mateix, comparo cada un dels casos amb la interrogativa quantificador/qu corresponent, cosa que permet veure la similitud entre els dos tipus d'interacció.

Hem vist que en la interacció quantificador/qu l'element qu havia de ser sempre un element qu nu. En cas contrari, la lectura multiplicativa resultava impossible. En l'extracció d'un element

---

[1] La restricció sobre les variables es pot reformular de la manera següent per aplicar-la a la interacció qu/qu:

(i) Restricció sobre les variables (aplicada a la interacció qu/qu)
En la interacció qu/qu, l'element qu multiplicat (element qu interior) ha de ser una variable pròpia mentre que l'element qu multiplicador (l'element qu extret) pot ser tant el mateix operador com una variable lligada per aquest.

qu d'una illa qu parcial, l'element qu interior també ha de ser un element qu nu perquè es produeixi interacció. Altrament, el domini de l'element qu interior no pot ser multiplicat i, en conseqüència, dividit, tal com exigeix la condició sobre les illes A'. Vegem els dos contrastos següents, que confirmen aquesta observació:

(3) a. ??Qui vols saber què ha receptat?
b. *Qui vols saber quin medicament ha receptat?

(4) a. ???A qui vols saber què (li) va receptar el metge?
b. *A qui vols saber quin medicament (li) va receptar el metge?

En conseqüència, en tots els exemples que donaré d'aquesta construcció l'element qu interior serà un element qu nu. Així mateix, l'element qu extret, si conté el tret +[Humà], serà l'element qu nu qui, mentre que en tots els altres casos serà un element qu complex, per tal que el principi d'individualització no distorsioni els judicis de gramaticalitat.

L'estructura d'aquest capítol és la següent. A l'apartat 2 veurem l'extracció d'un element qu quan tant l'element qu extret com l'element qu generador de l'illa A' es generen a la mateixa clàusula. A l'apartat 3 analitzo els casos més complexos en què els dos elements qu que interaccionen en les interrogatives qu/qu es generen en clàusules diferents. Finalment, a l'apartat 4 ofereixo les conclusions del capítol.

2. La interacció qu/qu entre elements qu generats a la mateixa clàusula

Podem distingir dos tipus d'interacció qu/qu entre elements qu generats a la mateixa clàusula: el cas en què els elements qu es generen a la clàusula incrustada superior d'una interrogativa indirecta i el cas en què es generen a la clàusula incrustada

inferior.[2] Atès que el segon cas és, en virtut dels principis i restriccions que governen aquest tipus d'interacció, un subcàs del primer, centraré l'estudi en les interrogatives qu/qu amb els elements qu generats a la clàusula incrustada superior. Veurem, a la segona secció d'aquest apartat, algun cas d'interacció qu/qu en què els elements qu es generen a la clàusula incrustada inferior que confirma aquesta observació.

2.1. La interacció qu/qu entre amb elements qu generats a la clàusula incrustada superior

Com hem vist al capítol anterior en estudiar la interacció quantificador/qu, diverses són les relacions que es poden donar entre arguments d'una predicació i entre arguments i adjunts. A continuació analitzo una per una aquestes relacions.

2.1.1. La interacció qu/qu entre el subjecte i l'OD en les estructures transitives

Hem vist que el subjecte pot multiplicar l'OD, però no a l'inrevés, tal com mostra el contrast següent:

(5) a. Què ha receptat cada metge?
b. *Qui ha receptat cada medicament?

En les interrogatives qu/qu el subjecte pot passar per sobre l'OD, mentre que el creuament invers resulta notablement més

[2] En el cas que la interrogativa indirecta estigui formada per dues clàusules, l'una incrustada en l'altra, utilitzaré els termes d'incrustada superior i incrustada inferior per referir-m'hi. En la correspondència entre interrogatives qu/qu i interrogatives quantificador/qu, la clàusula incrustada superior de les primeres correspon a la clàusula matriu de les segones, i la clàusula incrustada inferior correspon a la clàusula incrustada.

marginal, tal com observa Torrego (1984):

(6) a. ??Quin metge vols saber què ha receptat?
b. *Quin medicament vols saber qui (l') ha receptat?

El principi de multiplicació explica aquest contrast. A (6.a) l'element qu subjecte extret pot multiplicar l'element qu OD interior ja que és superior en termes de la jerarquia temàtica. En canvi, a (6.b) l'element qu extret és l'OD, inferior al subjecte en termes de jerarquia temàtica i, per tant, no pot multiplicar l'element qu subjecte interior. Atès que a (6.b) no hi ha interacció, es viola la condició sobre les illes A'. En canvi, (6.a) satisfà aquesta condició ja que hi ha interacció.

2.1.2. La interacció qu/qu entre arguments en les estructures ditransitives

Es poden distingir tres tipus d'estructures ditransitives: aquelles que tenen un OI, aquelles en què un dels arguments subcategoritzats és un locatiu i aquelles formades amb verbs del tipus parlar, en què els objectes són opcionals. A continuació analitzo cada un d'aquests tipus.

2.1.2.1. La interacció qu/qu en estructures ditransitives amb un OI

Com hem vist en estudiar les interrogatives quantificador/qu, en aquestes estructures es poden distingir tres grans tipus de relacions argumentals: entre el subjecte i l'OD, entre l'OI i l'OD i entre el subjecte i l'OI. En la interacció quantificador/qu aquestes relacions estan governades no solament pel principi de multiplicació, sinó també per les restriccions sobre la ramificació i les famílies d'esdeveniments. Com veurem

tot seguit, el mateix passa en la interacció qu/qu.

2.1.2.1.1. La interacció qu/qu entre el subjecte i l'OD

Aparentment, els judicis de gramaticalitat a què dóna lloc la interacció qu/qu entre el subjecte i l'OD en les estructures transitives s'hauria de reproduir exactament en les estructures ditransitives. Aquest no és, però, ben bé el cas. Vegem en primer lloc la interacció quantificador/qu:

(7) a. Què li ha receptat cada metge al Jordi?
b. *Qui li ha receptat cada medicament al Jordi?

Tot i que (7.a) és gramatical, hem vist que presenta unes característiques especials. En efecte, a causa de la presència de l'OI i de l'efecte de la restricció sobre les famílies d'esdeveniments, (7.a) té una lectura distributiva.

Vegem ara la interacció qu/qu d'aquesta relació:

(8) a. ???Quin metge vols saber què li ha receptat al Jordi?
b. *Quin medicament vols saber qui l'hi ha receptat al Jordi?

A (8.a) el subjecte pot creuar l'OD, ja que és superior temàticament. En canvi, l'OD no pot creuar el subjecte ja que és inferior temàticament. En conseqüència, (8.b) representa una transgressió de la condició sobre les illes A'. Tot i que la interacció qu/qu entre el subjecte i l'OD de (8) ofereix una asimetria força nítida, també és cert que aquesta asimetria és menys nítida que la que es dóna en les estructures transitives entre el subjecte i l'OD. El motiu és, probablement, la lectura distributiva entre els dos operadors que provoca la restricció sobre les famílies d'esdeveniments, o el que és el mateix, a la presència de l'OI, que no fa d'espectador neutral sinó que

indirectament influeix en la interacció entre el subjecte i l'OD. Crec que quan els subdominis del domini multiplicat estan sotmesos a una restricció d'unicitat que provoca una lectura distributiva, l'extracció de l'element qu resulta una mica més degradada.[3]

2.1.2.1.2. La interacció qu/qu entre l'OI i l'OD

La interacció quantificador/qu entre l'OD i l'OI mostra que l'OI multiplica l'OD, però no a l'inrevés, fet que prediu el principi de multiplicació:

(9) a. Què ha receptat el metge a cada pacient?
b. *A qui ha receptat cada medicament el metge?

El mateix contrast trobem en la interacció qu/qu, amb les diferències de gramaticalitat corresponents al fet de ser una extracció d'una illa qu:

(10) a. ??*A qui vols saber què (li) ha receptat el metge?
b. *Quin medicament vols saber a qui (l'hi) ha receptat el metge?

El principi de multiplicació dóna compte d'aquest constrast. L'OI és superior temàticament a l'OD i, per tant, el pot creuar. D'aquí que (10.a) sigui marginalment acceptable. En canvi, l'OD

[3] Recordem que distingeixo entre multiplicació del domini i lectura distributiva. En efecte, els dominis poden ser distribuïts o multiplicats. Els dominis distribuïts sempre tenen una lectura distributiva, és a dir, a cada valor del distribuïdor li correspon un valor del distribuït, mentre que en la multiplicació es poden donar dues lectures, la multiplicativa pròpiament dita, en què a cada valor del multiplicador li correspon un o diversos valors del multiplicat, i la distributiva, en què a cada valor del multiplicador li correspon un sol valor del multiplicat. Convé, doncs, tenir present aquestes distincions per evitar confusions.

no pot creuar l'OI ja que no el pot multiplicar. (10.b) representa, per tant, una transgressió de la condició sobre les illes A'. El judici de gramaticalitat de (10.a) està format per tres interrogants igual que el de (8.a). El motiu és el mateix: la multiplicació que es dóna a (10.a) del domini de l'element qu interior està afectat per la restricció sobre les famílies d'esdeveniments provocada, en aquest cas, per la presència del subjecte i que dóna lloc a una lectura distributiva.

2.1.2.1.3. La interacció qu/qu entre el subjecte i l'OI

Hem vist que el subjecte multiplica l'OI, per bé que amb una certa marginalitat, mentre que l'OI no multiplica el subjecte:

(11) a. ?A qui ha receptat cada metge aquest medicament?
b. *Qui ha receptat a cada pacient aquest medicament?

Vegem la interacció qu/qu entre aquests arguments:

(12) a. ??*Quin metge vols saber a qui ha receptat aquest medicament?
b. *A quin pacient vols saber qui (li) ha receptat aquest medicament?

A (12.a) es respecta el principi de multiplicació. L'augment de la marginalitat és degut a la restricció sobre la ramificació (l'OD aquest medicament s'ha d'interpretar com a type). En conseqüència, (12.a) satisfà la condició sobre les illes A'.[4]

Per la seva banda, (12.b) és agramatical atès que no satisfà el principi de multiplicació: l'element qu extret és inferior

[4] (12.a) és més marginal que (8.a) i (10.a), probablement pel mateix motiu que (11.a) presenta una certa desviació respecte a (7.a) i (9.a). Vegeu en aquest sentit la nota 23 del capítol 8.

temàticament a l'element qu creador de l'illa A'.

2.1.2.2. La interacció qu/qu en estructures ditransitives amb un argument locatiu

Les relacions que presenten les construccions ditransitives amb un argument locatiu són idèntiques a les ditransitives amb OI. En aquesta secció mostro el paral.lelisme.

A. La interacció qu/qu entre el subjecte i l'OD

Vegem en primer lloc la interacció entre el subjecte i l'OD. El subjecte pot creuar l'OD mentre que l'OD no pot creuar el subjecte pels motius que ja he argumentat:

(13) a. ???Qui vols saber què ha posat a l'arxiu?
b. *Quin document vols saber qui (l') ha posat a l'arxiu?

B. La interacció qu/qu entre el locatiu i l'OD

Pel que fa a la interacció entre el locatiu i l'OD, el locatiu pot creuar l'OD, però no a l'inrevés:

(14) a. ???A quin arxiu vols saber què (hi) ha posat el secretari?
b. *Quin document vols saber a on (l') ha posat el secretari?

C. La interacció qu/qu entre el subjecte i el locatiu

El subjecte pot ser extret per sobre del locatiu, per bé que més marginalment que en els casos anteriors. En canvi, el locatiu no pot creuar el subjecte. Els exemples següents mostren aquesta asimetria:

(15) a. ???Qui vols saber a on ha posat aquest document?
b. *A quin arxiu vols saber qui (hi) ha posat aquest document?

2.1.2.3. La interacció qu/qu en les estructures ditransitives amb verbs del tipus parlar

Com hem vist, el verb parlar subcategoritza un complement oblic amb el paper de tema i un segon complement oblic amb el paper de meta:

(16) El Ramon rarament parla de raticides amb la Carlota.

A diferència del que passa amb els verbs ditransitius amb OI, cap d'aquests complements ha d'aparèixer forçosament. Quan es forma una construcció ditransitiva, és a dir, quan apareixen els dos complements, la interacció qu/qu està sotmesa a les mateixes restriccions que les que es donen en les construccions ditransitives amb OI.

A. La interacció qu/qu entre el subjecte i el complement oblic tema

El subjecte pot creuar el complement oblic tema, però no a l'inrevés:

(17) a. ???Qui vols saber de què ha parlat amb el jutge?
b. *De quin expedient vols saber qui (n') parlat amb el jutge

B. La interacció qu/qu entre el complement oblic meta i el complement oblic tema

El complement oblic meta pot creuar el complement oblic tema,

però no a l'inrevés:

(18) a. ??*Amb qui vols saber de què va parlar l'advocat?
b. *De quin expedient vols saber amb qui (en) va parlar l'advocat?

C. La interacció qu/qu entre el subjecte i el complement oblic meta

El subjecte pot creuar el complement oblic meta per bé que més marginalment que en els altres casos, mentre que el complement oblic meta no pot creuar el subjecte:

(19) a. ??*Qui vols saber amb qui va parlar de l'expedient?
b. *Amb qui vols saber qui va parlar de l'expedient?

Vegem què passa quan desapareix un dels objectes oblics. El subjecte pot creuar el complement oblic tema sense massa problemes, però té més dificultats per creuar el complement oblic meta, cosa que mostra que aquests arguments tenen propietats diferents. En canvi, el complement oblic, independentment del seu paper temàtic, no pot creuar el subjecte:

(20) a. ??Qui vols saber de què ha parlat?
b. *De quin expedient vols saber qui (n') ha parlat?

(21) a. ??*Qui vols saber amb qui ha parlat?
b. *Amb qui vols saber qui ha parlat?

2.1.3. Els locatius

Podem distingir quatre grans tipus de locatius: els subcategoritzats en estructures ditransitives, els subcategoritzats per verbs de moviment, els no subcategoritzats

en estrcutures intransitives i els no subcategoritzats en estructures transitives. Els primers ja els hem vist. En aquesta secció veurem els tres tipus restants.

2.1.3.1. La interacció qu/qu entre el subjecte i un locatiu subcategoritzat en estructures formades amb verbs de moviment

En certs verbs de moviment el locatiu es comporta com un argument intern subcategoritzat. El principi de multiplicació prediu que el subjecte pot multiplicar el locatiu, tal com mostra (22):

(22) a. A on ha anat cadascú?
b. *Qui ha anat a cada museu?

En conseqüència, és d'esperar que el subjecte pugui creuar el locatiu, però no a la inversa, tal com confirma el contrast de (23):

(23) a. ??Qui vols saber a on ha anat?
b. *A quin museu vols saber qui (hi) ha anat?

2.1.3.2. La interacció qu/qu en construccions intransitives amb locatius

Vegem ara el cas d'interacció entre el subjecte i un locatiu no subcategoritzat. En general, aquests verbs són de naturalesa estativa. Hem vist en estudiar la interacció quantificador/qu d'aquests arguments que la multiplicació del locatiu per part del subjecte resultava una mica més difícil d'interpretar, a causa, probablement, del caràcter estatiu del verb:

(24) a. A on ha nascut cadascú?

b. *Qui ha nascut a cada comarca?

(25) a. A on viu cadascú?
b. *Qui viu a cada ciutat?

En l'extracció d'un element qu observem uns contrastos similars:

(26) a. ???Qui vols saber a on ha nascut?
b. *A on vols saber qui (hi) ha nascut?

(27) a. ???Qui vols saber on viu?
b. *A on vols saber qui (hi) viu?

2.1.3.3. La interacció qu/qu en construccions transitives amb locatius

Aquestes estructures, com hem vist al capítol anterior, es poden equiparar a estructures ditransitives. Vegem els judicis de gramaticalitat a què donen lloc les diferents extraccions qu.

A. La interacció qu/qu entre el subjecte i l'OD

El subjecte pot creuar l'OD, però no a l'inrevés, tal com mostra (28):

(28) a. ???Qui vols saber què ha comprat en aquesta botiga?
b. *Quin detergent vols saber qui (l') comprat en aquesta botiga?

B. La interacció qu/qu entre el locatiu i l'OD

El locatiu pot creuar l'OD, però l'OD no pot creuar el locatiu:

(29) a. ???A quina botiga vols saber què (hi) ha comprat el Jordi?
b. *Quin detergent vols saber a on (l') ha comprat el Jordi?

C. La interacció qu/qu entre el subjecte i el locatiu

L'extracció del subjecte per sobre del locatiu és més marginal que en els altres casos.[5] En canvi, el locatiu no es pot extreure per sobre del subjecte:

(30) a. ???Qui vols saber a on ha comprat aquest detergent?
b. *A quina botiga vols saber qui (hi) ha comprat aquest detergent?

2.1.4. Els instrumentals

Com hem vist en el capítol anterior, podem trobar instrumentals en estructures intransitives i transitives. A continuació analitzo cada un dels casos.

2.1.4.1. La interacció qu/qu en construccions intransitives amb instrumentals

En les construccions intransitives, el subjecte es pot extreure per sobre de l'instrumental, però no a l'inrevés:

(31) a. ???Qui vols saber amb què ha vingut?
b. *Amb què vols saber qui ha vingut?

[5] El motiu és probablement el mateix que hem vist en casos similars.

(32) a. ???Qui vols saber amb què treballa?
b. *Amb què vols saber qui treballa?

Crec que aquestes construccions són una mica més marginals que les que s'obtenen amb l'extracció del subjecte per sobre de l'OD en estructures transitives. El motiu, probablement, és la lectura distributiva a què dóna lloca la interacció quantificador/qu i qu/qu amb instrumentals.

2.1.4.2. La interacció qu/qu en construccions transitives amb instrumentals

En les construccions transitives, els instrumentals donen lloc a relacions diferents de les que es presenten en les estructures ditransitives, ja que l'instrumental no es comporta, a efectes temàtics, com un OI.

A. La interacció qu/qu entre el subjecte i l'OD en presència de l'instrumental

D'acord amb el principi de multiplicació, el subjecte pot creuar l'OD, però no a l'inrevés. La superior marginalitat que es produeix en aquesta construcció respecte a les oracions transitives és, probablement, la presència de l'instrumental:

(33) a. ???Qui vols saber què ha arreglat amb el soldador?
b. *Quin aparell vols saber qui (l') ha arreglat amb el soldador?

B. La interacció qu/qu entre l'instrumental i l'OD

Sembla que l'OD pot ser extret per sobre de l'instrumental, mentre que l'extracció de l'instrumental per sobre de l'OD resulta més difícil:

(34) a. ???Quin pany vols saber amb què (l') ha arreglat la Maria?
b. ??Amb quina eina vols saber què ha arreglat la Maria?

C. La interacció qu/qu entre el subjecte i l'instrumental

El subjecte pot creuar l'instrumental tot i que marginalment, però no a l'inrevés:

(35) a. ???Qui vols saber amb què ha arreglat el pany de la porta?
b. *Amb quina eina vols saber qui ha arreglat el pany de la porta?

2.1.5. La interacció qu/qu entre un argument i un temporal

Hem vist que en la interacció quantificador/qu el subjecte marginalment multiplica el temporal, mentre que l'OD no multiplica el temporal:

(36) a. ??Quan vindrà cadascú?
b. *Quan vas vendre cada quadre?

Això explica que el subjecte, molt marginalment, es pugui extreure per sobre del temporal, però no l'OD:

(37) a. ??Qui vols saber quan vindrà?
b. *Quin quadre vols saber quan (el) vaig vendre?

També hem vist que el temporal no té capacitat per multiplicar un argument:

(38) a. *Qui va venir cada dia?
b. *Què vas vendre cada dia?

En conseqüència, és de preveure que l'element qu temporal no podrà ser extret per sobre d'un argument:

(39) a. *Quin dia vols saber qui va venir?
b. *Quin dia vols saber què vas vendre?

Hem vist, en tractar les illes qu totals, que els temporals, per bé que marginalment, poden ser extrets d'aquestes illes, tal com mostra l'exemple següent:

(40) ???Quin dia vols saber si va venir?

El contrast entre (39) i (40) es deu al caràcter diferent d'aquests dos tipus d'illes A'.

D'altra banda, les interrogatives quantificador/qu i les interrogatives qu/qu mostren que els temporals són de naturalesa molt diferent que els locatius. Una de les causes d'aquesta diferència és, probablement, la seva naturalesa conceptual. Els llocs fan referència a entitats físiques, a diferència del que passa amb el temps, que expressen unitats de mesura abastractes.

2.1.6. Els modals

Hem distingit dues grans classes de modals, els modals modificadors del SV i els predicatius. Vegem en primer lloc la interacció entre un argument i un modal modificador del SV. En estudiar la interacció quantificador/qu entre aquests elements he observat que tant el subjecte com l'OD poden multiplicar el modal:

(41) a. Com ha resolt cadascú aquest problema?
b. Com has resolt cada problema?

En conseqüència, el subjecte i l'OD es poden extreure per sobre del modal, tal com mostren els exemples següents:

(42) a. ???Qui vols saber com ha resolt aquest problema?
b. ???Quin problema vols saber com he resolt?

L'extracció d'un element qu per sobre d'un modal dóna lloc a oracions més desviades que l'extracció d'un subjecte per sobre d'un OD en les clàusules transitives. El motiu, com ja he apuntat en altres casos, és probablement que no hi ha lectura multiplicativa sinó distributiva.

Quan la clàusula incrustada està en infinitiu, hi ha una millora notable de la gramaticalitat:

(43) ?Quin problema no saps com resoldre?

Crec que el que passa a (43) és que hi ha una reinterpretació de la interrogativa incrustada. Així, la clàusula incrustada en comptes d'analitzar-se com a interrogativa es reanalitza com a no interrogativa, és a dir, s'interpreta com (44):

(44) Quin problema no saps resoldre?

Confirma aquesta sospita el fet que es pugui extreure d'aquestes illes qu un element qu OD nu:

(45) ???Què no saps com resoldre?

Aquesta oració hauria de ser molt més desviada, si tenim en compte (46):

(46) ?*Què no saps com ha resolt el Jordi?

El motiu de la marcada desviació de (46) és que l'element qu extret no té prou trets lèxics per individualitzar el seu domini i, en conseqüència, no pot interaccionar amb el modal.

Hem vist que els modals no poden multiplicar els arguments:

(47) a. *Què has resolt de cada manera?
b. *Qui ha resolt aquest problema mitjançant cada estratègia?

En conseqüència, no poden ser extrets per sobre d'un argument:

(48) a. *De quina manera vols saber què he resolt?
b. *Mitjançant quina estratègia vols saber qui ha resolt aquest problema?

La impossibilitat d'extreure un modal d'una illa qu parcial contrasta amb la marginalitat de l'extracció d'un modal d'una illa qu total:

(49) a. ?*De quin color vols saber si penso pintar la paret?

El motiu, com hem vist en el cas dels temporals, és la naturalesa diferent d'aquestes illes.

Passem ara a considerar els modals predicatius. Hem vist que aquests modals podien ser multiplicats per l'argument subjecte quan el predicatiu predicava sobre ell, però no quan el predicatiu predicava sobre el subjecte d'una clàusula reduïda:

(50) a. ?Com està cadascú?
b. *Com considera cadascú el Jordi?

En conseqüència, és lògic que el subjecte de la clàusula es pugui extreure per sobre del modal predicatiu quan aquest predica directament sobre ell, però no quan predica sobre un altre constituent, tal com mostren aquests exemples:

(51) a. ???Qui vols saber com està?
b. *Qui vols saber com considera el Jordi?

2.1.7. Els causals

Hem vist que els arguments no poden multiplicar els causals:

(52) a. *Per què ho ha fet cadascú?
b. *Per què has expulsat cada jugador?

Això explica que l'extracció d'un argument per sobre d'un causal resulti agramatical:

(53) a. *Qui vols saber per què va expulsat el Maradona?
b. *A qui$_i$ vols saber per què (el$_i$) va expulsar l'àrbitre?

D'altra banda, un causal no pot multiplicar un argument:

(54) *Qui ho ha fet per cada motiu?

En conseqüència, els causals tampoc poden ser extrets per sobre d'un argument:

(55) *Per quin motiu vols saber qui ho ha fet?

2.1.8. La interacció qu/qu entre el subjecte i el complement agent en estructures passives

Un altre cas d'interacció qu/qu és el que es dóna entre el subjecte i el complement agent de les passives. Hem vist que aquests elements no experimentaven interacció quantificador/qu:

(56) a. *Qui ha estat criticat per cada periodista?
b. ?*Per qui ha estat criticat cadascú?

En conseqüència, el subjecte no pot creuar el complement agent ni a l'inrevés:

(57) a. *Per quin periodista vols saber qui ha estat criticat?
b. ?*Qui vols saber per qui ha estat criticat?

2.1.9. La interacció qu/qu entre el subjecte i l'OD de mesura

Vegem la interacció entre un subjecte i un OD de mesura. (58) mostra que el subjecte pot distribuir l'OD de mesura (recordem que no existeixen subjectes de mesura):

(58) Quant pesa cadascú?

Com és de preveure, el subjecte es pot extreure per sobre d'un element qu de mesura:

(59) ???Qui vols saber quant pesa?

2.1.10. La interacció qu/qu entre un argument i un altre argument amb valor quantitatiu

Hem vist que en les interrogatives qu/si, els elements qu amb valor quantitatiu no podien ser extrets ja que no tenien capacitat per individualitzar el seu domini de quantificació:

(60) *Quants documents vols saber si el Jordi ha estripat?

Els arguments amb valor quantitatiu tampoc poden ser extrets d'una illa qu parcial. El motiu és doble. D'una banda, no poden

ser extrets perquè no tenen capacitat per individualitzar el seu domini de quantificació. De l'altra, no tenen capacitat per multiplicar el domini de quantificació de l'element qu interior, tal com mostra la inexistència d'interrogatives quantificador/qu en què el quantificador tingui valor quantitatiu:

(61) *Què ha dit cada diversos nois?

Així doncs, la agramaticalitat de (62) queda plenament explicada:

(62) *Quants nois vols saber què van dir?

Els elements qu amb valor quantitatiu poden ser multiplicats, tal com mostra (63), per bé que la lectura que s'obté és clarament distributiva:

(63) Quants llibres ha llegit cadascú?

És d'esperar, doncs, que l'extracció d'un subjecte a través d'un OD amb valor quantitatiu sigui possible. L'exemple següent confirma aquesta possibilitat:

(64) ???Qui vols saber quants llibres ha llegit?

2.1.11. La interacció qu/qu en estructures amb verbs psicològics

La direcció de la multiplicació en els verbs agentius s'inverteix en els verbs psicològics de la classe preoccupare i piacere, per bé que no en els verbs de la classe temere.

Vegem en primer lloc els verbs de la clase temere. En aquests verbs el subjecte és l'experimentant mentre que l'OD és el tema; en conseqüència, el subjecte multiplica l'OD però no a l'inrevés, tal com mostra el contrast següent:

(65) a. Què tem cadascú?
b. *Qui tem a cada jugador?

Atès que el subjecte multiplica l'OD, el subjecte es pot extreure per sobre de l'OD, però no al revés:

(66) a. ???Qui vols saber què tem?
b. *A quin jugador vols saber qui (el) tem?

Vegem ara els verbs de la classe preoccupare. Com hem vist, aquests verbs poden comportar-se com a verbs psicològics i també com a verbs agentius. Considerem en primer lloc l'ús psicològic d'aquests verbs. Recordem la realització estructural dels papers temàtics en la interpretació psicològica: el tema es realitza com a subjecte mentre que l'experimentant es realitza com a OD. En conseqüència, l'OD multiplica el subjecte i pot ser extret d'una illa qu:[6]

(67) a. Què espanta a cadascú?
b. ???A qui vols saber què (l') espanta?

En canvi, el subjecte no pot multiplicar l'OD ni, tampoc, pot ser extret a través d'aquest argument:

(68) a. *A qui espanta cada monstre?
b. *Quin monstre vols saber a qui espanta?

Els judicis de gramaticalitat s'inverteixen quan els verbs d'aquesta classe tenen un ús agentiu. Així, el subjecte pot multiplicar l'OD i, en conseqüència, pot ser extret per sobre d'aquest constituent:

[6] L'extracció de l'experimentant per sobre del tema resulta més difícil d'interpretar que l'extracció de l'agent per sobre del tema. Un dels motius pot ser el caràcter estatiu d'aquests verbs.

(69) a. A qui va voler espantar cadascú?
b. ???Qui vols saber a qui va voler espantar?

En canvi, l'OD no pot multiplicar el subjecte i, en conseqüència, no pot creuar-lo en l'extracció d'una illa qu parcial:

(70) a. *Qui va voler espantar a cadascú?
b. *A qui vols saber qui (el) va voler espantar?

Vegem finalment el cas dels verbs de la classe piacere. En aquests verbs, l'experimentant es realitza estructuralment com a OI mentre que el tema es realitza com a subjecte. Com ja hem vist, l'OI multiplica el subjecte, però no a l'inrevés:

(71) a. Què li agrada a cadascú?
b. *A qui li agrada cada llibre?

Per tant, l'extracció de l'OI per sobre del subjecte serà preferible a l'extracció del subjecte per sobre de l'OI, tal com mostra (72):

(72) a. ???A qui vols saber què li agrada?
b. *Quin llibre vols saber a qui li agrada?

Els verbs psicològics mostren que les possibilitats d'extracció d'una illa qu parcial no depenen de la funció gramatical que exerceixen a la clàusula sinó de la relació temàtica que manté l'element qu extret amb l'element qu creador de l'illa A'. En els verbs agentius hem vist que l'OD mai podia ser extret, excepte en les clàusules encapçalades per un modal o un instrumental:[7]

[7] En l'oració (i.a), el complement oblic és probablement un instrumental. Per aquest motiu, l'OD es pot extreure per sobre d'aquest constituent:

(i) a. Amb què vas obsequiar a cadascú?

(73) a. ???Quin problema vols saber com (l') he resolt?
b. ???Quin rellotge vols saber amb què l'he arreglat?

El motiu és que en les clàusules agentives realitza sempre el paper temàtic de tema, el qual, en virtut del principi de multiplicació, mai pot multiplicar ni el subjecte ni l'OI. En canvi, quan l'OD està associat a un paper temàtic superior al del subjecte, es pot extreure, ja que té capacitat per interaccionar amb aquest i, en conseqüència, satisfer la condició sobre les illes A'.

2.2. La interacció qu/qu entre arguments generats a la clàusula incrustada inferior

Quan els elements qu es generen no a la clàusula incrustada superior sinó a la inferior, podran ser extrets, sempre que es respecti el principi de multiplicació. A continuació analitzo, a tall d'exemple, el contrast subjecte-OD en les estructures transitives:

(74) a. ???Qui vols saber què creu el Jordi que ha receptat?
b. *Quin medicament vols saber qui creu el Jordi que (l') ha receptat?

Tots dos elements qu es generen a la clàusula incrustada inferior. A (74.a) el subjecte creua l'OD i, per tant, satisfà el principi de multiplicació. Aquest principi no es respecta a (74.b), en què és l'OD qui creua el subjecte. La no satisfacció del principi de multiplicació a (74.b) explica la seva agramaticalitat.

---

b. ???A qui vols saber amb què vaig obsequiar?

2.3. Conclusions

En aquest apartat hem vist de manera sistemàtica la correspondència que hi ha entre la interacció quantificador/qu i la interacció qu/qu. Aquesta correspondència dóna suport a la tesi que els elements qu que s'extreuen d'una illa qu parcial es comporten igual que els quantificadors universals distributius de les interrogatives quantificador/qu, és a dir, com a elements multiplicadors i, per tant, que estan sotmesos als principis i restriccions del procés quantificacional de la multiplicació. En efecte, el principi de multiplicació, en conjunció amb les restriccions sobre la ramificació i les famílies d'esdeveniments donen compte de manera molt precisa dels contrastos que ofereix la interacció qu/qu entre arguments. Així, és preferible l'extracció del subjecte per sobre de l'OD en una estructura transitiva que en una de ditransitiva. El motiu són les restriccions sobre la ramificació i sobre les famílies d'esdeveniments, les quals provoquen una lectura distributiva. També hem vist que la presència d'un altre argument, com ara un locatiu o un instrumental en l'estructura transitiva, també dificulta l'extracció del subjecte, cosa que demostra que en l'extracció d'un element qu d'una illa qu parcial no hi ha constituents inerts.

Els instrumentals i els modals determinen lectures distributives i no multiplicatives. Aquest fet fa que l'extracció del subjecte per sobre d'un instrumental o d'un modal resulti equiparable a l'extracció del subjecte per sobre d'un objecte en una estructura ditransitiva, on sembla que també es dóna una lectura distributiva i no pas multiplicativa.

Una altra generalització que hem observat és que els predicats estatius ofereixen dificultats addicionals a l'extracció. Així, l'extracció de l'experimentant per sobre del tema és més difícil que l'extracció de l'agent per sobre del tema. El motiu, he adduït, és que els verbs psicològics són verbs estatius. Un altre cas en què hem trobat aquest tipus de restricció és en els verbs

intransitius estatius amb locatius, en què l'extracció del subjecte per sobre del locatiu resultava més marginal que l'extracció del subjecte per sobre d'un locatiu subcategoritzat per un verb de moviment.

A l'apartat següent analitzo els casos en què els elements qu que intervenen en la interacció qu/qu es generen en clàusules diferents i mostraré que el paral.lelisme entre aquest tipus d'interacció i la interacció quantificador/qu es manté.

3. La interacció qu/qu entre elements qu generats en clàusules diferents

En el capítol anterior hem vist que la interacció quantificador/qu es pot donar amb operadors que es generen en clàusules diferents, sempre que es compleixi el principi de multiplicació, en conjunció amb la restricció sobre les variables. Així, quan els dos elements qu es troben en clàusules diferents i no hi ha cap relació de lligam entre ells via variables lligades, no és possible la interacció.[8] Com veurem tot seguit, en aquests casos tampoc és possible l'extracció d'un element qu. Analitzo a continuació un exemple que corrobora aquesta situació. Vegem (75). (75.a) mostra que el subjecte matriu no pot multiplicar el subjecte incrustat; en conseqüència,

[8] Vegeu, però, les matisacions que he fet respecte a aqueta relació als dos capítols anteriors. Un quantificador matriu pot multiplicar un argument intern de la clàusula incrustada:

(i) ?Què va dir cadascú que havia regalat el Jordi?

Tenint en compte que aquesta oració és gramatical, l'oració corresponent amb extracció d'una illa qu ha de ser marginalment interpretable, contràriament als fets:

(ii) *Qui vols saber què va dir que havia regalat el Jordi?

Probablement, la dificultat d'interpretar (ii) es deu al fet que els operadors procedeixen de dues clàusules diferents sense que puguin interactuar en una mateixa clàusula per una relació de lligam.

el subjecte matriu no pot ser extret per sobre del subjecte incrustat (75.b):

(75) a. *Qui$_i$ creu cadascú$_j$ que t$_j$ sap tocar el violí?
b. *Qui$_i$ vols saber qui$_j$ t$_j$ creu que t$_i$ sap tocar el violí?

A continuació analitzo els casos en què l'element qu extret correspon a la clàusula incrustada superior i lliga una variable a la clàusula incrustada inferior, on es genera l'element qu interior. Deixo per a la secció següent el cas en què l'element qu interior es genera a la clàusula incrustada superior i lliga una variable a la clàusula incrustada inferior, on es genera l'element qu extret. Com veurem, aquestes construccions no són possibles a causa de la restricció sobre les variables.

3.1. La interacció qu/qu entre la variable lligada per l'element qu extret i l'element qu interior

Estudiaré aquest tipus de relació en primer lloc amb els verbs d'actitud proposicional i després amb els verbs ditransitius amb un l'OD clausal.

3.1.1. Els verbs d'actitud proposicional

Els verbs d'actitud proposicional poden donar lloc a dues construccions, aquelles en què el quantificador de la clàusula incrustada superior és el subjecte i aquelles en què és l'OI. Reduiré l'estudi a la interacció entre el subjecte i l'OD per evitar una excessiva prolixitat.

Quan l'element qu extret és el subjecte superior, el qual lliga el subjecte incrustat pronominal, i l'element qu interior és l'OD inferior, es dóna interacció i el subjecte pot ser extret (en els casos següents, acompanyo cada exemple amb la

corresponent oració en què es dóna interacció quantificador/qu):

(76) a. ???Qui$_i$ vols saber a qui$_j$ t$_i$ ha dit que pro$_i$ vol saludar t$_j$?
b. A qui$_j$ ha dit cadascú$_i$ que pro$_i$ vol saludar t$_j$?

En canvi, quan l'element qu extret és el subjecte superior, el qual lliga un pronom OD inferior i l'element qu interior és el subjecte inferior, no és possible la interacció:

(77) a. *Qui$_i$ vols saber qui$_j$ t$_i$ ha dit que t$_j$ l$_i$'havia saludat?
b. *Qui$_j$ ha dit cadascú$_i$ que t$_j$ l$_i$'havia saludat?

Els mateixos contrastos s'obtenen quan l'element qu extret no és el subjecte superior sinó l'OI superior.

A efectes de la restricció sobre les variables, l'element qu extret es comporta igual que un quantificador. Aquest paral.lelisme és lògic, tenint en compte la naturalesa de la interacció qu/qu. Recordem que en aquesta interacció, fem correspondre a cada valor del domini de l'element qu extret un subdomini de l'element qu interior. Per tant, podem dir que l'element qu extret d'una illa qu parcial té propietats de quantificador universal distributiu.

3.1.2. Els verbs ditransitius amb l'OD clausal

Els verbs ditransitius que seleccionen un argument clausal OD com ara prohibir i prometre mostren també que en la interacció qu/qu l'element qu extret, originat a la clàusula incrustada superior, pot lligar una variable a la clàusula incrustada inferior, la qual pot interaccionar amb l'element qu interior generat en la clàusula incrustada inferior. Analitzem el cas dels verbs de la classe prohibir, en que l'OI controla el subjecte incrustat. Quan l'element qu extret sigui l'OI de la clàusula

incrustada superior i l'element qu interior sigui l'OD de la clàusula incrustada inferior es produirà interacció, tal com mostra (78):

(78) a. ???A qui$_i$ vols saber què$_j$ (li$_i$) va prohibir el Jordi t$_i$ de PRO$_i$ llegir t$_j$?
b. Què$_j$ li$_i$ has prohibit a cadascú$_i$ de PRO$_i$ llegir t$_j$?

Més problemàtic resulta d'analitzat el cas en què l'element qu extret és el subjecte de la clàusula incrustada superior i l'element qu interior és l'OD de la clàusula incrustada inferior. Hem vist que en aquests casos és possible la interacció quantificador/qu. Tanmateix, la interacció qu/qu resulta força més problemàtica.

(79) a. *Qui$_k$ vols saber què$_j$ li$_i$ ha prohibit t$_k$ al Joan$_i$ de PRO$_i$ llegir t$_j$?
b. ??Què$_j$ li$_i$ ha prohibit cadascú$_k$ al Joan$_i$ de PRO$_i$ llegir t$_j$?

Probablement aquí passa el mateix que hem vist a la nota 8: resulta difícil processar la interacció qu/qu quan els dos elements pertanyen a clàusules diferents sense que l'operador superior pugui relacionar-se amb la incrustada inferior mitjançant lligam.

En el cas de prometre les relacions s'intercanvien, com es pot comprovar fàcilment construint els exemples, a causa de les diferents propietats de control que té aquest verb respecte als verbs del tipus prohibir.

Com hem vist, els dos elements qu que intervenen en la interacció qu/qu tenen propietats diferents. L'element qu extret pot interaccionar amb l'element qu interior si lliga una variable en la clàusula en què es genera l'element qu interior. Aquesta propietat els acosta als quantificadors universals distributius i confirma el paral.lelisme existent, tal com defenso en aquest

treball, entre la interacció quantificador/qu i la interacció qu/qu.

3.2. La interacció qu/qu entre l'element qu extret de la clàusula inferior i la traça lligada per l'element qu interior

Com ja he avançat, no és possible el cas en què es donen les següents circumstàncies: l'element qu interior es genera a la clàusula incrustada superior i lliga una variable a la clàusula incrustada inferior, mentre que l'element qu extret es genera a la clàusula incrustada inferior. La interacció no es dóna encara que la variable lligada i l'element qu extret satisfacin el principi sobre la multiplicació. Les interrogatives qu/qu basades en aquesta estructura resulten, òbviament, agramaticals. El motiu és que, donat el paral.lelisme entre la interacció quantificador/qu i la interacció qu/qu, l'element qu interior no pot ser multiplicat a través d'una variable que ell mateix lliga. Vegem el següent exemple:

(80) a. *Qui$_i$ vols saber qui$_j$ t_j ha dit que t_i l_j'havia vist?
b. *Qui$_j$ t_j ha dit que cadascú l_j'havia vist?

A (80.a), l'element qu interior es genera a la clàusula incrustada superior i lliga una variable pronominal a la clàusula incrustada inferior. L'element qu extret es genera a la mateixa clàusula en què hi ha la variable lligada per l'element qu interior. A causa de la restricció de les variables, l'element qu extret no pot multiplicar l'element qu interior mitjançant una variable lligada d'aquest.

3.3. Conclusions

En aquest apartat hem vist un segon paral.lelisme entre la

interacció quantificador/qu i la interacció qu/qu. En la interacció quantificador/qu, en virtut de la restricció sobre les variables, un quantificador podia multiplicar un element qu mitjançant una variable lligada del mateix quantificador, mentre que un element qu no podia ser multiplicat mitjançant una variable lligada per l'element qu. Aquest fenomen es reprodueix en la interacció qu/qu: l'element qu extret pot multiplicar l'element qu interior a través d'una variable, però l'element qu interior no pot ser multiplicat a través d'una variable d'aquest.

4. Conclusions

Tot i la precarietat de molts dels contrastos analitzats i la dificultat en alguns casos d'establir judicis de gramaticalitat precisos, he mostrat que les interrogatives qu/qu presenten les mateixes restriccions que les interrogatives quantificador/qu i les oracions amb interacció numeral/numeral, cosa que dóna suport, d'una banda, al tractament unificat d'aquests fenòmens quantificacionals i, de l'altra, a la validesa dels principis i restriccions proposats per donar-ne compte.

10

El creuament dèbil

Una de les observacions de Chierchia (1991) i Hornstein (1995) és que hi ha una correlació entre la interacció quantificador/qu i el creuament dèbil. Al capítol 7 he fet un repàs d'aquesta correlació. A continuació mostro els principals casos de creuament dèbil que es donen en català. Cal distingir dues estructures, les agentives i les psicològiques. En les agentives es donen els casos següents:

a) El subjecte pot lligar un pronom possessiu en la posició de l'OD, mentre que l'OD no pot lligar un pronom possessiu en la posició de subjecte.

(1) a. Qui$_i$ ha agafat el seu$_i$ paraigua?
b. *A qui$_i$ va saludar el seu$_i$ pare?

b) L'OI pot lligar un pronom possessiu en la posició de l'OD mentre que l'OD no pot lligar un pronom possessiu en la posició de l'OI:[1,2]

[1] Els judicis sobre la relació entre l'OI i l'OD no són del tot clars. En alguns exemples sembla que l'OD pugui distribuir l'OI, com en els casos següents (dec aquests exemples a Carme Picallo):

(i) a. ??Quin diploma$_i$ vas tornar al seu$_i$ titular?
b. ??Quina carta$_i$ vas tornar al seu$_i$ destinatari?

Crec que en aquests casos el que es produeix és una reinterpretació de l'oració interrogativa, en la qual es prescindeix de l'OI, com a (ii):

(ii) a. Quin diploma vas tornar?
b. Quina carta vas tornar?

En efecte, d'acord amb el nostre coneixement del món pressuposem

(2) a. A qui$_i$ vas tornar el seu$_i$ paraigua?
b. ??Què$_i$ vas tornar al seu$_i$ propietari?

c) El subjecte pot lligar un pronom possessiu en la posició

que els diplomes es tornen als seus titulars i les cartes es tornen als seus destinataris. En certa manera, doncs, les oracions de (ii) són sinònimes de (i).

Observi's que si utilitzem un element qu nu, l'oració resulta marcadament més desviada:

(iii)a. *Què$_i$ vas tornar al seu$_i$ titular?
b. *Què$_i$ vas tornar al seu$_i$ destinatari?

El fet que l'element qu sigui nu no és un obstacle per distribuir un SN especificat amb un pronom possessiu:

(iv) a. A qui vas tornar el seu diploma?
b. A qui vas tornar la seva carta?

Si utilitzem una estructura ditransitiva amb el verb parlar, observarem que els judicis resulten força nítids:

(v) a. *De quina novel.la$_i$ vas parlar amb el seu$_i$ autor?
b. Amb quin escriptor$_i$ vas parlar de la seva$_i$ novel.la?

(vi) a. ?Amb quin criat$_i$ has parlat del seu$_i$ amo?
b. *De quin criat$_i$ has parlat amb el seu$_i$ amo?

Convé notar, però, que en el cas que el segon argument sigui un locatiu, la relació sembla invertir-se:

(vii)a. ??Quin llibre has posat al seu lloc?
b. *A on has posat el seu llibre?

Crec que (vii.a) es pot explicar de manera semblant a (i): no s'interpreta que hi hagi distribució del SN el seu lloc, sinó que posar al seu lloc s'interpreta com endreçar. (viii) és agramatical perquè els locatius no es poden interpretar com a posseïts:

(viii) *He col.locat al prestatge$_i$ els seus$_i$ llibres.

Naturalment, tots aquests contrastos requereixen un estudi més aprofundit.

[2] (2.a) és més natural si substituïm el pronom possessiu per un pronom feble:

(i) A qui$_i$ li$_i$ vas tornar el paraigua?

de l'OI, però no al revés:[3]

(3) a. Qui$_i$ ha regalat una màquina de fotografiar al seu$_i$ fill?
b. *A qui$_i$ va deixar un paraigua el seu$_i$ pare?

En les estructures amb verbs psicològics, les relacions s'inverteixen. L'objecte pot lligar un pronom possessiu en la posició del subjecte, però el subjecte no pot lligar un pronom possessiu en la posició de l'objecte:

(4) a. A qui$_i$ li agrada el seu$_i$ cotxe?
b. *Quin cotxe$_i$ li agrada al seu$_i$ propietari?

En aquest capítol argumentaré que el paral.lelisme que es dóna entre la interacció quantificador/qu i el creuament dèbil es deu al fet que estan governats per principis semblants. Així, consideraré que en els casos de coindexació entre un element qu i un pronom possessiu es produeix distribució de l'element qu sobre el SN especificat amb el pronom possessiu. Per claredat expositiva, anomenaré aquesta relació interacció qu/possessiu. El principi que governa la interacció qu/possessiu és el següent:

[3] Aquesta afirmació no està exempta de problemes. Podria ser que la interacció entre el subjecte i l'OI no fos possible. Per exemple, si substituïm a (3.a) el SN indefinit OD per un SN definit, l'oració resulta agramatical:

(i) *Qui$_i$ ha regalat aquesta màquina de fotografiar al seu$_i$ fill?

Probablement el que es produeix a (i) és una restricció d'unicitat sobre el predicat (regalar una màquina de fotografiar concreta és un esdeveniment no iterable), restricció incompatible amb la relació quantificacional de distribució pròpia de la interacció qu/possessiu. La agramaticalitat de (i) mostra, al seu torn, que la relació entre un element qu i un possessiu implica distribució, és a dir, quantificació.

(5) Principi sobre la interacció qu/possessiu
Un element qu A distribueix un SN B especificat amb un pronom possessiu si i només si l'argument A és superior en termes de la jerarquia temàtica a l'argument B.

Com és fàcil de veure, aquest principi dóna una explicació satisfactòria als casos d'interacció qu/possessiu que hem presentat. En tots els casos, l'element qu que distribueix el possessiu (o més concretament, el SN especificat pel possessiu) es troba en una posició superior des del punt de vista de la jerarquia temàtica.

Igual que passava en el cas de la interacció quantificador/qu, es donen casos que no respecten completament el caràcter local que imposa aquest principi. Considerem, per exemple, (6):

(6) ?Qui$_i$ creu que el Joan ha enganyat el seu$_i$ pare?

Si fem més complexa l'estructura, les possibilitats d'interpretar l'oració resulten, però, més difícils:[4]

(7) ?*A qui$_i$ va dir el Joan que la Maria havia enganyat el seu$_i$ fill?

No tinc, però, cap explicació satisfactòria per als casos de (6). Naturalment, la relació inversa, en què l'element qu es genera a la clàusula incrustada i el pronom possessiu es troba a la clàusula matriu són absolutament agramaticals:

[4] A diferència del que passa amb la interacció qu/possessiu, un element qu lliga amb molta menys dificultat un pronom feble, tal com mostra (i)?

(i) a. Qui$_i$ creu que el Joan l$_i$'ha enganyat?
b. A qui$_i$ va dir el Joan que la Maria l$_i$'havia enganyat?

Sembla, doncs, que no es tracta de dos fenòmens totalment coincidents. Probablement en aquest cas no hi ha distribució.

(8) a. *Qui$_i$ creu el seu$_i$ pare que t$_i$ ha enganyat al Joan?
b. *Qui$_i$ va dir al seu$_i$ pare que t$_i$ havia enganyat a la Maria?

A continuació analitzo un altre tipus de distribució que sembla complir les mateixes propietats: la distribució d'un indefinit per part d'un quantificador universal distributiu (interacció quantificador/indefinit).[5] En les estructures transitives, el subjecte distribueix l'OD, però no a la inversa:[6]

[5] Aquesta relació sí que sembla que és absolutament local:

(i) Cadascú ha dit que la Maria ha comprat un llibre.

(i) no permet la distribució d'un llibre per part de cadascú.

[6] Sembla que el subjecte indefinit no pot ser multiplicat en posició de subjecte preverbal, tal com mostren les estructures amb verbs psicològics, en què l'objecte pot multiplicar el subjecte, sempre que aquest es trobi en posició postverbal:

(i) a. *Un gos li agrada a cada noi.
b. A cada noi li agrada un gos.
c. ?Li agrada un gos a cada noi.
d. ?Li agrada a cada noi un gos.

Per aquest motiu, col.locaré els subjectes indefinits en posició postverbal.

Així mateix, quan un quantificador lliga un pronom possessiu en una clàusula inferior, sembla que aquest no pot estar en posició preverbal, tal com mostra el contrast següent:

(ii) a. Cada nen$_i$ va dir que vindria la seva$_i$ mare a recollir-lo$_i$.
b. ??Cada nen$_i$ va dir que la seva$_i$ mare vindria a recollir-lo$_i$.

L'oració empitjora quan el possessiu pertany al subjecte d'un verb transitiu:

(iii) a. ??Cada nen$_i$ va dir que la seva$_i$ mare volia comprar un gerro.
b. ??Cada nen$_i$ va dir que la seva$_i$ mare volia comprar aquest gerro.

(9) a. Cada advocat va saludar un jutge.
b. ??A cada jutge el va saludar un advocat.

Vegem ara aquest tipus d'interacció en les estructures ditransitives. Com mostren els exemples de (10), el subjecte distribueix l'OD i l'OI (en aquest cas marginalment) i l'OI distribueix l'OD:

(10) a. Cada advocat va donar un dossier al fiscal en cap.
b. El professor va entregar un examen a cada alumne.
c. ??Cada advocat va recomanar la lectura del codi penal a un jutge.

En canvi, ni l'OD ni l'OI distribueixen el subjecte ni l'OD distribueix l'OI:

(11) a. *Cada dossier el va donar un advocat al fiscal en cap.
b. *El professor va entregar cada examen a un alumne.
c. *A cada jutge li ha regalar el codi penal un advocat.

Els exemples anteriors mostren que la distribució d'un SN indefinit per part d'un quantificador universal sembla donar lloc als mateixos judicis de gramaticalitat que hem vist en el cas de la interacció quantificador/qu i la interacció qu/possessiu. Podem considerar que la interacció quantificador/indefinit satisfà un principi de la mateixa naturalesa que el principi sobre la interacció qu/possessiu o el principi de multiplicació.

Existeix, però, un cas de distribució que no sembla adequar-se als principis proposats. És la que es produeix entre un quantificador i un SN especificat per un pronom possessiu, que anomenaré interacció quantificador/possessiu. En efecte, la interacció quantificador/possessiu no satisfà, si més no aparentment, els requisits que imposa la jerarquia temàtica. A continuació analitzo cada un dels casos. Com veurem, la divergència es troba en la relació entre l'OD i l'OI. Tant l'OD

distribueix l'OI com l'OI distribueix l'OD.

Vegem en primer lloc els casos amb estructures agentives. El subjecte pot distribuir el pronom possessiu en posició d'OD, però no al revés:[7]

(12) a. Cadascú es va endur el seu cotxe.
b. ?*Cada cotxe se'l va endur el seu propietari.

Així mateix, el subjecte pot distribuir el pronom possessiu en posició d'OI, però no al revés:[8]

(13) a. Cada pare va regalar un cotxe al seu fill.
b. *A cada fill li va regalar un cotxe el seu pare.

Com ja he avançat, tant el quantificador OD pot distribuir un pronom possessiu en posició d'OI, com el quantificador OI pot distribuir un pronom possessiu en posició d'OD:

(14) a. El mecànic va tornar cada cotxe al seu propietari.
b. El mecànic va tornar a cada client el seu cotxe.

La falta de contrast de (14) resulta sorprenent, donats els principis que he assumit. Tanmateix, en estructures ditransitives amb verbs del tipus parlar no es dóna simetria en la relació OI-OD.

[7] En la interacció quantificador/possessiu, el quantificador ha de precedir sempre el possessiu. Per aquest motiu col.loco sempre el quantificador precedint el possessiu, encara que sigui necessari dislocar a l'esquerra el quantificador.

[8] Recordem, però, el que hem dit a la nota 3 sobre la capacitat del subjecte de quantificar l'OI. Si substituïm l'OD indefinit OD per un un SN definit, l'oració resulta agramatical:

(i) *Cada pare ha regalat aquest cotxe al seu fill.

(15) a. *He parlat de cada novel.la amb el seu autor
b. He parlat amb cada autor de la seva novel.la.

Cal, doncs, una investigació més profunda per explicar el cas de (14).

Vegem ara el cas dels verbs psicològics. En els verbs psicològics del tipus preoccupare i piacere, l'objecte (directe o indirecte) distribueix el subjecte, però no a l'inrevés:[9]

(16) a. A cada noi li agrada el seu gos.
b. *Cada gos li agrada al seu propietari.

(17) a. A cada noi el molestava el seu gos.
b. ?*Cada gos molestava al seu propietari.

Observi's que si el verb molestar s'usa en sentit agentiu, la direcció de la distribució s'inverteix:

(18) a. Cada noi molestava expressament el seu gos.
b. *A cada gos el molestava expressament el seu propietari.

En conclusió, hem vist, tal com observen Chierchia (1991) i Hornstein (1995), que existeix una correlació entre la interacció

[9] En la distribució del possessiu, el quantificador ha de precedir, com he dit, el possessiu:

(i) *El seu gos li agrada a cada noi.

Aquest requisit no s'ha de complir en el cas en la distribució d'un indefinit OD per part de l'OI:

(ii) El professor va donar un examen a cada alumne.

Sí, però, que s'ha de satisfer en el cas de la distribució del subjecte per part de l'objecte en els verbs psicològics:

(iii) a. *Un gos li agrada a cada noi.
b. A cada noi li agrada un gos.

quantificador/qu i el fenomen de creuament dèbil i que tots dos fenòmens es poden explicar mitjançant principis similars. He tractat el fenomen del creuament dèbil com un cas de distribució i he derivat les restriccions que presenta del principi sobre la interacció qu/possessiu, de naturalesa similar al principi de multiplicació. Així mateix, hem vist que la distribució d'un indefinit per part d'un quantificador obeeix els mateixos principis que la interacció qu/possessiu. Una relació que, tot i ser aparentment de distribució, no satisfà aquestes restriccions és la interacció quantificador/possessiu. Com hem vist, l'OI pot distribuir l'OD i l'OD pot distribuir el l'OI. Crec, però, que aquesta construcció requereix un estudi més aprofundit de les seves propietats.

Al capítol 8, en analitzar de la interacció numeral/numeral, he parlat de multiplicació d'un domini interpretat col.lectivament i he considerat que de fet era un cas de distribució (vegeu la nota 44 del capítol 8). Hem vist que la distribució segueix uns patrons similars a la multiplicació. En conseqüència, adoptant uns principi similar al de (5), queden explicats els casos d'interacció numeral/numeral en què no es produeix multiplicació sinó distribució.

11

Conclusions

1. Les illes A'

En aquest treball he plantejat una reformulació de la noció de minimitat relativitzada proposada per Rizzi (1990) en termes quantificacionals. Rizzi proposa que tant la negació com els operadors interrogatius, quan es troben en una posició d'especificador, generen illes sintàctiques. Rizzi, però, no explica per què aquests operadors generen illes. En aquest treball he proposat que l'element qu extret i l'operador creador de l'illa A' han d'interaccionar. La falta d'interacció dóna lloc a una oració agramatical.

Un dels canvis d'enfocament que he fet respecte a la majoria d'estudis dedicats a aquest tema ha estat no tractar les illes sintàctiques com un fenomen unitari i aïllat sinó que les he vinculades a les oracions interrogatives en què apareixen. Així, he tractat tres tipus d'oracions interrogatives: les interrogatives negatives, les interrogatives qu/si i les interrogatives qu/qu. Totes elles tenen un denominador comú: es produeix extracció d'una illa A'. Tanmateix, cada una d'elles té unes propietats característiques.

He proposat que totes les oracions interrogatives amb extracció d'una illa A' tenen un activador. El tipus d'activador, però, és diferent en cada tipus d'interrogativa. En el cas de les interrogatives negatives, l'activador és una proposició que experimenta un canvi de pressuposicions. Més concretament, una pressuposició universal associada a un SN de la proposició es modifica (de fet es cancel.la) i dóna lloc a dues pressuposicions existencials.

Pel que fa a les interrogatives qu/si i qu/qu, l'activador és una altra oració interrogativa (una interrogativa total en el cas de les interrogatives qu/si i una interrogativa parcial en el cas de les interrogatives qu/qu) en què hi ha un constituent mal comprès o insuficientment especificat. La interrogativa activada s'utilitza per demanar informació sobre aquest constituent. La diferència entre les interrogatives eco (i pseudoeco) i les interrogatives qu/si i qu/qu és que en les primeres no es produeix pròpiament quantificació, ja que només es requereix pel terme no comprès, mentre que en el cas de les interrogatives qu/si i qu/qu hi ha quantificació: l'emissor té al cap un conjunt d'entitats a les quals pot haver fet referència l'altre interlocutor.

Una de les propietats de les interrogatives amb extracció d'una illa A' és que el domini de l'element qu extret ha d'estar individualitzat. He proposat dues maneres d'individualitzar el domini d'un element qu: per contextualització i per individualització cognitiva. La individualització per contextualització es produeix en les interrogatives negatives. Si l'element qu no està contextualitzat, no es pot extreure de l'illa negativa. En el cas de les interrogatives amb extracció d'una illa qu no és possible la individualització pel context. L'única individualització possible és la cognitiva. Perquè la individualització cognitiva pugui operar, cal conèixer la naturalesa de les entitats sobre les quals es quantifica. Per aquest motiu, els elements qu extrets d'una illa qu han de contenir trets lèxics. La individualització cognitiva depèn del tipus d'entitats sobre les quals es quantifica. Així, les entitats de naturalesa concreta són fàcils d'individualitzar, però no les entitats de naturalesa abstracta.

He proposat recollir els diferents requisits que ha de satisfer un element qu que s'extreu d'una illa A' en la següent condició:

(1) <u>Condició sobre les illes A'</u>

Un element qu es pot extreure d'una illa A' si:

a) El seu domini està individualitzat.

b) Interacciona amb l'operador creador de l'illa A'.

c) Cada subdomini en què queda dividit el domini de quantificació d'un dels operadors que interaccionen conté una pressuposició existencial.

Si el domini de l'element qu no està individualitzat, ja sigui perquè no està contextualitzat en el cas de les interrogatives negatives o bé perquè les entitats sobre les quals quantifica són de naturalesa abstracta o els elements qu no estan lèxicament especificats en les interrogatives amb extracció d'una illa qu, l'oració resultarà agramatical. A més, no es podran complir les altres dues clàusules de la condició ja que l'element qu no podrà interaccionar amb l'operador creador de l'illa A'.

Tot i que l'element qu estigui individualitzat, si aquest no interacciona amb l'operador creador de l'illa A' l'oració resultarà igualment agramatical. Un dels exemples que hem vist de falta d'interacció és quan l'operador creador de l'illa A' es troba en un context extensional o bé s'interpreta amb valor discursiu.

Finalment, tampoc es compleix la condició sobre les illes A' quan un dels subdominis creats per la interacció entre els operadors no conté una pressuposició existencial. Aquest cas es dóna, per exemple, quan l'element qu extret està subjecte a una restricció d'unicitat provocat pel caràcter no iteratiu del predicat de l'illa A'.

Hi ha una relació íntima, per bé que no total, entre les propietats pragmàtiques d'aquestes interrogatives i la condició sobre les illes A'. Així, en general, quan no es compleixen les propietats pragmàtiques d'aquestes interrogatives no se satisfà la condició sobre les illes A'. I a l'inrevés, quan no es compleix la condició sobre les illes A' és impossible reconstruir un context pragmàtic en què es puguin interpretar. Aquesta

correlació, però, no és absoluta, ja que la interacció qu/qu és de naturalesa bàsicament sintàctica. Malgrat que es compleixin totes les propietats pragmàtiques, l'oració resultarà agramatical si no se satisfà el principi de multiplicació que regula aquesta interaccció.

Una de les principals diferències entre les interrogatives negatives i les interrogatives amb extracció d'una illa qu és la seva gramaticalitat. Les interrogatives negatives, quan satisfan la condició sobre les illes A', són completament gramaticals. En canvi, les interrogatives amb extracció d'una illa A', encara que satisfacin la condició sobre les illes A', són marginals. El motiu l'he atribuït a la impossibilitat, o dificultat, d'incloure en un mateix domini sintàctic interrogatiu dos elements qu amb força interrogativa.

2. Les interrogatives quantificador/qu

Com hem vist, les interrogatives qu/qu mostren un gran paral.lelisme amb les interrogatives quantificador/qu. El motiu és que en tots dos casos es produeix el procés quantificacional de multiplicació. He argumentat que les interrogatives quantificador/qu no es poden explicar mitjançant anàlisis de base configuracional, si més no amb les anàlisis configuracionals fins ara proposades. Com a alternativa, he proposat una anàlisi basada en l'estructura temàtica. Així, l'agent pot multiplicar tant el tema com la meta,[1] la meta pot multiplicar el tema però no l'agent, i el tema no pot multiplicar ni la meta ni l'agent. Això s'explica si considerem que un argument A pot multiplicar un argument B si i només si l'argument B és inferior en termes de jerarquia temàtica, i adoptem, simultàniament, una jerarquia temàtica com la proposada per Grimshaw (1990). Aquesta és la

[1] Vegeu, però, el que he dit sobre la multiplicació de la meta per part de l'agent en els capítols 8 i 9.

filosofia del principi de multiplicació que he proposat. El que fa, doncs, aquest principi és vincular determinats processos quantificacionals a l'estructura temàtica. Les dades que he analitzat semblen donar un clar suport a aquesta idea. Evidentment, la vinculació del procés de multiplicació a l'estructura temàtica planteja interrogants. Algunes de les preguntes són: A què es deu la correlació entre quantificació i estructura temàtica? Quina és la naturalesa de la jerarquia temàtica? Quina és la correspondència entre papers temàtics i arguments sintàctics? La resposta a aquests interrogants, però, no està a l'abast d'aquest treball. En qualsevol cas, el que es desprèn del principi de multiplicació, i dels principis anàlegs que he proposat, és que les relacions de quantificació com ara la multiplicació i certs tipus de distribució sembla que es "llegeixin" sobre l'estructura temàtica de les oracions i no pas sobre la forma lògica.[2]

3. Els processos quantificacionals de multiplicació, partició i distribució i els tipus de SNs que hi intervenen

Diversos són els processos quantificacionals existents. En aquest treball n'hem vist bàsicament tres: la multiplicació, la partició i la distribució. La propietat comuna de cada un d'aquests processos és que es produeix una correspondència entre valors de dominis diferents. En cada un d'aquests processos es poden distingir dos elements, el que desencadena el procés quantificacional i el que experimenta aquest procés. Així, en el cas de la multiplicació, existeix un element que actua com a multiplicador i un altre element que és multiplicat. A més, s'estableixen correspondències entre els valors del domini de

[2] És possible que sigui la manera com s'estructuren els papers temàtics la base per determinar les propietats quantificacionals, tal com suggereix Carme Picallo en comunicació personal.

l'element multiplicador i de l'element multiplicat. El mateix passa en el cas de la partició i de la distribució. Els elements que generen la multiplicació i la distribució són sempre específics. En canvi, els elements multiplicats o dividits són inespecífics. Si més no aparentment, aquests processos quantificacionals es realitzen entre arguments (o entre elements no predicatius, és a dir, entre arguments i adjunts), però no entre arguments i predicats.[3] Tanmateix tenen efectes sobre el predicat, ja que cada correspondència de valors es correspon amb un esdeveniment diferent. A continuació analitzo cada un d'aquests processos quantificacionals i les característiques dels SNs que hi intervenen.

Tracto en primer lloc la multiplicació. Algunes construccions que hem vist que experimenten multiplicació són les interrogatives quantificador/qu, les interrogatives qu/qu i les oracions amb interacció numeral/numeral.[4] En les interrogatives quantificador/qu l'element multiplicador és el quantificador universal distributiu i l'element multiplicat és l'element qu. En les interrogatives qu/qu tant l'element multiplicador com l'element multiplicat és un element qu. Finalment, en les oracions amb interacció numeral/numeral tant l'element multiplicador com l'element multiplicat és un numeral.

També hem vist que tant en la interacció quantificador/qu com en la interacció numeral/numeral un SN plural o un SN format per coordinació poden actuar com a multiplicadors. Així, en la interacció quantificador/qu podem substituir el quantificador per un SN plural o per un SN format per coordincació sense que variïn les propietats quantificacionals de multiplicació:

[3] N'és una excepció el procés de partició, en què l'element que realitza la partició és l'operador negatiu o l'operador sí/no.

[4] Si l'anàlisi que he fet dels existencials a la nota 9 del capítol 8 és correcta, aleshores la interacció entre un quantificador universal distributiu i un quantificador existencial també és un cas de multiplicació.

(2) a. Què han comprat els teus germans?
b. Què han comprat el Jordi i la Montserrat?

El mateix passa en la interacció numeral/numeral. El quantificador numeral multiplicador pot ser substituït tant per un SN plural com per un SN format per coordinació:

(3) a. Els meus germans han comprat dos llibres.
b. El Joan i la Maria han comprat dos llibres.

Quan aquests SNs actuen com a multiplicadors, acostumen a anar acompanyats del quantificador distribuïdor cada u:

(4) a. Els meus germans han comprat dos llibres cada u.
b. El Joan i la Maria han comprat dos llibres cada u.

Un altre element que influeix en la multiplicació és l'expressió discontínua tant... com, només vàlida per als SNs formats per coordinació:

(5) Tant el Joan com la Maria han comprat dos llibres.

Els SNs plurals[5] no sembla que puguin ser multiplicats.[6] A (6) no hi ha, al meu parer, multiplicació d'aquests llibres:

(6) Tres nois han comprat aquests llibres.

[5] Recordem que no incloc entre aquests SNs ni els nus ni els indefinits.

[6] Un SN format per coordinació no pot, almenys aparentment, ser multiplicat. En efecte, a (i) no es produeix multiplicació:

(i) Tres nois han comprat aquesta taula i aquesta cadira.

Com a màxim, es podria produir una lectura distributiva, en què taula i cadira s'interpretessin com a types. Tanmateix, no sembla massa clar que dos SNs singulars coordinats es puguin interpretar com a types.

Resumint, poden actuar com a elements multiplicadors els quantificadors universals distributius, els elements qu, els quantificadors numerals, els SNs plurals i els SNs formats per coordinació. En canvi, només poden actuar com a elements multiplicats els elements qu i els quantificadors numerals.

Segons Kiss (1993), en hongarès els quantificadors universals no tenen capacitat per multiplicar un element qu. En canvi, un element qu traslladat a la sintaxi a Comp a l'esquerra d'un altre element qu pot multiplicar aquest element qu.[7] Convé assenyalar que Kiss no distingeix entre interrogació múltiple i interacció quantificador/qu. Subsumeix la interacció quantificador/qu com un cas d'interrogació múltiple. Crec, però, que els casos en què a un valor de l'element qu li poden correspondre diversos valors de l'altre element qu és un cas d'interacció quantificador/qu i no un cas d'interrogació múltiple. D'acord amb la descripció que Higginbotham i May (1981) fan d'aquesta interacció entre dos elements qu, es tracta d'un cas de multiplicació i no de distribució. Per tant, en hongarès sembla que els elements qu poden actuar com a multiplicadors en oracions declaratives.

Un segon procés quantificacional que he tractat és el de la partició. Aquest procés es dóna en les interrogatives negatives i en les interrogatives qu/si. Els elements causants de la partició no són SNs sinó operadors pertanyents a la categoria Sigma. En el cas de les interrogatives negatives, la negació és qui provoca la partició, mentre que en les interrogatives qu/si l'element que provoca la partició és l'operador sí/no. En tots els casos, l'element dividit per partició és un element qu.[8]

[7] Recordem que l'hongarès és una llengua que permet el moviment múltiple de qu a la sintaxi.

[8] Podríem considerar que en oracions com (i) el quantificador universal tothom queda dividit per partició:

(i) No ha vingut tothom.

Ens queda per tractar la distribució.[9] Aquest és un procés molt ampli i, per tant, em limitaré a fer algunes consideracions generals. La distribució es caracteritza perquè a cada valor d'un domini li fem correspondre un valor i només un d'un altre domini. La distribució determina una correspondència biunívoca, a diferència de la multiplicació i la partició, en què un valor d'un domini es pot correspondre amb més d'un valor de l'altre domini.

Es produeix distribució en moltes estructures. Alguns dels elements que poden actuar com a distribuïdors són els elements qu, els quantificadors universals distributius, els quantificadors numerals, els quantificadors existencials, els SNs plurals i els SNs formats per coordinació. Vegem exemples de cada un d'aquests casos:

(7) a. Qui ha fet què?
b. Cadascú ha arreglat el seu cotxe.
c. Algun directiu va venir amb un acompanyant.
d. Tres alumnes han dut el seu entrepà.
e. Els professors han dut els seus apunts per fer la classe.
f. El Joan i la Maria han recollit el seu diploma.

(7.a) mostra un cas en què un element qu distribueix un altre element qu en una interrogativa múltiple.[10] (7.b) exemplifica la distribució realitzada per un quantificador universal

[9] Com he apuntat diverses vegades, convé no confondre el concepte de distribució i el de lectura distributiva. La lectura distributiva es dóna no només quan es produeix distribució, sinó també quan es produeix multiplicació i hi ha una restricció d'unicitat sobre els subdominis del domini multiplicat.

[10] És possible que en la interrogació múltiple es pugui donar tant un procés de distribució com una lectura independent, en la qual els dos elements qu s'interpreten com a específics. Tanmateix, el fet que estigui sotmès als efectes de superioritat fa pensar que es tracta d'un procés quantificacional:

(i) *What did who see?

distributiu, en aquest cas sobre un SN encapçalat per un pronom possessiu. A (7.c) un quantificador existencial actua com a distribuïdor d'un SN indefinit. Finalment, (7.d), (7.e) i (7.f) mostren la distribució d'un SN encapçalat per un pronom possessiu per part, respectivament, d'un quantificador numeral, d'un SN plural i d'un SN format per coordinació.

Els elements que es poden interpretar distributivament són aquells que es poden ramificar.[11] Així, un SN format per un nom propi, atès que no es pot ramificar, no es pot interpretar distributivament. Tampoc poden rebre una lectura distributiva els SNs interpretats com a tokens, dels quals els SNs formats per noms propis en serien una subclasse.

Poden ser distribuïts un bon nombre de SNs. Alguns d'aquests són els elements qu, els SNs indefinits i els SNs que contenen un pronom possessiu.[12] No sembla que admetin ser distribuïts els quantificadors universals distributius. Vegem exemples de SNs distribuïts:

(8) a. Qui ha trencat què?
b. Cadascú ha agafat un llibre.
c. Cadascú ha recollit el seu premi.

En efecte, poden ser distribuïts un element qu (8.a), un SN indefinit (8.b) i un SN que conté un pronom possessiu (8.c).

He proposat també fer un tractament del fenomen del creuament dèbil en termes de distribució. El creuament dèbil estaria sotmès als mateixos principis i restriccions que governen la

[11] De fet els elements multiplicadors i distribuïdors també es poden ramificar. En efecte, per produir multiplicació o distribució primer s'han de ramificar.

[12] Deixo de banda els SNs singulars amb valor de type que, com hem vist, són distribuïts en construccions com aquesta:

(i) A quí ha deixat cadascú aquest llibre$_{type}$?

Crec que aquests SNs requereixen un estudi més aprofundit.

multiplicació. Tanmateix, no tots els processos de distribució semblen estar regits per les mateixes regles. El motiu és que probablement la distribució no és un fenomen homogeni.

Una de les conclusions a què dóna peu la revisió dels processos quantificacionals de multiplicació, partició i distribució i dels elements que hi intervenen és que un mateix SN pot realitzar diferents funcions en diferents tipus d'estructures. Els més polivalents són, probablement, els elements qu, els quals poden actuar com a multiplicadors, com a multiplicats, com a dividits per partició, com a distribuïdors i com a distribuïts. En canvi, determinats SNs, com són els formats per noms propis i els que s'interpreten com a tokens, no poden participar en cap d'aquestes relacions quantificacionals. Alguns elements, com ara els SNs indefinits i els SNs especificats amb un pronom possessiu, poden ser distribuïts però no multiplicats. Finalment, els SNs plurals i els SNs formats per coordinació poden multiplicar i distribuir, igual que els quantificadors universals distributius i els quantificadors numerals; en canvi, no poden ser ni multiplicats ni distribuïts.[13]

La polivalència dels SNs permet concloure que els processos quantificacionals de multiplicació, partició i distribució no són processos lligats exclusivament a una estructura, sinó processos generals de les llengües, probablement de base universal, que s'apliquen en determinades estructures. Així, la multiplicació és un procés quantificacional que es dóna tant en les estructures

[13] Podríem considerar que a (i) hi ha distribució:

(i) El Joan i la Maria es van endur la paella i la cassola respectivament.

Tanmateix, el tipus de distribució que es dóna a (i) no és el mateix que estem analitzant. A (i) els dos objectes denotats per l'OD no s'associen tots dos amb cada un dels membres denotats pel subjecte sinó un objecte amb una persona i l'altre objecte amb l'altra persona. La distribució que considerem és aquella en què l'entitat o entitats denotades per l'element distribuït s'associen amb cada una de les entitats denotades per l'element distribuïdor.

amb interacció quantificador/qu, amb interacció qu/qu i amb interacció numeral/numeral, entre altres. Les variacions entre les llengües no està en l'ús d'aquests processos quantificacionals sinó en els elements lèxics que poden intervenir en aquests processos quantificacionals. El japonès, per exemple, no admet la interacció quantificador/qu (vegeu Aoun i Li (1993a)). Això, però, no vol dir que el japonès no admeti el procés de multiplicació. Segurament, el que passa és que en japonès, igual que en hongarès, els quantificadors universals no poden actuar com a multiplicadors.

APÈNDIX

La inversió obligatòria del subjecte

1. Introducció

1.1. El fenomen

Torrego (1984) observa que en castellà es produeix un efecte d'adjacència entre els operadors interrogatius i el verb, tant en les oracions interrogatives directes (1) com indirectes (2):

(1) a. Qué se ha llevado Mónica?
b. *Qué Mónica se ha llevado?

(2) a. Quiero saber qué se ha llevado Mónica.
b. *Quiero saber qué Mónica se ha llevado.

Aquest fenomen es coneix com a inversió obligatòria del subjecte, de naturalesa diferent de la inversió lliure del subjecte pròpia de les llengües de subjecte nul. L'efecte de la inversió obligatòria del subjecte és l'adjacència entre l'operador interrogatiu situat a l'Espec de SC i el verb.

Com s'ha observat a la bibliografia (vegeu, per exemple, Rosselló (1986), Bonet (1990) i Vallduví (1992)), en català es dóna el mateix fenomen:

(3) a. Què ha agafat la Mònica?
b. *Què la Mònica ha agafat?

(4) a. Vull saber què ha agafat la Mònica.
b. *Vull saber què la Mònica ha agafat.

D'altra banda, Torrego (1984) observa que en castellà la inversió del subjecte també es dóna en aquelles clàusules de les quals s'ha extret un element qu:

(5) a. Qué crees que compró Juan?
b. *Qué crees que Juan compró?

El mateix fenomen es dóna en català. Val a dir, però, que el requisit d'adjacència entre el verb i el complementador no es tan estricte com en el cas de l'adjacència entre l'element qu i el verb:[1]

(6) a. Què creus que ha comprat el Joan?
b. ??Què creus que el Joan ha comprat?

Hi ha dues grans excepcions a l'adjacència entre un operador interrogatiu i el verb: l'element qu per què i l'operador sí/no. Per què admet la falta d'adjacència entre l'element qu i el verb tant en les interrogatives directes com indirectes:

(7) a. Per què la Mònica ha agafat el paraigua?
b. Vull saber per què la Mònica ha agafat el paraigua.

L'operador sí/no tampoc provoca inversió. En l'estudi de les propietats d'aquest operador cal distingir dos casos, el de les interrogatives directes (8.a) i el de les interrogatives indirectes (8.b):

[1] En castellà no hi ha acord pel que fa al grau d'agramaticalitat que provoca aquest tipus d'adjacència. Així, per exemple, tant Contreras (1989) com Suñer (1994) consideren que oracions com (5.b) són plenament gramaticals.

(8) a. La Mònica ha agafat el paraigua?
b. Vull saber si la Mònica ha agafat el paraigua.

Existeix un segon tipus d'interrogatives totals encapçalades pel complementador que i que requereixen la inversió del subjecte:

(9) a. Que ha agafat el paraigua, la Mònica?
b. *Que la Mònica ha agafat el paraigua?

Com veurem, aquestes interrogatives, que anomenaré interrogatives confirmatives, presenten notables diferències respecte a les interrogatives totals estàndard.

1.2. L'explicació

En aquest apèndix tractaré el fenomen de l'adjacència entre el verb i els elements qu en les interrogatives parcials, i entre el verb i el complementador en les interrogatives totals confirmatives. A penes diré res, en canvi, sobre l'adjacència entre el complementador i el verb provocades pel moviment cíclic dels elements qu. Seguint la tradició, per referir-me a aquest fenomen utilitzaré el terme tradicional d'inversió obligatòria del subjecte, per bé que no donaré a aquest terme cap significat teòric. De fet assumiré, com fan alguns autors com ara Suñer (1994), que no hi ha ascens del subjecte a la posició de SConc i, en conseqüència, no hi ha possible inversió sintàctica del subjecte. Tanmateix, no faré cap proposta sobre la posició en què es genera el subjecte ni sobre els processos sintàctics a què es veu sotmès en aquestes estructures.

Em centraré de manera gairebé exclusiva a dos dels fenòmens d'adjacència a què donen lloc les oracions interrogatives: la que es produeix entre un element qu situat a l'Espec de SC i el verb en les interrogatives parcials, i la que es produeix entre el

complementador que i el verb en les interrogatives totals confirmatives. Contràriament al que sembla indicar la intuïció, consideraré que aquests dos tipus d'adjacència són el resultat de fenòmens diferents. Concretament, argumentaré que en les interrogatives parcials l'element qu es troba a l'Espec de SC mentre que el verb es troba a ST, seguint, bàsicament, l'anàlisi de Suñer (1994). En canvi, consideraré que en les interrogatives totals confirmatives el complementador no es troba a Comp sinó a la categoria Sigma, mentre el verb es troba, igual que en el cas anterior, a ST. Dit d'una altra manera, assumiré que aquestes oracions són defectives pel que fa a estructura, ja que no tenen dues de les categories clausals fonamentals de les oracions: SConc i SC. Val a dir que, a diferència de la resta del treball, en què he utilitzat una versió simplificada de l'estructura clausal i he assumit que el subjecte es trobava a l'Espec de ST, en aquest apèndix adoptaré una versió més articulada de l'estructura clausal i assumiré que la posició en què es troba el subjecte preverbal és la de l'Espec de SConc.

Pel que fa a les interrogatives parcials, proposaré, reformulant una idea de Kayne (1986), que la inversió obligatòria del subjecte és sensible a l'existència d'una cadena operador-variable tal que la variable es troba situada sota alguna projecció del SV. No es produirà inversió quan la variable es trobi per sobre del SV, com en el cas de les interrogatives totals estàndard, o quan l'element qu es generi directament a l'Espec de SC i, per tant, no lligui cap variable, com en el cas de l'element qu causal per què, que, seguint Rizzi (1990), assumiré que es genera a l'Espec de SC.

Per a la inversió del subjecte en les interrogatives parcials, proposaré una explicació de caire especulatiu. Adoptant i reformulant idees de Watanabe (1993) i Rizzi (1996), argumentaré que Temps, quan el SV que subcategoritza conté en una de les seves projeccions un element qu, està dotat d'un tret, que anomenaré de concordança qu, que ha de verificar a Comp. Consideraré que la verificació es produeix a la FL. Atès que, per

hipòtesi, quan Temps té el tret de concordança qu no assigna cas nominatiu a la sintaxi, el subjecte no pot pujar a SConc en aquest estadi de la derivació.

1.3. Estructura de l'apèndix

A l'apartat 2 analitzo la posició sintàctica del subjecte preverbal a partir del comportament dels quantificadors existencials i del patró entonacional de les interrogatives totals estàndard i concloc que el subjecte preverbal es pot trobar a la posició de l'Espec de SConc. A l'apartat 3 comparo la inversió obligatòria del subjecte amb la inversió estilística del francès. A l'apartat 4 analitzo algunes diferències que presenten els elements qu causals per què i per quin motiu i argumento que aquestes diferències es poden explicar si per què es genera directament a l'Espec de SC mentre que per quin motiu es genera adjuntat al SV, com els modals. A l'apartat 5 reformulo la idea de Kayne (1986) segons la qual la inversió estilística del francès és paràsita de l'existència d'una cadena operador-variable i proposo que la inversió obligatòria del subjecte és funció de l'existència d'una variable qu al SV. A l'apartat 6 proposo, de manera especulativa, els motius que provoquen la inversió. A l'apartat 7 analitzo el cas de les interrogatives confirmatives, que aparentment plantegen un problema a l'anàlisi que proposo de la inversió. Adoptant una idea de Zanuttini (1994) sobre l'empobriment de l'estructura clausal, considero que aquestes oracions són defectives en el sentit que no tenen ni SC ni SConc. A l'apartat 8 tracto un altre tipus de contraexemples que plantegen els elements qu com i quan en les interrogatives que anomeno d'estranyesa i proposo que es poden explicar si s'adopta la idea que en aquestes estructures els elements qu es generen directament a l'Espec de SC. Finalment, a l'apartat 9 presento les conclusions de l'apèndix.

2. La posició sintàctica del subjecte preverbal

En les interrogatives en què no es dóna la inversió obligatòria del subjecte resulta difícil determinar la posició que ocupa el subjecte. En efecte, aquestes construccions no admeten solament un subjecte sinó també un tòpic en posició preverbal:[2]

(10) a. Per què el paraigua se l'ha endut la Mònica?
b. El paraigua l'ha agafat la Mònica?
c. Vull saber si el paraigua l'ha agafat la Mònica.

Com és sabut, en català el subjecte pot actuar com a tòpic, com mostra el fet que es pot trobar a l'esquerra d'un altre tòpic (vegeu, per exemple, Bonet (1990)):

(11) La Mònica el paraigua l'ha agafat.

Atès que el subjecte pot aparèixer dislocat a l'esquerra, és possible inferir que el subjecte preverbal està sempre dislocat a l'esquerra, és a dir, ocupa sempre la posició de tòpic. Aquesta és la posició que han assumit, per exemple, Rosselló (1986), Bonet (1990) i Vallduví (1992). A continuació argumentaré que el subjecte preverbal pot ocupar una posició diferent de la de tòpic, és a dir, pot ocupar la posició d'Espec de SConc. La prova que utilitzaré es basa en el comportament del quantificador existencial en funció de subjecte. També argumentaré que el

[2] Resulten estranyes, però, aquelles construccions en què es combinen en posició preverbal dos tòpics o un tòpic i un subjecte:

(i) a. ??Per què la Mònica el paraigua l'ha agafat?
b. ??La Mònica el paraigua l'ha agafat?
c. ??Vull saber si la Mònica el paraigua l'ha agafat.

L'intercanvi entre el subjecte i l'OD preverbals no modifica el judici de gramaticalitat. No tinc cap explicació per a aquest fenomen.

contorn entonacional associat a una interrogativa total estàndard no permet discernir si el subjecte preverbal és un tòpic o un subjecte sintàctic.

2.1. Els quantificadors existencials

Existeix una prova que permet distingir entre la posició de tòpic i la de subjecte. Els quantificadors existencials no poden ser dislocats a l'esquerra ja que no poden actuar com a tòpics.[3] Tot i això, poden aparèixer en posició preverbal. El contrast següent il.lustra aquest fet:[4]

(12) a. Algú s'ha deixat el paraigua.
b. *Algú el paraigua se l'ha deixat.

El contrast entre (12.a) i (12.b) mostra que algú ocupa la posició d'Espec de SConc.

Vallduví (1992) sosté que els subjectes preverbals no quantificats i els subjectes preverbals quantificats ocupen posicions diferents: el subjecte no quantificat és un tòpic mentre que el subjecte quantificat es troba a l'Espec de ST. A continuació analitzo la seva proposta i, utilitzant dades que Vallduví no contempla, mostro que la seva conclusió no resulta adequada.

Seguint Diesing (1989) i Bonet (1990), Vallduví proposa que els elements qu es desplacen a l'Espec de ST i no a l'Espec de

[3] Vegeu la mateixa observació per als quantificadors negatius a Rizzi i Belletti (1988).

[4] A (12.a), algú tant es pot interpretar específicament com inespecíficament. En la interpretació específica s'entén que el quantificador algú quantifica sobre un domini conegut, com en els casos següents:

(i) a. Algú de vosaltres s'ha deixat el paraigua.
b. Algú dels assistents es va deixar el paraigua.

SC. Segons Vallduví, aquesta anàlisi permet explicar els efectes d'adjacència que provoca el moviment de qu. Valludví assumeix que la posició de l'Espec de ST està reservada a aquells elements que tenen naturalesa d'operador, com ara els elements negatius en el sentit de Laka (1990), els elements qu, els quantificadors existencials i els quantificadors universals. En canvi, els subjectes no quantificats no ocupen la posició de l'Espec de ST. Aquests constituents apareixen dislocats a la posició de tòpic.

L'anàlisi de Vallduví presenta dos problemes. D'una banda, no explica adequadament la no coaparició dels elements qu i el complementador que en les interrogatives indirectes. De l'altra, la distribució complementària que proposa entre els quantificadors existencials i els subjectes no quantificats resulta empíricament problemàtica. Analitzo separadament cada un d'aquests casos.

Vallduví proposa que els elements qu es desplacen a l'Espec de ST i no a l'Espec de SC. D'acord amb aquesta anàlisi, en les interrogatives indirectes la posició d'Espec de SC queda desocupada. Atès que no es viola el filtre del Comp doblement ple de Chomsky i Lasnik (1977), hauria de ser possible l'aparició del complementador en aquestes estructures, contràriament als fets:

(13) *Vull saber que qui ha vingut?

En llengües com l'hongarès, en què l'element qu es desplaça a la posició de Focus, situada per sobre del SV i per sota de SC, oracions com les de (14) són completament gramaticals:

(14) Réka nem tudta hogy mit làtott Jànos.
Réka-NOM no sabia que qui-ACC havia vist Jànos-NOM
La Réka no sabia a qui havia vist el Jànos.
(Adaptat de Puskàs (1992), ex. 42.a)

En català es donen interrogatives indirectes encapçalades pel complementador que, com la de (15), al costat d'interrogatives

com la de (16):

(15) El Joan pregunta que qui ha vingut.

(16) El Joan pregunta qui ha vingut.

Tanmateix, com hem vist al capítol 6, la construcció de (15) es caracteritza pel caràcter discursiu de la interrogativa incrustada. En conseqüència, aquesta construcció no es pot utilitzar per defensar la hipòtesi que els elements qu es troben, a l'estructura sintàctica, a l'Espec de ST.

Un segon argument que utilitza Vallduví per defensar el caràcter A' de l'Espec de ST és el comportament de determinats quantificadors existencials. Vallduví analitza exemples com els de (17):

(17) a. Alguns clients deurem fer, oi, avui?
b. Poca gana passarem, avui.
c. Alguna cosa farem, avui.
d. Algú vindrà, avui.

Aquesta construcció té propietats peculiars que fan que no sigui equiparable a construccions com la de (12.a) en què efectivament hi ha un quantificador existencial preverbal en funció de subjecte. En efecte, les oracions de (17) reben una entonació especial que fa suposar que el quantificador està de fet focalitzat. La prova que aquests constituents estan focalitzats ens l'ofereix la seva distribució en les clàusules incrustades. En català, només admeten un element focalitzat preverbal a la clàusula incrustada els verbs pont com ara dir i creure, però no els verbs factius, com ara lamentar. (18) i (19) il.lustren aquest contrast:

(18) a. Crec que aquest llibre, ha llegit el Jordi.
b. Vaig dir que aquest cotxe, havia comprat la Carlota.

(19) *Lamento que aquesta assignatura, hagi suspès la Maria.

Els quantificadors que estudia Vallduví poden aparèixer a les clàusules seleccionades per verbs pont, però no a les clàusules seleccionades per verbs factius, tal com il.lustra el contrast entre (20) i (21):

(20) a. Crec que alguna cosa farem, avui.
b. Va dir que alguna cosa faríem, avui.

(21) *Lamento que alguna cosa fessin, ahir.

Els contrastos anteriors demostren que aquests quantificadors estan focalitzats. Poden aparèixer al complement clausal dels verbs pont ja que aquests verbs admeten a la seva subordinada un focus preverbal. En canvi, no poden aparèixer en els complements clausals dels verbs factius ja que aquests verbs no admeten un focus preverbal a la seva subordinada. A diferència del que passa amb els quantificadors existencials focalitzats, els quantificadors existencials en funció de subjecte poden aparèixer en posició preverbal en una clàusula seleccionada per un verb factiu, tal com mostra (22):

(22) Em sap greu que algú s'hagi deixat el paraigua.

La gramaticalitat de (22), en contrast amb la agramaticalitat de (21), demostra que el quantificador existencial subjecte no està focalitzat. Atès que aquests elements no poden actuar com a tòpics, tal com mostra (12.b), l'única possibilitat que queda és que es trobin a la posició de l'Espec de SConc. Atès que, com demostra el comportament dels quantificadors existencials, aquesta posició existeix en català, els subjectes no quantificats es poden trobar també en aquesta posició.

La idea segons la qual els quantificadors existencials preverbals ocupen la posició de subjecte i no la de tòpic rep un

suport addicional pel comportament que tenen aquests elements en les interrogatives parcials o de constituent. En català aquestes interrogatives, quan són matrius, admeten un tòpic a l'esquerra de l'element qu (vegeu, per exemple, Vallduví (1992)):[5]

(23) El Joan, què ha fet aquest matí?

Com mostra (24), un quantificador existencial no pot aparèixer en aquesta posició:

(24) *Algun llibre, qui (l') ha llegit?

En canvi, la corresponent interrogativa en què el quantificador existencial es troba a la seva posició bàsica resulta totalment gramatical:

(25) Qui ha llegit algun llibre?

En resum, els quantificadors existencials poden aparèixer en posició preverbal però no en la posició de tòpic. Aquest fet ens porta a la conclusió que en català els subjectes preverbals es poden trobar a la posició de l'Espec de SConc. Així doncs, assumiré que en les interrogatives amb l'element qu per què o amb l'operador sí/no no es produeix la inversió obligatòria del subjecte i, en conseqüència, que el subjecte es pot trobar a l'Espec de SConc.

2.2. L'entonació de les interrogatives totals estàndard i de les interrogatives parcials i la posició de tòpic

L'entonació de les interrogatives totals estàndard sembla

[5] Per a l'anglès, vegeu Chomsky (1977) i Rochemont (1989), i les referències bibliogràfiques que se citen en aquest última obra.

tractar el subjecte preverbal i la posició de tòpic de la mateixa manera. Atès que l'entonació no permet distingir si la posició de subjecte preverbal és la de tòpic o la de subjecte preverbal, podríem suposar que es tracta de la mateixa posició sintàctica. Argumentaré, però, que aquesta conclusió no és definitiva, ateses les peculiaritats del contorn entonacional de les interrogatives totals estàndard, que permet ser dividit en dos o més patrons idèntics tot i que l'oració no contingui elements dislocats.

Vegem en primer lloc la corba entonacional d'una interrogativa total amb un subjecte preverbal. En aquest tipus de construcció el contorn entonacional està format per dos patrons entonacionals idèntics, que es caracteritzen per un descens i un posterior ascens en la darrera síl.laba tònica:

(26)

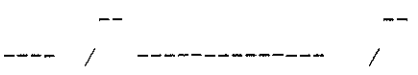

La Mònica ha agafat el paraigua?

Com es pot veure, (26) té dos patrons entonacionals iguals, un per al subjecte i l'altre per a la resta de l'oració. El mateix patró entonacional trobem quan l'oració conté un tòpic:

(27)

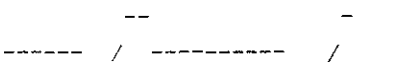

El paraigua l'has agafat?

Els subjectes preverbals que no s'interpreten com a tòpics, és a dir, els formats per quantificadors existencials, reben la mateixa entonació, tal com mostra (28):

(28)

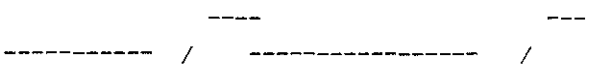

Algú de vosaltres s'ha deixat el paraigua?

El duplicació del patró entonacional és possible també amb elements postverbals no dislocats, tal com mostra (29):

(29)

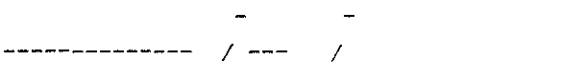

Tu ja has conduït el cotxe?

També poden rebre patrons entonacionals independents les dues clàusules d'una oració composta, tot i que la clàusula incrustada no estigui dislocada:

(30)

Ha dit que vindrà?

Podem trobar oracions amb més de dos patrons entonacionals interrogatius, tal com mostra (31), en què un patró entonacional recau sobre el subjecte preverbal, l'altre sobre el verb i el tercer sobre l'element dislocat a la dreta:

(31)

La Maria l'ha portat, el cotxe?

Aquesta facilitat per multiplicar els patrons és pròpia de les interrogatives totals estàndard. Les interrogatives parcials no comparteixen aquesta propietat: només contenen un patró

entonacional interrogatiu. Els elements dislocats reben un patró entonacional declaratiu, tant si són a la dreta, com mostra (32), com si són a l'esquerra, com mostra (33):[6]

(32) --------
\.. ----------
Quan vindrà, la Mònica?

(33) ---
---------- _____
El llibre que em vas regalar, on l'has comprat?

Resumint, hem vist que el doblament del patró entonacional interrogatiu en les interrogatives totals estàndard ens pot fer pensar que el subjecte preverbal és en realitat un tòpic. Tanmateix, he argumentat que la multiplicació del patró entonacional no es limita als elements dislocats, sinó que pot afectar elements no dislocats, per motius probablement relacionats amb la llargada dels constituents i la preeminença informativa. Una possible explicació de per què tant el subjecte preverbal com els tòpics preverbals reben un patró entonacional independent pot ser degut a una regla que doni un patró entonacional als elements dominats per Sigma i un altre als elements que precedeixen Sigma (assumeixo que Conc domina Sigma).

3. La inversió obligatòria del subjecte i la inversió estilística del francès

El fenomen de la inversió obligatòria del subjecte no és un fenomen exclusiu de les llengües de subjecte nul. En francés, una llengua no pro-drop, presenta una construcció molt semblant, l'anomenada inversió estilística. Aquesta construcció, estudiada

[6] Convé notar que a (32) i a (33) no es produeix cap pausa entre el tòpic i l'element qu. Discuteixo aquest fenomen més endavant.

entre altres autors per Kayne i Pollock (1978) i Maarten de Wind (1995), és il.lustrada per (34):

(34) Quand partira ton ami?

(34) contrasta amb la corresponent oració declarativa, que és agramatical ja que el francès és una llengua no pro-drop:

(35) *Partira ton ami demain.

La inversió estilística del francès té unes propietats molt similars a la inversió obligatòria del subjecte. En tots aquells casos en què en català o en castellà la inversió del subjecte és obligatòria, en francès és possible la inversió estilística del subjecte. En canvi, en aquells casos en què en català la inversió del subjecte no és obligatòria, tal com passa amb l'element qu per què i l'operador sí/no, la inversió estilística no és possible. Així, ni pourquoi ni l'operador sí/no admeten la inversió estilística, tal com mostren els exemples següents:

(36) ?*Pourquoi est parti Jean?

(37) a. *Partira Marie?
b. *Je me demande si partira Marie.

Kayne (1986) proposa que la inversió estilística del francès és paràsita de la presència d'una cadena operador-variable. Perquè aquesta explicació sigui operativa, Kayne assumeix que ni pourquoi ni l'operador sí/no estableixen una cadena operador-variable.

Alguns fets, però, fan pensar que l'explicació de la inversió obligatòria del subjecte i la inversió estilística obeeixen a causes més complexes que la simple dependència a l'existència d'una cadena operador-variable. Un d'aquests motius és que l'assumpció que l'operador sí/no no lliga cap variable no

resulta, des del punt de vista intuïtiu, del tot acceptable.[7] Tot fa suposar que aquest operador lliga una variable, la qual pot prendre dos valors, el positiu (sí) i el negatiu (no). Un altre dels motius és que la classe dels elements qu causals no és homogènia. A l'apartat següent mostro algunes de les diferències entre l'element qu per què i l'element qu per quin motiu. Un cop vistes les diferents propietats entre aquests dos elements qu causals proposaré una anàlisi de la inversió obligatòria del subjecte basada en la relació que mantenen els elements qu amb el SV.

4. Diferències entre per què i per quin motiu

En aquest apartat repasso algunes de les diferències que distingeixen els elements qu causals per què i per quin motiu. Una d'aquestes diferències ja l'hem vista. Per què i per quin motiu tenen propietats diferents respecte a la contextualització: per quin motiu, però no per què, pot ser contextualitzat. Per què i per quin motiu també tenen propietats sintàctiques diferents. Una d'aquestes propietats fa referència a la seva capacitat per desencadenar la inversió obligatòria del subjecte. Per què no demana la inversió obligatòria del subjecte:

(38) Per què el Jordi ha vingut?

En canvi, per quin motiu demana la inversió obligatòria, tal com mostra el següent exemple:[8]

[7] Vegeu Rigau (1984) per a una proposta en què l'operador sí/no lliga una variable.

[8] Com es pot veure, el grau de desviació és dèbil, però suficient per evidenciar que hi ha un contrast entre (38) i (39). El motiu pot ser el fet que els elements qu complexos no es veuen tan afectats pel requisit d'adjacència que provoca el desplaçament d'un element qu a Comp:

(39) ?Per quin motiu el Jordi ha tancat la porta?

Una segona propietat sintàctica que distingeix aquests dos elements qu causals és la diferent capacitat que tenen per vincular-se a dues clàusules coordinades. Així, mentre per què pot interrogar sobre un grup de dues clàusules coordinades, l'abast de per quin motiu se circumscriu a una sola clàusula:[9]

(40) a. Per què ha vingut el Joan i la Maria no?
b. *Per quin motiu ha vingut el Joan i la Maria no?

Una tercera propietat sintàctica que separa per què de per quin motiu fa referència al diferent comportament que tenen aquests elements qu respecte a la negació. Hem vist, en analitzar al capítol 4 les propietats de les interrogatives negatives, que l'extracció d'un element qu d'una illa negativa implica que el domini de quantificació de l'element qu extret està format com a mínim per dos elements, cadascun dels quals rep un valor diferent (l'un positiu i l'altre negatiu). Per exemple, un modal pot ser extret quan no està sotmès a una restricció d'unicitat, tal com mostra (41):

(41) Com no s'ha d'anar vestit, a la festa?

(i) a. ?Quin dia de la setmana que ve el Joan vindrà?
b. ?A quin d'aquests calaixos el Joan ha deixat el talonari de xecs?
c. ?Quin d'aquests llibres el Joan es vol endur a la platja per llegir?

[9] Convé notar que les dues clàusules coordinades han de constituir d'alguna manera una unitat semàntica, o el que és el mateix, han de referir-se a un esdeveniment complex. Així, oracions com les següents, en què les dues proposicions denotades per cada una de les clàusules coordinades no mantenen cap vinculació entre si, resulten estranyes:

(i) *Per què el president del govern ha dimitit i la Maria ha anat a l'escola a entrevistar-se amb el tutor de la seva filla?

Donada les propietats quantificacionals de les interrogatives negatives, (41) implica que s'ha d'anar vestit d'alguna manera a la festa indicada. No implica, doncs, que no es pugui anar vestit a la festa. El mateix comportament té l'element qu per quin motiu. Considerem (42):

(42) Per quins motius no pot expulsar un jugador, un àrbitre?

(42) pressuposa que hi ha determinats supòsits que l'àrbitre no pot utilitzar per expulsar un jugador. No implica, però, que un àrbitre no pugui expulsar un jugador. Per què, en canvi, té un comportament diferent. En efecte, (43) implica que un àrbitre no pot expulsar cap jugador:

(43) Per què no pot expulsar un jugador, un àrbitre?

A diferència de per quin motiu, per què pot encapçalar una interrogativa negativa, però sense interaccionar amb la negació.

Analitzem en darrer lloc les diferències semàntiques entre per què i per quin motiu. Per quin motiu requereix la presència d'una agent a l'oració.

(44) a. Per quin motiu va impedir l'entrada al local de les persones que no duien corbata, el conserge?
b. Per quin motiu ha interromput la cursa, el director?

Quan la predicació no conté un agent, les interrogatives resulten estranyes:

(45) a. ??Per quin motiu ha explotat la bomba?
b. ??Per quin motiu fa molt de fred a les cotes altes de les muntanyes?

Aquest requisit no afecta l'element qu per què. En efecte, per què no és sensible a l'absència d'un agent a la clàusula:

(46) a. Per què ha explotat la bomba?
b. Per què fa molt de fred a les cotes altes de les muntanyes?

Resumeixo a continuació les diferències entre per què i per quin motiu. Vegem en primer lloc les propietats sintàctiques d'aquests dos elements qu causals. Per quin motiu desencadena la inversió del subjecte, interacciona amb la negació i només actua sobre una clàusula. En canvi, per què no provoca la inversió, no interacciona amb la negació i pot interrogar sobre dues clàusules coordinades. Aquests dos elements qu causals presenten també diferències semàntiques. Per quin motiu requereix, per ser legitimat, la presència d'un agent, requisit que no ha de complir necessàriament per què. Finalment, les propietats pragmàtiques d'aquests dos elements qu són també diferents. Per quin motiu, però no per què, pot ser contextualitzat.

Com veurem a l'apartat següent, aquestes propietats es poden explicar si assumim que per què és un operador que actua sobre SC i per quin motiu és un operador que actua sobre SV.

5. El factor desencadenant de la inversió obligatòria del subjecte

Hem vist que Kayne (1986) explica la inversió estilística del francès en termes de cadenes operador-variable: només aquells operadors que creen una cadena operador-variable poden activar la inversió estilística. En aquest apartat proposaré una revisió d'aquesta proposta.

Abans de considerar les causes que activen la inversió obligatòria del subjecte convé determinar la posició estructural dels diferents operadors interrogatius. En principi, i assumint la hipòtesi del subjecte intern al SV, consideraré que tots els arguments del predicat, tant els obligatoris com els opcionals, es generen a l'interior del SV. Així mateix, també consideraré

que tant les expressions temporals com els locatius es generen adjuntats al SV.[10] Més problemàtic resulta determinar la posició on es generen els adverbis de manera i els adverbis de causa. Rizzi (1990) proposa que els adverbis de manera, atès que són modificadors del SV, es generen adjuntats al SV, mentre que els adverbis causals, atès que són modificadors clausals, es generen adjuntats a ST. Concretament, Rizzi proposa la següent estructura clausal:

(47)

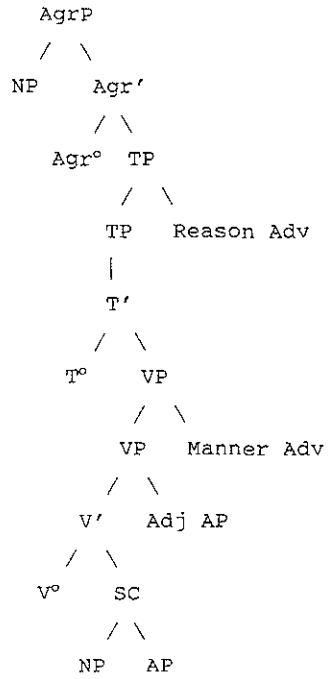

(Rizzi (1990), cap. 3, ex. 9)

[10] Segons Zanuttini (1996), els imperatius no contenen la categoria Temps ni, per tant, cap de les categories que dominen Temps. Atès que un imperatiu pot contenir un temporal, aquest s'ha de generar per sota de Temps, és a dir, al SV:

(i) Vine demà!

A més, Rizzi proposa que els elements qu causals es generen directament a l'Espec de SC. El motiu que esgrimeix és que la posició adjuntada a ST no pot ser regida pròpiament des de Comp, d'acord amb el model de recció i lligam en què es basa la seva anàlisi.

Adoptaré parcialment les idees dels adverbis de Rizzi. Consideraré que l'element qu per què es genera directament a l'Espec de SC mentre que els adverbis de manera es generen adjuntats al SV. El punt de divergència és la posició en què es genera per quin motiu. Assumiré, contra Rizzi, que per quin motiu es genera adjuntat al SV, igual que els elements modals. Tant les propietats sintàtiques com les propietats semàntiques de per quin motiu fan suposar que aquest element qu és més a prop estructuralment del SV que no pas per què. Per exemple, el fet que per què es generi per sobre de la categoria Sigma explica que no interaccioni amb la negació, contràriament al que passa amb per quin motiu, que interacciona amb la negació com la resta dels elements qu generats dins del SV.[11] Aquesta hipòtesi també explica que per què pugui associar-se amb dues clàusules coordinades. Finalment, el fet que la legitimació de l'element qu per quin motiu requereixi la presència d'un argument del predicat que rebi el paper temàtic d'agent resulta un argument a favor de la hipòtesi que aquest element qu es genera adjuntat al SV.

Tenint present el que acabo de dir, considerem la idea de Kayne (1986) segons la qual la inversió estilística del francès és paràsita de l'existència d'una cadena operador-variable. Atès que, segons Kayne, ni l'element qu pourquoi ni l'operador sí/no creen una cadena operador-variable, queda explicat que aquests elements no activen la inversió estilística del subjecte. Podem aplicar temptativament aquesta anàlisi al català. Els elements qu que creen una cadena operador-variable activen obligatòriament

[11] Si suposem que només poden ser contextualitzats aquells elements associats al SV, això explicaria la impossibilitat de contextualitzar per què.

la inversió del subjecte. En canvi, l'element qu per què i l'operador sí/no, que, segons Kayne, no creen una cadena operador-variable, no activen la inversió obligatòria del subjecte.

Com és fàcil de veure, aquesta anàlisi no resulta del tot satisfactòria. Els fets ressenyats a l'apartat anterior indiquen que la inversió no depèn tant de la naturalesa de l'element qu o de l'existència d'una cadena operador-variable com del tipus de categoria amb el qual es vincula l'element qu. La meva proposta és que la inversió obligatòria del subjecte l'activen els elements qu que lliguen una variable situada al SV (ja sigui al seu interior o bé adjuntada a aquesta categoria). En canvi, els operadors interrogatius que lliguen una variable a la categoria Sigma, com en el cas de l'operador sí/no, o els elements qu que no lliguen cap variable, com en el cas de per què, ja que es genera directament a l'Espec de SC, no provoquen la inversió obligatòria del subjecte.

Aquesta anàlisi, a més de distingir el diferent comportament dels elements qu per què i per quin motiu, té l'avantatge d'explicar el comportament paral.lel que tenen aquests elements qu quan són extrets d'una clàusula incrustada. En efecte, l'element qu per què no provoca la inversió del subjecte en la clàusula en què es genera, però sí que la provoca en la clàusula superior quan es desplaça a l'Espec del seu SC.

(48) a. Per què$_i$ creu el Jordi que han acomiadat la Maria t_i?
b. *Per què$_i$ el Jordi creu que han acomiadat la Maria t_i?

Si assumim, seguint Chomsky (1986b), que els elements qu situats a l'interior del SV s'han d'adjuntar a aquesta categoria abans de ser extrets, el contrast de (48) queda explicat. Atès que per què lliga a (48.a) una traça a l'interior del SV matriu, l'originada com a resultat de l'adjunció a aquesta categoria en el seu moviment al Comp superior, es produeix la inversió obligatòria del subjecte a la clàusula matriu. La no inversió del

subjecte a la clàusula matriu obliga a interpretar per què amb la clàusula matriu.

6. Algunes especulacions sobre les causes de la inversió obligatòria del subjecte

A l'apartat anterior he establert una correlació entre la inversió i l'element qu extret. Això, però, no explica els motius sintàctics de la inversió, només descriu el factor desencadenant. En aquest apartat faré algunes consideracions de caire especulatiu sobre les causes de la inversió.

S'ha observat que la inversió obligatòria del subjecte resulta superficialment semblant als efectes de V2. Entre aquests dos fenòmens hi ha, però, dues importants diferències. El fenomen de V2 és cec respecte a la naturalesa de l'element qu mogut: així, les llengües de V2 no estableixen cap diferència entre per què i els altres elements qu.[12] Una segona diferència és que no es produeix pròpiament una inversió del subjecte, tal com observa Rosselló (1986). En les oracions transitives, el subjecte no queda entre el verb i l'OD, tal com seria de preveure si realment es produís una inversió, sinó que o bé apareix en posició final, i en aquest cas queda focalitzat, o bé es disloca a la dreta:

(49) a. ??Quan va llegir el Jordi el llibre?
b. Quan va llegir el llibre el Jordi?
c. Quan va llegir el llibre, el Jordi?

Per explicar la inversió del subjecte adoptaré i reformularé una idea de Watanabe (1993). Watanabe considera que a la FL tots els verbs pugen a Comp per verificar un tret que es genera a la sintaxi, quan el verb, situat a SConc, verifica el tret de cas nominatiu. Imaginem que Temps, quan SV conté un element qu en una

[12] Les llengües de V2 residual com ara l'anglès oposen el subjecte als altres elements qu: el subjecte matriu no provoca la inversió, a diferència dels altres elements qu.

de les seves projeccions, és portador d'un tret de concordança interrogativa, a l'estil de les llengües amb concordança qu com ara el palau (Georgopoulos (1985)) o el chamorro (Chung (1994)), i que aquest tret només el pot verificar a Comp.[13] La presència del tret de concordança qu impedeix, per hipòtesi, que Temps contingui el tret [+Nominatiu] i, per tant, que el subjecte pugui pujar a SConc.[14] Aquest tret només el pot verificar a Comp, en la relació de cap-especificador amb l'element qu, per la qual cosa Temps (juntament amb el verb, que a la sintaxi s'ha adjuntat a Temps) està obligat a pujar a aquesta categoria a la FL. Això explicaria que la posició de l'Espec de SConc no pugui ser ocupada pel subjecte. No m'estendré més en aquesta qüestió, que requereix una anàlisi més profunda de les propietats de SConc i del tret de cas nominatiu en català. Convé notar, però, que una anàlisi en els termes que proposo permetria tractar de manera unificada la inversió que es produeix a les clàusules matriu amb la que té lloc a les clàusules incrustades produïdes pel moviment cíclic dels elements qu.

7. Les interrogatives totals confirmatives

Alguns dialectes del català tenen una construcció interrogativa total amb propietats diferents de les interrogatives totals estàndard. Aquestes interrogatives totals,

[13] A diferència de Watanabe, no suposo la creació d'un tret a la sintaxi. Rizzi (1996) també proposa que en les clàusules matrius el tret [+Qu] es troba a Temps. Cal advertir, però, que el tret [+Qu] i el tret de concordança qu són de naturalesa diferent. El primer és portador del tret de força interrogativa, mentre que el segon seria un tret de concordança abstracta. Vegeu també a Watanabe (1993) arguments en favor de l'existència d'un tret de concordança qu.

[14] Convé advertir que aquest mecanisme, sense cap més especificació, no explica la impossibilitat que aparegui un tòpic preverbal. Podem imaginar, però, que la presència del tret de concordança qu a Temps impedeix, per algun motiu, la legitimació del tòpic o tòpics preverbals.

que he anomenat interrogatives totals confirmatives, es caracteritzen perquè van encapçalades per un complementador i entre el complementador i el verb es produeix un efecte d'adjacència.[15] A més, tenen un contorn entonacional propi, diferent de les interrogatives totals estàndard i de les interrogatives parcials.

En aquest apartat estudiaré les propietats d'aquestes interrogatives i proposaré una anàlisi basada en una estructura clausal defectiva. Concretament, argumentaré que el complementador es genera a Sigma i no a Comp, i que l'oració no conté les categories clausals SC ni SConc. Com veurem, aquesta anàlisi sintàctica permet explicar moltes de les propietats singulars d'aquesta construcció.

7.1. Propietats

Diverses són les propietats que distingeixen les interrogatives totals confirmatives. Aquestes propietats, que a continuació repasso, les podem classificar en tres grans grups: entonacionals, sintàctiques i semàntiques.

Com ja hem vist, una de les propietats de les interrogatives confirmatives és el seu contorn entonacional. Aquest contorn es caracteritza per un descens de la corba melòdica a la síl.laba

[15] Rosselló (1997) observa que entre el complementador i el verb és possible intercarlar-hi ningú, si més no en mallorquí:

(i) Que ningú m'escolta?
(Rosselló (1997), ex. 17.b)

Per a mi, aquesta construcció expressa per part del parlant una certa contrarietat:

(ii) Fa estona que parlo. Que ningú m'escolta?

És possible que en aquestes estructures hi hagi una recursió de la categoria Sigma: en el Sigma superior hi hauria l'operador sí/no mentre que en l'inferior hi hauria la negació. Així doncs, a (i) ningú seria l'especificador del Sigma inferior.

tònica de l'última paraula, descens que es manté fins al final de la paraula:

(50) 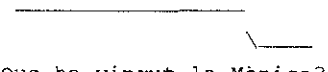

Que ha vingut la Mònica?

Aquest contorn es diferencia notablement del de les interrogatives totals estàndard, que experimenta un descens i un ascens de la corba melòdica a la síl.laba tònica de l'última paraula:

(51) 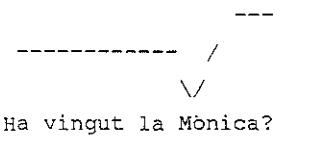

Ha vingut la Mònica?

Les diferències entre els dos tipus d'interrogatives pel que fa a l'entonació no s'acaben en la corba melòdica. Hem vist que en les interrogatives totals estàndard tant els tòpics preverbals com els elements dislocats a la dreta reben el mateix patró entonacional que la interrogativa, com si l'oració es fragmentés en diverses unitats i cada una rebés la mateixa entonació:

(52) 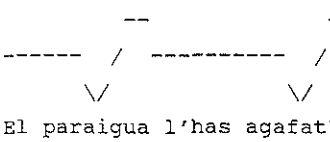

El paraigua l'has agafat?

(53) 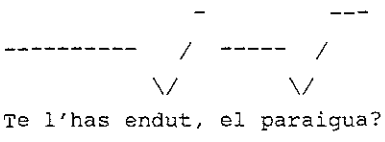

Te l'has endut, el paraigua?

Les interrogatives totals confirmatives tenen un comportament diferent. Els elements dislocats a la dreta reben una entonació declarativa, tal com passa amb les interrogatives parcials:

(54) 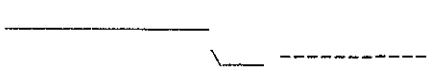

Que te l'has endut, el paraigua?

La gran diferència d'aquestes interrogatives amb les interrogatives parcials i les interrogatives totals estàndard està en la posició inicial. Les interrogatives totals estàndard admeten la presència d'un tòpic preverbal, el qual no pot quedar separat per una pausa de la resta de l'oració. Com ja he dit, aquest constituent rep el mateix patró entonacional que la resta de l'oració. Pel que fa a les interrogatives parcials, també és possible la presència d'un tòpic situat a l'esquerra de l'element qu, el qual rep una entonació declarativa. Aquest tòpic també es caracteritza perquè no pot quedar separat de la resta de l'oració per una pausa:[16]

(55) a. La Mònica quan vindrà?
b. *La Mònica, quan vindrà?

Una de les principals característiques de les interrogatives totals confirmatives és que no admeten un tòpic a l'esquerra del complementador unit entonacionalment a l'oració:

(56) *El Jordi que vindrà?

Sí que admeten, però, una expressió de tipus presentacional, que anomenaré tòpic introductori, el qual conté una entonació

[16] Vegeu Rochemont (1989) per a unes dades semblants per a l'anglès. En anglès, tant el tòpic de les interrogatives totals com el de les interrogatives parcials no es pot separar per una pausa de la resta de l'oració.

interrogativa pròpia, caracteritzada per un descens de la corba melòdica, i va separada de la resta de l'oració per una pausa:

(57) I el Jordi, que vindrà?

Aquest tòpic introductori també pot aparèixer en les interrogatives totals estàndard i en les interrogatives parcials:

(58) a. I el Jordi, vindrà?
b. I el Jordi, quan vindrà?

Les interrogatives totals confirmatives tenen propietats sintàctiques específiques. Així, per exemple, no admeten l'expressió disjuntiva "o no" (vegeu Rigau (1984)):

(59) a. La Mònica ha agafat el paraigua o no?
b. *Que ha agafat la Mònica el paraigua o no?

L'efecte d'adjacència entre el complementador i el verb té alguna excepció. En efecte, les interrogatives totals confirmatives admeten l'adverbi de possibilitat potser, a diferència del que passa amb les altres interrogatives totals (vegeu també la nota 15):

(60) a. Que potser s'ha endut el paraigua la Mònica?
b. *La Mònica potser s'ha endut el paraigua?

Pel que fa al significat, Bonet (1990) apunta que les interrogatives totals confirmatives es caracteritzen perquè no expressen un fort interès o una forta sorpresa, a diferència de les interrogatives totals estàndard. Personalment, crec que aquestes interrogatives el que fan és demanar una confirmació d'allò que es pregunta. Per aquest motiu, probablement, sembla

que siguin menys emfàtiques.[17]

7.2. L'anàlisi

He establert una correlació entre la inversió obligatòria del subjecte i la posició de la variable lligada per l'element qu. Aquesta correlació explica per què tots els elements vinculats amb la predicació, i que per tant es generen a l'interior del SV, provoquen la inversió del subjecte. En canvi, ni l'element qu per què, que es genera a SC, ni l'operador sí/no, que es genera a Sigma, provoquen la inversió.

Com es pot veure, aquesta explicació no dóna compte de l'adjacència entre el verb i el complementador en les interrogatives totals confirmatives:

(61) a. Que vindrà el Jordi?
b. *Que el Jordi vindrà?

Per explicar aquesta construcció, adoptaré una idea de Zanuttini (1996). Zanuttini proposa que l'estructura clausal de les oracions imperatives està empobrida. Així, una oració com (62), no té la categoria Temps.

(62) Vine demà!

---

[17] Convé notar que la resposta afirmativa que no es limita a l'adverbi afirmatiu va introduïda preferiblement pel constituent sí que:

(i) A: Que has portat el diari?
B: Sí que l'he portat.

Una resposta a (i.A) com (ii) resulta, crec jo, una mica marginal:

(ii) #Sí, l'he portat.

Atès que la negació pren com a complement Temps, en les oracions imperatives no pot aparèixer la negació:

(63) *No vine demà!

Podem aplicar la idea de l'estructura clausal empobrida a les interrogatives totals confirmatives. Proposaré que, contràriament a les aparences, el complementador no es genera a Comp sinó a Sigma. En conseqüència, aquestes oracions no tenen ni SConc ni SC. Sí, però, que tenen ST, que és el complement de Sigma. La idea que el complementador es pot generar a Sigma no és del tot infonamentada. Una de les propietats que Laka atribueix a aquesta categoria és que conté els trets no només de la polaritat negativa, sinó també els trets de la polaritat positiva. En català, l'operador de polaritat positiva sí, quan apareix a la posició de Sigma, va seguit del complementador que:[18]

(64) a. El Joan sí que vindrà.
b. Crec que el Joan sí que vindrà.

Aquesta construcció permet suposar que el complementador es pot generar a la posició de Sigma. Una propietat del complementador en aquesta construcció és que ha de ser adjacent al verb, tal com passa en les interrogatives totals confirmatives:

[18] En el cas de les interrogatives totals amb complementador que continguin la negació, podem suposar que hi ha recursió de la categoria Sigma:

(i) Qu no l'has vist, el Joan?

Probablement, aquest mecanisme també resulta necessari en el cas de les interrogatives totals negatives, ja que apareixen dos operadors pertanyents a la mateixa categoria sintàctica, l'operador negatiu i l'operador sí/no:

(ii) No l'has vist, el Joan?

(65) a. *Sí que el Joan vindrà.
b. *Aquest llibre sí que el Joan l'ha llegit.
c. *Crec que sí que el Joan vindrà.

He proposat que aquesta estructura és defectiva des del punt de vista clausal: no conté si SC ni SConc. L'absència de SConc planteja el següent problema: on es genera pro i on es verifica el cas nominatiu? Podem suposar que pro es genera a l'Espec de SV, on pot romandre a la sintaxi,[19] mentre que els subjectes lèxics es generen a SV però han de desplaçar-se a l'Espec de SConc, o a alguna altra posició.

La hipòtesi que el complementador es genera a Sigma permet derivar altres propietats. Si suposem que la disjunció del tipus o no afecta tota la clàusula, és a dir, coordina dos SCs, aleshores queda explicat per què no pot aparèixer a les interrogatives totals confirmatives: no pot coordinar dos sintagmes Sigma.

Una altra propietat que queda explicada és el fet que no pot aparèixer en clàusules interrogatives incrustades:[20]

(66) *Vull saber que vindrà el Joan.

Tampoc poden aparèixer en les interrogatives discursives:

(67) *El Jordi diu que que vindrà el Joan.

Una última propietat que queda explicada és la falta de tòpic preverbal. Si suposem que el tòpic preverbal és una categoria que pren com a complement un SConc en el cas de les oracions declaratives i de les oracions interrogatives totals, o un SC en el cas de les interrogatives parcials, la impossibilitat que

[19] Dec aquesta idea a Carme Picallo (comunicació personal).

[20] (66) és agramatical en la interpretació que la clàusula incrustada és una interrogativa indirecta.

aparegui aquest element es deu a l'absència d'aquestes dues categories. (Vegeu Chomsky (1977) per a una anàlisi en què el tòpic matriu pren com a complement una clàusula, és a dir, un SC.)

8. Alguns casos especials de falta d'inversió obligatòria del subjecte

Torrego (1984) observa que en castellà la inversió obligatòria de subjecte no es produeix en el cas dels adjunts cómo i cuándo. Contreras (1989), però, discrepa dels judicis de Torrego. Aquest autor assenyala el contrast següent en el cas dels modals:

(68) a. *¿Cómo Juan volvió?
b. ¿Cómo volvió Juan?

(Contreras (1989), ex. 18)

Així mateix, proposa que la inversió no és obligatòria amb l'element qu cómo quan aquest no actua com un modal sinó com un operador de caràcter clausal, el qual a més pot coaparèixer amb el complementador que:

(69) Cómo (que) Juan volvió?

(Contreras (1989), ex. 19)

Crec que (69) té un cert caràcter exclamatiu. En efecte, la persona que pronuncia (69) mostra incredulitat davant una afirmació que s'acaba de fer. Vegem un diàleg en català en què (70) pot resultar adequat:

(70) A. Ahir va tornar el Joan de Zimbabwue.
B. Com que va tornar!? Si va dir que s'hi estaria fins a final d'any!

En català, i també en castellà, hi ha un tipus d'interrogativa encapçalada per l'element qu com, que anomenaré d'estranyesa i

que no reclama la inversió del subjecte, o l'exigeix en menor grau que el corresponent modal:

(71) a. Com ha buidat la caixa forta l'Ernest?
b. ?Com l'Ernest ha buidat la caixa forta?

Amb (71.a) es pregunta per la manera com l'Ernest ha robat la caixa forta, mentre que amb (71.b) es vol saber què ha passat perquè l'Ernest, contràriament al que era previsible, hagi pogut robar la caixa forta. Observi's que (71.b) millora si col.loquem l'expressió és que després de l'element qu:

(72) Com és que l'Ernest ha buidat la caixa forta?

(71.b) també millora si inserim en el SV el verb poder:

(73) Com l'Ernest ha pogut buidar la caixa forta?

Quan també pot ser usat amb el valor d'estranyesa, com es pot observar a (74):[21]

(74) a. Quan ha buidat la caixa forta l'Ernest?
b. ?Quan l'Ernest ha buidat la caixa forta?

A (74.a) preguntem pel dia o l'hora en què l'Ernest ha buidat la caixa forta, mentre que a (74.b) expressem la nostra reserva sobre la certesa de l'esdeveniment denotat pel verb, és a dir, que l'Ernest hagi robat la caixa forta.

A diferència de (71.b), a (75.b) tenim dificultats per col.locar darrere l'element qu l'expressió és que i també per col.locar el verb poder:

[21] Un cas similar, com observa Carme Picallo (comunicació personal), l'ofereix des de quan:

(i) Des de quan l'Ernest canta a l'Orfeó Català?

(75) a. ??Quan és que l'Ernest ha buidat la caixa forta?
b. ??Quan l'Ernest ha pogut buidar la caixa forta?

Com hem vist, com i quan usats amb el valor d'estranyesa tenen significats diferents. L'ús de com amb valor d'estranyesa indica que l'emissor de la pregunta mostra sorpresa pel fet que s'hagi produït l'esdeveniment denotat pel verb, sense qüestionar la certesa de l'esdeveniment. En canvi, l'ús de quan amb valor d'estranyesa expressa incredulitat per part de l'emissor davant l'esdeveniment denotat pel verb, es a dir, es qüestiona la veracitat d'aquest esdeveniment.

Convé remarcar que l'ús de com i quan amb valor d'estranyesa comporta una entonació diferent de l'oració: l'element qu rep un èmfasi especial i hi ha un descens de la corba entonacional entre aquest i la resta de l'oració.

Una propietat important dels elements qu com i quan utilitzats amb valor d'estranyesa és que no poden ser extrets d'una clàusula incrustada:[22]

(76) a. *Com creus que el Jordi ha pogut fer una cosa aixi?
b. *Quan creus que el Joan ha dit un disbarat com aquest?

Així mateix, tal com mostra (77), tampoc es poden incrustar:

(77) a. *Vull saber com el Jordi ha pogut fer una cosa aixi.
b. *Vull saber quan el Joan ha dit un disbarat com aquest.

Aquestes són propietats que comparteixen amb les interrogatives retòriques. Les interrogatives retòriques no admeten extracció; per tant, (78.b) es pot interpretar com a retòrica, però no (78.a):

[22] Els judicis de gramaticalitat fan referència a la interpretació d'estranyesa.

(78) a. Qui no creus que hagi dit mai una mentida?
b. Qui no ha dit mai una mentida?

Tampoc admeten incrustació i, per tant, (79) només pot rebre la seva interpretació interrogativa estàndard:

(89) Vull saber qui no ha dit mai una mentida.

Aquest paral.lelisme s'explica si tractem les interrogatives d'estranyesa com interrogatives retòriques. Com aquestes, les interrogatives d'estranyesa no tenen caràcter quantificacional.

Pel que fa a la falta d'inversió del subjecte, aquestes excepcions queden resoltes si considerem que els elements qu com i quan en les interrogatives d'estranyesa es generen directament a l'Espec de SC i no lliguen cap traça al SV. Així doncs, podem considerar que aquestes construccions no són cap excepció a la generalització que he proposat sobre la inversió obligatòria del subjecte.

9. Conclusions

En aquest apèndix he estudiat la inversió obligatòria del subjecte en català. He distingit dos tipus d'inversió, la que es dóna en les interrogatives parcials, tant en les clàusules matriu com en les clàusules incrustades quan s'extreu un element qu d'aquestes, així com la que es dóna en les interrogatives totals que he anomenat confirmatives.

Pel que fa a la inversió que es dóna en les interrogatives parcials, he proposat que aquesta inversió és funció de l'existència d'una cadena operador-variable en què la variable es troba al sintagma verbal, ja sigui al seu interior o adjuntada a aquesta categoria. En canvi, pel que fa a la inversió obligatòria de les interrogatives totals confirmatives, he proposat, adoptant una idea de Zanuttini (1996), que aquestes

construccions són defectives des del punt de vista clausal, ja que no tenen ni SC ni SConc. Així, he assumit que el complementador es genera directament a Sigma. Aquesta idea no resulta infonamentada des del punt de vista empíric ja que en les construccions de polaritat positiva trobem un complementador generat en aquesta posició (sí que).

També he argumentat que en les interrogatives encapçalades per per què i en les interrogatives totals estàndard no es produeix inversió del subjecte. El motiu és que no es genera en aquests casos una cadena operador-variable en què la variable es trobi a SV. En el cas de les interrogatives encapçalades per per què he assumit la idea de Rizzi (1990) segons la qual aquests elements qu es generen directament a l'Espec de SC. En canvi, per al cas de les interrogatives totals estàndard he proposat, reformulant una idea de Rigau (1984), que l'operador sí/no situat a Comp lliga un variable a Sigma.

Pel que fa a la posició preverbal del subjecte, he argumentat, basant-me en el comportament dels quantificadors existencials, que tant en les interrogatives amb per què com en les interrogatives totals estàndard el subjecte es troba, o es pot trobar, a l'Espec de SConc. Així mateix, donades les diferències que hi ha entre l'element qu per què i l'element qu per quin motiu, he argumentat que aquest últim, a diferència del primer, es genera adjuntat a SV. Això explica que mentre per què només provoca la inversió del subjecte quan es desplaça a una clàusula superior, l'element qu per quin motiu provoca la inversió en la mateixa clàusula en què es genera.

Bibliografia

- Aoun, J. (1986). *Generalized binding*, Foris, Dordrecht.

- Aoun, J., Hornstein, N. i Sportiche, D. (1981), "Some aspects of wide scope quantification", *Journal of Linguistic Research* 1, 69-95.

- Aoun, J, i Li, A. (1993a). *Syntax of scope*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts.

- Aoun, J., i Li, A. (1993b). "Wh elements in situ: syntax or LF?", *Linguistic Inquiry* 24, 199-238.

- Baker, C. L. (1970). "Notes on the description of English questions: The role of an abstract question morpheme", *Foundations of Language* 6, 197-219.

- Bartra, A. (1990). "Sobre unes frases relatives sense antecedent", *Caplletra* 8, 131-147.

- Beghelli, F. (1997). "The syntax of distributivity and pair-list readings", dins A. Szabolcsi (ed.), *Ways of scope taking*, Kluwer, Dordrecht.

- Belletti, A. i Rizzi, L. (1988). "Psych verbs and theta-theory", *Natural Language and Linguistic Theory* 6, 291-352.

- Bonet, E. (1990). "Postverbal subjects in Catalan", *MIT Working Papers in Linguistics* 13, 1-26, Cambridge, Massachusetts.

- Brucart (1993). "Sobre la estructura de *SCOMP* en Español", dins A. Viana (ed.), *Sintaxi: teoria i perspectives*, Amadeu Pagès, Lleida.

- Chierchia, G. (1991). "Functional WH and weak crossover", *Proceedings of WCCFL* 10, CSLI, Stanford.

- Chomsky, N. (1973). "Conditions on transformations", dins S. Anderson and P. Kiparsky (eds.), *A festschrift for Morris Halle*, Holt, Rinehart, and Winston, Nova York.

- Chomsky, N. (1976). "Conditions on rules of grammar", *Linguistic Analysis* 2, 303-351.

- Chomsky, N. (1977). "On Wh-movement", dins P. Culicover, T. Wasow i A. Akmajian (eds.), *Formal syntax*, Academic Press, Nova York.

- Chomsky, N (1981). *Lectures on government and binding*, Foris, Dordrecht.

- Chomsky, N. (1986a). *Knowledge of language: its nature, origin and use*, Praeger, New York.

- Chomsky, N. (1986b). *Barriers*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts.

- Chomsky, N. i Lasnik, H. (1977). "Filters and control", *Linguistic Inquiry* 8, 425-505.

- Chomsky, N. (1995). *Minimalist Program*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts.

- Chung, S. (1994). "Wh-agreement and 'Referntiality' in Chamorro", *Linguistic Inquiry* 25, 1-44.

- Cinque, G. (1990). *Types of A'-dependencies*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts.

- Comorovski, I. (1989a). "Discourse and the syntax of multiple constituent questions", tesi doctoral, Cornell University.

- Comorovski, I. (1989b). "Discourse-linking and the Wh-island constraint", *Proceedings of the 19th Annual Meetig of the Northeastern Linguistic Society*, GLSA, Department of Linguistics, University of Massachusetts/Amherst.

- Comorovski, I. (1996). *Interrogative phrases and the syntax-semantics interface*, Kluwer, Dordrecht.

- Contreras, H. (1984). "A note on parasitic gaps", *Linguistic Inquiry* 15, 698-701.

- Contreras, H. (1989). "Closed domains", *Probus* 1.2, 163-180.

- Contreras, H. (1992). "On null operator structures", *Natural Language and Linguistic Theory* 11, 1-29.

- Dayal, V.S. (1994). "Scope marking as indirect WH-dependency", *Natural Language Semantics* 2, 137-170.

- Diesing, M. (1989). "Verb-second in Yiddish and the nature of the subjecte position", *Natural Language and Linguistic Theory* 8, 41-79.

- Diesing, M. (1992). *Indefinites*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts.

- Dumitrescu, D. (1991). "Spanish echo questions and their relevance to the current syntactic theory", *Southwest Journal of Linguistics* 10, 42-65.

- Engdahl, E. (1985). *Constituent Questions*, Reidel, Dordrecht.

- Espinal, M.T. (1994). "Expletive negation and logical absorption", *The Linguistic Review* 9, 333-358.

- Georgopoulos, C. (1985). "Variables in Palauan syntax", *Natural Language and Linguistic Theory* 3, 59-94.

- Grimshaw, J. (1990). *Argument structure*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts.

- Groenendijk, J. i Stokhof, M. (1982). "Semantics analysis of Wh-complements", *Linguistics and Philosophy* 5, 175-233.

- Heim, I. (1982). "The semantics of definite and indefinite noun phrases", tesi doctoral, University of Massachusetts/Amherst.

- Hendrick, R. i Rochemont, M. (1982). "Complementation, multiple WH and echo questions", manuscrit, University of North Carolina/Chapel Hill i University of California/Irving.

- Hernanz, M.L. (1988). "En torno a la sintaxis y la semántica de los complementos predicativos en español", *Estudi general* 8, Girona.

- Higginbotham, J. (1985). "On semantics", *Linguistic Inqury* 16, 547-593.

- Higginbotham, J. (1996). The semantics of questions", dins S. Lappin (ed.), *Contemporary Semantic Theory*, Blackwell Publishers, Cambridge, Massachusetts.

- Higginbotham, J. i May, R. (1981). "Questions, quantifiers, and semantics", *The Linguistic Review* 1, 41-79.

- Hornstein, N. (1995). *Logical form: from GB to Minimalism*,

Blackwell Publishers, Cambridge, Massachusetts.

- Huang, J. (1982). "Logical relations in Chinese and the theory of grammar", tesi doctoral, MIT.

- Jackendoff, R. (1972). *Semantic interpretation in generative grammar*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts.

- Jackendoff, R. (1976). *Semantics and cognition*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts.

- Karttunen, L. (1977). "Syntax and semantics of questions", *Linguistics and Philosophy* 1, 3-44.

- Kayne, R. (1984). *Connectedness and binary branching*, Foris, Dordrecht.

- Kayne, R. (1986). "Connexité et l'inversion du sujet", dins M. Ronat i D. Couquaux (eds.), *La grammaire modulaire*, Editions de Minuit, Paris, 127-147.

- Kayne, R. (1991). "Romance clitics, verb movement, and PRO", *Linguistic Inquiry* 22, 647-686.

- Kayne, R. i Pollock, J.-Y. (1978). "Stylistic inversion, successive ciclycity, and move NP in French", *Linguistic Inquiry* 9, 595-621.

- Kim, Y. i Larson, R. (1989). "Scope interpretation and the syntax of psych-verbs, *Linguistic Inquiry* 20, 681-688.

- Kiss, K.É. (1993). "Wh-movement and specificity", *Natural Language and Linguistic Theory* 11, 85-120.

- Koopman, H. i Sportiche, D. (1982). "Variables and the

bijection principle", *The Linguistic Review* 2, 139-160.

- Koopman, H. i Sportiche, D. (1992). "The positions of subjectes", *Lingua* 85, 211-259.

- Kroch, A. (1989). "Amount quantification, referenciality, and long Wh-movement", manuscrit, University of Pennsylvania, Philadelphia.

- Kuno, S. i Robinson, J. (1978). "Multiple Wh-questions", *Linguistic Inquiry* 3, 463-487.

- Kuno, S. i Takami, K. (1997). "Remarks on negative islands". *Linguistic Inquiry* 28, 553-576.

- Laka, I. (1990). "Negation in syntax", tesi doctoral, MIT, Cambridge, Massachusetts.

- Landman. F. (1996). "Plurality", dins S. Lappin, (ed.), *Contemporary Semantic Theory*, Blackwell Publishers, Cambridge, Massachusetts.

- Larson, R. (1988). "On the dobule object construction", *Linguistic Inquiry* 19, 335-391.

- Larson, R. (1990). "*Promise* and the theory of control", *Linguistic Inquiry* 22, 103-139.

- Lasnik, H. i Saito, M. (1984). "On the nature of proper government", *Linguistic Inquiry* 15, 235-289.

- Lasnik, H. i Saito, M. (1992). *Move* α, MIT Press, Cambridge, Massachusetts.

- Lasnik, H. i Stowell, T (1991). "Weakest crossover",

Linguistic Inquiry 22, 687-720.

- Longobardi, G. (1988). "I quantificatori", dins L. Renzi (ed.), *Grande grammatica italiana di consultazione*, vol. I, Il Mulino, Bolonya.

- Maarten de Wind, J. (1995). *Inversions in French*, Rijksuniversiteit Groningen.

- May, R. (1985). *Logical form*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts.

- Nishighauchi, T. (1986). *Quantification in the theory of grammar*, Kluwer, Dordrecht.

- Pesetsky, D. (1982). "Paths and categories", tesi doctoral, MIT.

- Pesetsky, D. (1987). "Wh-in-situ: movement and unselective binding", dins E. Reuland i A. Ter Meulen (eds.), *The representations of (in)definiteness*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts.

- Picallo, C. (1984). "The INFL node and the null subjecte parameter", *Linguistic Inquiry* 15, 75-102.

- Plann, S. (1982). "Indirect questions in Spanish", *Linguistic Inquiry* 13, 297-312.

- Progovac, L. (1994). *Negative and positive polarity: a binding approach*, Cambridge Studies in Linguistics.

- Puskàs, G. (1992). "The Wh criterion in Hungarian", *Rivista di Grammatica Generativa* 17, 141-186.

- Reinhart, T. (1981). "A second Comp position", *Theory of Markedness in Generative Grammar* (Proceedings of the 1979 GLOW Conference), Scuola Normale Superiore di Pisa.

- Rigau, G. (1984). "De com *si* no és conjunció i d'altres elements interrogatius", *Catalan Working Papers in Linguistics* 1, 249-278

- Rigau, G. (1990). "The semantic nature of some Romance prepositions", dins J. Mascaro i M. Nespor (eds.), *Grammar in progress*, Foris, Dordrecht.

- Rigau, G. (1997). "Locative sentences and related constructions in Catalan: *ésser/haver*", dins A. Mendicoetxea i M. Uribe-Echebarria (eds.), *Theoretical issues at the morphology-syntax interface*, Universidad del País Vasco Bilbao-Donostia.

- Rivero, M.L. (1977). *Estudios de gramática generativa*, Cátedra, Madrid.

- Rizzi, L. (1982). *Issues in Italian syntax*, Foris, Dordrecht.

- Rizzi, L. (1990). *Relativized minimality*, MIT Press, Cambridge Massachusetts.

- Rizzi, L. (1996). "Residual verb second and the Wh-criterion", dins A. Belletti i L. Rizzi (eds.), *Parameters and functional heads. Essays in comparative syntax*, Oxford University Press, Oxford.

- Rochemont, M. (1989). "Topic islands and the subjacency parameter", *Canadian Journal of Linguistics* 34, 145-170.

- Ross, J. (1973). "Q-binding and conjunctive questions",

Foundations of Language 10, 331-332.

- Ross, J. (1984). "Inner islands", dins *Proceedings of the Tenth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, 258-265. Berkeley Linguistics Society, University of California, Berkeley.

- Rosselló, J. (1986). "Gramàtica, configuracions i referència. Per una teoria alternativa del PRO-drop romànic", tesi doctoral, Universitat de Barcelona.

- Rosselló, J. (1997). "Arguments nuls i perifèria de la frase a les grmàtiques infantils i adultes", *Llengua i Literatura* 8, 309-341.

- Rudin, C. (1988). "On multiple questions and multiple Wh-fronting", *Natural Language and Linguistic Theory* 6, 445-501.

- Solà, J. (1992). "Agreement and subjects", tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona.

- Stroik, T. (1996). *Minimalism, scope, and VP structure*, SAGE Publications, Thousand Oaks, California.

- Suñer, M. (1993). "About indirect questions and some of its effects", *Linguistics and Philosophy* 16, 45-77.

- Suñer, M. (1994). "V-movement and the licensing of argumental wh-phrases in Spanish, *Natural Language and Linguistic Theory*, 12, 335-372.

- Szabolcsi, A. i Zwarts, F. (1993). "Weak islands and an algebraic semantics for scope taking", *Natural Language Semantics* 1, 235-284.

- Tancredi, C. (1990). "Not only *even*, but even *only*, manuscrit, MIT, Cambridge, Massachusetts.

- Torrego, E. (1984). "On inversion in Spanish and some of its effects", *Linguistic Inquiry* 15, 103-129.

- Vallduví, E. (1992). "A preverbal landing site for quantificational operators, *Catalan Working Papers in Linguistics*, 319-343.

- Vergnaud, J.-R. i Zubizarreta, M.L. (1992), "The definite determiner and the inalienable constructions in French and in English", *Linguistic Inquiry* 23, 595-652.

- Villalba, X. (1996). "Sobre la dislocació a la dreta", *Llengua i Literatura* 7.

- Watanabe, A. (1993). "Agr-based Case theory and its interaction with the A-bar system", tesi doctoral, MIT, Cambridge, Massachusets.

- Williams, E. (1980). "Predication", *Linguistic Inquiry* 11, 203-238.

- Williams, E. (1986). "A reassignment of the functions of LF", *Linguistic Inquiry* 17, 265-299.

- Zanuttini, R. (1991). "Syntactic properties of sentential negation: A comparative study of Romance languages", tesi doctoral, University of Pennsylvania, Philadelphia.

- Zanuttini, R. (1996). "On the relevance of tense for sentential negation", dins A. Belletti i L. Rizzi (eds.), *Parameters and functional heads. Essays in comparative syntax*, Oxford University Press, Oxford.

- Zaring, L. (1993). "On a type of argument-island in French", *Natural Language and Linguistic Theory* 11, 121-174.

UAB Doctoral Dissertations in Linguistics

☐ Bartra, Anna (1985) *Qüestions de la sintaxi d'ordre en català*. 2 vols.

☐ Bel, Aurora (1998) *Teoria lingüística i adquisició del llenguatge. Anàlisi comparada de trets morfològics en català i en castellà.*

☐ Bonet, Eulàlia (1984) *Aproximació a l'entonació del català*. [Master thesis].

☐ Bonet, Eulàlia (1991) *La morfologia dels clítics pronominals en català i en altres llengües romàniques.*

☐ Borràs, Zulema (1999) *Presentava el treball la setmana de l'11, però li han ajornat per motius burocràtics. El valor prospectiu del present d'indicatiu i el pretèrit imperfet d'indicatiu*. [Master thesis].

☐ Branchadell, Albert (1992) *A Study of Lexical and Non-Lexical Datives.*

☐ Cabré, Teresa (1993) *Estructura gramatical i lexicó: el mot mínim en català.*

☐ Espunya, Anna (1996) *Progressive Structures of English and Catalan.*

☐ Fontich, Albert (1998) *Les illes A'*. [Master thesis].

☐ Fullana, Olga (1994) *L'expressió de manera en els infinitius-nom. Una solució en el lèxic*. [Master thesis].

☐ Llinàs, Mireia (1990) *Verbal Sequences. A Generative Approach.*

☐ Marín, Rafael (1996) *Las propiedades aspectuales de las oraciones reducidas absolutas*. [Master thesis].

☐ Martí, Núria (1994) *Anàlisi de la construcció* de+*SA en català*. [Master thesis].

☐ Mateu, Jaume (1997) *On Relational Semantics: A Semantic Theory of Argument Structure*. [Master thesis].

☐ Ohannesian Saboundjian, María (1996) *La formación del diminutivo en castellano*. [Master thesis].

☐ Palmada, Blanca (1991) *La fonologia del català i els principis actius.*

☐ Picallo, Carme (1991) *Funcions dobles: tres estudis de sintaxi catalana.*

☐ Rafel, Joan (1997) *Verbal Small Clauses*. [Master thesis].

☐ Roca, Francesc (1992) *On the Licensing of Pronominal Clitics: the Properties of Object Clitics in Spanish and Catalan*. [Master thesis].

☐ Roca, Francesc (1997) *La determinación y la modificación nominal en español.*

☐ Rodríguez, Yolanda (1997) *Adjuntos de localización temporal: estructur e interpretación.*

☐ Solà, Jaume (1989) *Trets i categories lèxiques: moviment del verb als nusos inflectius*. [Master thesis].

☐ Solà, Jaume (1992) *Agreement and Subjects.*

☐ Suñer, Avel.lina (1990) *La predicación secundaria en español.*

☐ Vallverdú, Teresa (1997) *On Stress Asignment in Catalan*. [Master thesis].

☐ Villalba, Xavier (1994) *Minimal Case Constructions. The Distribution of Pronominal Clitics in Romance Causative Constructions*. [Master thesis].